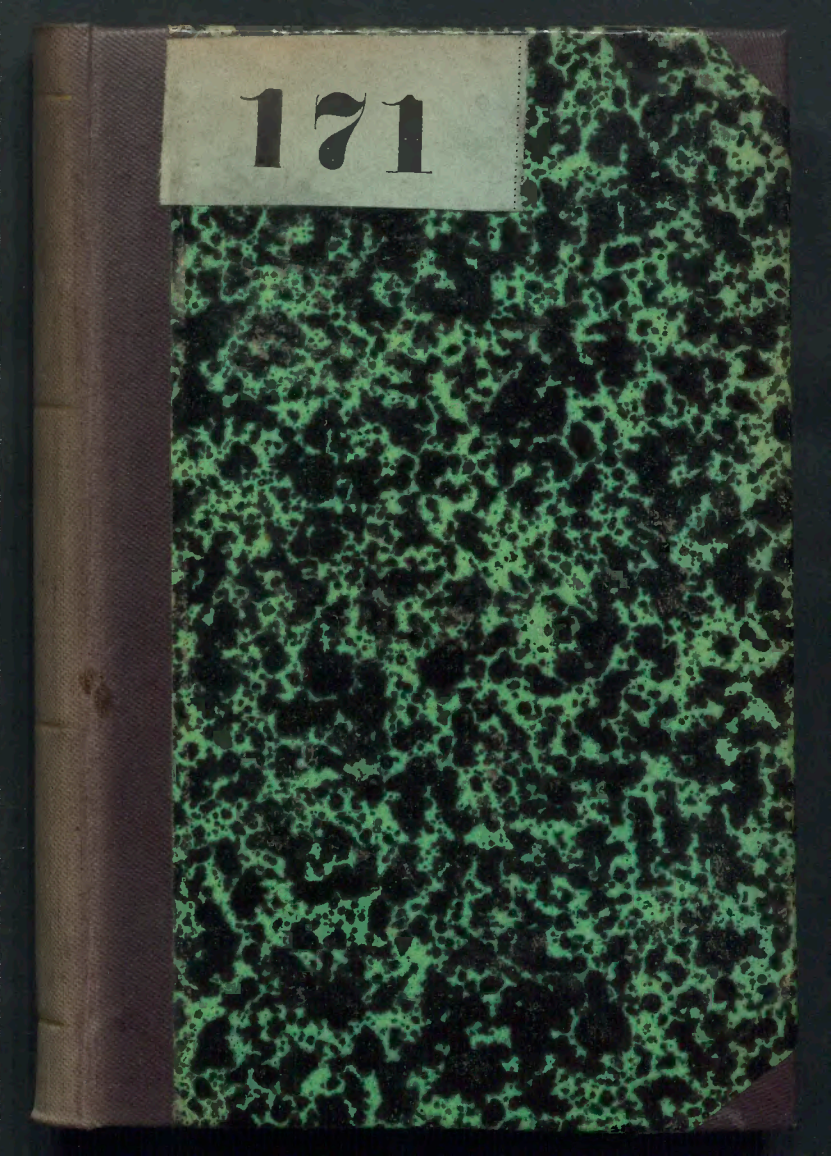
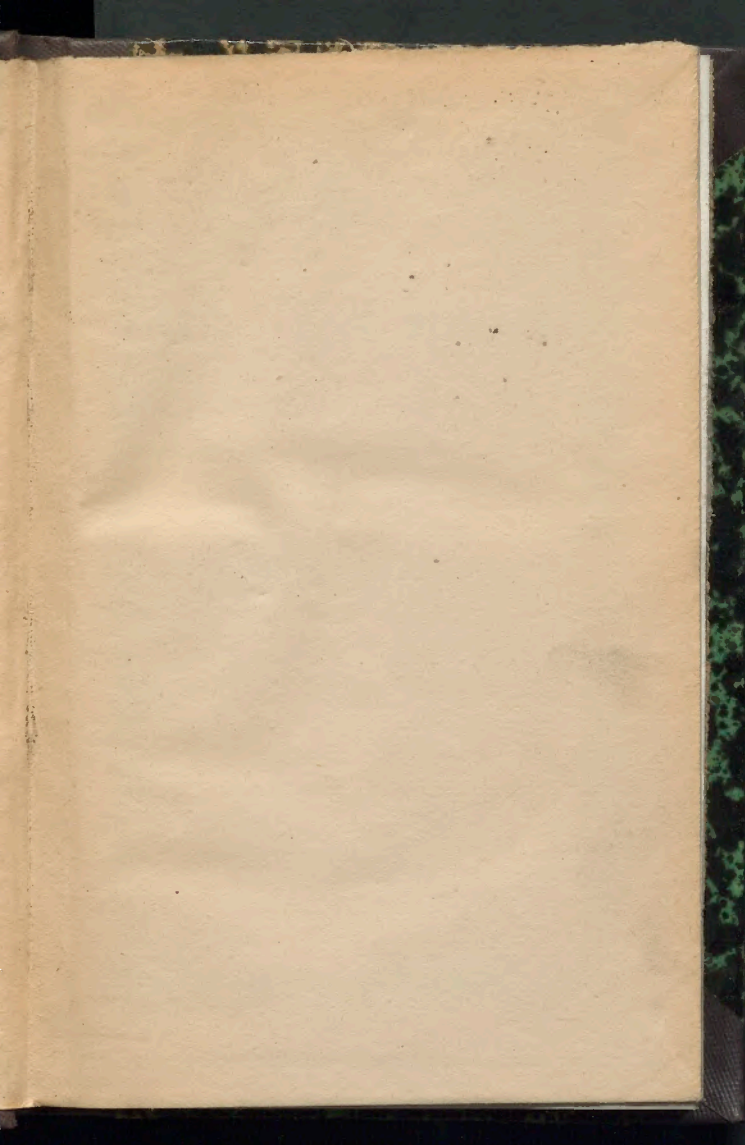


171

The image shows the front cover of an old book. The spine is made of a dark brown, textured material, likely leather or cloth, and features several horizontal raised bands. The main part of the cover is decorated with a marbled paper pattern, consisting of irregular, dark brown or black spots and blotches of varying sizes on a lighter, yellowish-tan background. At the top of the cover, there is a rectangular piece of aged, off-white paper. On this paper, the number '171' is printed in a large, bold, black serif font. The edges of the book show some wear and slight discoloration.

m. 171.



m.

ՅԵՅՏԵՐԸ
ՈՒՂՂ ՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՏՈՐ ԱՌԱՋԻՆ

Ի ՉԱՄԻՏԻՆԻՆ
Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ԱՐԱԳԱԾՈՒՆԵԱՅ
ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ՀԱՅԿԱՊԵՏԱԿԱՆ
ՈՒՂՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐԱԼ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱՊԵՏԱԿԱՆ
ՈՒՂՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐԱԼ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՀԱՅԿԱՊԵՏԱԿԱՆ
ՈՒՂՈՒԹՅԱՆ
ԿԵՆՏՐԱԼ ԳՐԱԴԱՐԱՆ

ՅԵՑԵՐԷ
ՈՒՂՈՒԹՅԱՆ

ՅԵՅՏԵՐԵՐ
ՈՒՂՂՈՒԹԵԱՆ
ԵԱՆԻ

ՊԻՐԸԸՆԻ ԻՍԹԻԳԵՄԻԹ

ՈՒՂՂԱՓԱՌ ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅԼԱՐՏԱ ՕԼԵՆ
ՏԻՆԻՆ ԱԾԼԸ ՎԵ ԷՍԱՍԸ ՆԵ ՕԼՏՈՒԳՈՒ
ՊԵՅԱՆԻ ԶԸՄՆԸՆՏԵ

ՊՐՈՒՍԱԼԸ ՉԱՄՈՒՐՃԵԱՆՑ ՏԵՐ
ԿԵՐԱՊԵՏԵԱՆ ՅՈՎՀԱՆՆԻՍ ՆԱՄ
ՄԻԻԼԼԻՄԻՆ ԹԵԷԼԻՓԻ

ՂԻՒՏԻ ԻՎԱԼԻ

ՀԱԼԷԱ ԻՍԹԱՄՊՈԼ ՓԱԹԻԳԻ
ՏԵՐ ՄԱՏԹԵՈՍ ԲԱՐԶՐ ՍՐԲԱԶԱՆ
ԱՐԳ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՈՒՆ ԷՄԻ ԻԼԷ
ԹԱՊ ՕԼՈՒՆՏՈՒ

Ի.ՕՄԻՐՏԻ

ԱՐԱԳԱԾՈՒՆԵԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆՈՒՆ
ՊԱՍՄԱԽԱՆԷՍԻՆՏԷ

1845

OFFICE
MAY 10, 1871

DEAR

MY DEAR FRIEND

I have just received your letter of the 2nd inst. and am glad to hear from you. I am well and hope these few lines will find you the same.

I am, dear friend, very truly,
Your affectionate friend,
Wm. Lloyd Garrison

Wm. Lloyd Garrison

I have just received your letter of the 2nd inst. and am glad to hear from you. I am well and hope these few lines will find you the same.

Wm. Lloyd Garrison

I have just received your letter of the 2nd inst. and am glad to hear from you. I am well and hope these few lines will find you the same.

Wm. Lloyd Garrison

ՏԻՊԼԱՆՆԵՐ

Տերեւանքն պաղի մահալերինտէ իլիմանէ եւ-
նաշրլաճաք եօլ սարպ օլտուղունտան , վէ
պաղէն տախի սուլունի ալթընտա թաշ վէ տեօ-
րիւնթիւ վէ գումսալ վէ պունլարա մանէնտ կե-
միէ քեաէր վէրէճէք մէվատ պուլունտուղունտ
նուղարէն , կէճէ վաղթի կէմիճիլէրէ սէլամթ եօ-
լիւ կէօսթերմէք իշիւն՝ Կըլընըն մինսուիպէթլի
եէրլէրինտէ ֆէնէր եանմազ ճէմի'ի նասըն սէլա-
մթինէ պպիս պիր ասէթ օլմուշ տուր :

Պուրսան վէ խըրսըզ թալիֆէլէրի տախի , կիւն-
տուղ պտընլըղընտա կէմինին իւզէրինէ վարքալ
մալինի եաղմա էթմէյէ ճէսարէթլէրի օլմաուր-
ղմիտան՝ պէհատըրլըղըն գուսուրունու հիլէ իլէ
տօլտուրմազ հէվէսի իլէ՝ կէմիլի եօլունտան սա-
փըրըպ քէնտի թօրլարընտ պրոագմազ իլին , ա-
սէթի դատիմէ գըլասէն թէհլէքէլի պիր մահա-
լէ մախսուս ըլըպլը պիր ֆէնէր թուգարլար :

Խարթա գըլալուղուղի իլէ կէմիսինի գուլլան-
մաղա թէնէղպիւլ էթմէյիպ՝ քէնտի սպլընա պե-
յէնմիշ միւսնինիա գափտան՝ աիւմէնին եէքէսինի
հէման կէօրաիլիւ ըլըգա կէօրէ գուլլանըպ , կէ
միսինի եւս գումա սափլար եւս թաշ իւսթինէ
օթուրտուպ ղէտէլէր . վէ կէմի իլէ մալլէրի օրա-
տա պըրագտըղտան մատա՝ քէնտիսի տախի գուր-
սանլար էլինտէ հէրաք օլուր :

Լտրին խարթայա բաղպէթ ետէն աղիլ գափ-
տան օլ ըլըզը կէօրաիլիւնտէ՝ ֆէնէր ըլըզը օլ-
տուղունու աննար ըսա տախի , դատիմտէն օլմա-
հալէ ֆէնէր դօնմուշ օրտուղունան իշարէթինի

Թարթառա կեօրմէյիս՝ հունքը եէրէ գոնաւորու-
ղանաւ ժեղէր . վէ եղ գաւաիմ կեօրաիւյիւ իլէ
բաւպար էաիւս , այնէլ եազին կեօրաիւյիւնին գա-
տիֆնէ իմ թիզաչինը մինամասաբճա՝ խորսըզ
վէ գաւասան հիլէսինտէն ուոյի ոլ մահալէ գոն-
մուլ օլաուղանու ֆէհմ էտէրէք , քէնտի եօրու-
նու խարթանըն կեօսթէրտիկի գաւաիմ ֆէնէրին
իզինէ տօղըսլթմաղա մէնպուր օլուր :

Անճադ ֆէնէր էանլը մահալէ գոնա պիլսիզի
միսլիլի՝ խարթա տախի էյրի թուլթուլմադ իհ-
թիմաի վար . զիրա խարթանըն քէնտի եօղինաւ
թարաֆ կեօսթէրմէք օլմաաղը իլին , կէրջի իւ-
ղէրինտէ շարգ վէ զարպ վէ շիմալ վէ ճէնուպ ի-
շարէթլէրի վար , լաքին խարթանըն շարգընը՝ իգ-
լիմին զարպընա չէվիրինճէ՝ քէնտի քէնալինէ տէօ-
նիւպ շարգը կեօսթէրմէյէ գաւաղը օլմաաղըն-
տան՝ մահալէրի տախի քիւլլիէն թէրս կեօս-
թէրիւր :

Պու թարգ քէնտի քէնտինէ տէօնիւպ ինսան
րէյինէ կէօրէ գուլլանըլմայարաք՝ միւսթադիլին
տօղըուճա պիր թարաֆ կեօսթէրմէք սալթ փու-
սուլայէ մախսուս օլուպ , խարթանըն տօղըս-
թուլթուլմասը իլին փուսուլա տախի լազը՝
տըր : Վէ պոնուճ տախի եափմասը օլուր՝ քի
թըպգը փուսուլայէ պէյնզէր . անճադ քէնտի
մախսուս պիր սահիհ թարաֆ թուլթմուլ օլմա-
յըպ , գուլլանանըն րէյինէ քիամիլին իթաալթ
էտէրէք՝ հանկը թարաֆա չէվիրի իսէն ոլ թա-
բաֆտա գալլըր : Պու տուրէթուէ ֆէնէրին սահիհ
մահալինի կեօսթէրէն խարթա տըր . վէ խար-
թայը տօղըու թուլթա տախի սահիհ փուսուլա տըր
վէ փուսուլանըն էյիսինի քէթթիւսիւնիւ ֆարգ
էտիպ , աաըլ փուսուլայ իլէ խարթայը գուլլան-
մայընճա՝ ըլըղըն սահիհ մահալինի պուլուպ , հէր
թէհիթէտէն արի սէլաթթէ չըգմադ օլմաաղ :

Հագ թէալա հազըթթլէրի տիւնսպը պէնի ա-

տե՛մ տա՛րի պազա տէյի վերմէյիւպ , իլլա՛ եպե-
տի սաաաւեթե վառը օլմաղա պիր կէշեա կիւղի
իհսան պոյուրմուշ . վէ մերսմը ալիէսինէ մը-
վաֆըզ իման իթիպաաւնը վէ ա՛մէլ իճրասընը օլ
սաաաւեթ իլիմանընա կեօթիւրիւր պիր իզ կէօս-
թէրէրէք՝ պուճտան կիտեր իսէնիզ սէլամէթի
պաւլուրաւնուզ աէմիշ իսէ տէ , եպետի եօմրէ
կեօթիւրէն եօլ տար վէ սարպ օլմաաը իշիւն 1
բէնտի իլհամ էյլէտիկի քէլամի ալիէլէրինի մըն-
տէրիճ էտէն Աստուածաշունչ քիթապը ֆէնէր
միսալի սէլամէթ թարիգինէ տէլի 2 գօմուշ օ-
լուպ , պու ալէմտէ եօլւմուզու օլ ֆէնէրէ պա-
պարագ տօղրուլթմաղը պիզէ ֆարիգէի գիմէթ
էթմիշ տիր :

Յէրշի Ալլահըն ազամէթինէ եազըլըր նէ՞ իթի-
գատ վէ նէ՞ հարէքէթ լազըմ օլտուզունու ան-
նապ Ալլահ բէնտիտի պիլզաթ իլհամ էթաիկին-
տէն աննայա պիլիւրիզ . զիրա Ալլահը՝ բէնտի իպ-
նի վահիտի օլան Յիսուս Քրիստոստան պաշպա
սէնէրի թանջամաղ 3 : Վէ Յիսուս Քրիստոս
բէնտիտի տիւնեայէ կէլմէսինտէ տիյնէյէնլէրին
իարազընա ույարը գատարընը պիլ զաթ աննա-
տըզ 4 , պագիսինի տալի եօյրէթմէք իշիւն Հո-
գին սուրբու կեօնաւերձք վատ էյլէմիշ տիր . Հո-
գին սուրբ տալի կէլմէսինտէ Յիսուս Քրիստո-

1 Անյոյի է գոստեն , եւ նէզ ճանապարհին՝ որ գանթ
ի ինան : (Մատթ . է . 14) :

2 Ղրաֆ է քան ղո որից իճոց . եւ լոյս պայ զաւ-
ղաց իճոց : (Սաղ . ճԺր . 305) :

3 Ո՛ր զհայր ոք ճանաչէ՝ էթիւ ո՛ր որդի :
(Մատթ . Ժտ . 28) :

4 ՁԱՍԿԱՅԻՆ՝ ոչ ոք էտէս էրէէտ . քաց Ռաթիլ որ-
դին ի ծոց Հօր նա պարմեոց միլ :
(Յովհ . ա . 18) :

սուն սեփականութիւնն ձեռնմանի եօրեւելոց 1 .
 եանի աննաշըմազ բելամարընն մանեասընը ան-
 նատաճաբ տրր : Պու թագրիրճէ Ալլահըն ազա-
 մէթինի թահգիր էթմէյերէք իման կէթիրմէք
 վէ Ալլահըն բէյինէ միւվաֆըզ ամէլ իլէմէք զըմ-
 նընտա պէնի ատէմին ճայի սէլամէթի վէ րահի
 սաատէթի օլան եալընըզ բրիստոնէական հա-
 ւապ տըր . զիրա Ալլահըն քելամարը՝ իրման
 եօրնու կէօսթէրէն ֆէնէր միսալի պու թարիզ-
 տէ միւսյեէն կէօրիւնիյօր :

Հսլ պու քի՝ գատիմտէն պէրի էպէտի սէլամէ-
 թիմֆզէ հասէտ վէ թէլէֆիմֆզէ գաստ էտէն
 գաթթիմալ շէյթանըն 2 իզվասըյրա պիր թագըմ
 իսպիս քիմսէլէր ճան գուրսանըղընա հէվէս է-
 տիսլ : օլ ֆէնէրի ֆասիտ վէ սազաթ մահալէ
 դօյարապ , եանի Աստուածաշունչ քելամարընս
 գատիմտէն պէրի մէսմու վէ մազպուլ թուլթուլ-
 մազ թարզ ըլա միւլթէլիֆ մանէալէր վէրմէք
 իլէ սաաթզ վէ սահիհ մանէասընը իֆսատ էտէր-
 լէր : վէ օլ վէճհ իլէ չօք քիմսէլէրի հապ իման
 վէ ֆազլի ամէլ եօրնատան շաշըրաթլ , միւսըն
 ճան սէֆինէլէրինին իթլաֆընա սէպէս օլուրլար .
 նիմէ քի Պօղոս առարեալ տալի պու եօլ ուլա
 շաշըրանլար իշին՝ թէլպիհիմիզի թասարիզ էտէ-
 րէք Վիման կէմիլէրինի պաթըրաթլար 3 ,, տէմիշ
 տիր :

1 Եւս Բաղդաժ ինչ ունի՞ տէլ յէղ : այլ ո՛չ իւ-
 բէր հանգարալէլ այժմի՞ : (Զովհ . Ժդ . 12) .

Միլիթարիլն Հոֆին Սուրբ զոր առաջէտիւ Լօյր յա-
 նուն ի՛նչ , նա ուսումնոյ յէղ լամնայն ու ինչ տասը
 յէլ : (Ժդ . 38) :

2 Նա մարգարայան էր ի՛նչ Բաննէ :
 (Զովհ . Ը . 44) :

3 Բանիլիս հասարակ ուրբուլէ մօտ , զոր գմանց մէջ .

Պէշլէ հելէպազ զատտարլարն տայիմ իւլ
էվդաթ տուզաք գուրմասը իհիմալի օլտուզու
իչին՝ խարթամըզ վէ փուսուլամըզ օլմատըզճա
թէհլիքէտէն խալի օլմայաճաղըմըզը րապպիֆիզ
Յիսուս Բրիստոս պիլիպ, քէնտի առաքեալարը-
նըն վէ մարգարէլէրին սահիհ իման թագրիրի
իւզէրինէ պինա էյլէտիկի Եկեղեցիտէ 1, փէտէ-
րուլահտան պիլ զաթ իշիթտիկի սահիհ իթի-
զատ վէ ֆազիլէթ թարիպինէ տայիր ճէմի՝ մաա-
տէլէրի իշար էտիպ 2, օլ եկեղեցիսինի պիր միւ-
թէնաթըզ խարթա տէյի պիզէ իհսան էյլէտի 1
Վէ պու խարթայը եանըմադտան միւնէզզէհ
էյլէթք մերամըլըա՝ փուսուլա եերինէ Հոգին
տուրու իհտա էթտի, քի քէնտի Եկեղեցիսինէ
ասլա էյրիլք զապուլ էթտիրմէյէթք՝ ճէմի հա-
գիգաթ ըլա տէլալէթ էտէճէթ տիր 3: Սէօգիւ
միւզիւ թաստիգ՝ Պօղոս առաքեալ քէնտի միւ-
պաշիրէթի իէ Ալահըն քէլամլարնըն մէֆհու-
մինի շոյրէնիպ քրիստոնէական հաւատքը զապուլ
էտէն ճէմաաթա պէշլէ սէշլէր. «Սիզ սէյիւ
թաշտան լէվհ իւզէրինէ միւրէքքէպ ին, իլա
ճիսմանի զալպ էլվահընտա՝ հայի Ալահըն բու-
հուլըա եազըլմը՝ Բրիստոսուն քեաղըտըք-

ժեալ յանյանց խորեանց՝ Լաւոյնթէյան 'ի հասարս 2
(Ա . Տիմ . ա . 19) :

1 Զի շորհօտ Լորս էտ իլիւայ 'ի յեան հասարսն 2
էլիւայ 'ի վրայ հիման առաքելոց և մարգարէից, որոյ
է 4լւ-ի անլիւանն ցիսուս քրիստոս 2
(Եփես . բ . 8 . 20) :

2 Ծառնայն զոր լուայ 'ի չօրէ իմէ ծանուշի յեղ:
(Յովհ . ժե . 15) :

3 Զարթալ էլիւայէ Լա Հոգին ճշմարտութեան, առաջ
նորդէնցէ յեղ ամենայն ճշմարտութեամբ 3
(Յովհ . ժղ . 18) :

2
նըզ 1. : Պու. քելամ ըլա՝ քրիստոնէութիւն թա-
րիպիսին խարթասը սուրբ Եկեղեցի վէ փուստ-
նասը Հոգին սուրբ օլտուղունու սապիթ էտէր :
Վէ պու գըլավուզումուզ օլմայըննա՝ Ալլահ քե-
լավարընըն ըլըզը տօղըու եախուտ ռազաթ մա-
նէա մէալինտէ դօնմուշ օլտուղունու այքրտ է-
տէԱյեռէք , թէհլթէյէ տիւշէնէկիմիդի տախի
Աւաքեալ եհնէ օլ քէլամըն թահտընտա՝ յՊա-
տէ եազը հէլաքէ սէպէպ տիր , աննազ Հոգի իհ-
եա էտէր 2 , տէյի տույ էթմիշ տիր :

Ֆադաւտ պալատէ միւհարրէր թէլպիհիմիդ
վէճ՝ իւզըն՝ փուսուլանըն թազլիտ եափմասի օլ-
տուղու միսիլի , Ալլահըն միւսաատէսի իլէ պա-
դի Ֆասիտ հոգիլէր տախի չըգարլար , քի հէր նէ
գատար Հոգի սուրբ թազլիտի էտէրլէր իսէ տէ ,
որւալ էտէնին խաթըննա ըպէթէն ըէյինէ միւ-
վաֆըզ ճէվապ վէրմէք իլէ՝ սահիհինի կեօսթէր .
Այեռէք տլտատըպ չուզուրա տիւշիւրիւրլէր :
Նասըլ քի Աքաաթ՝ Ասորի փատիշահ լըզընըն իւ-
զէրինէ ճէնկէ չըգմազ իսթէմէսինտէ՝ պիր թա-
զըմ մարգարէլէր օնուն կեօյնիւննէ տավըանա-
րազ , Ալլահ պիպէ իւհամ էյլէտի չը՛գ վէ ֆէթհ
էտէրսին տէրլէր իտի : Վէ Երուսաղէմին մու-
հաաթէսինտէ Սէդէկիա փատիշահա խօշմանըզը
վէճ՝ իւզըն՝ Ալլահ Նարուզողոնոսորուն ազքե-
րինի սէնին էլինէ թէսլիմ էտէճէք տէյի միւնտէ-
լէր վէրիւրլէր իտի 3 . վէ պու քեազիպլիք իլէ իքի-
սինին տախի թէլէֆինէ սէպէպ օլտուլար : Ան-

1 Ձի էս Բուպլիս քրիստոնէ պաշէյնէալ ի Քըշ , Լ
գրէալ ո՛չ հըշ , այլ շաֆաթէ Աստուծոյ ինքանայ ,
ո՛չ ի քալփալիս քալիլէն , այլ ի քալփալիս քրի-
ստոնէլէն : (Բ . Կորն . գ . 3) :

2 Վիլն սղաննէ , այլ հոգին ինքանայնէ :
(Բ . Կորն . գ . 6) :

3 (Գ . Թադա . իբ . 6 : Երեմ . իշ) :

Ճագ Հոգին սուրբ քենտի րէյի իւահեյեսինի տա-
յիմ պիւր դըպէլ իւզրէ կեօթերիւ, իննանն մե-
րամը հէր հանկը իւզէ չէվիրմէք վէ հէր կեօնէ
գուլանմադ իսթէր իսէ, օլ քենտի կեօթերէ-
նէյի սահիհ թարաֆտան ասլա շալմազ : Վէ
պոննուն թէնրիւպեսինի Բաղակ փատիլահ էթ-
տի . զերա Բաղասան հէր նէ եափալը վէ հէր
հանկը թարաֆա չէվիրտի իսէ, օնա Հոգին
սուրբտան իլհամ օլան սեօղիւ թէպտիլ էթտի-
րէմտի 1 :

Յիսուս Քրիստոս տախի Հոգին սուրբու պիզէ
թանըտտըրմազ իչիւն շու նիշանէլէրի վէրմիլ
տիր . սահիհլիքտէն շալմազ . վէ հէր հալտէ
հազիգաթ իւզրէ տէլալէթ էթմէքտէ . վէ քեն-
տի Եկեղէցիսինտէ Էպէտիլ տէվամ իսքեան ե-
սէնէք տիր 2 :

Վէ չիւքի "Հէր հոգիէ իթիմաստ էթմէյիպ՝ իւ-
ւա Ալլահստան օլանը ֆարդ էթմէք կերէք տիր 3",
տէյի թէնպիհ պոյուլմուշ Զովհաննէս աւետա-
րանիլ . պոննուն իչին տիւնեա իւզէրինտէ պիլա
չիւպհէ էմիլլէթիֆիլ օլանաք հոգի, անճագ սուրբ
Եկեղէցիէ իհտա օլունան Հոգին սուրբ տուր .
քի վազըթլար վէ ախէր տիւնեէվի հալլէր թէպ-
տիլ օլուլլար ըսա տա, քենտիսի թամ՝ տօղրու-
լուք իւզրէ պիլա թէպտիլ Եկեղէցիի տէվամ
էթտիրմէքտէ տիր : Վէ օնուն տէլալէթի իլա-
հէյեսի իլէ տանիմ իւլ էյեամ իտարէ օլուպ՝ եա-

1 (Թուոց . իր . իդ . իդ) .

2 Յարթամ էլլէնջէ նա Հոգին Հիմարֆաթէան, առաջ-
նորդէնջէ յիւ ալիւնջի Հիմարֆաթէամբ : Զի ընդ յիւ
քալլէնջէ ի յատֆէան : (Յովհ, Ժ. 13 : Ժ. 16) :

3 Սիլէլի՜ Դ՝ ալիւնջի հոգւոյ հաւարոյ՜, պլ ընդ-
ցէնէ՜ Հոգիան իլի ցաօրաւոյ իչին :

(Ա, Յովհ, Գ. 1) :

Ժբ

նըմազ հայտե Աստուածաշունչ քելամարն մէջ-
հուսք մանեփսինին ըլլողնը սահիհէն կեօթե-
րէն եալնը սուր Եկեղեցի տիր : Աէ քան սե-
փնէփղե թէհիքետիդ եպետի սաաաթեթէ գաօթ
էթտիրեճէք տին վէ ամէլ թարիգի եալնը ընդ-
հանուք Եկեղեցիտէ էզ գաօթիմ մադպուլ թու-
թուլան իթիգատ տըր : Աէ պունտան մասաթը
ֆաօթ վէ քեաղիպ վէ եպետի հէլաթըմըզէ պպիո
օլտուղու իսպաթը զըմննտա , իշպու Պիւրհանի
իթիգամթ (Յայտարար Ուղղութեան) թէե-
փի' ճիւղէ քրիստոնէայարա աննալըլը օլմաթ
իշին լիսանի թիւրքի իլէ թասնիֆ . վէ իթ ճիւղէ
թազարիլն' ճիւղէ վէլէլիստէ ընդհանուր Եկեղե-
ցիին Էքսիլէզ վէ եանըմազ օլմաթ , վէ ճիւղէ
աանիտ' Եկեղեցիէ եանըլըպ առա օլունա
մատտէլէրին թէֆթիլէ թասրիհ օլմուշ տուր :



ՖԻԼՐԻՍԹ

ՊԼՊ . 1 :

ԻԹԻԳԱՏԻ ԳԱՏԻՄԻ ՊԵՅԱՆԸՆՏՆ

Այսին թանձրագ՝ ինձանա գա-
տիմ վէ թապիի տիր . 1

Փուլթերէսթլիգ՝ հագ Այսին
թանձրագը գափատամատը . 2

Փուլթերէսթլիկն աղմարնտա՝
հագ Այսին թանձրագ շայս օլմա-
մասը ինն Հագթէալէանըն թեր-
թիպի . 3

Անվէս մարդարէնին տինէ տա-
լիր մաստէլէր հագգընա սուգու-
թուն սէպէպի . 4

Անվէս Եահուտիլէրի փուլթ-
երէսթլիկն իհթաս էթտիլի զա-
լէսթտան հըֆլ էտէր . 5

Այսին մարամընա միւղայիր վէ
թէհալվիւրիւնէ սէպէպ օլան գա-
պահաթլէր . 6

Տինին տէվամը զըմնընտա Խա-
րայէլ միլէթինին պիրլիքտէ գալմա-
սընա տայիր շուրուլթ . 7

Յերոբովամ փօլիթիգա սէպէպի
իլէ Խարայէլին պիրլիքինի պօզտու . 8

Յերոբովամըն թէտպիրի՝ Խարա-
յէլ գըսմընըն փուլթփէրէսթլիքինէ
սէպէպ օլտու . 9

Տինի ալէանան թագրիր էտէն
մանգում ճէմաւաթ տիւնեատէն էք-
սիլմէմէսի իճապընտան տըր . 10

Խարայէլտէն վէ Յուդատան ա-
լէանան տին էօյրէտէնլէր՝ փուլթ-
փէրէսթլիգ վագթիմտէ տախի
քիւլլիէն գալգմատը . 11

Ղայիպ եկեղեցի օլա պիլիր ի-
թիգատը՝ խիլաֆ տըր . 12

Լքաղ վէ Սանասէ փատիշահ-
լարըն կիւնիւնտէ՝ Յուդա գըսմըն-
տա տին ինգրաղ պուլտու լաքին
ղայպ օլմատը . 13

Խարայէլ միլէթինին հագգընա
Լլահըն կէօզիւնտէն աիւշտիւ տէ-
սի ազիզ քիթապլարըն թապիրի

նաւոր աննաշըմալը . 14

Խորայելին էսիրլեյինտէ տախի
տին թալիմի պէյնլէրինտէն քէթմ
օլունմուշ տէյիլ տիր . 15

Խորայէլտէ օլան տինի՝ խարիճ-
տէն հալածում վէ տախիլտէն
միւխթէլիֆ մէզհէպ իհթասը տախի
մահվ էտէմէտի . 16

Հրէական վէ քրիստոնէական
եկեղեցիտէ տին էսասը պիր օլտու-
ղու իչին , հալէա Լահուտիլէր
Վրիստոսու գապուլ էթմէմլէրի
իլէ տինլէրինտէն տիւշերլէր . 17

Լէկեղեցի մութլագա պիր տիր՝
ֆըրգա գապուլ էթմէզ . 18

Լաքեալլարըն Վրիստոսա ի-
նանմասը հրէական եկեղեցիէ միւ-
ղայիր իտի տէյի՝ պազիլէրին էօզ-
րիւ . 19

Սէգքիւր էօզրէ ճէվապ . եա-
հուտի այնընճա Վրիստոսա ի-
նանմամագ խաթա օլտուղու ի-
չին , ինանմայանլար եկեղեցիտէն
տիշարը գալտըլար . 20

Հրէական եկեղեցիտէ տին մօւ-
հաֆըղը մարգարէլէր օլուպ՝ մար-
գարէլէրտէն այրըւան եկեղեցիտէն
տախի իխրաճ օլմասըյըւա , քահա-
նայապեալէր հրէական եկեղեցիտէ
աէյիլէր իտի .

21

Ղէմաաթը Վրիստոստան պըր-
մագ իչիւն եահուտի խախամլարը-
նըն պիր հագ իսպաթ պուլամա-
տըգլարը .

22

Ղէմաաթը Վրիստոստան կէրի
պըրագմագ իչիւն՝ պէյիւքլէրին օ-
նա ինանմատըղընը էօղը էթմէլէ-
րի .

23

Վրիստոսա տինճէ պիր թագ-
սիրաթ պուլամայըպ , փօլիթիգայէ
տայիր գապահաթ ըւա թէլէֆինէ
գարար վերմէլէրի .

24

Տօղըու թարիգտէն ֆասիտ սէ-
պէպ իլէ այրըւանլարըն չօգլուղու-
նա պագըպ , օնլարա ույմագ ճա-
յիլ օլմատըղը .

25

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ

ՊԵՅԱՆԸՆՏԱ ՏԸՐ

Վրիստոս եկեղեցիի առաքեալ-
լարընա թէպիմ էթմէք իւզրէ
Ֆէթվասընը եահուտի քահանայա-
պետէրինտէն ալսը . 26

Հրէական եկեղեցի մահվ օլուն-
մատը , անճագ մէմուրանը թէպ-
տիլ օլտու . 27

Յիսուս Վրիստոսուն վատի
միւճիպինճէ՝ քրիստոնէական եկե-
ղեցինին հրէական եկեղեցիտէն զի-
յատէ մոլթասարրըֆ օլտուղու
իհսանլէր . 28

Պու իհսանլէրին իճրասը՝ Հո-
գին սուրբում միւտէմ եկեղեցիտէ
գալմասըյըւա օլուր . 29

Եկեղեցի լուղէթին մանէալարը
վէ պու թէէլիֆաթտա նէ՝ ֆիքրէ
ալընտըղը . 30

Եկեղեցի ինգրազ պուլմուղ

(անպակասելի) , զէ հանըմաղ
(անսխալ) արր . 31

Պ Ը Պ . 3 :

ԵԿԵՂԵՑԻՆԻՆ ԱՆՊԱԿԱՍԵԼԻ ՎԷ
ԱՆՍԻԱԼ ՕԼՄԸՍԸ ՊԱՊԸՆՏԵ
ՅԻՍՈՒՍ ՔՐԻՍՏՈՍՈՒՆ
ՎԱՏԻՆԻՆ ԹԱՓՍԵԼ Ի

Վրիստոս էֆէնտիմիզին պու
վատ զըմնընտա սէյլէտիյի քէլա-
մըն մուխթասար մէֆհումու . 32

Իմանընը կիլլէյէն ճէմաւթ' ե-
կեզեցի սսյըլմազ . 33

Սոնրատան մէյտանէ չըգան ի-
թիգատ տօղրու օլտմազ . 34

Նէվիճատ իթիգատ սահիպլէ-
րինին գատիմլիք իտտիասընըն ույ-
կունսուղուղու . 35

Լրօթէսթանլարըն' պատկերլէ-
րէ ըիպէթի փութփերէսթլիք
ատտ էթմէլէրինին սագաթը . 36

Ըղիզ քիթապլարը վէսիլէ

ի

Թուլթմադ ճէմիի հերետիկոսլարըն
քեարը գատիմի օլտուղու . 37

Սահիհ իթիգատ՝ եկեղեցիներն
աղիզ քիթապա վերտիյի մանէայէ
միւլաֆըգ օլմալը . 38

Լէկեղեցի եանըլըր տէմէք՝ իս-
պաթսըզ պիր լաֆ ալը , 39

Պու մատտէյէ բրօթէսթանլար
արիոսականլարըն ղալէպէսինի էօլը
էտէրլէր . 40

() Լ մէղհէպին նագլինտէն՝ էօ-
ղիւրլէրինին իիլաֆը աշիքեար օ-
լունուր : 41

Բրիոսականլար՝ եկեղեցիներն էլ
գատիմ իթիգատընա միւլաֆըգ
օլմաղա գայըլ օլմատըլար . 42

Լալընըզ պիր սէմթին եպիս-
կոպոսլարընըն տին խուսուսունտա
եանըլմասը՝ եկեղեցի իմանընա խա-
լէլ կէթիրմէզ . 43

Լէկեղեցի եանըլըրսա՝ () խուս
Բրիստոսուն եկեղեցիսի օլմաղ . 44

Բռաքեալարըն իիլաֆէթի
տիննեատէն էքսիլմէյէճէք տիր . 45

Եկեղեցիտէ քեօթիւ քիմսէլէր
 չօղալմասը՝ եկեղեցիներն եանըլա
 պիւրի օլմասընա տէլիլ տէյիլ տիր . 46

Վարողիչէր հէփսի պիր աղըզ-
 տան տօղըու տինէ գարշը պիր շէյ
 քարոզել էտէմէզլէր . 47

Եկեղեցիտէն այրըլըպ՝ ճէտիտ
 ճէմաաթ թէրթիպի ճայիզ տէյիլ
 տիր . 48

Ղիհէնէմ գափուսու տէնի-
 լէնլէր՝ եկեղեցիներն տիւշմէնլէրի •
 լուպ , եկեղեցիէ զալիպ օլամատըգ-
 լարը գատիմտէն պէրի իսպաթ օլ-
 մագտա տըր . 49

Հերետիկոսլարըն ախլէագը ա-
 զիզ քիթապլարտա թարիֆ , վէ
 օնլարտան սագընմագ թէնպիհ օլ-
 մուշ տուր . 50

Իթաաթ՝ հերետիկոսլուղուն
 միւղայիրի օլուպ , հերետիկոսլարըն
 պու Փազիլէթի չիւրիւթմէք իչիւն
 հիւլէլի սէյլէյիշլէրի . 51

Իթաաթ էտէճէք էմրի թէֆթի-
 շէ ալմագ՝ իթաաթ էթմէք տէյիլ

իբ
տիր .

52

Ալահըն էմրինի իմաամտան
էվլէլ թէֆթիշ էթմէք քիւլլի
խաթա տըր . 53

Ազըլ գուլանմագ Ալահա գար-
շը կէլմէզ տէմէլէրինին ճէվապը . 54

Լյմրի թէֆթիշ էթմէքտէն ի-
թաաթսըլ լըգ չըգմասընա էմսալ . 55

Վէօր քէօրունա իմաամ' ա-
ւետարանական օրէնքէ միւղայիր
տիր տէմէլէրինէ ճէվապ . 56

Լքկեղեցի աշալարը օլանլար հէր
պիրի այրը այրը եանըւ պիլիր իսէ
տէ , հէփսի օլիրտէն եանըլամազ
օլտուգլարընա իսպաթլէր . 57

Էերետիկոսլարըն հաղորդու-
թիւն իւզէրինէ վէրտիյի մանէալա-
րըն պիրսչիրինէ ույար օլմամասը . 58

Լուծեր վէ Օղւինպլիոս' եկե-
ղեցիէ ինանմամագ վէսիլէսի իլէ'
էյիսուս Վրիստոսուն քէնտի սէօ-
գիւնէ ինանմաղլար . 59

Պ Լ Պ . 4 .

ԵԿԵՂԵՑԻՔ ԻՆԱՆՄԱՅԻՆ
ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅԼԸԴՅԱ ՍԱՅԸԼՄԸ Զ

Վրիստոնն այլըզն էսառ իւղոն՝
ուղղափառլարն վէ ըրօթէսթան-
լարն պիտպիրինէ միւղայիր թագ-
րիրի . 60

Տինին էսասը զմննտա Պօղոս
առաքեալն քէլամընըն թաֆսիլի . 61

Ըռաքեալլար քէնտի սաղլըզլա-
րնտա՝ տինի քարողնլ էտէճէք
քիմնէ նասպ էտերլեր իտի . 62

Հերետիկոսլուգ՝ սէլէֆինտէն
էջրէնտիլինին միւղայիրինի էօյ-
րէթմէք տիր . 63

Տին թէֆթիշ էթմիք իչիւն մագ-
պուլ թութուլան թարիգ . 64

Լթմէրէն էվլէլլէրտէ Ժողովքա
իթաաթ վատ էտիւլ , ումտուղու
կիպի չըգմայընճա՝ սէօղիւնտէն
րուճու էթմէսի . 65

Ըրօթէսթանլըզն իք վագ-

Իդ

Թինտէ՝ ժողովք գարարընա պիլա
Թէֆթիշ իթաաթ էթմէք վաճիպ
Թութուլմուշ օլտուղու . 66

Հէր քէս պէլտէսինին տինինի
Թուլթմալը տէյի Սուսօնուն սէօյ..
Էտիյի ճէվապըն Թէֆթիշի . 67

Լուլթեր՝ Հակորոս առաքեալըն
Կաթուղիկեայց մէքթուպունու գա-
պուլ էթմէմէսինէ նէ՞ ուճօն վէ-
րիր . 68

Լուլթերին՝ Հաղորդութիւն Հագ-
գընա գուլանտըղը իթիգատ . 69

Իթիգատ պապընտա՝ իթաաթէ
շայան պիր նուֆուս թանըմայանըն
էնճամը . 70

Իրօթէսթանլարըն սապրգընտա
ժողովըլարա վէ Հայրապետլերէ
րիպէթ ու թէվազուլերի . 71

Հայրապետլերէ գարշը սէրքէշ-
լէք էտիպ՝ Եէնի տին մուճիտի օ-
լտնլարըն էսէրի ճէհալէթի . 72

Ժողովըլար վէ Հայրապետլեր
Հագգընա նապէճա սէօղլերի . 73

Ժողովըլարըն Էանըմազ օլ-

տուղունու թանձմանն իճապը . 74

Ժողովքլար եանըլըր ըտը տէմ-
նին ույզունսուզուղու . 75

Ժողովքլարա իթիպար զմննտա
բրթեթան մապէյնինտէ վազի
Փըրգալարն մարազասը . 76

Լստուածաշունչտան մատա տին
կանոնու թանձմամաղա բրթեթ-
անլար նէտէ՞ն մէճպուր օլտու-
լար . 77

Լստուածաշունչու՝ մանէայի
միւսթելիֆէ իլէ ֆասիտ իթիգատե
ույտուրմագ ճէմիի հերետիկոսլա-
րն քեարը գատիմի տիր . 78

Լստուածաշունչուն քելամլա-
րընն մանէայէ միւհթաճ օլմասը
Պետրոս առաքեալտան իսպաթ . 79

Լռաքեալն սեօլիւնէ գարչո՝
Լստուածաշունչ գօլայ աննալըլըր
տէյի բրթեթանլարն իգտամ
էթմէլերի . 80

Սանէայէ միւհթաճ քելամլար
ճան սելամթինէ տայիր տէյիլէր
տէմէլերի րէտտի քելամ օլունուր . 81

իզ

Տին մատտէսինն պազըսընը
Վլխաւոր հաւատալիք լազապըյըւ
Թուլմաղա էլզէմ , ղէ պազըսընը
Իգթիզտսըզ կիպի կէօսթէրմէլէրի-
նին Թէֆթիշի . 82

Վլխաւոր հաւատալիք տէմէք
Իլէ ուղղափառլարըն վէ բրօթէս-
Թանլարըն աննատըղը մատտէսին
Փարգը . 83

Վլխաւոր հաւատալիք պէհա-
նէսի Իլէ սահիհ վէ Փասիտ Իթի-
գատլարը բրօթէսթանլար պիր ա-
յար Թուլթուպ , էնճամ գարարը
տինսիզ լիք օլմասը . 84

ՊԼ. Պ . 5 :

ԿԼԽԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱԼԻՔ ՏԷՄԷՔ ԻԼԷ
ՄԷՀՀՈՒՐ ԻՆՍԵՆԼՄԱԳ ՀԱԳԳԸՆԱ
ԲՐԹԹԷՍԹԱՆԼԸՐԸՆ ԷԼՁԷՄ
ԹՈՒԹՏՈՒՂՈՒ ՄԱՏՏԵԼԷՐ

Իթիգատը սահիհէի պիր Թագ-
րիրէ ըապթ էթմէք պապընտա

բրօթէսթանլըգ սերվերերինն
ատմի իթիֆագը . 85

Պազը իթիգատ պապլարընը
գլխաւոր հաւատալիք նամի իլէ ա-
խերլերտէն ֆարգ էթմէյէ մէճ-
պուրիէթլերինն սէպէպի . 86

Պըռէյ նամ բրօթէսթանըն
չըպլագ աւետարան նամի իլէ
թէսնիֆ էթտիյի իճմալին սէմէ-
րէսի . 87

Լկեղեցիտէ տին պիրլիյի օլմագ
հազգընա ժիւրէօնուս սէօյլէպի-
յինն ույլունսուզլուղու . 88

Գլխաւոր հաւատալիքլերի թա-
նըմագ իչիւն ժիւրէօնուս վեր-
տիյի նիշանէլերտէն պիրինճինն
թէֆթիշի . 89

Իքինճի նիշանէնն թէֆթիշի . 90

Իւչիւնճիւ նիշանէնն թէֆ-
թիշի . 91

ժիւրէօնուս վերտիյի նիշանէ-
լեր քիֆայէթ էթմէյիպ՝ Լնտի-
ֆէռանլար ախէր կանոն վերտիլեր . 92

Պիրինճի կանոնուս թէֆթիշի .

իւ

Լստուածաշունչուն լիսանի ախե-
րէ թերճիւմէլերինէ էմնիէթ էտէ-
մէզլէր .

93

Իպրանի Լստուածաշունչ՝ էմ-
նիէթէ շայէսթէ տէյիլ տիր .

94

() գումագ պիլմէյէն քրիստոն-
եայ հագգընա ճէվապը մէշքիւլ
սիւալէր .

95

Իքինճի կանոնուն թէֆթիշի .

96

Իւչիւնճիւ կանոնուն թէֆթիշի .

97

Լխերինի ճէլպ էթմէք խուսու-
սունտա բրօթէսթանլարըն հարէ-
քէթի՝ սէջլէտիքլէրինէ միւղայիր
օլմասը .

98

Պրոֆէ վէ Լթիթիւտինէլլէր՝
եալընըզ Լստուածաշունչու տին
կանոնու թութարագ , բրօթէս-
թանլըզ սընըֆլարընջ արթըրտը-
լար .

99

Բրօթէսթանլարըն վէրտիքլէրի
կանոն տինսիլլիյէ գուվվէթ վէր-
փշ տիր .

100

Տինսիլլէրին ճէննէթէ կիթմէ-
սինէ բրօթէսթանլար ճէվազ

վերսիշէր տիր .

101

Հայոց եկեղեցի փութփէրէսթ-
լիյէ տիւշմիւշ տէօիքաւէն սօնրա՝
Հայլար տախի ճէննէթէ կիտէր
տէմէլէրինին ֆիքրի նէ՝ տիր .

102

Պիրսիւրինէ միւղայիր այնլարը-
նըն ճէմիսինի պիրտէն մագպուլ
թութմագ՝ տինսիզ լիք տիր .

103

Սկրտութիւնու տախի բրօ-
թէսթանլար պօշ պիր շէյ կիպի
թութմուշլար տըր .

104

Բրօթէսթանլար քէնտի մա-
պէյնէրինտէ տին լազըրտըսը է-
տէմէյիպ , քարոզլարը եալընըզ
պիր քաչ ֆազիլէթէ տայիր նա-
սիհաթտան իպարէթ տիր .

105

Բրօթէսթանլար ֆազիլէթի
քրիստոնեայէ լազըմըզ թու-
թարլար .

106

Օլինա էթմէյի վէ քէնտի քէն-
տինի էօլտիւրմէյի ճայիզ թու-
թարլար .

107

Լճլի սաղ իքէն՝ պիր գարը
տախի ալմաղա իզն վերիւրէր .

108

Լ

Լինէրին մալինի չալմաղա կէ-
րէք քիթապ ըւա վէ կերէք ամէլ
իլէ ճէվալ վերիրլէր . 109

Փատիչահընա իթաաթտան
բուճու էտիպ՝ աչըգտան ճէնկ աչ-
մալա բուխսաթ վերիրլէր . 110

Իթաաթը վէ մահճուպլուլու
հիւսնիւ թապիր իլէ չիւրիւտիւր-
լէր . 111

Սուհապպէթ քարողունա իգ-
տամ էթմէլէրի նէ՞ վէճհ իլէ օլ-
մասը . 112

Սուհապպէթ քարողունուն
միւղայիրի՝ բրօթէսթանլըղըն շու-
րութունա տախիլ վէ գապուլ օ-
լունմուշ տուր . 113

Սութեր՝ նէվսանիէթէ մէպնի ,
տինին հայլը մատտէսինէ խալէլ
կէթիրտի . 114

Բրօթէսթանլըղըն ասըլ թէմէ-
լի նէվսանիէթ օլտուղունա քէնաի
պիր ալիմլէրինինին սէօղլունտէն
իսպաթ . 115

Սպէյնլէրինտէ տախի աղիմ

առաջին թ ոլմաստնա իսպաթէր . 116

Տինէ խալէլ կէթիրէնէրէ մու-
հապպէթ վէսիլէսի իլէ իւլֆէթ
էթմէք ճայիլ մի տիր . 117

Պու թարզ իւլֆէթին ճայիլ
օլմատըղընա ազիլ քիթապտան
իսպաթէր . 118

Տիւշմէնի սէվմէք զըմնընտա Հի-
սուս Վրիստոսուն էմրի նէ՞ ֆիք-
րէ աննաշըլըր . 119

Հէր քրիստոնեայ եկեղեցիսին-
տէ էտէպէ տայիր նասիհաթ էք-
սիք օլմատըղը . 120

Տին իւլէրինէ ժողովուրդա նէ՞
թարզ քարոզ վէրմէք ճայիլ
տիր . 121

Բմէրիգալըլարըն քարոզունուն
ֆայտասը անճագ քէնտի հագլա-
րընտա տըր . 122

Տինի ախէր օլանլարա մուհապ-
պէթ զըմնընտա Բմէրիգալըլարըն
սէյլէտիյինէ ճէվապ . 123

Բուքեալըն պիր քէլամընը իս-
պաթ կեթիրաիքլէրինտէ հիլէլէրի 124

Ը

Տինի այրը օլանլար ըլա ազիզ
քիթապլարըն գազլինճէ պարըն-
մանըն թարզը . 125

Սիւհսուպէթ կէօսթերմէլէրին-
տէ լրօթէթանլարըն կիզլի մե-
րամը Փասիտլերի . 126

Բէյլէրինէ միւղայիր օլանլարա
խուսուլմէթի վաֆիրէ էթմէք ա-
տէթի գատիմէլէրի օլտուղունա
իսպամ . 127

Պ Լ Պ . 6 :

ԵԿԵՂԵՑԻՆԻՆ ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆՈՒ
ՎԷ ԱԽԱՆԴՈՒԹԻՒՆՈՒ ՄԱԳՊՈՒԼ
ՕԼՄԱՅԸ ՀԱԳԳԸՆՏԱ

Հիսուս Վրիստոսուն վէ ա-
ռաքեալլարըն տէտիքլէրինի վէ
էթտիքլէրինի եազըյա ալմագ՝ տին
Փարզընտան իգթիզա էթմիշ տե-
յիլ տիր . 128

Ղէմիի քրիստոնեայլարըն եէք-

տիլանէ գապուլ էթտիքլէրի մատ-
տէի՝ Եազըլը օլմատըղընը պէհանէ
էտէրէք ինանմամանըն ույղու-
սուլլուղու .

129

Բ. 41է Եազընլըգ պէհանէսի իլէ
Եէնի տին իճատ էտէնլէր գատիմ-
տէն պէրի իթիպարսըղ օլմու-
լար .

130

Ղատիմ օլան իթիգատտա
սէհվ օլմուլ տէյէնլէրին իսպա-
թընըն Եօլսուղլուղու :

131

Չիլինվըրթըն պու խուսուստա
սէյլէտիյինին թէֆթիշի .

132

Չիլինվըրթըն սէյլէտիյինին
թահտընտան տինսիղ լիյէ գուվ-
վէթ վէրմէք չըգար .

133

Ղատիմտէն պէրի քրիստոնհայ-
լար մապէյնինտէ մադպուլ թու-
թուլան իթիգատ մատտէլէրինի
նէվիճատլարտան ֆարգ էթմէք
թարիգի .

134

Լ. 46ղեցի խորհուրդլարընըն
Եէտի օլմասը՝ իթիգատը գատիմ-
տէն տիր .

135

ԼԴ

Շտբաթըն կիրակիէ Թեպտիլ
օլմասը՝ ուսուլի գատիմ տիր . 136

Պատարագըն սապահլայըն օլ-
մասը , վէ հալորդել օլաճագլա-
րըն աճ պուլունմագ ֆարզը ատէ-
թի գատիմ օլմասը . 137

Իթիգատէ տայիր հէր մատտէի՝
առաքեալար եալմըշ օլմատըգ-
լարընա ալիղ քիթապտան իս-
պաթլէր . 138

Սատտէի մէլքիւր հագգընա
բրօթէսթան ալիմլէրին սէջլէտի-
յինին թէֆթիշի . 139

Իթիգատէ տայիր մատտէլէրտէ
եկեղեցի հիւքիւմէթի՝ իգթիզայի
միւճէրրէտ օլտուղու . 140

Պիր գաչ քիշինին իթիգատ
խոսուսունտա եալընըզճա վէր-
տիքլէրի գարար մէսմու տէյիլ
տիր . 141

Իթիգատ պահսընտա զուհր է-
տէն մարազալարըն գարարը՝ ժո-
ղովք ուլա վէրիլեր . 142

Ղոզովքուն գարարը՝ Հոգին

սուրբուն իջամբարա օղուր .

ԼԵ
143

Յիսուս Քրիստոսուն առաք-
եալարա էթտիյի վատ՝ ճէմի
վազըթ տիւնեատէ տէվամ էտէն
եկեղեցիէ տիր .

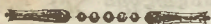
144

Եկեղեցի գարարընը վէ թէն-
պիհինի՝ Լստուածաշունչտա եա-
ղըը կիպի թութմագ ֆարզ տըր .

145



ՊԸ ՊԻ ԼՅՎՎԼԼ



ԻԹԻԳԱՏԻ ԳԱՏԻՄԷ ՊԵՅԱՆԸՆՏԱ

1 ԼԵՂԻՉ ՎԷՄԱՆԼԵՐՈՒԷ ՄԷՆՏՈՒՐ ՕԼԱՆ
ՄԻՆԷԹԼԵՐԻՆ ՏԱԳԳԸՆԱ ՏԻՉ ԱԻՐ ՆԱԳԼ
ԷՍԵՐԻ ԳԱԼՄԸՉ ՕԼՄԱՍԱՅՐԵՐԵ ՄԱԽԻ, ՕԼ
ՄԻՆԷԹԼԵՐ ԳԱՄԻՄՈՒՆ ԼԴԱՄԱ ԻԼՏԱՄ
ՕԼՐԱՆԱՆ ՄԻՆԻ՝ ՎԷ ԻՆՍԱՆԱ ԻԳԹԻՂԱ Է-
ՄԵՆ ՏԱԳ ՄԱՄՈՒԼԵՐԻ ԹԱՆԸՐԼԱՐ ԸՄԸ
ՄԵՅԻ ՇԻԼԱՅԷ ԷՄԷՄԷՂ ԻՄԻՔ: ՉԻՆ ԱԻՐ
ՎԱՓԻՐ ԻՆՍԱՆ ԱԻՐ ԵԵՐԷ ԿԵԼԻԱ ԻԹԹԻ-
ՓԱԳ ԷԹՄԷՔ ՎԷ ԵԷՔՄԻԼ ԵԷՔՃԻՏԷԹ
ԱԻՐ ՃԷՄԱՄԹ ՕԼՄԱՔ, ՎԷ ՕԼ ԻԹԹԻՓԱԳԸ
ՄԷՎՃՈՒՄ ՍԱԳԼԱՄԱՔ ԼՂԼԱՏԸ ԹԱՆԸՄԱ-
ՄԸԳՃԱ ՕԼՄԱՄԱՂ: ՍԷ ԼՂԼԱՏԸ ԱԻԼՄԷՅԷՆ
ԵՄԱՅԱՆԻԼԵՐԻՆ ՎԷ ԻՆՔԵԱՐ ԷՄԵՆ ՄԻՆ-

սիլլէրին պիրլէշիպ իթթիֆաֆ փէյտա
էթմէլէրի մահալ գապիլինտէն տիր տէ-
յի՝ կերէք փովթփերէսթ վէ կերէք
քրիստոնեայ ալիմլէրին եէքտիլանէշա-
հատէթիիլէ թաստիգ օլտուգտան պաշ-
գա , տիւնեա եարատըլտըղը վագըթ-
տան պու անէտէկին հիչ պիր մահալ-
տէ պու իթիգատտէ պիր միլլէթ զուհր
էթմէտիկի թէճրիւպէսիիլէ տախի սա-
պիթ օլմուշ տուր : Հաթտա ֆրանսըզ-
լարըն Պօնաբարթէտէն էվլէլճէ չըգար-
տըզլարը ֆէսատ վագթընտա՝ Ղլահ-
սըզ միլլէթ իճատընա զիյատէ զայրէթ
էտիպ պաշ էտէմէտիքտէ , պիր իմանէ
միւհթաճ օլտուգլարընը պիլ ֆաալ ան-
նայըպ իգրար էթմէլէրի , պու սէօյլէտի-
յիմիզէ ասլա շիւպհէ եերի պրագմը
տէյիլ տիր :

2. Կէրշի փովթփերէսթլիք թարիֆի
իմանի գատիմէ մուարիզ օլուպ՝ ճիւզի
խալէլ կէթիրտի վէ գափատտը իսէտէ ,
ինսանըն ֆիքրինտէն Ղլահ վար տէյի
պէլլիլէնէն իթիգատը քիւլլիէն մահվ
ու իտամ էտէմէտի : Պունտ մէպնի՝

Տերտուղիանոս նամ ալիմ՝ Սարկիոն
 Հերետիկոսա գարշը եազտըղը քիթա-
 պընտա տէմիշ տիր քի , * Հագ Մը-
 ,, լահըն վարըղընը թանըմագտան վէ օ-
 ,, նա իպատէթ էթմէքտէն զիյատէ պէնի
 ,, ատէմէ նէ՝ օլա պիլիր || : Ս է փութ-
 փերէսթլէր իչին՝ կերէք Մստուածա-
 շունչտա ¹ վէ կերէք գատիմ լկեղե-
 ցի միւլէլիֆլէրինին քիթապընտա՝ Մը-
 լահը թանըմազլար ըտը տէնմիշ իսէ ,
 պունլարըն ֆիքրինի Սօղոս առաքեալ՝
 * Մըլահը թանըտըլար , լաքին Մըլահ
 ,, կիպի միւշերրէֆ էթմէտիլէր ² || տէ-
 մէսի իլէ թասրիհ էթմիշ տիր : Հաթտա
 պու իսթիլահաթ միւճիպինճէ՝ Մթա-
 նաս հայրապետ Սաղմոսուն իւզ պիր-
 ինճի պապըն իւզերինէ էթտիյի թա-
 պիրտէ , եահուտիլէր իչին տախի՝ օրէն-

1 . Նիդոնայն էին ափեայն մարդիկ բըն-
 աթեմիք , յորս էր ապոռաթանգիդոնիւն :
 (Իմաստ . Ժգ . 1) :

2 . Նոնեան զՄստուած . Ես'չ իբրեւ
 զՄստուած խառաորէջին : (հռովմ . ա . 21) :

քին իճրասընտան պազը ուղագ գալ-
մալարընա նազարէն , Լլաճը թանը-
մալար ըտը տէմիշ իսէ , լայրգընճա
թանըմաք թափըընտա էքսիք պուլուն-
ուրլար ըտը տէմէք օլտուղու աշիքեար
տըր : Պինայէնալէյ՝ Սթիլինֆլէթ
նամ ինկիլիզ ալիմ վարդապետ՝ փութ-
փէրէսթլիքտէ իքի շըգգ իթիգատ թէ-
մէլէշմիշ օլտուղունու կէօսթէրիւր . պի-
րի՝ Լլաճ վար օլտուղունու պիլմէք , վէ
իքինճիսի՝ ինսանըն ճանը էօլմէզ օլտու-
ղունա ինանմագ : Պու մատտէնին սա-
հիճ օլմասը փութփէրէսթլիք հիքեայէ-
սինէ աշնա օլանլարա մալիւմ տիւր : Ս է
() գոստինոս՝ քի փութփէրէսթ տինինէ
նէ տէրէճէ վուգուֆ օլտուղու՝ Պէրայի
պիլատուլաճ (Հալիս Կալիս Լադիս)
նամըյըլա թէէլիֆ էթտիյի քիթապըն-
տան պէյան տըր , փոստոս նամ Սանի-
քեցի հերետիկոսա գարշը եազտըղը քի-
թապընտա՝ * փութփէրէսթլէր՝ հէր
,, մախլուգուն խալիդի օլան պիր թէք եա-
,, լընըզ Լլաճըն վարըղընը ունուտա-
,, ճաք տէրէճէտէ քեալիպ ալլաճարա

1) տիւշմէտիլէր՝ ॥ տէմիշ տիր : 1) է գաթի
 շօղու մէծմու ճիհանը խալց էտէն պիր
 Մլաճ տըր տէյի թանըտըւար : 1) է պու
 տէտիքլէրիմէ փուլթիէրէսթ ալիմլէրին
 քիթապլարընտան զայէթ չօք իսպաթը-
 մըզ վար ըսա տա , էլ հալէթ իւլ հազէ
 ինքեար էտէնի օլմայուպ՝ եաշտըղմըզ
 միգտարի շէհաաէթ սալթ շիւպհէլէրի
 հալլ էթմէք իշին քիֆայէթ էտէր տէյի
 մէմուլ էտէրիզ :

3. Մնճագ ինսան թէնտէն իպարէթ
 օլտուղու հասէպինճէ , վէ Մ.դամըն վէ
 Մ.ոյ նահապետին կիւնլէրինտէն սօն-
 րա շօղալըպ՝ հէր թարաֆէ տաղըլմալա-
 րը սէպէպի իլէ աթալարտան րիվաէ-
 թէն օղուլտան օղուլա ինթիգալ օլա կե-
 լէն թալիմաթարա պիգայտ օլարագ ,
 իշինէ թէպէտտիւլաթ իտխալ օղունտու :
 1) է պիր վէսիլէ իլէ փուլթար իհտաս օ-
 լունուպ՝ օնլարտա ալլահլըզ գուվվէթի
 ատտ էթմէյէ պաշայարագ , զիւիմլէ-
 րինճէ հագ Մլաճըն շէրէֆինի թահպիր
 էթմէլէրինաէն , վէ սէմաաէ միւնէվվէր
 շէմսէ վէ գամէրէ վէ էքսէր էըտըղա-

րա սէճտէ գըլմալարընտան տինին թէ-
միգլեյինէ խալէլ կէլտի : () Լ էսիրտէ
Հագ թէալէա հազըէթլէրի Լճրահամը
ինթիխապ էյլէյիպ՝ իման ըիյազէթինի
օնա վէ օնուն նէսլինէ թէսլիմ էթմէք
միւրատը իլէ՝ թէրքի վէթան էթտիրէ-
րէք պիր ախէր մահալի մախսուսէյէ
միւնթագիլ էյլէտի ¹, քի պունուն նէս-
լինտէ միւտամ իման տօղըու գալմըշ օլ-
սուն : Ս է հագիգաթ հէրնէ գատար ա-
խէր միլէթլէր իլինտէ տախի Յօր վէ
Ս՝նքիսեղեկ կիպի թէք թիւք աստուա-
ծապաշտ քիմսէլէր պուլունուրուտու ի-
սէ տէ , աստուածապաշտ օլարագ վէ
հէր վէճհ իլէ իման տօղըուլունու
զիւտուտէ թութարագ մէվճուտ պիր
միլէթ՝ Լճրահամըն թոունու Յակօր
նահապետին սինսիլէսի օլան Խարայէլ
գալմինտէն մատա գալմըշ տէյիլ տիր .
նասըլ քի Լ.լահ քէնտիսի Ս՝մսէաին

1 . Լ էսէ Լճրահամըն Յօր . էլ Գո-
յերլիւէ տահէ և յալի և 'ի տահէ հօր Գոյ'
յերլիւէ շօր յոճիք Կէլ : (օննդ ԺԲ . 1)

աղպըյըլա իզհար էտէր ¹ :

4. Հաթտա Մարահամտան խայլի սօնրա Սոփսէս մարգարէնին կիւնիւն-
 ակէ, Հագ թէալէատան խորայէլ միլ-
 լէթինէ վէրիլէն ճէմի թէնպիհաթ՝ սալթ
 ոլ գավմին ախէր միլլէթլէրտէն ֆարգ
 ոլմասը իչին, միւայնէն նիշանէլէր գաի-
 տէսինաէն իպարէթ տիր: Լ'նճագ Լ'լ-
 լահըն վէ մէլաիքէնին վէ ինսանտաքի
 նաթիգ ճանըն վարլըղը վէ ախրէթտէ
 հէրքէսին ամէլինէ կէօրէ էճրօւ իվաղը,
 վէ ախէր պու միսիլլի տին ու իթիգա-
 տէ միւթալիգ մատտէլէր հագգընա
 Սոփսէսին ճէմի քիթապընտա ասլա պիր
 սէօղ պուլունմաղ: Ս է պու խուսոււ,

1. Ընդ հոգն թէ յառաջագոյն հաճե-
 ցաւ քէր զնոս. Է ընդդէմ զչառ-
 նացա յէր նոցա զյեզ Ժան զազիւ մեծայն
 ըստ առ-բն ըստ այսմի: . . . Ի Տեառն Լ'ս-
 րոնոյ Ժանն էրկիցն, Է զնա պաշտօնոյն,
 Է ի ն'ա յարեւոյն, Է յանուն նոր էրդնո-
 ցոս, զի ն'ա է պարծանք՝ Ժան Է նոյն Լ'ս-
 րոնոյ Ժան: (Բ. օրին Ժ. 15 . . . 20)

մատուցէ վուգուֆ օլմայան պաշի ճահիլներէ հայրաթ վէ թաաճիպ կէթիրիպ , զահիր օլ վագըթլարտու պու տէյնի իթիգատլար եօղուտու տէյի զանն էթմէյէ Ֆիքիրլէրի զահիպ օղուր իսէ , ախէր միլէթլէրին նագլիէթ քիթապլարընտան ճէմիի նաւ պէյնինտէ պու թարզ իթիգատլար օլմասընա իֆրաթ չօգ իսպաթլար վար տըր , Հալէա Սոփաէսին գաթան զիքը էթմէտիյի իթիգատ պապլարընըն պիրիսի տէ՝ ինսանըն մահշէր կիւնիւ թէն իլէ գըյամ էթմէսի տիր : Սարին Սոփաէսին սօղմասընտան իւզ սէնէ միգտարի ագտէմ՝ Լսաւըն ճինսինտէն շէրէֆեապ Զոր փատիշահ քէնտի միւսահիպլէրի օլան իւշ փատիշահըն սէոյլէշմէսինտէ , * Պէնի զէմինտէ հալէ էտէճէք զաթըն էպէտի օլտողունու պիլիրիմ , պու ճիւմէյէ թէհամմիւլ էտէն թէնիմի՝ տէֆա տիրիլտէճէք վէ գըյամ ալտըրաճաֆ տըր ||¹ տէյերէք , քէնտինին պու խուսու-

1 . 'Իրե' շէ Զընճընաւը է ոք լոթա-

սա օլան իթիգատընը պէյան էտէր .
 վէ միւսահիպլէրինին տախի պու պապտէ
 մուարաղա սիւրմէյիպ սիւքիւթ էթմէ-
 լէրի՝ ճէմիսինին իթիգատը միւվաֆըդ
 օլտուղունա էսէր ունիշանէ տիր : 1 | է
 պու տիրիլթմէք տէտիյի՝ ալիլ վիճու-
 տունուն սաղալմասը իչին աննաշըլմա-
 սըն տէյի, ալիլ միւէլլիֆ սագընարագ՝
 * 1՝ ապպինին գըյամէ ալտըրաճաքլարը-
 ,, յըլա պունուն տախի գըյամէ ալաճաղը
 ,, միւհարրէր տիր 1 || տէյի քիթապըն
 խիթամընտա իշարէթ էթմիշ տիր :

5. Պու մինվալ իւզըէ հագ տին 1ս-
 րայէլ մէլլէթինէ նագլ օլունուպ՝ հէր
 նէ պապտէ ախէր միլլէթլէրին իթիգա-

նէլոց է շէ- յերիլէ՝ յարուցանել շահրէ ի՞, որ
 իրեաց շայս աթենայն : (Երբ . ԺԹ 25)

1. Ղարեւալ է նմա յարանել ընդ որս որբ
 յարուցանէ : (Երբ . ԽԲ . 16) :

3) Երան Ժեմապընըն Ժեւլլիֆի պաշիլէրի 1) նվ-
 տէս՝ վէ որբի 1) զաւան որոյ որբլէր որեյի՝
 Ժեմապի մեզ Ժեւրան հուգաորԺեմինորէ շէր
 օլունմուշ որոյ :

տը տօղրուլութան սափմը ըտը իսէ ,
 Հագ թէալէա եալընըզ օլ խուսուսլարը
 մախսուսէն Սոփսէս մարգարէնին աղ-
 զըյըլա պէյան , վէ իգթիզա էտէն թէն-
 պիհ ու նասիհաթլարընը իֆատէ էթմիշ
 տիր : Սէսէլա՝ ախէր միլլէթլէրին իթի-
 գատլարը պօզուլտութա՝ եալընըզ պիր
 Լըլահը ճէմիի քեաինաթըն հըֆզ ու ի-
 տարէսինէ միւքեաֆի թութմայըպ , չօք
 ալահլարա միւհթաճ տըրլար զաննըյը-
 լա հէր պիր մախլուգաթա պիրէր թանդ-
 րը թախսիս էթտիքլէրինէ նազարէն ,
 * Սէնի էսիրլիք խանէսինտէն Սըսըր
 ,, էօքէսինտէն չըգարան րապպ Լըլահըն
 ,, պէն իմ տէր , վէ պէնտէն մատա
 ,, ալահլարըն օլմայա ¹ || : Սէ Լըլահըն
 ճիսմանի պիր շէքլի վարտըր , եախուտ
 պիզիմ կիպի թէնի վար տըր զանն օ-
 լունմասըն տէյի՝ Սոփսէս մարգարէ

1 . Լըս էս գէր Լըսպոռաթ Էր Դը հանէ
 շէշ յերէլէն էֆէպպոյնոյ 'ի գանէ ծառ-
 յոթեան . Դի՝ եղէքն թէշ այլ սապոռաթ Բոյ
 ճիլէն : (Եւք , Ի . 83) :

պէնի Խորայելէ Թէնպիհինտէ՝ * Վէն-
 „ տինիղէ զայելթ սագընըն տէր . զիրա
 „ Լլլահ Վորեր տաղընտա աթէշին ի-
 „ չինտէն սիզէ սէօյլէտիյի վագըթ՝ օլ կիւ-
 „ նիւ հիւ պիրշէքիւ կէօրմէտինիզ՝ || . || է
 ինսանըն կիւնահտան խէլաս օլուպ ճէն-
 նէթէ նայիւ օլաճաղը՝ պիր գապահաթ-
 սըզ գան հիւրմէթինէ օլաճաղընը ան-
 նաթմագ իչիւն , փութփէրէսթլէրին
 ճէմի ատէթլէրինի թէրք ու իթլագ է-
 տիպ՝ սալթ Լլլահա գուրպան իչիւն
 հայվան գանը տէօքմէք ատէթինի մագ-
 պուլ թուլթմուշ՝ վէ իւմմէթինէ մաթ-
 սուս թէնպիհ էթմիշ օլտուղու՝ Վ Լտա-
 ցուց քիթապըն էքսէր մահալինտէ , վէ
 ալէլ խուսուս՝ տէօրտինճիւ պապընտա
 աշիքեար մուհարրէր տիր :

6. Վ է չիւնքի Լլլահը լայըգը վէճ-
 հիլէ՝ վէ քէնտի իլհամ էթտիյի սիյագ-

1 . Օգոստոսի 1-ին յոյժ անյանց յերոց .
 լի նմանութիւն ինչ ո՛ր գետէ գետո՛րն
 յոյնի՛ն՝ յորո՛ւ իսկոյնն ընդ յիւ Տէր՝ Վր-
 ընք վիճին ՚ի յիշտ հրոյն : (Բ . օրին . 7 . 16) :

տէ ինանարագ թանձմագ՝ քիչիի օնուն
 թէնպիհինի տիյնեմէյէ մէծպուր էթ-
 տիյի էծիլտէն, հէր ֆագիլէթին քէօ-
 քիւ վէէսասը տըր: Պունուն իչին հագ
 թէալէա Խորայէլ միլէթինտէ տինի
 մէվճուտ վէ ախ լէագը փագ թութմագ
 իչին, իքի տիւրլիւ գապահաթա ղիյա-
 տէ ղագէպէ կէլիպ ճէզա վէրմէսի մա-
 լիւմ տիւր: Պիր՝ փութփէրէսթլիյէ
 տիւշմէլէրինտէ, վէ պունա էմսալ՝ Լ-
 հարոնա եափտըրտըգլարը ալթունտան
 տանայը՝ “ Սէնին ալլահըն պու տուր իս-
 րայէլ ” տէյիպ թափտըգլարը վագըթ,
 Լլահ թէհափփիւրէ կէլիպ ճիւմլէսինի
 գըրաճագ օլտու: Հաթտա՝ Սիվսէս
 մարգարէ օնլար իչին տուա էտիպ, վէ
 Լքրահամը վէ Խսահակը վէ Հակոբու-
 քի իքի իւչ իւզ սէնէ մուգատտէմինտէ
 էօլմիւշէր իտի՝ շիֆաէթճի թութուպ՝¹
 Լլահըն կէօյնինիւ ալտըգտան սօնրա

1 . Լ. տէր քիչ ընդէս լոյլ քոսք ինչ, և
 Բարիտեալ արքայութեամբ իմով ի նոսա ու-
 րաթիւնք զնոսա: և աղաւթայ Սոփէա արաղի

տախի՝ ղևտացիւէրին էլիյլէ դապահաթ
սահիպլէրինտէն իւչ պին քիշի՝ իպրէթի
ալէմ իչիւն գըրտըրմասընը մինասիպ
կէօրտիւ¹ : Փուլթիէրէսթ գըղըյլա նի-
քեահ վէ թէվէվ վիւճ տախի՝ աշգը ճիս-
մանիյիլէ հադ Ալլահը ունուլթուրուպ
փուլթիէրէսթիլէ պայիս օլմասը իճթի-
մալի իչիւն մէն օլունուպ՝² վէ հալէա
թէճրիւպէ տախի պու իճթիմալի պիլ

բեաան Ասորւ-ձոյ իւրոյ և ասէ . . դադարէա
'ի քարիւ-նէնէ որդմորւ-նէան Ժ . և ցածք՝
'ի լարէաց ժողովրդեան Ժ . յիշեա՝ Վիբահամ և
Վասահալ և Վիսիթ շէաապա Ժ : (Եւբ . ԼԲ .
9 . 13 :)

1 . Եւ արարին որդիքն Ղևեայ որդեա և
ասաց Սոփէա . և անիւն 'ի ժողովրդեան ան-
որէ Եսաուր յայնիկ ոգի Իբրեւելեք և հալարք այր :
(Եւբ . ԼԲ . 28 :)

2 . Սի՝ ասանիցէք ինսմորւ-նէան ընդ նոսա .
չդոսար Ժ Դի՝ արացէա ոսարեր նորա . և ըզ-
դոսար նորա Դի՝ ասանուցուա ոսարեր Ժ .
չէ Դի՝ ապստամբէյա-յանիցէ զորդին Ժ Զնէն ,
և պաշտիցէ շաստաաթա օրարա : (Բ . Օրին . 5 . 34)

Փաալ թաստիգ էթտիյինտէ՛, պու սէպէպ
 իչիւն օլան զաղէպլէրտէ իւք սէպէպէ մէր-
 պութ տուրլար: Ելլահըն թէհամվիւրինէ
 իքինճի սէպէպ՝ ուլուլարըն էմրինէ ի-
 թաաթտէ նօգսան՝ վէ իսեանէ մէյլ էթ-
 մէլէրի օլուպ, պու տախի՝ տինին հըֆ-
 զընա միւթալիգ իտի: Օխրա Խարայէլ
 միլէթինին գատիմ վագըթտա ուլուլա-
 րը՝ տիյանէթէ տայիր մատտէլէրին տա-
 խի մէմուրու վէ նաղըրը օլտուգլարը է-
 ճիլտէն, պունլարա իթաաթ էթմէմէք-
 լիքտէն իմանէ միւթալիգ թէնպիհ ու
 թանգիմաթլար տախի միւսէմմա օլու-
 նաճաղը իհթիմալ իտի: Պունուն իչիւն
 Հագ թէալէա քէնտիսի Սովսէսէ իի-
 պար վէ թէնպիհ էթմիշ տիր քի: * ()ն-
 „լարա քէնտի գարտաշլարընտան սէնին
 „կիպի մարգարէ չըգարաճաղըմ (եանի

1. Պղծէյա- ժողովուրդն պոսնիւլ ընդ
 Գադերն Սովսէս, և իւլէգին զնոսա՝ ի զոհ-
 իւր իւրեանց . և եկել ժողովուրդն ի զոհեյ
 նոցա . և երկիրպագին իւրց նոցա: (Թիւք . Իս.
 1 . 2 :)

„հէմ մարգարէ հէմ հիւքիւմտար) . վէ
 „պէնիմ քէլամլարըմը օնուն աղզընա
 „վէրէճէյիմ , վէ օնա նաւըլ թէնպիհ
 „էտէր իսէմ՝ օնլարա էյյէ սէյլէյէճէք
 „տիր : Վ | է մարգարէնին պէնիմ իսմիմ
 „իլէ սէյլէտիյինի տիյնէմէյէն քիմսէ-
 „տէն՝ ինթիգամըմը քէնտիմ ալաճա-
 „ղըմ ¹ || : Վ | է շարաթ կիւնիւ գըրտա
 շալը տէվ շիրէնին , վէ կորիսուն վէ Ղա-
 գանըն վէ Մըրիոնուն , վէ մանանատան
 պիղէ իպա կէլտի տէյի , պիհուտէ եէր-
 տէ իշթիքէա էտիպ Փէսատ չըգարանլա-
 րըն ճէղասը ² վէ ախէր պունուն կիպի
 չօք մատտէլէր՝ պու Փիքրէ ալընմասըլա-
 ղըմ կէլիր :

1 . Սարգսրէ յարոցից նոցա յեղեարց իւր-
 էանց իբրեւ շէշ , և սոց զարագտան իմ 'ի
 բերան նարա , և խօսեացն ընդ նոսա որդիւն և
 պատուիրելոցն նա : (Եւ մարդ՝ որ ո'չ լուսնի
 զոր խօսեցն մարգարէն յանուն իմ և էջ ինքրիւ
 զից զվրէժ 'ի նմանէ : (Բ . օրին . ԺԶ . 18 ?)

2 . (Ուսուց . ԺԵ . 36 . ԺԶ . 31, 32
 Իս . 6 :

7. Պոլ թարիգլէր իլէ Հագ թէպէտ
 հազըէթլէրինին ինթիսապ էթտիյի ճէ-
 մաաթընտա սահիհ տին կիզլէնմէէրէք՝
 վէ ճէմի փութփէրէսթլիք մախլութուն-
 տան խալի թութուլարագ՝ էնվայի թարդ-
 ըլա Յիսուս Քրիստոսուն կիւնինէ
 տէք, վէ Լըրեմիա մարգարէնին թարիֆ
 էթտիյի եէնի ահտ միւճիւպինճէ՝ Լը-
 կեղեցի գուրուլունճայատագ՝ էսքիսի
 տէվամ էտիպ, պիր սաաթ վէ պիր ան
 տէյիլ քիւլլիէն մահվ ու իտամ օլմագ,
 իլլա քէթմ օլունմասը տախի վուգու օլ-
 մուշ տէյիլ տիր :

Օիրա ճէմի Խորայէլ միլէթինին պիր
 իպատէթկեահը Բլլահըն վէրտիյի օրէնք
 թախտալարընը տէրունինտէ հըֆը էթ-
 տիքլէրի հապանակ Ուստի օլուպ, չէօլ-
 տէ իքէն այրըճա պունուն իչիւն Խորան
 Վ կայութեան նամիլիէ չատըր եափը-
 տը, վէ իճապ էտէն ճէմի գուրպան-

1. Բհուսաիլ աւարտ գան աւէ տէր, և
 աւարտից արանդ Խորայէլ և արանդ Յոսեփ
 աւարտնոր : (Երեմ . Լա . 31)

Լաք օնտա օլուր ուտու : Պատէհու Սո-
 զոմոնուն կիւնիւնէ տէք հէր նէրէտէ
 մէգքիւր Տապանակ Ուխտի գօնտու իսէ՝
 Ճէմի միլէթին պիրլիյի օլ մահալէ մէր-
 պուլթ ուտու . թա՛ քի Սողոմոն իմաս-
 տուն Լարուսաղէմաէքի Տաճարը եա-
 փըպ՝ տաճարըն իչէրիսինտէ պիր խաֆի
 մահալտէ Ղարիր նամի իլէ պիր մէվլէ
 եափտը , վէ Տապանակ Ուխտի օրայա
 գօյուպ՝ Լլահըն մէճտի օրայը տօլտուր-
 տուղու իչին Սրբութիւն Սրբոց տէ-
 նիլտի : Պունուն ինչա վէ իմարընտան
 սօնրա՝ Իսրայէլ միլէթինէ պունտան
 պաշգա մահալտէ Օլտիկ տէնիլէն պայ-
 րամլարընը էթմէք ճաիլ օլմայըպ՝ հէր
 նէրէտէ Իսրայէլ միլէթինտէն քիմսէ
 պուլունուրուսա , մութլագա հիչ տէյիլ
 իսէ եըլտա պիր տէֆա Լարուսաղէմէ կէ-
 լիպ՝ օրատա օլ պայրամը էթմէյէ , վէ
 օրէնքին էմր էթտիյի գուղու գուրպանը-
 նը քէսմէյէ մէճպուր օլարագ՝ Լլահըն
 Ճէմաաթը պու մինասիպէթ իլէ պիր-
 լիքտէ գալըր ըտը :

8 . Սողոմոն էօլտիւքտէն սօնրա { } Ե-

ըրբովամ իսեան էտիպ՝ Ողորմոնուն էվ-
 լատը վէ թախտըն վարիսի սահիհի օ-
 լան Ողորովամա իթաաթ էթմէյերէք ,
 փատիշահլըղը իքիէ պէօլտիւ : Վ է օլ-
 մայա քի քէնտի իւհտէսինտէ օլան Իս-
 րայէլ միլլէթինին գըսմը սէնէտէ պիր
 Լըրուսաղէմէ կիթմէյէ մէճպուրիէթիիլէ
 Ողորովամըն զիրի սալթանաթընտա օ-
 լան գըսմըլա իւլֆէթ էտէրէք , եավաշ
 եավաշ իքի փատիշահլըգ տէֆա պիր օլ-
 մաղա իւղ թուլթսուն տէյի ¹ ալթուն-
 տան իքի թանէ ինէկ ըէսմի եափտըրըպ
 պիրինի Ղան վէ օլ պիրինի Լէթէլ
 տէնիլէն շէհիրլէրէ գօտու : Վ է Լըրու-
 սաղէմէ կիթմէսինի ճէմաաթընա մին-

1. Լէ Յերոջովա՝ ՚ի սրդի-բում . ահա
 արդ գաւառայցէ Ռաֆա-որդ-միւնա ի՞նչ ՚ի սրունն
 Ղաւմի , ելիւ ելանիցէ Ժողովուրդս շահէլ ՚ի
 Կան Տեառն յԵրուսաղէմ . և գաւառայցէ սիրդ
 Ժողովրդեանա այսորիչ առ տէր՝ և առ տէր
 իւրեանց Ողբովա՝ արդայ Յոգայ . և սպա-
 նանիցէն զիս , և գաւառայցէն առ Ողբովա՝
 արդայ Յոգայ : (Գ . Թգգ . Ժբ . 36 . 27 :)

պատառ եասագ էյլէյիպ՝ իսեանէ ույան-
լարըն վէ քէնտիյէ իթաաթ էտէնլէրին
ազիմ կիւնահա տիւշմէսինէ՝ վէ տօղըու-
լուգ թարիգինտէն շաշմամասընա սէպէպ
օլտուքտան մաատա , բօլիթիգասը միւլ-
հապասըյըլա փատիշահլըղընա մէթա-
նէթ վէրմէք նիէթինի գուլանտը ըսա
տա՛, պու թարզ իֆսատըյլա փատիշահ-
լըղընըն վէվալինէ տախի սէպէպ օլտու :

9 . Խսրայէլ միլէթի օլ գատար դա-
պա պիր միլէթ իտի քի՝ քէնտի իպատե-
թինէ թախսիս օլան մահալտէ ճիւղի պիր
շէքիլ կէօրիւնճէ՝ օլ շէքլ իլէ փութփե-
րէսթլիյին մապէյնինի պուլամայըպ՝
փութփէրէսթլիղէ զահիպ օլմալարը փէք
գօլայ օլուր ուտու : Պունուն իչիւն () երո-
բովամըն քէնտի ճէմաաթընը լըրուսա-
ղէմտէն ուզագլանտըրմագ իչիւն , եափ-
տըղը իպատէթկեահլարընտա ինէք րէ-
սիմլէրինի գօմասը՝ փութփէրէսթլիք կէ-
թիրմէյէ սէպէպ օլտու : Վ է իչլէրինտէ
օլ տէրէճէ փութփէրէսթլիք ազտը քի՝
Լ , քաար փատիշահըն կիւնիւնտէ ալէ-
անան փղշտացի միլէթինին թափտըզը

Բահալ կողոքա փատիշահ վէ ճէմի
 ճէմաաթ սէճտէ գըլարագ , տէրունիւ-
 րինտէն աստուածապաշտըղը միւհքէմ
 թուհիան քիմսէլէր գօրգուլարընտան
 քէնտիլէրինի կիզլէտիլէր : Հաթտա Ե-
 զիա մարգարէ պունլարը պիլմէյիպ՝ եա-
 լընըզ աստուածապաշտ պէն գալմըշմ
 զանն էթմէսինտէ , եհտի պին քիշի աս-
 տուածապաշտ գալմըշ օլտուղունու Ե-
 լահըն քէնտիսինտէն խապէր ալտը ¹ :
 Սէ փատիշահ տախի պուլտուղու աս-
 տուածապաշտլարը՝ կէցյա քէնտի զիւ-
 իւմինճէ տէվլէթինին սէլամէթինէ միւ-
 ղայիր հարէքէթտէ պուլունուրլար տէ-
 յի , էհլի Յեզաբէլին իզվասըյլա գըր-
 տըրտը ² : Աքին պու ճիւմլէ իլէ Ե-
 լահըն իմանընը թագրիր էտէն ճէմա-
 աթ տիւնեա իւզէրինտէն գալգմըշ , վէ
 ճիւմլէսի տէ մէյտանէ չըգմաղա ճէսա-
 րէթլէրի քէսիլիպ ղայպ օլմուշ տէյիլ-
 լէր իտի :

1 . Գ . Թ.Գ.Բ . ԺԹ . 10 . 18 :

2 . Գ . Թ.Գ.Բ . ԺԸ . 2 . 13 :

10. Օիրա Հագ Թէալէանըն Թէա-
պիրի իլահիէսի իլէ՝ քէնտի իսմի շէրի-
ֆինի վէ տինի միւպէյինինի ալէանան
Թագրիր էտէր պիր մանզում ճէմաաթ
տիւնեա իւղէրինտէն էքսիք օլմայաճաք
տըր, քի հէր հալտէ վէ ճէմի զէմանտէ
տին Թալիմաթընը էյրէտէճէք տէլիլ
հաղըր պուլունարագ, տօղրու եօլա աշ-
նա օլմայանլար իրշատ օլուպ՝ սէլամէթ
Թարիդինէ տախիլ օլմալարընա պիր գօ-
լայլագ օլտուն: 1) Է պու Թէտպիրաթ՝ տի-
նին իգթիղայի ուսուլինտէն օլմաքտան
մաատա, Հագ Թէալէանըն սահիպ իլ
գուտրէթի քէմալ օլտուղունա տախի
պէյլէ օլմաք իճապ էտէր: 2) օխսա՝ Լւ-
լահ քէնտիսինի վէ քէնտիյէ մագ-
պուլ տօղրու եօլու միւտէմ պէնի ա-
տէմէ պիլտիրմէք մերամընտա իքէն, ին-
սանլարըն Թէրթիպի վէ էօրֆիւ վէ
զուլմու՝ Լւլահըն Թէտպիրինէ գարշը
զաֆէր պուլմուշ օլուպ, ինսան Լւլահ-
տան զիյատէ ազլէ վէ գուտրէթէ մա-
լիք օլմուշ օլուր:

11. Պու տէտիյիմիզին իսպաթը հ-

լէա Մ. քաարըն վէ Յիզարէլնն վաղթըն-
տա կէօրիւնիւր : Մ. քաար քէնտի էօհ-
տէսինտէ պուլունան աստուածապաշտ-
լարը գրըար , վէ էօրֆիլլէ սաղ գա-
լանլարը տախի կիզլէնմէյէ մէճպուր է-
տէր . անճագ լ, զիա մարգարէ՝ վէ չըրա-
ղը լ, զիսէ՝ վէ Սիքիա, վէ Որդիք մար-
գարէից շէրէֆիլլէ մարուֆ քիմնէլէր՝
քէնտիլէրինի կիզլէմէյիպ՝ իլլա իգթի-
զասընա կէօրէ փատիշահըն տախի հու-
զուրունա չ գըպ Մ. լլահըն քէլամընը պի
փէրվա խապէր վէրիւրէր իտի : Ս է
պունլար ճէմիսի այան աշիքեար մէյ-
տանտէ օլմալլէա, Խարայէլ կիւրիւհիւ
իչինտէ տախի Մ. լլահըն ճէմաաթընտան
միւրէթթիպ օլան և կէղեցիսի պաթմըշ
վէ զայպ օլմուշ տէյիլ . իլլա՝ քրիստո-
նէութիւն վաղթընտա օլան հալածում
լարտա վուգու օլտուղու միսալի միւզաի-
գատա օլուպ՝ ազալմըշ տէնիլէ պիլեր :
Պունտան գաթի նազար , տէյէլիմ քի
պիլ Փարզ Խարայէլ միլէթինին լ, քու-

«աղէմտէն պէօլննմիւշ գըսմը տախի
 քիւլլիէն պաթմը, օլա, օլ եէտի պին
 քիշի տէ պուլունմայա, Լաղիա վէ Լաղի-
 սէ վէ ախէրլէրի տէ օլմայա, պունուն
 ուլա Լալաճըն Լակնղեցիսի պաթմը՝ մը
 օլուր: Սայ քի օլ վադթըն պէհրինտէ
 պուլունան պիր թաղըմ փուլթիէրէսթ
 միլլէթլէրին, պիրի տէ Խարայէլին օ
 գըսմը օլմուշ օլուր ուտու: Լաճաք էօ-
 թէ եանընտա Յուդայ թագաւորութիւ
 նու նամի իլէ մալիւմ գըսմը մէյտանտէ,
 Լարուսաղէմտէքի Տաճար միւթէպէր,
 վէ Լաքաաբըն թախտի սալթանաթէ
 կէչտիյի վաղըթ Յուդանըն իւլէրինէ
 Լաա փատիշահ Տիւքմ էտէր իտի. քի
 Լաուուաճաշունչ պու փատիշահ իչիւն
 քէնտի ալթասը Ղաւիթ կիպի պու տա-
 խի Լալաճըն հուլուրունտա իսթ/գամէթ
 իլէ հարաքէթ էտիպ՝ սէլէֆլէրինտէն
 գալմա պաղի նապէճա ատէթլէրի տա-
 խի մէն ու թէրք էյլէտի տէյի նագլ է-
 տէր¹: Լաքաաբըն տէօրտիւնճիւ սէնէ-

1. Լալա Լաա աղլուրին աղլուր

սինտէ Մ.սա էօղիւս՝ Երինէ (Յովսա-
փատ կէչտի . վէ փատիշահըղընըն իւ-
շիւնճիւ սէնէսինտէ՝ (տէմէք տիր՝ Մ.քա-
արըն Ետինճի սէնէսինտէ) քէնտի րի-
ճալարընտան վէ աքքէրի թագըմըն-
տան վէ Վ Լտացիլէրտէն վէ քահանայ-
լար տան ալիմ՝ քիմսէէր ինթիստայ
էյլէյիս , Մլահըն օրէնք քիթապլարը-
նը տախի պերապէր վէրիս շէհիր պէ
շէհիր Մլահ էմրինի էյրէթմէյէ թա-
սին էյլէտի՝ :

Տէւան իբրէ Ղաւիլ շէյր իւր . Լ Եթը
շնէրս յերիբէն , Լ Շիլէայ զամնայն իար-
դուրմիւնն զոր որարին հարս նորս : (Գ .
Թգր . ԺԷ . 11 . 12 :)

1 . (Յերրորդ տի խաբարսմէանն իւրոյ
առաքեաց (Յովսափայ) զիշխանն իւր Լ
ղորդիս չերմիւնցն . . առողջանել 'ի քաղա-
քէն (Յորայ . Լ) ընդ նոսա զւարացին .
Լ ընդ նոսա Լ շիւսմա Լ (Յովրամ քահանայ :
Լ) առողջանէին զյորայ , Լ ընդ նոսա գիրք
օրինացն օրհաւան . Լ անցանէին ընդ քաղաքն
(Յորայ , Լ առողջանէին շիւղղուրդն : (Բ .
Սնաց . 44 . 7 . 8 . 9 . :)

12. Պոլս պէջլէ օլտուքճա պիլմէմ
 նէ հագգ ըլա պազի քիմսէլէր միւսաւ
 հասէյէ տիւշիւա՛ Մլաճըն Լկեղեցիսի
 վէ սալիհ տինի կէրէք աշիքեար վէ կէ-
 րէք կիզլի թագրիւր էտէնլէր էքսիլմէ-
 յիպ , անճաք պազէն աշիքեարտէ պու-
 լունմալարը միւշքիւլ օլմուշ տուր տէյի
 իտաիա էտէրլէր : Ա է պու էսաս իւզէ-
 րինէ քէնտի զիւիւմլէրինճէ տիւնեա իւ-
 զիւնտէ պիր զայիպի (աներեղթ) Եկե-
 ղեցի պուլունմագ իհիմալի օլմաղին
 թահգիգ էթմէյէ չապալայարաք , Լղիա
 մարգարէնին կիւնիւնտէ կիզլիտէ Եէտի
 պին նէֆէր հաւատացեալ պուլունտու-
 զունու իսպաթ կէթիրիւլէր : Մնճաք
 պու թարզ տիւշիւնէնլէր՝ Եա Մստուա-
 ծաշունչ քիթապը օդումամըշ օլմալը
 տըրլար , Եա նագլիէթլէրինին մէֆհու-
 մունա էյիճէ էրմիշ տէյիլէր քի՛ իտաի-
 ալէրի սուրբ գիւքին նագլինին զըտաը օ-
 լուպ՝ պօշունա իսպաթ էթմէյէ Եօրու-
 լուրլար : Օյիւրա Մստուածաշունչուն
 թարիֆինէ պազընճա՛ Իսրայէլտէ Մս-
 տուածպաշտութիւն քիւլլիէն մահօլ ու

իտամ՝ օլմուշ օլսա տախի, Յուդա փա-
տիշահը թարաֆընտա տինէ օլ գա-
տար մէթանէթ վերելալի հալտէ, Վա-
լահը թագրիր էտիպ տողրու տին էջ-
րէթմէքտէ վէ էջրէնմէքտէ օլան քիմ-
սէլէրտէն միւրէթթիպ և կեղեցի գալգ-
մըշ՝ եախուտ զայիպտէ գալմըշ օլմայա-
ճաղը միւսարրահ պէլլի տիր :

13. Պու կիւնլէրտէն սօնրա՝ Յուդա
թարաֆընտա տախի Ազնկիա փատի-
շահըն փէտերի Մ. քաղ վէ էվլատը Սա-
նասէ կիւնլէրինտէ՝ աստուածապաշտու-
թիւն ինգրաղ պուլտու : Մ. քաղ՝ տաճա-
րը գափատը¹, վէ Ուրիա քահանայը
տախի քէնտի ըէյինէ ճէլպ ու րազի էթ-
միշ օլարագ՝ Սողոմոնուն կիւնիւնտէն
պերի գալան պագըր սեղանը մահալին-
տէն տէֆ էտիպ, օնուն և էրինէ՝ Համ
փութխանէսինտէ կէօրտիլիւ սեղան
ըէսմինտէ պիր սեղան գօտուրթ մաղըլա,
աբտէմճէ տաճարըն տէրունինէ թէպ-

1. Փակեաց Մ. քաղ զորանս որուն գետնն :
(Բ. Մնաց. Էջ. 21.)

տիւրիւմ տախիլ էթմէկէ ճէսարէթ էթմ-
 միշ իտի : Լաքին Սանասէ՝ Լաքազ զի-
 յատէ աշտը . զերա Լաքազ իչուն օգու-
 ռուզ քի՝ ըսպպինին ինտինտէ քէնտի
 աթասը Ղաւիթ կիպի իսթիգամէթտէ
 պուլունմայըպ , իլլա Խարայէլ փատի-
 շահարընըն թարիգինէ սալիք օլտու ¹ :
 Սանասէ իչուն տէր . Լալահըն Խարա-
 յէլ միլէթինին կէօղիւ էօնինտէ տէֆ
 էթտիլի ճէմի միլէթլէրէ իմթիսալէն՝
 վէ օնլարըն մէքրուհ թարիքլէրինճէ կի-
 տիպ , Լալահըն ինտինտէ ֆէնա իչլէտի ² :
 Լաքազ՝ գատիմինտէն գօնմուշ սեղա-
 նըն շէքլինի թէպտիլ էթտի . Սանասէ՝
 տէօքմէ վէ զյմա վէ եազմա փութլար

1 . Ո՛ւ արար աղլընթին ապաղի գեաւն
 իբրէ Ղաւիթ զնայր իւր , և գնաց ըստ ճա-
 ճապարհաց իւրաւորացն իւրայէլի (Բ . Մնաց .
 իը . 1 . 2 :

2 . Լալահըն զոր ապաղի գեաւն յափնայի
 Գորշընթինայ ալփացն զորս առարկէաց որիք
 յերեւոյց որդւոցն իւրայէլի : (Բ . Մնաց . 17 . 2 :

գօտու տաճարն իշինէ ¹ : Ս է պուն-
տան մատա . տաճարն հէր թարաֆը-
նա՝ կէօքտէքի երտըզլարա գուրպան
քէսէճէք սեղանլար գօտու ² : Լ. քաղ
քէնտիսի եօլտան ազտը ըսա տա՝ ճէ-
մաաթըն իթիգատընը վէ իպատէթինի
իւմիւմէն թէպտիլ էթմէյէ ճէպր ու
թաարրուզ էթտի տէյի եազըլը տէյիլ :
Լ. նճագ Սանասէ իշուն աշիքեար եազըլը
տըր քի՝ Լ. լահըն տէֆ էթտիյի միլէթէ-
րին ճէմիսինտէն զիյատէ ֆէնալըգ եօ-
լունա սափըթտը ճէմաաթը ³ : Ս է պու
թարզ ըլա կիւնահա տիւշիւրմէսինտէն
մատա՝ իֆրաթ չօգ գապահաթսըզլար
գանը տէօքէրէք Լ. րուսաղէմի պիր ուճ-
տան օ պիր ուճա մալամալ տօլտուր-

1. Լ. Դրօշեալ և յուլաթոյ և պոպիւր լըր
արօր ՚ի դանն պէտան : (Բ. Մնաց . Լգ . 7 :))

2. Ը ինեայ ուղանն աթենայն լըրո-թիւն
էրինիյ յաթենայն սրահո դանն պէտան : (Դ .
Թագր . Իա . 5 :))

3. Ս. լըրէնոյց զնոա Սանասէ տանէլ լըր
տաւըլի պէտան՝ տաւէլ Ժան շալէսն լըրո ա-

տու¹ . տէմէք տիր քի՛ ազիմ՝ հալածում՝
 չգարտը Լօկեղեցի իւզերինէ : Վ է Լսա-
 յի մարգարէի տախի պու փատիշահ
 էօլտիւրտիւ տէյի ախէր քիթապլարտա՝
 եէհուտի ըիվսյէթինաէն ալընըպ նագլ
 օլունմուշ տուր : Լնճաք Սանասէնին
 վագթընսա տախի Լօկեղեցի պաթմըշ
 վէ զսյպ օլմուշ օլմատը . զիրա Սանա-
 սէնին իմանսըղըղընա գարշը գօյուպ
 էօլիւմէ իրթիքեապ էտէն հայը քիմնէ
 վար ըմըշ : Վ է Լլահ թարաֆընտան
 կէլիպ Սանասէէ նասիհատ վէրէնլէր
 տախի օլմուշ , վէ օնլարըն քէլամլարը
 տա գալէմէ ալընմըշ տէյի Լստուածա-
 չունչ զիքր էտէր² : Պու սիյագ իւզրէ՝

պահանէաց՝ որք յերեսաց որդւոցն իւրայելի :
 (Գ . Թգր . Խա . 8 :)

1 . Լսա Լարին անպարտ եհեղ Սանասէ
 քաղւմ՝ յոյժ . մինչեւ ելից շարասաղէմ ծայր՝ ի
 ծայր , լնճ շէղախի որդի մեղայցն շէ՛րտաց՝
 տանել չար տաղի որեառն : (Գ . Թգր . Խա . 10 :)

2 . Լնոս որեանողացն որ խօսեցան ընդ
 նմա յոռոն որեառն ասորոծոյ իւրայելի՝ ահա

կերէք Խորայել վէ կերէք Յուդա թա-
րափլարն տա իմանս զըզդ չողալտգտա
տախի՝ տօղրու իման էօյրէտէնլէր էք-
սիք օլմայըպ Լահելեցի տէվամ էթտի-
յինի Լստուածաշունչ աշիքեար խա-
պար վերիր ¹ : Ա է ճէմաթըն էքսէ-
րիսի պու Լլաճ թարափընտան կէլէն
քիմնէլէրի գապուլ էթմէյիպ թահգիր
էտերլէր իսէ իտի տախի՝ Լլաճ թէա-
լէա տայիմ Պաղտատ էսիրլիյինէ կիթ-
տիքլէրի վազթէ տէք իչլէրինտէն օլ
ղաթլարը էքսիք էթմէտի :

Ին 'ի Բանա ազմիյն Զորա : (Բ. Մնաց. 14 . 18 :)

1. Լստուածաշունչ Լստուած Զորացն Զորաց
'ի Եւան ճարգարէիցն , կանխեալ առաւելաց ըզ-
հրէշտախ իւր . վան շէ խնայեր 'ի ժողովուրդ
իւր և 'ի սրբոնիւնն իւր : Լստուածաշունչն ըզ-
հրէշտախ Զորա , և անգոսնիւն շէման Զորա ,
և խաղ առնիւն շէմարգարէան . յիւլե եղև Բար-
կոնիւն պեառն 'ի վերայ ժողովուրդեան իւրայ .
և ո՛չ ևս գոյր այնուհետև Զորաց Բարկոնիւն :
Լստուած 'ի վերայ Զորաց շէմարգարէն Բարկոն-
իւն : (Բ. Մնաց. 14 . 16 . 16 . 17 :)

14. Եւ Եր Լազ Թէալէա Լիկեղեցի-
սինին աշիքեար տէվաւը իջին՝ եհհու-
տի նէսլինի տիւնեատէ միւտէմ Թու-
մասայրտը , վէ իջէրինտէ քէնտինէ
եարար ատէմլէրին էքսիլմէսինէ ռու-
սաթ վէ միւսաատէ էյլէսէ իտի , Լասայի
մարգարէ աշիքեար սէջլէր քի՝ Սոգոմ
վէ Գումոր պէլտէլէրինէ պէնզէյէճէք
իտի ¹ : Սէ սուրբ գիրք Խարայէլ վէ
(Յուդա գըսըմլարը իջին Լաւաճ կէօզ-
տէն տիւշիւրտիւ տէր իսէ ² , Լիկեղե-

1. Լալէ ո՛ւ յեռան ջըր-մէանց իւղե-
ւը միւ զաւ-մի՝ իբրեւ շուրս՝ լինեալ , և գո-
մարայ նմանեալ : (Եսայի . ա . 9 :))

2. Բարկացաւ յոյժ Տէր Խարայէլէ , և
մերժեաց զնոսա յերեսաց իւրոց . և ո՛ւ մնաց՝
բաց մայն ցեղն (Յուդայ) : Սալայն և (Յուդայ)
ո՛ւ պահէցին զպարտաբանս Տեառն Լսար-ծոյ
իւրեանց , և գնացին ըստ իրօնիցն Խարայէլէ շը-
արարին , և մերժեցին զորք յամենայն շա-
բաթէլէ , և շարժեաց զնոսա և եր զնոսա՝ ի
յիւս աւարտաւաց իւրեանց . մնէն ընկէն ըշ-
նոսա յերեսաց իւրոց : (Գ . Թագ . Ժէ . 18 , 19 , 20 :))

ցիսինի պիւթիւն պիւթիւնէ թերք էթ-
տի աէմէք օլմայըպ՝ անճագ ֆէնալարը-
նը այըպլամասը հագգընա օլտուղունու
Լասայի մարգարէ պէյանէն իշար էթմիշ
տիր ¹ : Այլ րէտտ օլունմալարը եալը-
նըզ իմանսըզլարըն թէրպիէսի զըմնըն-
տա օլտուղու , վէ Լալահըն Լակեղեցի-
սինէ պու սուրէթ իլէ ասլա խալէլ վէ
զէվալ կէլմէյէճէյի՝ սաղմոսուն շուսէօ-
զինտէն տախի մալիւմ տիր * Լակեր
„ Լաւիթին էվլատլարը պէնիմ օրէնքի-
„ մի պըրագըպ՝ հագ եօլունտա կիթմէզ-
„ լէր , վէ ատալէթիմի րէտտ էտիպ
„ թէնպիհլէրիմի տիյնէմէզ օլուրլարսա ,
„ անլէրին իմանսըզլըզընը տէյնէկ իլէ՝
„ վէ հագսըզլըզլարընը իշքէնճէլէր իլէ
„ թէտիպ էտէրիմ : Լնճագ մէրհամէ-
„ թիմի օնլարտան մէն էթմէմ , վէ հա-
„ գիգէթիմէ իսթիլաֆ էթմէմ , վատի-
„ մի թէրք էտիպ լէպլէրիմտէն չըգան

1 . Լալէյի 'ի +էն շաֆէնայն անօրէնս . Է Էա-
ցուշէյի 'ի վէրայ + Դապա-տրո իբրէ շաւաղ ինն :
(Եւայի . Է . 25 . 26 :)

„ քելամը րէզիւ էթմէմ ॥ : Ս է պու
քելամ նէ՞ իմիշ * Ղաւիթին նէսլի
„ շէմս վէ գամէր կիպի էպէտի գալաճագ
տըր ¹ : Ս է պու մարգարէութիւն Ղա-
ւիթին փատիշահըղը իշիւն օլմայըպ ,
իլլա օնուն նէսլինէ վէ միլլէթինէ թէս-
լիմ օլունան իման էմանէթինին տէվա-
մը հագգընա օլտուղու՝ մախսուսէն իս-
պաթէ հաճէթ օլմայարաք պէյանտէն
միւսթէզնի տիր :

15. Իսրայէլ միլլէթի էսիրլիքտէ ի-

1 : Եթէ լեռնային որդիք նորա զօրէնս իմ , և
յերաւանս ո՛չ համեստն գնաւ . թէ շարքարո-
ւիւնս իմ անարգեացեն և շարքարո-
ւիւնս իմ ո՛չ պահեացեն , հարից գաւազանս զանօրէնաւիւնս
նոցա , քանջանօք զանիւրաւաւիւնս նոցա : Ինչոյ
զոգորհաւիւնս իմ ո՛չ արգելից ՚ի նոցանէ , և ո՛չ
նենգեցից ճշարտաւիւնս իմոմ , և ո՛չ անար-
գեցից զո-խոս իմ , և ինչ որ ելանէ ընդ շրջա-
նըս իմ շայն ո՛չ արհամարհեցից . . . : (Չառէ
նորա յաւիտեան հաղցէ , և ախա նորա որդիս
շարեգաֆն առաջի իմ , որպէս լուսին (Սաղմ
12 . 31 . 38 :

քէն՝ օնլարը թէրպիէ էմմէք իշիւն ,
 վէ օրէնքի թամ թու թաուրարադ Ա-
 կեղեցիէ տէվամ էթսիրմէք իշիւն մար-
 գարէ էքսիր օլմատըղը , էսիրլիլին սօն
 սէնէ լէրինտէ մէշհուր Չաքարիա մար-
 գարէնին սէյլէտիլինտէն մալիւմիմիդ
 տիր՝ քի Մլաճ թարաֆընտան օլ վադ-
 թըն ատամլարընա * Աիլին փէտէրլէ-
 „ լինիղէ եէթիշէն մարգսրէ գուլարը-
 „ մըն՝ պէնիմ ըուհում ուլա թէնպիճ
 „ ալտըզլարը քէլամլարըմը վէ օրէնք-
 „ լէրիմի գապուլ էլլէյին || տէյի թէն-
 ոյիճ էտէր ¹ : Ա է իլլէրինտէ պուլուն-
 տուղու միլլէթլէր իլէ գարըշմայըպ այլը
 միլլէթ գալմալարը , վէ փասիշահլարըն
 ախէւր տինէ եէլթէնէրէք փութլարտ
 թափընտըզլարընը ասլա վաղիֆէ էտին-
 մէյիպ՝ քէնտիլէրի իմանլարընտա միւհ-
 քէմ տուրմալարը , Ասթերին վէ Տո-
 բիթին քիթապլարընտա օլան նագլի-

1 . Օթանո իմ և զօրէնո իմ ընկալարո՛ւտ շոր էս
 պարտաւրէս հոգաւ լիմով ծառայից իմոց հարգա-
 բէկոյ՝ որ ծամանեցին հարցն յերոց : (Չաքար . ա . 61)

Էթլերինտէն աշխբար կէօրինիւր : Զա-
 լէա էսիրլիք վագթընտա Ղանիէլ վէ
 Լաղեկիէլ վէ Լառեմիա վէ ախէր մարգա-
 րէլէր իւլերինտէն էքսիք օլմայըպ՝ ի-
 թիգատ ճէմաաթտան զայպ օլմամասընա
 հիմմէթլէրի օլուր ուտու : Ա Է Լաղեղե-
 ցի կէօրինիւր հիյէթտէ պէյնլէրինտէ
 տէվամ էտիպ , ասլա քահանայլար վէ
 տաճար խըղմէթինէ տայիր մէմուրուն
 էքսիք օլմատըղընը Լաղեկիէլ մարգարէ
 սապիթ էտէրէք տէր : * Լէրէք թէն-
 „ ճէ վէ կէրէք գալպճէ սիւննէթսիգ
 „ քիմսէլէր՝ վէ ախէր միլէթլէրտէն Լա-
 „ լահըն էվինէ կիրիպ իսթիստամ է-
 „ տէնլէր տիշարը չըգսընլար : Ա Է ճէմա-
 „ աթըն տօլըու թարիգտէն սափմասըն-
 „ տա օնլարա ույան զևաացիլէր պիլէ տի-
 „ շարտա գալսընլար տէյի՝ Լապպ Լալա-
 „ հըն էմրի տիր : Ա Է պունլարա պէտէլ՝
 „ զևաացիլէրտէ Աադովկ ճինսինտէն օ-
 „ լան քահանայլար ճէմաաթէ ույուպ
 : Եօլտան շաշմատըղլարը իչին՝ տաճար
 „ մէմուրիէթի օնլարա իհալէ օլունսուն :

1. (Լաղեղե) տէ գէր (Լաղեղե) . ախիւյն

16. Եսիրիք ավաւթինաէն սօնիս
 Ընգէոս վէ Օտքարիս վէ Սաղաթիս
 Վարգարէլէր Խարայէլ իշինտէ քարո-
 ղիլ էաիս՝ պունչարտան սօնրա քէնտի
 Իսմի իլէ քիթապ Եաղըմըշ պիր մարգա-
 րէ չըգմատը ըսա տա, Ըլլահըն քէրէմի
 մախսուսէսի իլէ Խարայէլ միլլէթինաէ
 աօղըսու իման զայիլ օլմատը : Ա է Ըն-
 տիդքոս փատիշահըն վէ օնուն կիպիլէ-
 րին կիւնիւնտէ Եէհուտիլէրին տին ի-
 չիւն հալաճում չէքմէլէրի վաղթընտա
 տախի հրէական Եկեղեցի պաթմայըպ,
 Սակարայեցիլէրին շայրէթի իլէ շէրէֆ
 պուլմասը՝ Սակարայեցուց քիթապըն-

որդի օրարածին անթլիսար սրդիւ և անթլիսար
 մարմնով, մի՛ մարդէ 'ի սրբոթիւնս իմ, յաթի-
 նայն որդուց այլաղբեացն որ իցեն 'ի դանդ
 իւրայէլի : Ըյլ և զհարապիւն որդ Եւրացան մի-
 ճէն 'ի միլլէլ Ժողովրդեան :

Ըստ Բաղնայի զհարապիւն սրդիւն Սարգիս
 որդ պահեցին շայրէթաթիւնս սրբոթիւնաց ի-
 մաց 'ի միլլէլ դանն իւրայէլի մինէն, նոսա մի-
 ճեցին առ իմ զաղբիլ զիս : (Եզեկ. Խ. 9. 10-15 :)

Մովսէսին գօտուղու օրէնքներէ պու
 Մեսիանն քէմալիէթ վերէճէք օլտու-
 զունու թագրիր էտէր . պունա պինաէն
 քրիստոնեայ Ակեղեցիսի Վրիստոսուն
 վերտիյի քէմալիէթի գապուկ էտէր :
 Ա է պու իբի եկեղեցի մապէյնինտէ պիր
 իսթիլաֆ վարըսա՝ մութլագա տըր . զի-
 րա կէլէճէք տէյի թուլթուլմուշ իթի-
 գատ , հիչ պիր վագըթ կէլմիշ տիր տէ-
 յի օլան իթիգատա թէպտիլ օլմայըպ՝
 տիննեա սօնունա տագ էվլէքի իթիգատ
 գալսա , եալան իթիգատ օլուր : Ա է կէ-
 լէճէք տէյի օլան իթիգատըն տօղրու-
 լուղունու՝ կէլմիշ պէլլիլէնէն իթիգատ
 սապիթ էտէր : Պունուն իչիւն եէհուտի
 իթիգատը թէպտիլ օլտու տէրիզ . վէ
 թէպտիլ օլմասըյըլա քէնտի վագթին-
 տէ սահիհ իթիգատ օլտուղու պէլլի օլ-
 տու . վէ քէնտիլէրի պու թէպէտտիլ-
 լաթը գապուկ էթմէմէլէրինտէ՝ տալա-
 լարընը քեազիպ չոգարըրլար : Օիրա
 կէլէճէք իսէ նիչիւն կէլմէյօր վէ նէ՝
 վագըթ կէլէճէք . վէ կէլմէսի իչիւն գա-
 տիմտէն կէօսթէրիլէն նիշանէլէր օլտու

կէջտի՝ կէլէճէք տէտիբլէրի գանտէ՞ գալ-
տը : Ա՛յ Պաղտատ էսիրլէյինտէն ալ-
տէթ էթտիբլէրինտէն սօնրա թամիր
էթտիբլէրի տաճարըն սօն շէրէֆի ագ-
տէմինտէն զիեատ օլաճագ տէյի Հագ
թէալէա հազրէթլէրի Մնգէոս մարգա-
րէնին ալլըլլա իսպար էյլէտի իսէ՛ ,
օլ շէրէֆ նէրտէ գալտը . քի օ տաճար
տաիի երգըլտը՝ վէ տէֆա եափըմատը
վէ եափըլաճաղը եօգ : Պուճլարա եէ-
հուտիլէր ճէվապ վէրէմէյիպ , իթիգատ-
լարընը եալան՝ վէ պու խապէրլէրի քէն-
տիլէրինէ վէրէն Մլահը եալանճը կիպի
կէօսթէրմէյէ մէճպուր օլարագ , հալէա
քէնտիլէրինտէ օլան տին գալպ՝ վէ Սի-
նակոկայլարը ճշմարիտ Ակե զեցիլըք մէս-
նէթինտէն մա՛ղուլ օլտուղու քէնտի
թագրիլէրինտէն իսպաթ օլունուր :

18 . Տէտիբլէրիմիզտէն մալիւմ օլուր
քի՛ էսկի օրէնք վագթընտա վէ Վրիս-

1 . Սեժ ելէցին քառք քանդ այդրէի վեր-
ջինդ քան զառաջինն՝ տէ Տէր ափնախալ :
Անդ . Բ . 10 :

աստան էվկէլ սահիհ տին եալընըզ հը-
 րէական եկեղեցիտէ պուլունուպ՝ եկե-
 ղեցի պիրլըյի տախի օնտայ ըտը : Վէ օշ
 եկեղեցինին գարարընա ինանմայան՝ վէ
 հագապըլ թուրուղունու գապուլ էթ-
 մէյէն՝ տինտար սայրլմազ ըտը : Պու-
 նուն իշին մարգարէլէր պազէն հասպ
 էլ իճապ քահանայլարըն վէ օրէնք էջ-
 րէտէն մեմուրանըն նասէղա հարաքէթ-
 լերինի իթապ էտերլէր իտի իսէ տէ, հիշ
 պիր վազըթ վէ հիշ պիր էերտէ ճէմա-
 տթա նասիհաթ վերտիքլերինտէ իսեան
 էջրէտիպ՝ քահանայլարըն սէօլլունիւ
 տիյնէմէյին վէ օնլարըն եկեղեցիսինտէն
 պրըլըն, քէնտի պաշըմըզա պիր եկե-
 ղեցի տիւղէլիմ տէյէն օլմամըշ : Եւլէ
 իսէ՝ պազի քիմսէլէրին օրէնք թարիգին-
 տէն շաշմալարընը պիլմիշ իքէն տախի՝
 մէճմուինի պիրտէն պիր ճէսէտ կիպի օ-
 ըսրագ, եանի հրէական եկեղեցիի եա-
 նըլմազ պէլլիլէրլէր իտի : Հաթտա ե-
 ֆէնտիմիզ Նիսուս Վրիստոս քի դը-
 պիրլէրի վէ փարիսեցիլէրի վէ օրինա-
 կան կիւրիւհիւնիւ էնվաի ճիւնհալարը

իչին տայիմա թահգիր էտէր օլտուղու
աւետարանըն նագլէրինտէն մալիմ
տիւր , ինթիսապ էթտիյի առաքնալա-
րընը վէ չորագլարընը վէ ախէր հաւա-
տացեալարը թօփլայըպ պըրը պիր եկե-
ղեցի փէյտա էթմէաի . քարոզութիւ-
նունու տայմա տաճարտա էտէր իտի ¹ .
ճւղուզլարա բժշկութիւն վէրտիյինտէ՝ օ-
րէնքին էմրի միւճիւպինճէ քահանայլա-
րա կէօնտէրիր իտի ² : Լյամուրսուզ պայ-
րամընը օրէնքէ իթթիֆագէն իճրա էթ-
մէ բ իչին՝ ախէր տիյարտէ պուլունմուշ
իքէն տախի՝ վէ քէնտինի թուլուպ խա-
ջա չըգարաճագլարընը պիլէրէք՝ Լյու-
սաղէմէ կիթտի ³ : Սէ ախէրինէ տէ

1 . 'Լ' պոսէ 'ի պաճարին ուսուցանէր : (Պուկ .
իս . 37 :) :

2 . Լյ'ւն ցոյց զանչն քո քահանային : (Մատթ .
4 :) :

3 . Իբրեւ ելին եղբարքն նորա՝ ապա և ինքն
եւ 'ի քօնն : (Յովհ . ե . 10 :) Լյուեալ շէր-
հոգաւորան տաւանջինն՝ ապէ ցնոսա . ահաւորիչ
եւանգէլ յԼյուսաղէմ , և հարարեացին ամենայն

քարոզել էթմեսինտէ՝ * Սովսէսին
 ,, քիւրսիսինէ դպիրէր վէ փարիսեցիէր
 ,, օթուրտուլար , սիզէ հէր նէ քի տէր-
 ,, լէր իսէ իծրա էտին . անճագ ամէլէ-
 ,, լինէ կէօրէ հարէքէթ էթմէյին || տէյի
 թէնպիհ էտէր իտի ¹ : Սէ պու եկեղե-
 ցինին վսգթինտէ պիր քիմսէ պաշ չէ-
 քիպ քէնտի պաշընա պիր ճէմաաթ փէյ-
 տա էթմէք իսթէտիյինտէ՝ հերետիկոս
 սայըլըր ըտը : Վասըլ քի Սամարացի-
 լէր Վարիզին տաղընտա տաճար եափըպ
 Նորուսաղէմտէն պրըլտըգլարընտա հեր-
 ձուածող սայըլտըլար . տէյիլ քի սալթ
 եէհուտիլէր պէյնինտէ ² , իլլա Վրիս-
 տոսուն ինտինտէ պիլէ . անլարը հեթա-

Գրեալն մարգարէիւմ ևս ան որդւոյ մարդոյ :
 (Ղուկ . ԺԲ . 31 :)

1. Յանաւ Սովսէսի նստան դպիրքն և
 փարիսեցիք : Ղաթնայն ինչ՝ որ ասեցեն յեղ՝
 որսիք՝ և պահեցէ՝ . Բայց ըստ Գործոցն Նոյս
 Դ՝ ասեցէ : (Մատթ . ԻԳ . 2 . 3 :)

2. Ո՛ւ երբէք խառնակին հրէայք ընդ սամա-
 րացիս : (Յովհ . Դ . 9 :)

նոսրար ընա պիր ԹուԹուպ՝ Սամարացի
լէրին շէհրլէրինէ կիրմէյին տէյի ա-
ռաքեալարա մախսուս Թէնպիհ էյ-
լէտի ¹ :

19. Հրէական եկեղեցի նէ՞ օլտու-
զունու՝ վէ օլ եկեղեցիտէ հաւատք նէ՞
սիյապ իւղըէ տէվամ էթմէսինի պիլմէ-
յէն ճահիլէր, եախուտ պիլիպ Թէ-
ճէհհիւլ էտէրէք Ակեղեցի հիւքմիւ-
նիւ տիյնէմէք ճայիլ տէյիլ տէյի կէօս-
Թէրմէք իսթէյէն մէղհէպ սահիպլէրի՝
պու սէյլէտիքլէրիմիլէ գարշը, վէ կէօ-
յա պու սէօզլէրտէն իսթիտլալ էտէրէք
տէրլէր քի՝ էյլէ իսէ Վրիստոսուն ա-
ռաքեալարը Վրիստոսա եէլթէնմէլէ-
րինտէ, հէր քիմ քի Նիսուսու Սեփա
Թանըր ըսա ճէմաաթըմըզտան իսրաճ
օլտուն ² տէյի գարար վէրէն Սինա-

1. 'Ա ճանապարհ հէթանոսաց մի՝ երթայցէ+,
և 'ի Ժողովոս Կոնստանդնուպոլսի մի՝ ճարանիցէ+: (Մատթ .
Ժ . 5 :)

2. Ուրիշ երեւոյթ էր հրէից . ելիւ ու իս-
րայէլեացի զեռ Վրիստոս 'ի Բագ Կացցէ 'ի Ժո-
ղովրդենէն : (Յովհ . Թ : 22 :)

կոկայտան այրըտըլար՝ վէ քէնտի ա-
 Գըլարընըն շէհատէթինի հրէական ե-
 կեղեցիներն գարարընտան էֆղալ թու-
 տուլար ըսա , եանըտըլար : Ա՛ է չիւնքի
 եէհուտի եկեղեցիսի թէ բմիլէն քահա-
 նայլարըլա վէ գպիրլէրիլէ վէ օրինա-
 կանլարըլա Վրիստոսու գապուլ էթ-
 մէյօրլար ըտը , պու սիլագ իւզըէ առաք-
 եալարըն գապուլ էթմէսի ճայիղ տէ-
 յիլ իտի : Պու ճէվապը կալվինականլար
 սէօյլէմէլէրինտէ՝ ճէմի եկեղեցի նէ՝ սէօյ-
 լէր վէ նէ՝ գարար վէրիւր իսէ՝ ագիլ
 քրիստոնեայ օնլարը պէր թարաֆ է-
 տիպ , քէնտի ագլընըն շէհատէթ էթ-
 տիլինի տօղրու թուլթմալը տըր տէյի
 վէրտիքլէրի Փասիտ ճէվաղա պիր գապի
 իսպաթ կիպի կէօսթէրիլէր : Լ՛նճաք
 վէրէճէյիմիղ ճէվապա տիգգատ օլուն-
 ճա՝ պու սէօյլէտիքլէրի սէօլ անլա գուլ-
 վէթ պուլաճագ պիր շէյ օլմատըղը ան-
 նաշըլաճագ տըր :

20 . Իսրայէլ միլէթինտէ գատիմ-
 տէն շու իթիգատլար վար ըտը քի՝ Լ՛ւ-
 լա՛ թարաֆընտան Ս՝ եսիա կէլէճէք .

վէ քէնտի եւտլէրինտէքի պուլունտն
 օրէնք թէպտիլ օլունուպ՝ եէնի օրէնք
 վէրիլէճէյի Նրեմիա մարգարէ օթուզ
 պիր պապընտա իշար էթմիշ իտի: Վճ-
 րիստոսուն տօղտուղու վագըթ Սոգլա-
 րըն կէլմէսի մինասիպէթիլիլէ Էրոմ-
 դէս ճէմի ճէմաաթըն քահանայապետ-
 լէրինի վէ դպիրլէրինի ճէմ էտիպ՝ ՍԵ-
 սիա նէրէտէ տօղաճագ տըր տէյի սի-
 ւալ էթմէսինտէ, ասլա գըլիւգալ էթ-
 մէյէրէք՝ Նէթլէհէմտէ տօղաճագ տէյի
 խապեր վէրտիլէր¹: Սէ Վճրիստոսուն
 կէլմիշ օլտուղունու պիլիպ՝ անճագ քիմ
 օլտուղունու թանըմայարագ սուրբ Նոմ-
 հաննէս Վարապետի զանն էթմիշլէր ի-
 տի. միւշքիլլէրինի հալլ էթմէք իշին
 սիւալէ ատէմ կէօնտէրտիլլէր իսէ, տէ-
 Փաթըլա սէն ՍԵսիա մը սըն վէ Նպիա
 մը սըն վէ մարգարէ մի սին տէյի սի-

1. Վաղդէալ զափնայն Կահանայապետն
 և զպիրս ժողովրդեանն՝ հարցանէր ի նոցանէ
 քի ո՞ր թնանէյի Վճրիստոսն: Եւ նոքա ափն-
 ցնա, ի Նէլիլահէմ հրէապետն: (Մատթ. Բ. 4.6.)

ւալէրինէ ճէվապ՝ խայրը տէյիլ իմ տէ-
մէսինի իշիտիպ , եա սէն քիմ սին տէ-
տիքլէրինտէ՝ պէն սիզի սու իլէ վապթիզ
էտէյօրում տէտի . սիզին իչինիզտէ վար
քի սիզ պիլմէյօրսունուզ , պէնիմ ար-
տըմտուն կէլէճէք տիր ¹ : Այ Վրիս-
տոսու մկրտել էթմէսինտէ՝ Յորդանան
գըլըսընտա չօք քիմնէ պուլունուպ՝ հէր
պիրինէ թազիր վէ թէնպիհ վէ նասի-
հաթլար էթմէսինի Վուկաս աւետա-
րանիչ իւչինճիւ պապտէ նազլ էտէր :
Պունլար ճէմիսի Վրիստոս իչին սէ-
մատէն՝ “պէնիմ հազզ էթտիյիմ սէվ-

1 . Լրտտէյին աւ նա հրէային յարտա-
զէմէ Ժողանայապետ և զԵրազիւ , զի հարց-
ցին ցնա թէ դո- ո՞ր ես : Լ- խոստովան էղէ
և ո՛չ աւրացաւ . և խոստովան էղէ ելնէ ես՝ ոչ
եմ Վրիստոս : . . Հարցին ցնա և ասէն .
եսի զի՞ յիդեա՝ ելնէ դո- չե՞ս Վրիստոս և
ո՛չ Լազար և ոչ Տաբթարէն . պարասիանի եր նոցա
Յովհաննէս և ասէ . ես յիդեա՞ զՅիշ Ըրով .
ի՞նչ յիշեցո՞ւ իայ զուր դո-տն ո՛չ գիտէ , որ
զի՞նի եմ Գալղցի է : (Յովհ . ա . 19 35 . . 37 .)

կիւլիւ եւլատըմ՝ պու տուր՝¹ տէյի
նիտա օլտուղունու իշիթտիլեր . վէ իչ-
լէրինէ՝ Ս՝եսիա պու օլմալը տէյի թահ-
մին կիրտի : Հաթտա պունու թաստիգ
էթմէք իչին Յովհաննէսին չըրագլա-
րըյլա եէհուտի մապէյնինտէ մարագա
զուհը էտիպ , Յովհաննէս Վրիստոս
իչին շիքեայէթ սիւրէթինտէն վարըպ՝
սէն քի Յորդանանըն օ պիր իւզինտէ
եանընտա պուլունանլարըն պիրի իչին
շէհատէթ էթտին իսէ՝ օլ տախի մլը-
տեւ էտէյօր , վէ հէրքէս օնա կէլիյօր-
լար տէյի նագլ էտինճէ , Յովհաննէս
օնլարա ճէվապընտա՝ սիզ տախի շէհա-
տէթ էտէրսինիզ քի՝ պէն Վրիստոս
տէյիլ իմ , իլլա օնուն էօնիւնտէն կէօն-
տէրիլմիշ օլտուղումու գատիմտէն սիզէ
սէօյլէմիշ իմ տէյի պաշլայարագ՝ թէտ-
րիճ իլէ սէօզինիւ օլ սըրայա տաք կէ-
թիրտի քի՝ Իպնուլլահէ ինանան էպէտի
էօմրէ մալիք օլուր . վէ օնա իթաաթ

1 . 'Գա' է որդի իմ գիրէլէ . ընդ որ հա-
մէյայ : (Մատթ . 7 . 17 :)

էթմէյէնին էօմիւր կէօրէճէյի եօգ . իլլա
 Ղլահըն զազէպի օնա հազըր տըր տէտի
 տէյի , ճոյհաննու աւետարանըն իւ-
 ջինճիւ պապընտա եազըրը տըր : Իմտի
 սօրարըմ սանա . ճոյհաննէսի ճէմի
 ճէմաաթ՝ տէմէք քի հրէական եկեղե-
 ցի՝ մարգարէ տէյի գապուլ էթմիշ օւ-
 տուգտան սօնրա՝ , պունու տիյնէմէ-
 մէք օլա պիլիւր մի իտի : Սէ պունուն
 սէօզինէ իթիմատ էթմէյիպ Վրիստո-
 սա ինանմայանլար հալի իլէ աֆնայէ թո-
 ղէլ-բդտան տիշարը գալմազլար մը ըտը :
 Սէ պունլար տիշարը գալընճա՝ Ս՝եսի-
 այէ ինանմայանլարըն հագգընա թոլ-
 էլ-բդտան իխրաճ օլտունլար տէյի . էթ-
 տիքլէրի սիճիլին վէ հիւքմիւն նէ՝ գուլ-
 վէթի օլա պիլիւր իտի :

21. Վրիստոս քէնտինին Ս՝եսի-
 օլտուղունու օապիթ էթմէսինտէ եէ-

2. Լյիէ աֆնայէ՝ ի հարդիանէ , աֆնայէ թո-
 ղէլ-բդտան թուրք - ունէն զիւլ . զի հարտո-
 եւլ է ի միտ լի՝ օգնէ իլէ հարդիէ է :
 (Դուդ . Բ . 6 .)

հուտիւրէ (Յովհաննէսին պու շէհատե-
 թինի իսպաթ սըրասընս տախիլ էտեր :
 * Լիկեր պէն քէնտիմ իչին շէհատեթ
 „ իտեր իսէմ՝ տեր , պէնիմ շէհատեթիմ
 „ հագ տէյիլ տիր : Լնճագ պէնիմ ի-
 „ չին շէհատեթ էտէն պաշգասը վար .
 „ սիզ տախի պիլիրսինիզ քի՝ օնուն պէ-
 „ նիմ հագգըմա էթտիյի շէհատեթ հագ
 „ տըր : Յովհաննէսէ սիզ խապեր կէօն-
 „ տերտինիզ իսէ՝ հագգա շէհատեթ էթ-
 „ տի : Պէն ինսանտան շէհատեթ ալմա-
 „ ղա միւհթաճ տէյիլ իմ . պունու տա
 „ սիզին խէլասընըզ իչին սէյլէյօ-
 „ րում ¹ || : Պու շէհատեթլերէ ինան-
 մայրպ սէրքէշլիք էտէնէ նէ՞ տերսին :

1 . Լիկէ էս վիայեմ վան իմ , վիայ-միւն
 իմ չէ ճշմարիտ : Լըլ է՝ որ վիայէ վան իմ . և
 դոռտ գիտէտ էլիէ ճշմարիտ է վիայ-միւնն զոր
 վիայեաց վան իմ : Ղոռտ առտեցէտ առ (Յ)ժ-
 էանէն , և վիայեաց ճշմարտ-միւնն . այլ և
 էս « շէլիէ՛ի ճարդիանէ աւանում վիայ-միւնն .
 այլ զայս առեմ շէլ դոռտ ապրեւջիտ : (ՅժՏ .
 է . 31 . 3Ա .)

Լա մուգատտեմ (Թ. 6) իշար էթտի-
 յիմիզ Սոփէս մարգարէնին եաղտըղը
 քէլամ ունուտուլտոն մու, քի Լաւահ
 սիպին գարտաշարընըղտան սիլէ պիր
 մարգարէ չըգարաճագ տըր. վէ պու մար-
 գարէէ իթաաթ վաճիպ տիր տէմիշ. վէ
 իթաաթ էթմէյէնլէրէ Լաւահըն զապէ-
 պինի կէօսթէրմիշ : Ս է եէհուտի միլ-
 լէթի իչինտէ տայիմա պու պէօյլէ օլմուշ
 տուր, քի աստուածպաշտութիւն իչլէ-
 րինտէ զէվալ պուլտուգճա մարգարէլէր
 կէօնտէրիլիր իտիլէր : Պունուն իչիւն
 գատիմտէն պէրի Խսրայէլ միլլէթինին
 րիյազէթի տինճէսինտէ մարգարէլէրէ
 հավալէ օլունմուշ, վէ մարգարէ Լաւահ
 թարաֆընտան կէլմիշ օլտուղունու ա-
 չիքեար նիշանէլէր իլէ իսպաթ էթտիք-
 տէն սօնրա՝ մէճմուէն Սինակոկայ օնա
 իթաաթ էթմէյէ պօրճլու ուտու : Պու-
 նա պինաէն Պօղոս առաքեալ աթիգ վէ
 ճէտիտ եկեղեցիլէրին մէմուրլէրինի իմա
 էթմէսինտէ՝ ազիլլէրին մէթանէթի վէ
 խըզմէթին մէմուրիէթի իչիւն թային օ-
 լունանլարըն սըրասընա մարգարէլէրի

տէ գօր ¹ : Ո՛ր է եւնի եկեղեցիէ առաք-
 եալլար վէ աւետարանիւէր վէ սոռճ-
 նորդլար վէ վարդապետէր ըէյիս վէ
 պաշ օլտուգլարը միսիլի, եէհուտի ե-
 կեղեցիսինտէ մարգարէլէր պաշ օլուպ՝
 հէր քիմ քի օնլարտան այրըլըրսս
 պաշսըզ գալաճաղը , վէ պաշսըզ օլան
 հալիիլէ եկեղեցի օլամայաճաղը միւսյ-
 եէն տիր : Պոնտան աննաշըլըր քի Վը-
 ըիստոս էֆէնտիմիղին վագթընտա հէր
 հանկըլար քի էվմէլ : Յովհաննէսին սէօ-
 զիւնէ , վէ պատէհու Վըրիստոսուն կէօս-
 թէրտիյի նիշանէլէրտէն ինանըպ օնուն
 սէօզիւնէ եէլթէնտիլէր իսէ՝եկեղեցի օն-
 լարտա գալտը . չիւնքիւ եկեղեցինին պա-
 շը օլան Սարգարէնին քէլամընը օնլար
 գապուլ էթտիլէր :

22. Պոնա գարշը Սինակոկայ՝ Ժո-
 ղովուրդունու Վըրիստոստան այրմագ

1. 'Սա ես զոմանա առաքեալս , զոմանա մար-
 գարէս , զոմանա աւետարանիչս , զոմանա հովե-
 ւրս եւ վարդապետս , 'ի հասարակութեան սրբոց ,
 'ի Գրիշ պաշտօնան : (Եփես . 7 . 11 . 12)

իջինն նէ՝ եօլ թուլթտու : Պու կիւնլէր-
 տէ մարգարէ զուհր էտէճէյի եօգ տուր
 տէյի գարար վերէ պիլտի մի . խայրը .
 իլլա (Յովհաննէս Վ) կրտիչէ սիւալ էթ-
 տիլէր . քի սէն օ մարգարէ մի սին . տէ-
 մէք տիր քի՝ պիր մարգարէէ միւնթա-
 զըր ըտըլար : Վրիստոսուն կէլէճէյի
 վագըթլար տաճա կէլմիշ տէյիլ տէյէ
 պիլտիլէր մի . խայրը . իլլա պունուն զը-
 թը՝ Հերովդէս Վրիստոս իջինն նէրտէ
 տօղաճագ տըր տէյի սիւալ էթտի իսէ՝
 տօղըուճա եէրինի թարիֆ էթտիլէր :
 Վ է կէրէք պու պապտէ հրէական ե-
 կեղեցինին իթիդատընա գարշը պիր շէյ
 օլմամասը , կէրէք քարոզուլթիւնլարըն-
 տա միւղայիր պիր շէյ պուլամատըգլարը
 օլ տէրէճէ օլտու քի՝ Վրիստոսուն էօլ-
 տիրմէք իջին գուրտուգլարը թէտպիր
 ճէմաաթա տախի մալիւմ օլուպ՝ Վը-
 ռիստոս տաճարտա աշիքեար քարոզիլ
 էթմէսինտէ , իջէրինէ պիր ֆըսըլթը
 կիրտի քի , էօլտիրմէք իսթէտիքլէրի
 պու ատէմ տէյիլ մի . մէյտանտէ սէջ-
 լէյօր վէ պունա պիր շէյ տէմէյօրլար .

եօխսա պունուն Մեսիա օլտուղունս
 խախամլար ¹ տախի թանըտըւմը մը
 տէրէր իտի : Բնճագ պիր իշքիլէրի
 վար ըտը . Վրիստոսուն զաթը ներէ-
 տէն օլտուղու մալիւմ օլմայաճագ տէյի
 մարգարէլէրտէն խապէրլէրի վար իքէն ²,
 պունուն ներէտէն օլտուղունու կէջա
 քէնտի թաճմինլէրինճէ պիտիքլէրի՝ ի-
 նանաճագլարընա էնկէլ օլույօրուտու :
 Վրիստոս քէնտիսի օլ էնկէլի տախի
 գալտըրըպ՝ զաթը նամալիւմ օլմասընը
 նէ վէճհիլէ աննամալը տէյի էյրէթտի ³ :

1 . Խախամ լուղէն՝ աբապիլինն Լաթիմ լու-
 ղէնի կէտէ հիւմ էթմէյէ մէնսոու օլուպ՝ հայ-
 ճա իշխան օրէթէտ օրի :

2 . Օղղապոսահճն նորս ո՞ պարմեցել :
 (Եսայի . Ժգ . 8)

3 . Բնէն ոմանտ յերուսաղէմացոյ անտի :
 ո՞չ նա է աա՝ զար խնդրէինն աղանանել . և
 աաաիկ յայդնաղէս խօսի , և զաւնն ինչ ընդ
 դմա . Բոուցէ արդէօտ և իշխանին գիրապին՝ ին-
 աա՝ իցէ Վրիստոսն : Եւ զաա գիրէմտ ոաադի
 է . իսկ Վրիստոսն յարժամ Բոուցէ՝ ո՞չ ոտ գի-

23. Ղէմաաթտա ինանան կիթտիքճէ
արթմագտա օլուպ՝ քահանայապետէր
վէ փարիսեցիէր Վրիստոսու թութ-
մաղա ատէմ կէօնտէրտիէր իսէ՝ պուն-
լար պօշ կէրի տէօնիւպ ճէվապ էթտի-
լէր քի՝ հիչ քիմնէ պունուն սէօյլէտիյի
կիպի սէօզ սէօյլէմիշ տէյիլ տիր : Վա-
հանայապետէր աննատըլար քի պուն-
լսորն տախի ֆիքրի տէօնմիւշ , նէ՝ ու-
ճօն ուլա պունլարը տէֆա քէնտի ֆի-
քիրլէրինէ ույտուրսունլար , պագ քի պու-
ռաճօն պիր քիմնէյի շահիտլի իսպաթ-
լը պիր մարգարէյէ թապի օլմագտան
մէն էտէ պիլլիր մի : * Սի՛զ տէ մի շա-
ր շըրտընըզ տէտիլէր , պագսանըզ ա քի
, իշխանլորտան վէ փարիսեցիլէրտէն

տէ ուստի՞ է : Ըղաղախաց (Յիսուս ՚ի դամ-
բէն , ուսուցանէր և ուէր . և շէ՛ս գիտէտ , և
ուստի եմ գիտէտ . և յանջնէ իմնէ ո՛ւլ եմ էի-
եալ . այլ է ճշմարիտ որ առաքեալցն շէս , շո-
քոսքն ո՛ւլ գիտէտ : Եւ գիտէ՛մ զնա , շէ՛ն
նմանէ իսկ եմ , և նա առաքեալ շէս : (Յու՛հ .
է . 25 . 20 .)

„ օնա ինանան օլտոն մու : Ինանանլար
 „ անճագ պիր թագըմ սիւֆլի վէ պալ-
 „ տըրը չըպլագ՝ նօմօս թանըմազ մէ-
 „ լուն քիմսէլէրտէն իպարէթ պիր կիւ-
 „ թիւհ տիր ¹ || : Պու ուաճօն՝ տիյնէյէն-
 լէրին կէօզիւնէ քիւլ իւֆիւրմէք թար-
 զը միւզէվիրճէ պիր սէջլէյիշ իսէ տէ՝
 պիղ շիմտիլիք պունա հագ վէրէլիմ՝ վէ
 սօրալըմ . իշխանլարտան տախի Վրիս-
 տոսա ինանան պուլունուր սա՝ ինանմա-
 սը ճայիզ օլաճափ մը : Սէօզլէրինին իգ-
 թիղասը օ տուր քի՝ էվէտ տէյէճէքլէր
 հէմ եէհուտիլէր՝ հէմ կալ վինսական-
 լար : Եջլէ իսէ՝ պէն սէջլէյիմ սէն սայ :
 'Լ,աթանայէլ , ալիմլէրտէն օլտուղու օն-
 տան պէլլի քի՝ փիլիպպոս պունա վա-
 ըըպ՝ Ս'եսիայը պուլտուգ տէյի Ս'իվ-
 սէսին վէ մարգարէլէրին սէջլէտիքլէ-

1. Ս'ի՝ լէ և դոստ մուրեցարձ : Ս'ի՝
 լէ ու յիշխանայն հաւատարմ ի նա կոմ ի փա-
 ռիւնց-ոցն : Ըյլ այն խաթամոթ տաքոն՝ որ
 ո՛ւ թիտ զօրէնս , և նշովէալէ էն : (Յովհ . Է .
 47 . 49 .)

րինի էստա էտերէք խապէր վերտի ¹ :
 Լէհուտի խախաղարընտան 'Լիկոդե-
 մոս' քի կէճէ իլէ 'Վրիստոսա կէլտի' ²,
 վէ 'Վրիստոսուն հագգընա օլան եէ-
 հուտի մէճլիսինտէ տախի 'Վրիստոսա
 Թարաֆ տուրուպ' սէնտէ գալիլեալ'ը մը
 սըն տէյի Թազիր իշիթմէյէ լայըգ օլ-
 տաւ ³ : Նովսէփ արեմաթացի' քիպար-
 տան պիր քիմսէ, քի 'Վրիստոսա Թէ-
 վապի օլուպ' 'Վրիստոսու խաչտան էն-
 տիրիպ տէֆն էթմէք իշիւն Պիղատոս-

1. Ղարանէ Փիլիպպոս զԼաֆանայէլ և ասէ
 ցնա : Ղորմէ Գրեայ Սոփէա ցրեհան, և Տարգա-
 բէմն : Գրառ զՆիսոս Ղորդի Նովսէփայ 'ի
 'Լազարեիէ : (Յովհ . Գ . 45 :)

2. Լըք այր զի 'ի Գալիլեայացի անդի 'Լիկո-
 դեմոս անուն նորա' իշխան հրէից : Սու եմն ա-
 նա գիշերէ : (Յովհ . Գ . 1 . 2 :)

3. Լ'աէ 'Լիկոդեմոս ցնոսա' որ եմն-ըն եր
 աւ նա 'ի գիշերին ցարաջափոյն' և զի եր 'ի
 նոցանէ . զի ին երէնէն զի Գալիլեայ զՏարգ-
 եիէ ոչ լինն ինչ նախ 'ի նմանէ', իմ գիտեն
 զՆիլ Գործի : Պարագիտնի երաւան նա և ա-

տան իղին իսթէմէյէ ճէսարէթ էթտի ¹ :
 Խսթէր իսէն՝ եէմէք իչիւն էվինէ կիր-
 տիյի փարիսեցիլէրի տախի Վրիստոսու
 գապուլ էթմիշէրին սըրասընա գոյա-
 լըմ . զիրա էկէր Վրիստոսու պիր եա-
 լանճը վէ իսթիլալէ պայրս քիմնէ պիլէ
 իտիլէր՝ էվլէրինէ գապուլ էթմէզլէր ի-
 տի : Խլա քի եէհուտիլէր պու խուսուս-
 տա պէհանէ գըթըղընտա՝ կէօմրիւքճիւ-
 լէրին վէ ճիւնհա սահիպի քիմնէլէրին է-
 վինէ կիրմէսինի տախի Վրիստոսա էօզը
 էթմէյէ պաշլատըլար ² : Ը իմտիէ տէք
 հիսապըմըվ պէլլի . լաքին Յովհաննէս
 աւետարանիչ՝ խախսմլարտան չօղու ի-

«էն մի՛ ընէ և դու՝ ի գուլէլէ՞ իցես : (Յովհ .
 է . 50 . 52 :)»

1 . Եւն այդ մի մեծագոյն յարեմալեայ , ու-
 դու՛ս անուն էր Յովէլէ . որ լաշակեդոնեայ-
 ինչ Յիսուսի : (Մատթ . իէ . 57 :)»

2 . Եւրէս դէսին ամենեւին դրոշմէն և
 ասէին՝ ընէ ու արն մեղաւորի եմոսը լաթա-
 նէլ : (Ղուկ . ԺԹ . 7 :)»

նանտըւար ¹ տէր իսէ՝ սայըմըզ չօղա-
լըր : Վէ պունլար ինանը յօրլար սա՝ պիր
ազը քարոզուծիւնլարընա գանը յօրլար ²,
պիր աղը էթտիլէրի միւծիւզաթլարըն-
տան մէճպուր օլույօրլար ³ :

24. Վնճամընտա՝ Վազարոսա տա
յարուծիւն ալտըրտը ըսա՝ միւլահազա-
լարընը ախէր սուրէթէ զահիպ էտէրէ.ք
տաւայը քիւլ լիէն տինճէտէն գալտըրրպ
բօլիծիդայէ րապթ էթտիլէր : * Վէ՝ է-
,, տէլիմ տէտիլէր , քի պու ատամ չօգ
,, միւծիւզաթլար էտէյօր . էկէր պէօյլէ
,, պըրագըրոսագ՝ ճիւմլէսի պունա ինա-
,, նըրլար . սօնրա հռոմալըլար կէլիր՝ էէ-

1. (Յէլիանաց անդի քաղաքի հաւարացի
ի նա : (Յովհ . Ժբ . 43) :

2. Ոմանք ՚ի խոյզլորէնէն իբրև լսէին ըզ-
բանս շայն՝ ասէին . սա՛ է ճշմարիտ մարգարէն .
այլէն ասէին , ոա՛ է Վրբիսորոն : (Յովհ . Է . 40) :

3. Քաղաքի ՚ի խոյզլորէնէն հաւարացի
ի նա՝ և ասէին . Վրբիսորոն յարժամ գացցէ՝
Դիլէ աւելի՞ ինչ նշանս արեցցէ , քան զոր սոյս
արեւ : (Յովհ . Է . 31) :

„ րիմիզն վէ միլէթիմիզն թարումար է-
 „ տէրլէր ¹ || : Վ է պունուն իւզէրինէ
 էօլտիւրմէյէ գարար վէրտիլէր : Լնճագ
 պու միւշավէրէ՝ ճիւնհա գըթըղընա
 օղըսըպ հէյլէյի շէրի տէտիքլէրի սու-
 րէթ օլտուղու պիր գաչ իւզտէն պէլլի
 տիր : Պիր քի՝ պալէատէ (թ. 22) զիքր
 օլունտուղու միսիլլի՝ Հիսուս Վրիստո-
 սուն էօմրինէ գասթ էթմէք միւշավէ-
 րէսի գատիմտէն օլմուշ ուտու : Վ է ի-
 քինճի՝ Հիսուս քէնտի հոօմալըլարա
 իւրքիննթիւ էրէճէք վեօլտա օլմատըղընը
 տախի՝ ճէմաաթ քէնտինի փատիշահ
 էթմէյէ հայիշ իլէ կէլտիյի վագըթ տա-
 զա սավուշմասըյըլա աննաթմըշ ըտը ² :

1 . Դոցովէցին Կահանայապետն և Գաբիէ-
 ջիփն առեան , և ասէն : Ղե՛նչ աբապոստ Ղե-
 այրն այն բաշտ՝ նշանս ասնէ : Եթէ լեղումս զնա-
 այնպէս , ասինէ՛ական զաւապան 'ի նա , և Գայ-
 յեն հաւոմս և բարանայցին զաղօս մեր և ըզ-
 րէլլի : (Յովհ . Ժա . 47 . 48 :)

2 . Հիսուս իբրև Գիտաց եմէ Գալաց Են
 յափշտակել զնա , զի աբապոստն զնա լեղումս :

Սէ պունու տախի պիլմէլի իտիլէր քի՛
 օլ գատար միւլի սէպգամ էթմէմիշ միւ-
 ճիւղամլար իշէյէն պիր զամ'էկէր Ալ-
 լահ թարաֆընտան Խարայէլ միլէթինէ
 պիր փատիշահլըգ իհտասը իշին թային
 օլունմուշ օլայըտը , միլէթէ տալա պիր
 քէտէր կէթիրմէյէրէք մերամի իլահնի
 իճրա էթմէյէ միւգթէտիր իտի : Ասսը
 քի Մովսէս մարգարէ Խարայէլ միլէ-
 թինի թիւրլիւ միւճիւղամլար ըլա փա-
 րաւոնուն թաղեիգինտէն խէլաս էյլէտի :
 Սէ Սիւրեան փատիշահընըն պէնի Խ-
 րայէլ փատիշահընա գարշը գուրտուղու
 հէյլէլէրինի Ալիսէ մարգարէ փատիշա-
 հա խապէր վերմէսինէ մէպնի , Սիւր-
 եան փատիշահը մարգարէի թութմաղա
 ատէմ թային էթմէսինտէ՝ չըրաղը Գե-
 եզի թէհայյիւրտէ գալտը իսէ , Աղիսէ
 ճէվապ էթտի , գօրգմա , պիղիմ իլէ
 անլէրտէն զիատէ եարտըմճըլար վար ,
 վէ ֆիլ վաղը կէօղիւնիւ աչըպ՝ մէլա-
 յիքլէր օրտուաունու չըրաղընա այն էլ

հազին կէօսթերտի ¹ : Ս է Ղաաաաաաաա
 քիթապը պիր պաշտան օ պիր պաշա
 նագլէրիկէ պու մատտէյի սաաիթ էտէր
 քի՝ Խարայէլ միլէթի էսիրլէքտէ իքէն
 Հագ թէալէա հազրէթլէրի հէրնէ վա-
 գըթ օնլարըն նէտամէթինի կէօրիւր իսէ
 իտի , պարըշըպ պիր մարգարէ պուհուրա
 կէթիրիր՝ վէ օնլարը էսիրլէքտէն խէ-
 լաս էթտիրիր իտի : Պունլար Եհհուտի-
 լէրին օգուժուշարընտան վէ փարիսէ-
 ցիլէրտէն վէ ճէմաաթ պաշըլարընտան
 խաֆի մատտէլէր օլմատըղը իշլւն ա-
 շիքեար կէօրիւնիւր քի՝ օնլարըն թութ-
 աուղու վէսիլէ քիւլլիէն միւղէվիւրլէք
 իտի : Ս է Հիսուս Վրիստոսուն էօմ-
 րիւնէ գաստ էթմէլէրինէ՝ քէնտի թա-
 րաֆլարընտան հասիւտտէն զայրը սէ-
 պէսլէրի օլմատըղը ամմէնին մալիւմիւ
 վէ աւիտարանտա տալի իշար օլունմուշ
 տուր ² : Ս է պունլարըն ճիւմլէսի աշի-

1 . Գ . Թագաաաաաա . 2 . 8 . 17 :

8 . Մարկ . Ժէ . 10 :

Անթիւնըն նա՛ ալի՞ ի՞նչ լեճաւոր տիւնի

քեար օնու կէօսմէրիդ քի՝ Վրիստոսու
դատապարտել էտէն՝ եհհուտի եկեղե-
ցիսի տէյիլ իտի, վէ օլամազ ըտը. ան-
ճագ պիր զաչ քիչի, վէ սէն սայ քի
ղայէթ չօք քիչի՝ պիր թագըմը նէվսա-
նիէթ իլէ, վէ պիր թագըմը ախէրին
իղվասըյլա՝ Վրիստոսա խասիմ չըգ-
աըլար: Վէ օլ անտէ տախի՝ Սեսիայէ
ինանմագ. լաճիպ տիր տէտիքլէրինտէն
մատա՝ Սեսիա կէլմէսինտէ թանըլաճագ

դէն Բրօնէստան այնընդամենը, վէ
պէր էյէմս Լօրէիքա ճէմֆօրի-նի-ն պաշը ը-
տը, 1801 օգոստոս 26 Ռաբիէյիլէ 1 էլէ
1 էյնթօն նամ Դօմէնանա ինթապէն Էազըրը
Պէրիտօպանդա՝ պոս օլօրէիքիլէրէ գէլլէն ճէ-
հալլէիլիի պէյն Էպիպո իտիտար իլիան Էա-
զար գէ, Վրիստոս պէնիմ Գապիշահլըլըս պոս
Դիանէտարէն Դէյիլ Դիլ Դիլի Դիլի- իտալ չը-
գապարըլար: Շէֆէրըն գէնդիսէ՝ Բրօնէստան-
լարէն ինիլիլ Դիլիլէն օշնըֆընդան օլոպո՝ պո-
պիլի Լէտարան օգոստոս վէ օգոստոսընանա-
անար ըտը. նամըլ աննադըլը Դո՝ օէօյիլ-
Դիլիլիլի պէլլէ Դիլ:

նիշանէլէրին ճիւղէինի պիւրէրէր , պու-
տիւննանըն զապիթի (շէյթան վէ տիւն-
նէվի խըրսլար) օնլարըն կէօղիւնիւ քէօր
էթմիշ օլուպ՝ Լւեռարանըն ըշըղընը
րէտտ էտէրլէր իտի¹ : Սէ պուշլարըն
քէօրլուղու գապահաթլարընը խաֆիֆ-
լէտէճէք սուրէթտէ էօղիւր օլմատըգ-
տան մատա՝ տահա զիյատէ միւթթէ-
հիմ էտէր իտի : Հաթտա Վրիսաոս
էֆէնտիմիլ՝ քէնտի էթտիյի միւճիւ-
ղաթլարը կէօրտիւքլէրինտէն սօնրա
քէնտինէ ինանմայանլարա քէօրլուքլա-
րը իշիւն իթապ էթմէսինտէ՝ պիլ քէօր
միւյիւլ տէտիլէր իտէ , * Վէօր օլայլը-
„ տընըլ՝ գապահաթլընըլ օլմալ ըտը .
„ մատամթի սաղ սընըլ՝ կիւնահընըլ

1 . Լուա թէ իցէ Լա ծաթլէալ աւերարանն
Ռէր , ի Ռէլ իւրուաւընն է ծաթլէալ , որոյ Լու-
րուաթ աշխարհն այսուրի իւրացոյց շէրդ-
անհաւապիցն , շէ Ռէ՝ ծաթլէոյն աւ նոսա ը-
տաւորութիւնն աւերարանն գորացն Վրէ-
որոյ : (Բ . Կորնթ . Գ . 3 . հ :)

„սիղէ սապիթ օլմուշ տուր տէտի ' || :

25. Եւ յայնքէ իսէ՛ ամենին իթիգատըն-
տան պիղէր ֆասիտ մէրամ ըլա այրը-
լըպ րուճու էտէնլէրին չօղլուշուլա այ-
րըլմադ ճայիշ օլմաղ . այրըլանլար կէ-
րէք չօք օլսալար՝ կէրէք ալ՝ դասա-
համլը տըրլար . իլա քի այրըլմալարը-
նըն տախի սէպէպլէրի աշիքիար , վէ ճէ-
մի նասըն վէլն ու թէֆթիլինէ միւվա-
ֆըզ պիր մատտէ տիր : Իմաի պու տէ-
տիքլէրիմիլէ էյիճէ ֆիքր եամմազ ի-
չին պիր էմաալ թուլթալըմ : Տէյէլիմ՝
քի իսքէլէտէն իւշ կէմի չըգտըլար . իւ-
չիննտէ տէ խարթա վէ փուսուլա վար ,
վէ դափտանլարը վէ րէիլլէրի տէրես
սէնաաթընա մահիր քիմսէլէր տիրլէր :
Թէհլըքէլի եերլէրէ կէլինճէ եանլըշ
պիր մահալտէ ըլըդ կէօրիւպ , կէմիլէրին
իւչինտէ տէ թասսհիհ օլունտու քի՝ ըլը-

1. Ըսէ ցնոսս (Յիսուս . եղէ իյրէ էէ ,
օ՛ւ եր յէր զիշ . Բայց որդ առէ՛ ին որեա-
նեմ , Լ զիլն յէր ՚ի յիշ հասարակալ են ,
(ՅՅՎՏ . Թ . 41 :)

զնն անը մահալի օրասը տեյիլ , վէ ը-
 շըղա տօղրու կիմմէսի թէհլըքէլի տիր ,
 Լնճագ օրայա կիմմէտէ պիր ճիւղի տե-
 վամ էտէճէք սէֆալարը օլուպ' էնճա-
 մընտա աղիմ ճէֆալէր չէքէրէք թէլէֆ
 օլաճագլարընը տախի պիլտիլէր իսէ տէ,
 իքի կէմինին գափտանլարը վէ րէիզլէրի
 իճրայի մէրամ իչիւն , օլ թարաֆա
 տօղրու կիտիպ պէլայէ օղրատըլար : Կէ-
 մինին պիրի տօղրու թարիգտէն շաշմա-
 յարագ , պէլատէն էղատ գալտըյըսա ,
 օլ պիր իքիսինէ ույմայըպ նալընըլ գալ-
 տըղը իչիւն դապահաթիլը օլմաղ ա . իլ-
 լա քի' օպիրլէրի օլ թարաֆա կիմմէ-
 լէրինտէ' խարթալարընտան վէ փուսու-
 լալարընտան իսպաթ կէթիրմէյիպ' իլլա
 խարիճտէն ախէր սէպէպ կէօսթէրիյօր-
 լար : Պունուն կիպի Վրիստոսուն վադ-
 թընտա Վրիստոսա ինանըպ թապի օ-
 լանլար աղիլ քիթապլարըն տէլալէթի-
 իլէ տօղրու նօլու պուլտուլար ըսա , խա-
 խամլար վէ ճէմաաթ պաշըլարը տախի
 տօղրույու պիլտիլէր . ֆագաթ քէնտի
 տիւնն էվի շէրէֆլէրինի թուլմագ մէ-

րամբըլա ¹, խրսլարընըն ֆասիտ ըը-
ղընա սոշրու կիտիպ, պաշգա եօլա սափ-
տըլար : Օխրա եվկէլտէն հէր նէ գա-
տար Վրխատոս իշիւն օրէնքէ գարըղ հա-
րէքէթ էտէր, շաբաթ թութմազ, վէ
քէնտի իշիւն Մլահըմ տէր, վէ Սե-
սիա Ռէթլէհէմաէ սօղաճաղը եվկէլ-
տէն խապէր վէթիլմիշ իքէն, Հիսուս
Վալիլիւնըն Վաշարէթ շէհրինտէն
տիր տէյի վէսիլէ էտէր իսիլէր իսէ
տէ, նիհայէթինտէ պունլարըն ճիւմլէ-
սինին թիւրահաթ վէ պօշ պէհանէլէր
օլտուղունա ֆիքիրլէրի դանարաք՝ քիւլ-
լիէն այընտան խարիճ վէ բօլթիթիգայէ
տայի՛ր սէպէպլէր կէօսթերմէլէրիլէ
տավայը տինճէտէն գալտըրլպ՝ սօղրու
իման թարիդինտէն շաշտըլար : Սէ օլ
վազըթ տէյիլ քի հրէական եկեղեցի

1. Հիշանալ տնոթ բաղաժէ հաւատարմն
'ի նա . այլ վաան գարիսեյսոցն ո'չ յայտնէին .
չէ մի 'ի ծոլովբդէնէն ելանիցեն : Վրանդի
վրէյնն զվառս մարդիան, առաւել քան շիւ-
ալը Մարտիայ : (Երմ . Ժբ . 42 . 43 :)

պաթար վէ մահվ օլտու . զիրա Լլա-
 հըն Լակեղեցիսի մահվ օլմագ իմքեանը
 եօդ , մատամ քի Լլահըն քէլամընա
 մէպնի տիր : Լլա, քէնտիլէրի քէնտի
 հիւսնի ըիզալարըլա Լակեղեցիտէն տի-
 շարը գալըպ , Լակեղեցի գատիմիւղզէ-
 մանտէն իմիպար էմտիլի իմիգատ
 թարիդինճէ վէ ալիլ քիմալար գալ-
 լիւճէ կէլէն Վրիստոսա ինանան ճէ-
 միէթտէ գալըպ՝ քէմալիէթէ թէպտիլ ,
 վէ Վրիստոնէական Լակեղեցի թէսմիէ
 օլունտու :



ՊԼՊԻ ՍԸՆԻ

ՔՐԻՍՏՈՆԷԱԿԱՆ ԵԿԵՂԵՑԻ
ՊԵՅԱՆԸՆՏԱ ՏԸՐ՝

26. **Ք**րիստոս քէնտի միւտտէ-
 թի էամբիւնտէ Լակեղեցիսինէ իՅթիմամ
 վերիպ՝ Ժողովուրդունու էակի հրէական
 եկեղեցիտէն թերթիպ էյլէտիյի մալիւմ
 տիւր: Ա է չիւնքի Լակեղեցիսին մէմու-
 րու օլուպ օլ կիւնէ տէք Լակեղեցիէ տէ-
 վամ վերտիրէն քահանայապետլէր Փա-
 սիտ մերամլարննն իճրասընա սափըպ՝
 աթիգ եկեղեցիսինն իտարէսինի թերք
 էյլէտիլէր, Քրիստոս Լաքեալարնա
 թէսլիմ էյլէտի: Ասարլ քի Լփէնտի-
 միզ քէնտիսի՝ պաղըն վէ պաղպանլարըն
 էմալիլիլէ աննաթտը. քի պաղպանլար
 պաղըն մահսուլունու սահիպինէ վէրմէ-
 յիպ՝ պաղը քէնտի մալլէրի կիպի գու-
 լանմաղա գաստլէրի իլէ՝ մախսուսէն
 քէնտիլէրինէ կէօնտէրիլմիշ մալ սահի-

պինին էլլատընը տախի պտղտան տի-
 շարը չըգարըպ գաթլ էթտիլէր տէյի
 նագլ էթտիքտէն սօնրա, պաղըն սահի-
 պի պու միսիլլի պաղպանլարա նէ եափ-
 սա կէրէք տէյի քէնտիլէրինէ սիւվալ
 էթմէսինտէ, օլ միւֆսիտլէրէ գահրէն
 ղազապ էթմէլի, վէ պաղը՝ մահսուլու-
 նու վաղթինճէ էտա վէ թէսլիմ էտէն
 քիմսէլէրէ թէսլիմ էթմէլի տէյի ֆէթ-
 վասընը քէնտիլէրի վէրտիլէր : (Թէմ-
 սիլին մէֆհումու պիլագուսուր աննաշըյ-
 մագ իչին տէտի : * Վիթապտա օգու-
 „ մուշ տէյիլ միսինիլ քի՝ տիվարճըլտ-
 „ րըն պիր շէյ կէրինէ գօմատըզլարը վէ
 „ թահգիր էթտիքլէրի թաշ՝ քիւշէ
 „ պաշը օլմասը Ղլահտան օլտու, վէ
 „ կէօզիւմիւղէ աճայիպ տիր : Պունուն
 „ իչին սիղէ տէրիմ քի՝ Ղլահըն միւլ-
 „ քիէթի սիղտէն գալտըրըլլապ՝ մահսու-
 „ լունա մուգայէտ օլան քիմսէլէրէ վէ-
 „ րիլէճէք տիր || : Պունու քահանայա-
 պետլէր վէ փարիսեցիլէր իշիթտիքլէ-
 րինտէ՝ թէմսիլ քէնտիլէրի իչին օլտու-
 ղունու էյիճէ աննայըպ, հէմէն օլ անտէ

Թուժմագ իսթէտիլէր իսէ տէ՝ խաղ-
տան գօրգուպ ճէսարէթ էտէմէտիլէր ,
զերա ճիւմլէսի Լֆէնտիմիլի մարգարէ
կիպի իթիպար էթմիշէր իտի ¹ :

27, Պու մինվալ իւղրէ ապա մահվ
օլմայըպ՝ եալընըլ մէմուրէրինտէ թէ-
պէտտիւլաթ օլտու . օլ անէ տէք . քա-
հանայապետլէրէ վէրիլմիշ օլան եկեղե-
ցի օնլարտան ալընըպ Բաքեալլարա
վէրիլտի : Ա է հէր քիմ քի Բաքեալ-
լարը տիյնէմէյիպ , էվվէքի մէմուրլարը
ազլ օլտուգլարընտան սօնրա տախի
քէնտիլէրինէ մէմուր պէլլիլէտիլէր վէ
օնլարա պէնտ օլտուլար ըսա , Բլահա
գարշը իսեան էթմիշ սայըլտըլար : Աս-
սըլ քի փասիշահ քէնտի մէմլէքէթլէ-
րինին պիրինին մուհաֆլզընը ազլ է-
տիպ՝ պիր ախէրինին եէտինէ ֆէրման
վէրէրէք օնուն մանսուպունա խալէֆ
էէօնտէրիի իսէ՝մաղուլ մուհաֆլըլ փա-
յէսինտէ գալմագ իշին հէր նէ էօղիւր-
լէր Թուժսա ճայիլ օլմաղ : Ա է մէմ-

լքեթլի ճիւղէսի պիրտէն մաղուլունա
 թէսահուպ էտիս՝ և էնի կէլէնի րէտտ
 էթտիքլէրի հալտէ , ճէտիա մուհաֆը-
 ղա ֆէրման վէրէն միւլիւքտէն խեսան
 էթմիշ օլուպ՝ ճէղայէ միւսթահագ օլ-
 տուգլարընա ասլա շիւպհէ և օգ տուր :
 Ըլլահըն և կեղեցիսի մէմուրիէթի հագ-
 գընա տախի պունուն թըպղըսը տըր :
 Ընճաք շու ֆարդ վար քի՝ ճիւղէսի
 պիրտէն մաղուլ մէմուրանէ թարաֆ
 էթմէտիլէր . վէ թարաֆ էտէնլէր՝ վէ
 մէմուրան տախի՝ հիւքիւմէթ ֆէրմանը-
 նը թանըտըլար . պունուն իշին իթա-
 աթ էթմէյէնլէրին էօղը ու պէհանէ է-
 տէճէք հիշ պիր քէշէլէրի գալմատը :

28. Ի ֆէնտիմիլ Լսկեղեցիսինի և էնի
 մէմուրան և էտինէ թէսլիմ՝ էթմէսինտէ՝
 պիր քաշ քէրէմլէր վատ էթմիշ օլուպ,
 օլ քէրէմլէրին հալէա և կեղեցիտէ պու-
 լունմասընա ասլա շիւպհէմիլ և օգ տուր :
 Օիրա չինքի քէնտի կէլմէսիլէ՝ Սե-
 սիա կէլէճէք տէյի և կեղեցիտէ օլան ի-
 թիգատ թէքմիլ օլտու . պունտան սօն-
 րա ասլա թէպտիլ օլմասընա եէր գալ-

մատը : Պունուն իչիւն պիր իման վէ
 պիր իթիգատ իւզէրինտէ տիւնեանըն
 էնճաւընա տէկին աււամ էտէճէկինէ
 Կնայէթիիլէ գոււվէթ վատ էյլէտի : Վ է
 քէնտինէ ինանմագ՝ էպէտի էօմրէ էլ-
 զէմ մէվատտէն օլտուղու իչիւն՝ ճէմֆ
 տիւնեա էպէտի թէլէֆ օլմասըն տէյի ,
 քրիստոնէական հաւատք եալընըղ տիւն-
 ետնըն պիր քիւշէսինտէ մահտուտ օլ-
 մայըպ՝ հէր թարաֆա չաւ օլունմասը
 լազըմ ըտը՝ ¹ : Վ է էսկի թարիգտէ՝
 եախուտ փութփէրէսթլիք կիպիֆատիտ
 իթիգատլարտա պուլունանլար պու ի-
 մանէ խասիմ օլաճագլար ըտը , պուն-
 լարըն խուսումէթինէ տայանմաղա վէ
 ասլա զէվալէ տիւչար օլմամաղա գուտ-
 րէթ պախշ էթտի : Վ է պունլարըն էօր-
 ֆիւնիւն շիտտէթինի աննաթմագ իչիւն

1 . Լըբնայ՝ յաշխարհ տիւնայն և Կորոզե-
 ցէ՝ շտեպարտնն տիւնայն որորոճոց : Որ
 հաւատոյ և Վրդիցի՝ կէցցէ : և որ ոչն հաւա-
 տոյ՝ դադարոյորոցից : (Մարի ԺԳ . 14 . 15 :)

Ճիհէնէմ գափուսունա պէն լէտէրէք՝
 Եկեղեցիէ գարշո զալէպէ Էտէճէք գա-
 տար գուտրէթլէրի օլմայաճաղընը խա-
 պէր վէրար ¹ : Սէ չիւն Բաքեալար
 տայիմ իւլ էվգաթ հայաթմէ գալմա-
 յաճաղար ըտը , վէ խալէֆէրինտէն
 կէլէնլէրին կիւնիւնտէ Բրիստոսուն
 էյրէթտիյի ճշմարտութիւնլար պիր զա-
 լէաթ Փիքր իլէ աննաշըրպ՝ Եկեղեցիին
 իթիգատը պօղուլմատը՝ ինսանճա աղըլ
 ըլա իհմիմալ թուրուլուր ուտու , պու-
 նուն իչիւն ճշմարտութիւն թալիմաթը
 պու Եկեղեցիտէն անլա էքսիլմէմէք զըմ-
 մընտա՝ Հոգին սուրբուն տայմա Բա-
 քեալար ըլա գալմասընը վատ էյլէ-
 միշ աիր ² : Սէ * Պէն տախի սիլի եա-
 ոլընըլ պրագմամ՝ տէֆա կէլիր իմ , վէ

1. 'Ի վերայ այդք լիմ շինեալ լիւնեալ
 իմ , Ե դրոնի դիմաց շա մի՝ յալմահա-
 բէնդէն : (Մատթ . ԺԶ . 18 :) (Ե . ԺԶ . 18)

2. Իսողալեան շարք , Ե այլ միջնա-
 րդի յիշ , շինեալ յիշ Բիւնդէն 'ի յա-
 րիւն : (Յովհ . ԺԳ . 16 :) (Ե . ԺԶ . 18)

„ախերի պէնի կէօրմէ իպ՝ սիլ պէնի
 „կէօրէճէքսինիլ տէմէսի ¹ || , տէֆա
 Հոգին սուրբուն կէլմէսինէ միւվաֆըգ
 պիր վատ արը . զերա Լըրորդուծիւնուն
 պիր Լնձը հազգընա սէյլէնէն ամէլ ու
 իճրատան ոլ պիր Լնձլար խարիճ տէ-
 յիլէր աիր : Հալէա յարուծիւն ալ-
 տըգտան սօնրա Լոտքեալլարա կէօրիւ-
 նիւպ՝ “էպէտէն սիլին իլէ իմ” տէմէ-
 սի ² , պունու թասսիգ էտէր :

29. Իմտի Լոտքեալլարըն էպէտէն
 տիւննա իւզէրինտէ հայաթտա գալմա-
 յաճագլարը ամմէյէ մալիւմ իքէն , է-
 կէր Վրիստոս էֆէնտիմիզ վէ Հոգին
 սուրբ եալնըղ Լոտքեալլար ըլա օլուպ՝

1 . Ո՛ւ Լոգիյ շնէլ ուրբ . գա՛ ա- յեղ :
 Ժոտք Ժ-ա Լա՝ և ալեալն ո՛ւ Լա Բեառնէ
 շի . Բայց դոտ Բեառնէյէ գիւ , Ես կենդա-
 նի եմ , և դոտ կենդանի լինելոյ եմ : (Յովհ .
 47 . 18 . 19 :)

2 . Լնաառնիլ Ես ընդ յեղ եմ զառնայն
 առաքն Ժնէլն ՚ի հարարած աշխարհի : (Մատթ .
 Իւ . 29 :)

Լուսաբեալար վէֆաթ էթտիքտէն սօնրա
քէնտիլէրի տէ եկեղեցիտէ պուլունմա-
յաճագ օլսալար ըտը , Լեկեղեցիի եալը-
նըզ պիր էօլիւմ եէնէ պիլէճէք իտի .
վէ էօլիւմ ճիհէննէմ գափուսու տէյիլ
իքէն՝ պու պտպտէ ճիհէննէմ գափու-
լարընըն էտէմէյէճէյինի էաիպ , օնտան
գուվվէթլի օլաճագ ըտը : Ա՛ է էկէր Լու-
սաբեալարտան սօնրա տաիտի եկեղեցի-
տէ Զոգին սուրբուն գուվվէթի գալա-
ճագ ըտը ըսա՝ Լեկեղեցիտէ պիր եանըլ-
մամաղըզ օլաճագ . զիրա եանըլըրսա՝
Զոգին սուրբուն անտէ պուլունուպ ճէ-
մի ճշմարտախօսութիւնու էօյրէթմէսի ¹ ,
վէ Լեկեղեցիի՝ ճշմարտութիւն տիրէկի
վէ մէթանէթի օլմասը ² նէյէ՞ եարար :

1 . Հորթամ եիեպէ նա Զոգին ճշմարտա-
բեան՝ առաջնորդեպէ իւլ աթեհայն ճշմարտա-
բեամբ : (Յովհ . Ժ . 13 :)

2 . Գլխապէս ին որպէս պարս իցէ իւլ
ի պան Լուսաբեալար շրջէլ , որ է Լեկեղեցի Լու-
սաբեալար . սին ե հասարակութեան ճշմարտա-
բեան : (Ա . Տիմ . Գ . 15 :)

Պու սէշըէտէքէրիմիղ՝ աւետարանըն
 սէօղլէրինին մինասիպէթինէ պազարագ
 ազլի պուլուշ տէյիլ տիր. իլլա Վրիստոս
 էֆէնտիմիլ քէնտիաի Վաքեալար
 իչին — այր Վատուածա առաւ էթմէսին
 տէ աշիքերար սէյլէր: Օհրա «|| էնին
 քէլամըն ճշմարտութիւն տուր, վէ օլ
 ճշմարտութիւնուն ուլա օնլարը լծագ-
 տիա էյէ» տէաիքաէն սօնրա՝ * տէյիլ
 „ եալընըլ օնլար իչին, իլլա օնլարըն
 „ սէօղլի իլէ պանա ինանանլար իչին
 „ տախի նիյաղ էտէրիմ տէր, քի պէն
 „ օնլարտա՝ վէ սէն պէնաէ. քի հէփսի
 „ պիրլիքտէ միւքէմմէլ օլալէր՝ ||: Իշ-
 լէ իսէ Վրիստոս տայիմ՝ Լիկեղէցիտէ
 օլմասըյըլա՝ Լիկեղցի Լանըլմայաճաղ:
 30. Լիկեղցի տէմէք՝ պիր դաչ ֆի-

1. Սուրբ արա՝ զնոս ճշմարտութեամբ
 Բով, զի Բանդ ճշմարտութիւն է: . . Ու
 լան նոցա օրայն աղալէ, այլ և լան ախ-
 նայն Լաւապաղէլոյ բանիւն նոցա յիս: . . Լի-
 ի նոս և դոս յիս, զի Դիլիլէն Լապաղէլալ
 ի Դի: (ՅՎԿ. ԺԷ. 17. 20. 23):

քիբէ աշընըր . անճագ պիղիմ պու թէ-
 լիֆաթաէ գուլսնմամըղ շու ֆիքիր իւզ-
 րէ սիր , քի ճէմի տիւն անըն հէր թա-
 րաֆընտա Վրիստոսու Որդի Մատուծոյ
 թանըըպ թագորիւր էտէն՝ վէ սէշլէտի-
 յի քէլամլարը ինանան Վիմէլէր՝ հէփ-
 սի պիրտէն պիր Եկեղեցի սիրլէր : Պուն-
 լարըն հէփսի պիր մահալէ պիրլէլմէսի
 գապիլսիղ օլուպ՝ հէր պիր մահալտէ
 պուլունանլար քէնտի մահալէրինտէ
 միւճթէմի օլմալարը տախի Եկեղեցի տէ-
 նիլիր . վէ աղիղ քիթապլարտա զիքր
 օլան՝ «Եկեղեցի Եփեսացւոց, Եկեղեցի
 որ է՛ր Եփեսոս» , վէ տահա սայիր պու
 միսիլլի թագաւորլէր՝ պու մանատէ տիր-
 լէր : Պունլարըն տուա իշլան՝ վէ տինէ
 տայիր մատտէլէրին իճրասը իշլան ճէմ
 օլունտուգլարը մահալէ տախի Եկեղեցի
 տէնմէսի մալիւմ վէ միւսթամէլ տիր .
 Մանագ պունլարըն ճիւմէսի էվվէլէն
 իշար էթտիկիմիղ պիր մանէսյէ մեր-
 պուլթ օլտուգլարը էճիլտէն՝ պիղ տախի
 օլ մանէսյէ ալմըշըղ տըր :

31 . Իմտի տէրիղ քի՝ Վրիստոսուն

քինտի փէտէրուպա՛հը թարաֆընտօն
կէլիպ ինսանը գուրթարմասընա , վէ
ինսանլարըն սէլամէթի իչին սէօյլէտլի
թալիմաթլարըն հագ օլմասընա ինանան
ճէմաաթ՝ քի Վրիստոս տիւնեա իւզէ-
րինտէ իքէն Ղաքեալարտան պաշա-
նրպ՝ Համրարձումտան վէ Հոգեգա-
լուատտան սօնրա մէթանէթ պուլտու ,
անլա տիւնեա լւզէրինտէն էքսիլէճէյի
եօգ տուր : Այլ է չինքի պունլարըն ճէմ
օլմասը՝ միլէթ պիրլիյի , եախուտ տիւն-
եէվի հիմայէ պիրլիյի , եախուտ լիսան
եախուտ մահալ պիրլիյի օլմայըպ՝ ան-
ճագ իթիգատ պիրլիյի տիր . վէ պու ի-
թիգատէ իսթիլաֆ կիրմէսինտէ՝ պիրլի-
յին քինէտի սէօքիլիւպ տաղըլմաղա
վէ մահվ օլմաղա իւզ թութար , օնուն
իչին պու իսթիլաֆ տախի ճէմիսինէ
պիրտէն սիրաէթ էթմէք միմքին օլմա-
յաճագ տըր : Պու սիյագ իւզրէ եկեղե-
ցինին տայիմ իւլ էվգաթ տիւնեա իւ-
զէրինտէն մահվ օլմայարագ դալմասընա
էքսիլմէզ (անպախէլէ) , վէ իթիգատըն-
տա իսթիլաֆ գապուլ էթմ մէսինէ՝ հա-

նըմաղ (անխ-լ) օլմագ տերիլ : 11 է
 պունլարըն իքիսինին տախի Լ,կկղեցի-
 տէ օլմասընը Վրիստոս էֆէնտիմիլ
 վատ էթմիշ . վէ Լ,ֆէնտիմիլին կիւ-
 նինտէն հալէա պու կիւնէ տէք օլան
 վուգուաթլար թասհիհ վէ թաստիգ էթ-
 միշ , վէ էթմէքլիքտէ տիր . նիճէ քի
 պէր վէճհի աթի թափսիլէն մալիմ օ-
 լունուր :



ՊԸՊԻ ՍԸԼԻՍ

ԵԿԵՂԵՑԻՆԻՆ ԱՆՊԱԿԱՍԵԼԻ ՎԷ
ԱՆՍԻԱԼ ՕԼԿԱՍԸ ՊԱՊԸՆՏԱ
ՇԵՍՈՒՍ ԲՐԻՍՏՈՍՈՒՆ ՎԱՏԻՆԻՆ
ԹԱՓՍԵԼԻ

32. **Ս**ատթէոս Լւետարանիչ

Լւետարանըն էնճամընտա՝ Վրիստոս
էֆէնտիմիդին Լաբեալարա պոլլուր-
տուղու թէնպիհաթը վէ հէվալէ էթտիյի
մէմուրիէթի նազլ էտէրէք տէր.* Հի-
„ սուս Վրիստոս օնլարա աէտի . կէզը-
„ տէ վէ և էրտէ ճէմի գուտրէթ պանա
„ վէրիլմիշ տիր . նաւըլ քի Վէտէր պէ-
„ նի կէօնտէրտի , պէն տաիի քէղալիք
„ սիզի կէօնտէրիրիմ : Լիտին շիմաէն
„ սօնրա , ճէմի հեթանոսլարը թալիմ
„ էյլէյին . Հայր և Որդի և Հոգի սուրբ
„ իսմինէ օնլարը մկրտեւ էտին . սիզէ
„ թէնպիհ էթտիյիմ ճէմի շէյլէրի հըֆլ
„ էթմէսինի օնլարա էյրէտին . իշտէ պէն

„տախի տիւնեանն էնճամլնա տագ սի-
 „ զին իլէ իմ¹ : Պու սէօղէր՝ մանէայէ
 միւհլմաճ աւելիլ տիրէր : Այդլա՛ ին-
 սանտան միւրէթթիպ պիր ճէմաաթըն
 էպէտի տէլլամ էտէճէյի , վէ տիւնեա
 իշինտէ թէպտիլաթ գապուլ էթմէզ պու
 միսիլլի պիր շէյ պուլունաճաղը ալիմ՝
 վէ ագէ սըղմազ պիր շէյ տիր : Այքին
 էփէնտիմիլին տախի վատինէ էսաս
 էյլէտիյի քէլամ պէշիւք տիր , կէշք-
 տէ վէ նէրտէ ճէմի գուտրէթ պանա
 վէրիլլիշ տիր տէր . վէ պու գուտրէթէ
 մալիք օլան զաթ՝ սէշլէտիյինին իճրա-

1 . Ստորագրու (Ն)ստա խօսեցաւ ընդ նա-
 սա և ապ . որոա ինչ տմենայն իշխանաւնինն
 յերէնն և յերէնի . սքոլես տաաթեայ շխհայր՝
 և էս տաաթէ՛ շիւշ : Վնայէ՛տ այստեղիւ
 աշակերտեցէ՛տ շաթենայն հեթանոս . միտեցէ՛տ
 զնոս յանոն լուր և Որդոյ և լուրդոյ՝
 որքոյ : Ստապէ՛տ նայա պահել շաթենայն՝ որ ինչ
 որորտիւցէ՛ յիւշ : Եւ տհաաթի էս ընդ յիւշ
 է՛տ շաթենայն տաաթն միւլէ՛ ի նորաբաշ աշխու-
 ճի : (Մատթ Էջ . 18 . 19 . 20)

սընա միւզթէտիր օլտուղու հէր շիւպ-
հէտէն արի տիր : Իմտի՛ պու սեօզիւմէ
վէ վատիմէ էմին օլարագ կիտին , պէն-
տէն ալտըղընըզ ճշմարտութիւնլարը
ալէմէ քարոշել էտին , էյի պիլէսինիզ
քի՛ էմէյինիզ պօշունա չըգմազ : Օ՛խրա
Փէտէր պէնի նասըլ կէօնտէրտի իսէ՛
պէն տէ սիղի էօյլէ կէօնտէրիյօրում՝ .
Փէտէր պանա նէ՛ քի վէրտի իսէ՛ պէն
տախի սիլէ վէրտիմ՝¹ . սիղ տախի պիւ-
թիւն տիւնեայէ կիտին . թալիմ էյլէյին
մկրտել էտին . հէր եէրտէ եկեղեցիլէր
իհտաս էտին : Վփէնտիմիղին սէօյլէտի-
յի քէլամյարըն մէֆհումու պու օլտու-
ղու աշիքեար տըր : Վ՛է պու իհտաս օ-
լունան եկեղեցիլէրտէ պիր թագըմը էյ-
րէթմէյէ՛ վէ մկրտել էթմէյէ . վէ պիր
թագըմը տախի էօյրէնմէյէ մէմուր օլ-
տուգլարը աշիքեար օլտուղու իչիւն՝ ե-
կեղեցի տէտիյիմիլ զայիսի պիր շէյ ան-
նաշըլմասընա մինասիպէ՛թ եօգ տուր .

1. Օ՛խիւայն ինչ շըր ետուր ինչ՝ ետու-
նօցա : (Յովհ . Ժե . 7 . 8 :)

էօյրէտէնլերին էօյրէթախի՝ վէ էօյրէ-
նէնլերին գապուլ էախալ ինանտըղը մատ-
տէլէր՝ ախէր ճէմաաթլարըն ճիւմլէսին-
տէն պունլարը Փարգ էաէրլէր իտի :

33. Հաթտա՝ Եկեղեցի տէմէք՝ այն
թագրիրինտէն պահա օլունուպ , այնընը
կիզ լի թուրմաղ ըլա Եկեղեցի օլամապ :
Նասըլ քի սուրէթան ախէրտինէ խըզ-
մէթ էտէն քիմսէ՝ ախէրինէ տույնը-
մայարագ՝ կիզ լիճէ քէնաի գալպինտէ
Եկեղեցի իթիգատընա միւվաֆըգ իման
թաշըտըգտա՝ Եկեղեցի իշհագըղընտա
սայըմաղ՝ վէ Նկե լեցի էվլատը տէն-
մէզ : Ինսան հուզուրունտա Վրիստո-
սու ինքեար էտէնի՝ Վրիստոս Հայր
Նստուածըն հուզուրունտա թանըմայա-
ճագ տըր ¹ . Եանի աղըշտան ինքեար
տախի՝ քիշիյի Եկեղեցիէն իխրաճ է-
տէր . աշիքեար թագրիր էթմէքլիք Եկե-
ցիէ պու գըտար էլզէմ պիր մատտէ տիր :

1. Որ ուրաքի զիս առաջի հարգիան, ա-
րայայ և Ես զնա առաջի Հօր Իմոյ՝ ոք յեր-
կնա է : (Մատթ . Ժ . 33 :

Պունուն իշխն հէր քիմ քի սահիհ և
կեղեցի պիշտէ տիր տէր իսէ՝ Վրիս-
տոսուն վաշթընտան քէնտի կիւնիւնէ
տէք լա Փարդ քէնտի կիպի իման էյ-
րէտէն վէ էօյրէնէն մէմուրանտէն վէ ճէ-
մաաթտան միւրէթթիպ և կեղեցի կէօս-
թէրմէյէ մէճպուր տուր։ Չօշունուն ի-
թիդատը պիլիմ կիպի իտի ամմա՝ ա-
խէրտէն իսէվթ էտէրէք քէնտիլէրինի
մէյտանէ չրգարմաղա ճէսարէթլէրի և օշ-
ուտու տէմէք ադճէ էթմէղ։ () նլար քի
քէնտի իթիդատլարընը մէյտանէ չը-
գարմաղար ըտը ըսա՝ օնլարըն վար օշ-
տուղունու պիշ նէտէ՞ն պիլէճէյիղ . վէ
օշապար տախի՝ պիր թաղըմ միւնքիր
վէ մարթատ քիմաէլէր օշուպ, Վրիս-
տոս օնլարը Չայր Մտուածըն հու-
ղուրընտա ինքէար էտէճէք օշուրսա՝ օն-
լար նա՞սը և կեղեցի սպըւա պիլիր։
Պէյյէ և կեղեցինին օլմասը և ախուտօշ-
մամասը պիր տէմէք օշուպ, պիրլիք օշ-
մաղա աշիքէարէ պիր նիշանէլէրի օլմա
տըղը իշխն և կեղեցի պիլէ սպըւմաղար։
34. 1) է Վրիստոսուն վատի թէքմիլ

օլմասընա՝ եկեղեցիներն աշխարհաբարտէ ի-
 թիգատընա զալէաթ կիրտիքտէն սօն-
 րա, պիր գաչ քիշինին կիզլի իթիգատ-
 լարը տօղրու օլմասը քիֆաէթ էթմէզ :
 Հէր հալտէ եկեղեցի եանըմը՝ վէ օլ
 քիմսէլէր եանըշտան հալի գալմըշար
 տէմէսի, Վրիստոսուն վատինէ միւղա-
 յիր օլուպ եալան օլմասը իչին՝ պուն-
 լար եկեղեցիտէն այրըմալարըյըլա եա-
 նըլարար տէմէյէ մէճպուրուզ : Պու-
 նուն իչին հէր հանկը իթիգատըն պաշ-
 լանկըճը մալիւմ իսէ՝ սօնրատան օլմա-
 սը քիֆաէթ միգտարի իսպաթ տըր՝ քի
 օլ իթիգատ ֆասիտ սիր . զիըա սահիհ
 օլսա՝ գատիմ օլաճագ տըր : Պունտան
 իճապ էթտի քի Ղութեր վէ Վալլին՝
 քէնտիլէրինին թալիմ ու թէրպիէ օլ-
 տուգլարը գատիմ եկեղեցիտէն այրը-
 տըգլարընտա եկեղեցի եանըմը տէմէ-
 լէրիլէ խաթա էթմիշ օլտուլար . վէ
 տօղրուլուք եալընըզ քէնտիլէրինտէ
 գալմը տէյի կէօսթէրմէլէրիլէ՝ Վրիս-
 տոսուն Վեկեղեցիսի քէնտի կիւնլէրին-
 տէ իճատ օլմուշ կիպի կէօսթէրտիլէր :

Լ'նճագ՝ չիւնքի Լփէնտիմիւն վատի ղայէթ աշիքեար, վէ կէօքլէրին վէ եէր-
լէրին կէչիպ զայ օլմասը միմքին, Վր-
րիստոսուն քէլամը պօշա կիթմէսի միմ-
քին տէյիլ¹, պունուն իչիւն քէնտիլէ-
րինի տօղրու վէ հագ կէօսթէրմէյէ իքի
պաշըճա եօլ թուլթուլար :

35. Լփվէլա տէտիլէր քի՝ Վրիստո-
սուն վէ Լոաքեալլարըն կիւնիւնտէն
պերի քէնտի իթիգատլարընըն թըպ-
գըսը ըտը Լփկեղեցիտէ . վէ հիչ պիր
վագըթ սահիհ եկեղեցի օլ իթիգատտան
այրըմատը : Պունու սէօյլէմէսի գօլայ,
անճագ իսպաթը միւշքիւլ օլմասը ի
չիւն պիր պիրինէ ույմազ լագըրտըլար
սէօյլէմէյէ՝ կէրէք քէնտիլէրի վէ կէրէք
թէվապիլէրի օլան բրօթէսթանլար մէճ-
պուր օլտուլար : Պաշըճա սէօյլէտիքլէ-
րի պու քի՝ հէր նէ իթիգատըմըլ վար
ըսա՝ սուրբ Լւետարանտան ալընմա տըր-
օնուն իչիւն աւետարանըն եագըլտըլը

1. Լըրէնէ և երէր անցեն, և բանէ ի՞նչ
անցանիցեն : (Ղուկ . Իա . 33 .)

վագըթտան տըր . վէ աւետարան Վը-
րիստոսուն սէօյլէտիքլէրինի նագլ էթ-
մէսի իչիւն՝ ճէմի իթիգատըմըզ Վրիս-
տոսուն սէօզիւնէ մէպնի տիր տէրլէր :
Լաքին պունուն ուլա լագըրտը թիւ-
քէնմէզ : Լուծեր Վրիստոստան պին
պէշ իւզ պու գատար սէնէ սօնրա քէն-
տի պնընը թերթիպ էտիպ՝ աւետարա-
նը քէնտի սէօզլէրինէ էսաս էտէյօրսա,
քէնտինտէն էվվէլ քէնտի կիպի աննա-
յան քի՞մ վար տէյի սօրուլուր : Այ
կէօսթերէմէտիքլէրինտէ տէրիզ . Հո-
գին սուրբ տիւնեայէ էնիպ եկեղեցիէ
միւպաշիրէթ էթմէսինաէ՝ Վրիստոսուն
սէօյլէտիքլէրինի էօյրէտիպ խաթըրա
կէթիրէճէք իտի իսէ¹, Լուծերին կիւ-
նիւնտէ՞ մի միւպաշիրէթէ պաշլատը :
()նտան էվվէլ եկեղեցի եօգ մու ուտու
նէ՛րէտէ իտի . վէ Լուծեր քէնտի պու-

1 Սիւնարիւն Հոգին սաւրբ՝ շոբ առաքելո-
յէ Հայր յանուն ի՞մ, նա՛՛ ուռուսցէ յեղ շո՛ւ-
նայն, որ ինչ սաւցի յեղ, և յիշցուսցէ յեղ :
(ՅԻՎՏ . ԺԳ . 36) :

լունտուղու եկեղեցիտէն այրըտը ըսա-
 • Լ եկեղեցիէ նէ՞ իչին կիտիպ իլավէ
 • օլմատը • վէ շիմտի բրօթէսթանլար նէ՞
 իչին քէնտի պաշարընա այրըա մէզ-
 հէպ փէյտա էթմիլէր , վէ հիչ պիր
 եկեղեցիէ իլավէ օլմուշ տէյիլէր տիր :

36 . Լ,կեղեցիլէրէ պատկեր գօմագ
 փութփէրէսթլիգ տիր տէյօրլար ըսա ,
 քէնտիլէրին զուհր էթտիլի վազըթտա
 հաճնլը քրիստոնեայ միլլէթին եկեղե-
 ցիսինի պատկերսիզ պուլմուշար : Ս է
 ճէմիսինտէ վար ըտը ըսա՝ Հոգին սուր .
 բուն նէզարէթ էթտիլի Լ,կեղեցի ճիւմ-
 լէսի պիրտէն նաւըլ փութփէրէսթլիկէ
 տիւշմիւշ օլուր • էյլէ պիր տին քի՝ քը-
 րիստոնէական հաւատքա թապան թա-
 պանա զըթ : Ս է Վրիստոս տիւնեանըն
 սօնունատագ եկեղեցիսինտէն այրըմա-
 յաճագ ըտը ըսա , փութլար ըւա պերա-
 պէր պիր եկեղեցիտէ տուրուպ՝ քէնտինէ
 օլան սէճտէյէ վէ իպտտէթէ օնլարը նա-
 սըլ շէրիք ալըր ըտը , քի՞ Կէնիմ շէրէ-

„Ֆիմի ախերինէ՝ վէ իյիտլիկիմի եափամ
„Թասվիրլէրէ վէրմէմ տէմիշ իտի || :

37. Պոլնտան մատա պոլնու տախի
պիլմէք կերէք տիր, քի Ղաքեալա-
րըն կիւնիւնտէն Ղլթերին կիւնիւն-
տէք՝ վէ օնտան սօնրա պու անէ տէք՝ վէ
պոլնտան տիւնեանըն սօնունա տագ հեր
նէ գատար հերետիկոսլար կէլմիշլէր վէ
կէլէճէքլէր իսէ, ճիւմլէսի տէ աւետա-
րանըն վէ ազիզ քիթապլարըն պիր իքի
քէլամընա քէնտի մերամլարընճա էյրի
մանէա վէրիպ՝ ֆասիտ իթիգատլարընա
էսաս թութմուշլար արը : Ատիքէս վէ
Սակեդոն վէ Արիոս՝ վէ ճիւմլէսինտէն
էվլէլ Ղաքեալարըն վագթընտա պու-
լունանլար Սիմոն մոգ վէ Արիոն վէ Աե-
րինթոս՝ պիղիմ սէշլէտիքլէրիմիզ ա-
զիզ քիթապլարա միւղայիր տիրլէր ամ-
մա՝ օնլար զալէաթ տըրլար, տօղըուտու
պիղտէ տիր տէմէյէ ճէսարէթ էթմէտի-
լէր, ճիւմլէսի՝ ազիզ քիթապ պէնիմ
«էօզիւմիւ թաստիգ էտէր տէրլէր իտի :
Ի՛նճագ Ղաքեալըն պիր պաշդա մինա-

Վ-Ը-Բ-Է-Ն-Ի-Տ ԴԲՅԵԼԸ : (Լատի. Իր 8. 1)

սիպէթ իլէ սէօյլէտիյի սէօհպէթի պուն-
լարա խիթապ էթմէք փէք եազը շըր .
«Մլահըն քէլամը սիզտէն մի չըգտը ,
եախուտ եալընըլ սիզէ մի վասլ օլ-
տու»¹ :

38, Մստուածաշունչ քիթապընըն
մէֆհումի սահիհէսի եկեղեցիտէ օլմա-
տըգճա՝ եկեղեցի գալմամըլ օլուր . ան-
ճագ չիւնքի վար՝ իթիգատըմըլ օնոււն
իմանընա միւվաֆըգ օլուրսա եանըմա-
մըլ օլուրուղ : Աղեղ քիթապտան ա-
լընան մանէա՝ եկեղեցիինն գապուլ էթ-
տիյինտէն ֆարգըլ օլուրսա՝ մանէանըն
եանըլ վէ ֆասիտ օլտուղունա աշիքեար
իսպաթ սըր : Պունուն իւղէրինէ տէօր-
տիննճիւ պապտա թաֆսիլանէ սէօյլէյէ-
ճէքլէրիմիլ վար ըսա տա , պուսըրատա
շու գատարճըղընը իշար էտէլիմ քի ,
հէր հալտէ՝ Առաքեալարըն վէ Վրիս-
տոսուն կիւնիւնէ տէք սէլէֆ կէօսթէր-
մէնին իգթիզասընա բրօթէսթանլարըն

1. Արիէ 'ի յէնը բանն Մստուածաշունչ ել , կա՛մ
յէ՛ղ իշայն եհաս : (Ա . Կոր . Ժդ . 36 .)

ազը երիպ՝ քէնտիւէրի կիպի ինանան
 պուլմագ իչիւն եկեղեցական պատմու-
 թին քիթապլարընը էլէ ալտըլար :
 Ս ազը օնլարտա քէնտի իթիգատլա-
 րընըն պաղը մատտէսինի պիր հերետի-
 կոստա՝ պաղըսընը օլ պիրինտէ պուլ-
 տուլար ըսա տա , ալիմ պիր գաղսնճ
 էտէմէտիւէր . պիրա ճիւմլէսի տէ եէնի
 օլուպ՝ սէնտէն էվվէլ պու իթիգատտա
 քիմ վար ըտը աէյի օնլարըն ճիւմլէ-
 սինէ սիւալ օլունա պիլիր իտի : Ս է
 նէչէ քի եկեղեցի ետնըմագ վէ գատիմ
 պէլլիլէնիր իսէ , եէնի իհտաս իթիգատ-
 լար ճիւմլէսի չիւրիւք վէ Փաւիտ օլա .
 ճաղը պէյան . վէ աւետարանըն սէօզիւ-
 նէ մանէա վէրմէք տախի՝ եկեղեցինին
 վէրտիյի մանէայէ միւղայիր օլտուղու
 հալտէ , մագպուլ վէ մէսմու օլմայաճա-
 ղը ալէմէ մալիւմ օլուպ՝ պաշգա պիր
 ճէվապ տահա պուլմաղա մէճպուր օլ-
 տուլար . օնուն իչիւն՝

39 . Ի. քինճի թարիգլէրի պու օլտու
 քի , եկեղեցի տախի ետնըլա պիլիր տէ-
 տիլէր : Ընճագ պունու տէմէք իչիւն

Հաւատամքըն իշինտէն “Հաւատամք ՚ի
 մի սուրբ կաթողիկէ և առաքելական
 խկեղեցի” քելամընը գալորմագ իճապ
 էտէր իտի : Սէ չիւնքի ճէմի տիւնեատա
 հէր նէ գատար քրիստոնեայ միլէթ
 վար ըսա՝ ճիւմէսի Հաւատամքը միւ
 թէպէր թուրմուշլար տըր . պունու
 թէքմիլէն գալորմաղա ճէսարէթ էթ-
 մէյիպ՝ հիլէլի մանէպլէրէ կիրիշտիլէր .
 Սէվլէլա՝ տէտիլէր քի , եկեղեցի ինսան-
 տան թէրթիպ օլունմուշ օլտուղու ի-
 չիւն՝ նէ վագըթ քի քարոզիչէր ու-
 թալըղըլա պիր էյրի մէզէպ քարոզել
 էտէրլէր իսէ , սափտէրուն ճէմաթմտէ
 իգթիզա էտէն մալիւմաթլար պուլուն-
 մատըղը իշիւն աննամայարագ ինանըր-
 լար . վէ պունտան եանըշ իթիգատ
 կիրիր վէ եկեղեցիտէ գալըր . թա քի
 ալիմ քիմնէլէր զուհր էտիպ ամմէնին
 ֆիքրինի ույանտըրարագ օլ եանըշը
 գալորըալէր : Սէ պունա իսպաթ էյլէ
 պիր շէյլէր սէյլէրլէր քի՝ պիզէտէ
 եանըշ սայըմըշ տէյիլ տիր : Սէսէ-
 լա , Սուրբլարըն մատունքունա րիայէթ

էթմէք , Սուրբլարը բարեխօս Թուր-
մազ , էօլիւ ճանը իչին տուա էթմէք .
վէ տաճա պոռնուն կիպիլէր : Պոռնլար
իչին Իքինճի ճիլտտէ սէջլէյէճէյիզ .
անճազ շիմտիլիք շունու տէյէլիմ քի՝
պոռնուն կիպի էմսալէր իլէ սէջլէտիք-
լէրի իսպաթ օլունմազ . պիզէ էջլէ պիր
իթիգատ կէօսթերմէլի տիրլէր քի՝ եան-
լը վէ Փասիտ օլտուղունու պիզ տաթի
թագրիր էտէլիմ : Ս է օլ իթիգատ պիր
վագրթ ճէմի եկեղեցիէ ետլըմը վէ
ճէմի քրիստոնէայլարը ճէլպ էթմիշ օլ-
մալը . վէ օլ իթիգատը մէյտանէ չըգա-
րըղ իճատ էտէն քիմսէ պէլլի օլմալը .
վէ քէնտի վագրթընտա հիչ պիր քիմսէ
օնուն սէջլէտիլինէ գարշը գոմայըպ՝
ճիւմլէսի տէ գապուլ էթմիշ օլմալը
տըրլար :

40 . Պիզէ արիոսականլարը կէօս-
թերիրլէր , քի մեծն Արստանդիանոսուն
օղլու Արստանդ փատիշահըն՝ վէ օնտան
սօնրա Ս աղէս փատիշահըն կիւնիւնտէ
իթիպար պուլուպ չօղալմըշլար բար . վէ
Հերոնիմոս վարդապետ պոռնլար իչին՝

տիւնեանն փէք չօղունու քենտիւերինէ
 Թապի էթմիշէր իտի տէր : Զաթտա՝
 Իգուլիանն Ուիմինի շէհրինտէ ժողովք
 էտիպ՝ Նիկիա ժողովքունտա պաւլու-
 նան հայրապետէրի տախի քենտիւերի-
 նէ ճէլպ էթտիւէր . վէ եափտըդարը
 տին Թադրիրինէ իմզա պաստըրաւար :

41 . Լաքին իսթէտիյիմիզ էմսալ
 պաւ տա տէյիլ տիր . զիրա պաւ Փափտ
 իթիգաաւն միւճիտի օլան Լըրիոսուն իլք
 տէֆա քէնտի մէզհէպինի քաթոզիլ
 էթմէտինի՝ ճէմի եկեղեցականլար վէ
 ժողովուրդ իշիտիպ գարշը գօտուգլա-
 րընտա՝ Լըրիոս եանլըշնտա ինտա էթ-
 տի իտէ , եվլէլա Լաքէնտէրիէտէ պիր
 մասնաւոր ժողովք էտիպ բանադրիլ
 էթտիւէր : Ալ է իսլա՛հի նէֆա օլմայըպ
 տա՛հա՝ զիյատէ ազըթտը ըսա , Նիկիա
 ժողովքունտա իւչ իւզ օն օէքիվ հայ-
 րապետ ճէմ օլուպ՝ տէֆա բանադրիլ
 էթտիւէր : Լըրիոս միրի քէլամ քիմսէ
 իտի , վէ չօգ գուվլէթլի քիմսէլէր քէն-
 տինէ Թարաֆ էտէ պիլտի . օնճափ պիւ-
 թիւն եկեղեցիի քէնտինէ պէնտ էտէ-

մէտի : Այլ է պիւթիւն եկեղեցի տէրսէմ
 եալննը Ռում փատիշահըղն զերի
 հիմայէսինտէ օլան ալալէթէրտէքի քը-
 ռիստոնեալարը տէմէմ , ախէր տիյար-
 տէ օլանլարը տախի պէրապէր ալմալը :
 . Օ իրա Լթանաս հայրապետ՝ քի Լրի-
 ոսուն ազիմ խասմի իտի , Յուլիանոս
 կայսր էօլտիւքտէն սօնրա օնուն թախ-
 տընա կէչէն Յորիանոսա եազտըղը մէք-
 թուպունտա տէր . * Վրիստոնեալըգ-
 „ տա հէր վազըթ վէ հէր մահալտէ
 „ թագրիւր օլունան՝ Նիկիա ժողովքու-
 „ նուն մէթանէթ վէրտիյի իթիգատ տըր :
 „ Ապանիատա , Ինկիլթէրատա , Ֆը-
 „ րանսատա , Իգալիատա , Իւրըվաթ-
 „ լըգտա , Թունա գըյըլարընտա , Պօս-
 „ նա ալալէթինտէ , Պուլկարիստանտա ,
 „ Ռում տիյարընտա , Ճէմիէն Լֆրի-
 „ գատա , Սարտէնիա ատալարընտա ,
 „ Վըպըրստա , Կիրիտտէ , Լյտընտա ,
 „ Լտալիատա , Վարամանտա , Իչէլի-
 „ տէ , Սըսըրտա , Սայիտտէ , Վօճաէ-
 „ լինտէ , վէ Վայսէրի նահիէսինտէ :
 „ Ղիվարտէ պուլունան եկեղեցիլէրին ,

„ վէ ճէմի շարդ ճանխիւնին քրիստոն-
 „ եայլարընըն իմիգատը պու տուր : Եւ-
 „ ճագ պու թարաֆլարտա պիր դաչ քի-
 „ շի պուլունուր քի՝ Նիկիանըն գարար
 „ վէ մէթանէթ վերաիյի իմանէ միւլա-
 „ ֆըդ օլմադլըգտան բուճու էթմիշեր ,
 „ պունլարտան մատասը հէփսի պիր ի-
 „ մանտէ տիրլեր || : Պու մէքթուպուն
 եազըլմասընըն թարիսի՝ Ուիմինի ժո-
 զովքու տէտիքէիւնտէն եալընըդ իւչ
 սէնէ սօնրա օլուպ՝ պու ժողովքուն
 թէսիրի նէ գատար աղ օլտուղու վէ
 նուֆուսու մէսմու վէ միւթէպէր օլմա-
 յըպ տիյնէնմէտիյի մալիւմ , վէ Էերո-
 նիմոսուն տէտիյի սէօհպէթին մանէասը
 թէֆթիշ օլունտուգտա՝ Ուիմինի ժո-
 զովքու նասըլ՝ Նիկիայէ գարշը օլտուղու
 միւպեէն օլմասը իչիւն՝ օնտան տախի
 եկեղեցի եանըլըր տէյէնլէրէ ֆայտէ
 եօգ տուր :

42. ՍԵՃՆ ԹԵՂՈՍ՝ Ուիմինի ժո-
 զովքունտան 20 սէնէ սօնրա՝ 379 թա-
 րիխտէ Վայսր օլմասընտա՝ Երիոսական-
 լար պունու քէնաի թարաֆլարընա ճէլպ

էթմէք մէրամ էթտիլէր իսէ, Սոկրատ
պատմիչ նազլ էտէր քի, ազնիւ հայ-
րապետէրին պիրիսի թէոգոս փատի-
շահա եազար քի՝ գատիմտէն պերի օ-
լան հայրապետէրին իթիգատընա միւ-
վաֆըգ օլմաշա գայըլ մը սընըզ տէյի՝
Լըրիոսականլարա սիւալ էյլէսին : Պու-
սիւալ օլտուղունտա գայըլ օլմայըզ տէ-
մէլէրիլէ իթիգատլարը ճէտիտ օլտու-
ղունու սապիթ էյլէտիլէր, վէ թէոգոս
օնլարըն տուչաղընտան գուրթուլտու¹ :
Լշջլէ իսէ՝ Ուիմինի ժողովքունուն հիւ
պիր շէյէ եարամազ՝ վէ պիհուտէ եերէ
ճէմ օլունմուշ պիր ժողովք օլտուղու-
նու Լըրիոսականլար քէնտիլէրի տէ թա-

1. Լշջոք Լըրիէտիւնի իսիլէ հալէնա
նէվինսի պապլան Ժիւսպըն՝ 1839 ժեպրվարը
ճիւլիւնսի եազըլը պըր Ժի «Եսիլ ալանդա-
տըլարըն վէ հերեպիկոսլարըն ճիւսի Լապու-
ժաղունկաան իարփապ աւանդուիւնա սըզը-
նըլարը պըր» : Լնճագ «Եյլէտիլէրին հիւ պիր
ճահալէն իսպաիլէիլիւն» վէ պունուն հեթ
Եպրըվարը պօղրոս պուր շանն ետէնլէր՝ պո-

նըմը շար, քի Սօհոդոսա եկեղեցի աւան-
գութիւնու քէնտի տէտիքլէրինէ եար-
տըմ տըր տէյի՝ օլ ժողովքու կէօս-
թէրէմէտիլէր : Ա է շիմտի՝ ժողովքտան
պին տէօրու իւզ պու գատար սէնէ կէչ-
տիքտէն սօնրա , պու ժողովք օլ վագ-
թըն ճէմի եկեղեցիինն եանըմասընա սէ-
պէպ վէ իսպաթ օլա պիլտի տէյի սէօյ
լէյէնլէր օլույօր :

43. Լ՛նճագ՝ տէյէլիմ քի Սիմինի
ժողովքունտա պուլունան Հայրապետլէր
Հէփսի պիրտէն պիլէրէք Լ՛րիոսու գա-
պուլ էթմիշլէր վէ Հերետիկոս օլմուշ-
լար , պունտան նէ՞ չըգար . տէօրտ իւզ
եախուտ սէքիզ իւզ եախուտ պին ե-

նա Գաթի շահէրսիզ էնան պիլէրլէր : Լ՛նճին
Լ՛րիօսունլարըն հագքընա Սիւրադ պարսիլն
չէհարէլի պա՝ ճահալտէ իշար օլունապ՝ շէօլ-
լէրինի եւլան չըգար . տիւր հերետիկոսլարըն
Գաթի ճագիլլէրի ինթիլ օլունա՝ առնգոս-
թիւնա սըղընան հերետիկոս հիլ պալաճայանա
չէլ : Պա՝ ինթիլլէրի տէ՝ էիէղէցան պար-
հաթիւնա պարգըրլէլ :

պիսկոպոս իթիգատլարընը շաշըրըրլար
 ըսա , եկեղեցի եանըմը՞ շ մը օլուր : Լ-
 կեղեցինին միւթէպէր պատրիարքլարըն-
 տան՝ Լ՛նտիոք պատրիարքը Պօղոս սա-
 մոստացի , վէ պունտան չօգ սէնէ սօն-
 րա՝ Վեստոր՝ քի Ստամպօլ պատրիար-
 քը ըտը , պունլարըն իքիսի տէ չօգ ե-
 պիսկոպոսլար իւղէրինէ , վէ եպիսկոպոս-
 լարըն հէր պիրիսի տախի վաֆիր ճէմա-
 աթ իւղէրինէ հիւքիւմլէրի վար իքէն ,
 եանըմալարընտա՝ պիւթիւն եկեղեցի
 եանըմը՞ շ մը օլտու : Լ՛նդհանուր Լ՛կե-
 ղեցի պունլարա պաղըը տէյիլ տիր . հէր
 մահալտէ վէ հէր վագըթտա պուլունան
 քրիստոնեայլարըն եէք տիլ եէք ճիհէթ
 պիրլէյի տիր : Հաթտա Վիկիա Ժո-
 ղովքունուն գարարը մագպուլ վէ մէս-
 մու օլունտուղու , վէ պու կիւնէ տէք քը-
 րիստոնեայ միլլէթլէրին ճիւմլէսի՝ օնուն
 (Հանգանակ հասարոյ) թապիր օլունուր
 տին իճմալընա րապթ էթտիյի մատտէ-
 լէրէ իթիգատ էտիպ նուֆուսունու միւ-
 թէպէր թութմասը , Վրիստոստան օլ
 կիւնէ տէք հէր մահալտէ պուլունան ճէ-

մի քրիստոնեայլարըն իթիգատընա միւ-
 վաֆըզ գարար վերտիյի իչին տիր . սե-
 պէս պուլ օլմայընճա՝ ախէր սէպէպ վե-
 րէմէյիզ : Փատիշահ օնտա պուլունտու
 տէրսէք՝ Սիմինիէ տէ մէքթուպլար
 կէօնտէրտի . վէ մէրամընը աշէքեար ան-
 նաթտըգտան մատա՝ մէրամընճա գարար
 վերտիրմէք իչին էօրֆ տախի իշէթ-
 տի : Հայրապետէրին չօգլուղու ուսա՝
 Սիմինիտէ տէօրթ իւզ քիշիտէն զկյա-
 տէ պուլունտու : Հայրապետէրին լիյա-
 գաթընա րիայէթտէն իսէ՝ Նիկիա ժո-
 ղովքունտա պուլունան հայրապետէր-
 տէն տէ՝ օնտա պուլունտուլար : Պուն-
 լար հէփ պէօյլէ իքէն նէ՝ իչին Նիկիա
 ժողովքու հէր քէսէ մագպուլ օլտու . վէ
 Սիմինի ժողովքու ըէտտ օլունտու : Ըն-
 ճադ րում միլէթի թէքմիլէն Սիմինի
 ժողովքունու գապուլ էտիպ՝ հերետի-
 կոսլուղա տիւշսէլէր իտի տախի՝ եկեղե-
 ցի եանըմըշ օլմազ ըտը : Օիրա գա-
 տիմտէն պէրի պիր գարար կէլէն իթի-
 գատ՝ պալէատէ (թ. 41 .) իշար էթտի-
 յիմիզ մինվալ իւզըն՝ Ըթանաս հայրա-

պետին թարիֆ էթտիյի սէմթլէրտէ վէ
 միլէթլէրտէ, վէ օնուն զիքը էթմէտիյի
 մահալլէրտէ տախի գալըր ըտը : Ա է
 ալէլ խոսուս՝ պիլիմ՝ միլէթիմիզտէ,
 քի Լրիոսուն զուհուրունու պիլէ սօն-
 րատան տույարաք, Սուրբ Լուսաւորիչ
 քէնտի էվլատը Սուրբ Լրիստակէսի
 Նիկիա ժողովքունա եօլայըպ՝ տէօնիւ-
 շինտէ պէրապէր կէթիրտիյի Հանգա-
 նակը գապուլ էյլէտի : Սիմինիտէ եա-
 խուտ Սիրմիքտէ եախուտ ախէր մա-
 հալտէ Լրիոսականլար իջին սօնրատան
 ժողովք օլմուշ, օնու ասլա հաճէթ էթ-
 մէտի : Օհրա էկէր Նիկիայէ միւվաֆըգ
 գարար վէրիլէճէք իսէ՝ Նիկիանըն գա-
 րարը վաթինտէն գապուլ օլունմուշ,
 վէ օնուն իւզէրինէ նիլա վէ մարաղա
 զուհր էթմէմիշ, վէ էկէր Նիկիայէ միւ-
 ղայիր իսէ՝ գապուլ օլունմայաճաղը ա-
 շիքեար ըտը : Ա է պու պէյլէ իքէն՝ պիր
 միլէթ մէվճուտէն տինինի շաշըրսա՝ ե-
 կեղեցիէ ազիմ քէտէր ու մէշագգաթ
 օլուր, լաքին եկեղեցի եանըլա պիլիւ
 իմիշ տէյի էնիէթ գալգամասը ճայիշ

տէյիլ տիր : 'Նասըլ քի Պարսից միլ-
 էթտէ՝ Նապեալարտան օրայա կիտիպ
 քրիստոնէութիւնու քարոզել էտէն օլ-
 մուշ , վէ քրիստոնէութիւն իչլէրինտէ
 ազլմ շէրէֆ պուլուպ՝ Նկիփսիմէ վէ
 Շմաւոն վէ Նքզիաս կիպի էլան եկե-
 ղեցինին տօնել էթտիյի աչիշ եպիսկո-
 պոսլար քէնտիլէրինտէն զուհր էթմիշ ,
 վէ չօգ Ճէմաաթ տաիի փէյտա օլմուշ
 էքէն , շիմտի ասլա Նճէմ իամիլէ քը-
 ռիստոնեայ եօգ տուր : Վէզլալիք Նշ-
 ուան միլէթինտէ սուրբ Նուսաւորիչին
 կիւնլէրինտէն սօնրա քրիստոնէութիւն
 օլ գատար շէրէֆ վէ իզտիյատ պուլտու
 քի՝ իւզէրլէրինէ Վաթոզիկոս տաիի
 նասպ օլունմասը լազըմ կէլտի . վէ շիմ-
 տի՝ պունլարտան սա քրիստոնէութիւն
 գալգմըշ տըր : Վէ տաճա գատիմինի
 սէյլէյէլիմ . Նապեալար Վրիստոսուն
 էմրինէ իթթիֆագէն՝ էվվէլա եէհուտի
 միլէթինէ քարոզել էթտիլէր . վէ գա-
 թը չօգ քիմսէլէրի քրիստոնեայ էտիպ
 մկրտել էթտիլէրինի Վործք Նապե-
 լոց նագլ էտէր : Վէ սն էքի Նապեալ-

լարըն օն պիրի պիր էյեամ հրեայլարա
 թային օլունուպ, Պօղոս առաքեալ հե-
 թանոսլարա քարոզել էտէր իտի . պուն-
 լար շիւպհէ գալտըրմազ : Լ՛յ շիմտի
 հանի հրէական եկեղեցի, հանի (Էֆէս-
 քսէնէնէ հառաքեալ) . Ճէմի տիւնեատա
 եէհուտի միլէթինտէն գաճ իւզ քիշի
 քրիստոնեայ պուլունուր . եպիսկոպոս-
 լարը նէրէտէ օթուրուր : Ա է Լէհու-
 տիտէն վէ Լ՛ղուանտան վէ Լ՛ճէմտէն
 քրիստոնեայլք գալգուր եաիուտ ինգ-
 րազ պուլաու ուսա, եկեղեցի քիւլլէն
 մահվ օլաու վէ տինի թէրք էթտի տէ-
 մէք օլա պիլի՛ր մի : Պունա նապարէն՝
 Աիմինի ժողովքունտա, տիւնեանըն պիր
 քիւլէսինաէ, պիր գաչ իւզ քիշի Լ՛րի-
 ոսական օլմասըյըլա՝ Վրիստոսուն ե-
 կեղեցիսի եանըլըպ հերետիկոսըլա
 մէյլ էտէ պիլի՛ր իմիշ տէմէք չօգ ազիմ՝
 համադաթ տէյի՛լ մի : Վանտ՝ գալտը
 քի՝ գուլլէթ պուլմագ իւմիտի իլէ իս-
 պաթ տէյի ալտըպլարը ժողովքուն տա-
 իի նագլինէ էյիճէ վուգուֆ օլաուղու-
 մուզա, մահալ պէ մահալ իւրոսըլար

վէ գաթիլէր տէրնէյի՝ վէ ճէպր ու թա-
զէիգ վէ զուլմ ու թասալլութ պուլուն-
մասընը , ճէմի տիւնեատէն ատալէթ
գալգմըջ օլտուղունա իսպաթ կէթիրմէք
կիպի՝ պու ժողովքու տա պիր չիւրիւք
իսպաթ պուլուրուզ : Ա է պունու էյի-
ճէ աննամագ իսթէյէն՝ իշ պու քիթա-
պըն էնճամընտա Աիմինի ժողովքու-
նուն թաֆսիլէն նագլինի պուլուպ օգու-
յա պիլիր :

44. Փէս՝ կերէք օլ վագըթ կերէք ա-
խէր վագըթտա Ակեղեցի եանըմըջ օ-
լուրսա , տէվամ էթմէսի նաճըլ աննա-
շըլմալը օլուր . Վրիստոսուն էօյրէթտի-
յի տինտէ վէ ամէլտէ գուսուր վէ զա-
լէաթ էօյրէտէն եկեղեցի՝ Վրիստոսուն
եկեղեցիսի օլամալ : Ա է Վրիստոսուն
“տիւնեա սօնունա տաք սիլին իլէ իմ”
տէմէսինտէ՝ եկեղեցի իլէ օլմայաճագ
վագթըլ օլա պիլիր տէյի աննաշըլմալ .
սէյլէտիյի քէլամըն մանէասը փէք ա-
շըդ տըր : Պունա նալարէն քրիստոն-
եայ օլան՝ եկեղեցիէ ինանմալը տըր . վէ
եկեղեցիէ ինանմագ՝ եկեղեցի վար տըր

տէյի ինանմագ տըր : Սէնասըլ քի Մւ-
լահ վար տըր տէյի ինանմամըլտա՝ Մւ-
լահսըզ վագըթ օլա պիլիր հիւլեսսը
Ֆիքրիմիզէ կիրմէք ճայիլ տէյիլ տիր .
վէ քիշի պու Ֆիքրէ զահիպ օլունճա ա-
զիմ խաթա էտէր վէ տինինտէն տիւ-
շէր . քէզալէք եկեղեցիէ ինանմամըլ-
տա՝ եկեղեցի օլմատըզ վագըթ օլա-
մագ տէյի ինանմալըյըզ . եօխսա՝ տին-
տէն տիւշէր իզ : Օխրա եկեղեցի օլ-
մատըզ վագըթ օլա պիլիր տէմէք՝ եկե-
ղեցիէ ինանմայըլ տէմէսի վաճիպ օլա-
ճագ վագըթ օլա պիլիր տէմէք տիր . եա-
նի՝ Հաւատամքը պօղմաղա վագըթ օլա
պիլիր՝ վէ տին թէպէտտիւլ գապուլ է-
տէր տէմէք օլուպ՝ քիւլլիէն տինի չիւ-
րիւթմէք տիր :

45 . Վրիստոսուն սէյլէտիյի քէլա-
մա պաղլանաճագ ըսագ՝ “տիւնեա սօ-
նունա տաք սիզին իլէ իմ” տէմէսինտէ՝
եկեղեցի իլէ օլմայաճաղը վագըթ էսէրի
սէզիլիր եէր վաճր մը աըր : Սնտանեան
տէնիլէն հերետիկոսլար կիպի սէն տէ
տէյէ պիլի՞ր միսին քի պու վատ եալը-

նըզ Մաքեալարա օլուպ՝ օնլարըն խա-
լէֆինէ սիրաէթ էտէճէք միւրվէթ տէ-
յիլ իտի: Մաքեալարըն հանկըսը տիւն-
եանըն սօնունա տագ եաշայաճագ . է-
կէր ախրէթտէ օնլարտան պըրլմայա-
ճաղընըն միւթտէսինի վէրտի տէր իսէն,
Մաքեալար ախրէթտէ տախի քարո-
ղութիւն վէ մկրտութիւն էտէճէքլէ՛ր
մի . կիտիպ ճէմի միլլէթլէրի թալիմ է-
տէճէքլէ՛ր մի . քենտիլէրինէ օլան թէն-
պիհլէրի թուլթմագ էջրէտէճէքլէ՛ր մի .
զիրա Վրիստոսուն էթտիյի վատ միւ-
ճիւպիւնճէ՝ պունլարը իճրա էթմէլէ-
րինտէ Վրիստոս օնլար ըլա օլաճագ
աըր : Պունլարը միւթալէա էտէն գօլայ
աննար քի հէր քիմ քի՝ թարիգճէ Մ-
աքեալարըն սըրասընա կէչիպ օնլարըն
մէմուրիէթինին իճրասընը իլթիզամ է-
տէր իսէ , քէնտի ըուհանի փէտէրինին
եէրինէ կէչմիշ օլուպ ¹ , Վրիստոս օ-
նուն ուլա օլաճագ : Մաքեալարըն խա-

1. Փոթանալ հարց 4-րդ եղէջն որդի+
40 : (Մաղճ . Խգ . 17)

լէֆլէրի՝ վէ խալէֆլէրինին խալէֆի՝
տիւնեա տուրտուգճա տիւնեա իւզիւն-
տէն էքսիլմէյէճէքլէր . Լոգին սուրբ
ճշմարտութիւնու օնլարըն աղգըյըլա էօյ-
րէտէճէք , վէ Վրիստոս տայմա օնլար
ըլա օլուպ՝ պինա էթտիյի եկեղեցիէ սա-
հիհ եօլտա տէվամ էթտիրէճէք տիր :

46 . Վապիլ տիր տէյէն օլսուն քի՝
հերետիկոսութիւնլար եկեղեցիներն թէ-
միզլիյինէ խալէլ կէթիրտիյի միսիլլէ՝
թիւրլիւ կիւնահլար վէ նապէճա հարէ-
քէթլէր տախի եկեղեցիներն շէրէֆինէ
զիւլ տիւրլէր . նաւսըլ օլուր քի պու մի-
սիլլի հարէքէթլէր եկեղեցիէ կիրէ պի-
լիօրլար տէ՝ հերետիկոսութիւն կիրէմէ-
յօր . Պունա ճէվապըմըզ շու տուր քի,
վագըա Վրիստոս պունլարըն իքիսինի
տէ պիրտէն եկեղեցիտէն մէն էթմէյէ
գատըր ըտը , լաքին շիմտիլէք օնուն նէ-
յէ՝ գատըր օլտուղու պահսինտէ տէյիլ
իզ . էթտիյի վատնէ՝ օլտուղունու եօգ-
լայաճաղըզ : Օիրա Ղլահ փէք չօգ շէ-
յէ՝ գատըր տըր , վէ գատըր օլտուղու
շէյլէրին ճիւլէսինի իճրա էթմէզ իսէ ,

րէյի իլահիսինէ Էյլէ մէնասիպ կէլիր .
 Եօսսա գուտրէթի շօգսան օլմասը ի-
 չին տէյիլ տիր : Եմտի՝ Բրիստոս Է-
 Փէնտիմիզ քէնտի Եկեղեցիսի սալթ ա-
 զիզ քիմնէլէրտէն միւրէթթիպ օլունա-
 ճադ տըր տէյի վատ էթմէտի . իլա՝ պու-
 նուն միւղայիրինի խապէր վէրտի քի՝ Ե-
 կեղեցիսինտէ Փէսատ օլաճադ ¹ . Թառլա-
 սընտա տէլիճէ պիթէճէք , վէ օրադ վա-
 գըթընա՝ տադ տա պէրապէր պէյիյէ-
 ճէք տիր ² : Էա քէզա՝ աղըն իչինէ նէվ
 պէնէվ պալըզար Թօփլանաճադ . վէ գը-
 յըյա չէքիլինճէ օրատա պըզլանըպ Է-
 յիլէրի ալընաճադ՝ վէ քէօթիւլէրի խա-
 րիճէ աթըլաճադ օլտուղու ³ , վէ ախէր
 Թէմսիլէր տախի մալիւմ տիր : Եկե-
 ղեցինին պիր ազիւմ Տիքմէթի տախի պու

1 . Էարէ Է Գալ Գայլաիլուլնէանց : (Մատթ . ԺԷ . 7 :)

2 . Իւոյլ Գոռ Երէոյունց աճել 'ի Տեսնն
 Ռնլ 'ի հունց : (Մատթ . ԺԳ . 30 :)

3 . Եւոզլէցին Ղբարի Բարն յաման , Ե
 Ղհոդանն 'ի Բոց ընկէցին : (Մատթ . ԺԳ . 48 :)

ԿՈՒՐ քի՝ քէօթիւէրին չօղալմասը տա-
 խի տէվամընա զէվալ կէթիրմէյէ միւզ-
 թէտիր տէյիլ տիր : ՊՈՒ մարգարէու-
 թինըլար միւճիւպինճէ՝ եկեղեցիտէ տա-
 յիմ ֆէսատ պուլունաճագ , վէ եկե-
 ղեցինին զահմէթինին պիրիսի տէ՝ օն-
 լարը զապթ ու մէն էթմէսի օլաճագ տըր
 անճագ զալէաթ իթիգատ վէ հերետի-
 կոսուլթին՝ մուլթագա եկեղեցինին ի-
 չինտէ տուրամայըպ՝ իխրաճ օլաճագ
 տըրլար : Վրիստոս սալթ քարոզու-
 թին ուլա խորհուրդլարըն եկեղեցիտէ
 միւտէմ գալաճաղընը վատ էյլէտի . վէ
 տինեանըն սօնունա՝ տագ քարոզուլթին
 եկեղեցիտէն էքսիլմէյէճէք , վէ քարո-
 ղուլթին տայմա ֆայտէ էտէճէք տիր :
 Եկեղեցիտէ պուլունանլարըն ճէմիսի ա-
 ղիզ օլաճագ տէյիլէր իսէ տէ՝ եկեղե-
 ցինին խորհուրդլարընը գապուլ էտիպ
 էօյրէթտիյի մինվալ իւզրէ հարէքէթ է-
 տէնլէր ազիզ օլաճագլար . վէ պէօյլէ-
 լէրի տէ եկեղեցիտէն էքսիք օլամայա-
 ճագլար . վէ եկեղեցիտէն տէ տիշարը
 ազիզ լիզ գաղանմագ միմքին տէյիլ տիր :

47. ՊՈՒ սէջլէտիքլէրիմիզտէն իքի
 մատտէ իսթիտլալ օլունուր . քի Վը-
 րիստոսուն քէլամընը սահիհ պէլլիւ-
 յէնին ինքեարա բուխսամը օլմայըպ՝
 Վրիստոնեալար մապէյնինտէ տինէ
 մերպութ ճշմարտութիւն թութուլմուշ
 տուրլար : Եւլիւլա , նէչէ քի Վրիստոս
 եկեղեցի իլէ տիր . եանի տիւնեանըն սօ-
 նաւնա տագ , Բուքեալլարըն եերինէ կէ-
 չիպ եկեղեցիի թալիմ էտէն քիմսէլէր
 հէփսի պիր աղըզտան ղալէաթ իման վէ
 ֆասիտ իթիգատ էջրէտէմէզլէր , վէ
 խորհուրդլարը թէրք էտէմէզլէր : Եւ
 էկէր պիրիսի պունա ճէսարէթ էթսէ ,
 աթէրլէրի տավաճը օլուպ մէճլիս էտիպ՝
 պիր էյամ իսքեաթ ու իսլահընա եօ-
 ըուլմագտան պիր մէնֆաաթ կէօրմէ-
 յինճէ , օնու եկեղեցիտէն իխրաճ էտէր-
 լէր : Եւ ճէմի հերետիկոսլարա պու
 թէրթիպ իւզըէ իմալ օլունմուշ օլտու-
 ղու՝ էսքի վէ եէնի թարիխլէրտէն մա-
 լիւմ տիւր : Կէրչի պու թարզ ղալէաթ
 քարոզել էտէնլէր՝ եկեղեցիտէն պագի
 ճահիլ վէ նատան քիմսէլէրի ալտատա-

րագ վէ զափիլ թուծարագ քէնտիլէ-
րինէ թէվապի էտէրլէր, անճագ ճէմի-
սինի պիրտէն ալտաթմադք միմքին տէ-
յիլ տիր : Այու պապտէ տէ օնա տիգ-
գատ էյլէ քի՝ եկեղեցիսի իչիւն ճիհէն-
նէմ դափուլարընըն զալէպէսինէ գար-
շը գոյաճագ վէ մաղուպ օլմայաճագ տէ-
յէն Վրիստոս՝ չօգլարըն ալտանըպ ա-
խէրին իղվասըյլա տօղրու եօլտան շա-
շաճաղլարընը խապէր վէրմիշ տիր ¹ :

48 . Սէյլէտիքլէրիմիզտէն իսթիտլալ
օլան իքինճի մատտէ պու քի , Նաթ-
եալլարտան պէրի պիլա թէպտիլ իթի-
գատի գատիմինտէ տէվամ էտէն եկե-
ղեցիտէն այրըլըպ՝ տօղրուլուք պիզտէ
տիր վէ գուսուրու հէփսիտէ եանըլըշ
տըրլար տէյէրէք , գատիմտէն պէրի
միսլի կէօրիւնմէմիշ իթիգատլար վէշու-
րուլթլարըլա ճէտիտ ճէմիէթ փէյտա
էթմէք ասլա ճայիզ տէյիլ . վէ պու ճէ-

1 . Նաղլ-մ գոյցէն յանուն իմ , և առիցէն
նէ եւ եմ Վրիստոս , և զբաղլ-մ իւրի-
յոցանիցէն : (Մատթ . իդ . 5 :))

միեթտէ սուրէթան եկեղեցիէ պէնզէր-
լիք օլսա տախի՝ Վրիստոսուն եկեղե-
ցիսի տէյիլ տիր : Օխրա Վրիստոսուն
եկեղեցիսի գատիմտէն պէրի վար օլա-
ճադ . վէ պու եկեղեցինին սալթ նէվի-
ճատ օլմասը՝ Վրիստոսական վէ սա-
հիհ օլմատըղընա իսպաթ տըր : 1) է
Վրիստոս քէնտի վատ էթտիյի իւղըէ
եկեղեցիսինտէն այրըլմայաճաղ ըսա ,
օլ եէնի իթիգատա մէպնի եկեղեցիէ
Վրիստոսուն եկեղեցիսի տիր . տէյէն
քիմսէ՝ եա իքի քրիստոս գապուլ էթ-

1 . Պալատէ շէտր եմիյիտիլ Էօրօք Բը-
րօնէսնանն նա՝ Կաղէնապա՝ Երօնէսնան ա-
լէտն պիւրիտի՝ Բրօնէսնանլէք Գապիտ՝ վէ Է-
ստայ եկեղեցիսինն ինիգատը նէվիճապ օլմա-
սընըն իսպաթը ղըճընըպա պիւր ըտալէ ետէճըլ
պըր : Ումարըլ գէ՝ պիւր տիւր ըտալէ ին պիւր՝
աղանթան պեօտիւլէն Գաղէլ ետէրափարը Գա-
պիտ՝ վէ աղանթըն գիւնի-գիւն սօնրապան իճապ օլ-
մասընը իսպաթն : Եմիտ յէ Էօրուլմափ պըր :
Էւր նէ իսէ՝ պա՝ Քայպիտիլ ղանիթիէ Կիւրի-
տիլէ պաթի պիւրիտիլ Գապուլ Էմիտ օլմա- :

մէլի, եւս պիր քրիստոսուն պիր եկեղեցիտէ էօյրէթտիյի՝ օպիր եկեղեցիտէ էօյրէթտիյինն միւղայիրի օլտուղու իշին, Վրիստոսուն պիր սէօզիւ օպիր սէօզինէ ույմազ տէմէլի : Լախուտ՝ Վրիստոս սէօզիննտէ տուրմայըպ պիզի ալտաթմըշ վէ մոլորեցուցանել էթմիշ տէմէլի . քի տիննանըն սօնունա տադ պունտա պուլունաճաղըմ տէտիյի եկեղեցիյի պրագմըշ տա եէնիտէն պիր եկեղեցի իճատ էթմիշ, վէ օրայա նազլի իսքեան էթմիշ : Այ տէտիյիմիզ իւչ սուրէթին հէփսինտէն ֆէնասը պուտուր . զիրա Վրիստոս քէնտիսի սուտ քրիստոսլարը թանըթտըմադ իշին պիզէ նէ նիշան վէրտի իսէ, օլ նիշան քէնտիսինտէ օլմոշ օլուպ՝ էն նիհայէթինտէ տինսիզլիյէ տէք եօլ աչըլըր : Լփէնտիմիզին քէնտի սէօզիւ շուտուր¹,

1. Լալէ ու տաիցէ յեշ՝ Էթէ ահաւապի է Վրիստոսն՝ իսո՝ աւանիլ, ֆի՝ հաւապայցիտ : Օյ յարիցէն տուր քրիստոստ եւ տուր հապապիցէտ : (Մարկ . Ժգ . 21 :) 11

* Լօկէր սիղէ Վրիստոս շուրտա տըր
 ,, Եախուտ պուրտա տըր տէրլէր իսէ ի-
 ,, նանմայըն , զիրա քեազիպ քրիստոս-
 ,, լար վէ եալանճը մարգարէլէր չըգա-
 ,, ճադ տըրլար || : Ս չաբըա՝ պունլարա
 ալտանմամադ իչիւն՝ սաճիճ Վրիստո-
 սուն տայիմ իւլ էվգաթ պուլունտուղու
 մահալի պիլմէլի իղ . քի քէնսի վատի
 միւճիւպինճէ՝ եկեղեցի տիր . վէ պուն-
 տան պաշգա եէրտէ պիղէ քրիստոս
 կէօսթէրիլէրիսէ՝ ինանմայը տէյիլ իղ :
 Լօկէր պու նիշանէի միւհքէմ թուլթմազ
 ըսադ՝ եա սատէ տիլանէ գափըլըպ եա-
 լանճը պիր քրիստոսա թապի օլաճա-
 զըզ , եախուտ ալտանմայալըմ տէյի
 վէսվէսէ էտէրէք՝ սաճիճինի տէ պու-
 լամայաճազըզ : Ս է եկեղեցիտէն պըր-
 լանլարտա՝ պունլարըն իքի ճինսի տէ
 պուլունուր , վէ իքիսի տէ ֆէնա տըր :
 Պունուն իչիւն Վրիստոս քէնսինի
 ասմա քէօքիւնէ՝ վէ հաւատացեալը աս-
 մանըն տալէրինէ թէշպիճ էթմէսինտէ՝
 տէր . * Պիր քիմնէ պէնտէ գավիլէնմիշ
 ,, օլմատըգճա՝ ասմա տալը կիպի տիշարը

„ չըզտը վէ գուրուտու . օնու տէվշի-
 „ րիւրէր վէ ամէշէ ամարլար տա ետ-
 „ նար : || : Պունուն իշին տէրիլ քի՝
 եկեղեցիտէն տիշարը սէլամէթ քէօշէսի
 պուլմագ միմքին տէյիլ տիր , չիւնքի
 Վրիստոսուղ սէլամէթ օլմաղ . վէ ե-
 կեղեցիտէն այրըլան Վրիստոսուղ
 քալըր :

49 . Պու իքի ճշմարտութիւն՝ տինի-
 միլին զայէթ էլզէմ պիլինէճէյի մէվա-
 տընտան օլտուղու իշին , Վրիստոս ե-
 ֆէնտիմիլ տախի էյլէ քէլամլար ըւս
 պէյան պույուրմուշ տուր քի՝ աալա
 շիւպհէ գալտըրմաղ . վէ ախէր թարղ
 մանէա գապուլ էթմէղ : շիւնքի պիր
 քիմսէ հիրիտիկոս չըզըպ՝ Վրիստոսուն
 էյրէթտիյինէ միւղայիր էյրէթմէյէ
 պաշար ըսա , ճիհէննէմ գափուսունա
 թէշպիհ օլունուր . պէօյլէսինին թալիմի

1 . Եթէ « + »-ը է հասարակէալ յիւ , եւ նա-
 արագիւն էբըն զուան , եւ ցամաքեցաւ . եւ յիւ-
 լալին զիւ , եւ ի հար աբիանէն՝ եւ այլի : (Ե-ՎՏ
 44 . 8 .)

քիւլլիէն եկեղեցիի շաշորըս տօղրու
եօլոտան սափրթմաղա միւգթէտիր օլ-
տուղու հալտէ՝ ճիհէննէմ գափուտու ե-
կեղեցիի եէնմիշ օլաճագ . վէ պունուն
միմքինսիզ օլտուղունու Քրիստոս աշի-
քեար խապէր վէրմիշ տիր¹ : Վէ պու-
նուն իսպաթը հալէա կէօրիւնիւր . քը-
րիստոնէութիւն պաշանկըճընտան պէ-
րի օլ գատար հերետիկոսլար զուհր
էթմիշէր . վէ ճէմի փութփէրէսթէր
խասիմ չըգմըշլար , եկեղեցիէ ինգրազ
պուշտուրմագ իշիւն կերէք թաթըլըզ ,
կերէք հիլէ , կերէք ճէպր , հեր եօլու
թութմուշլար , անճագ եկեղեցի տայիմ
տուրուր : Փութփէրէսթըք զայս օլտու-
գատիմտէն զուհր էտէն , հերետիկոսլա-

1. Այնպէս ինչպէս որ եկեղեցիի տէր-
մանարը հոգիքն տնտեսի վաճառ օլտուրն
շիւպէն եօթ տուր . վէ հերետիկոսլարն ճիւ-
լէտի տէն եկեղեցի տէրմանարը տըրըտ : Պիւ-
ճէմի տէն տուրն տա ինքեաք էտէն վաճառ , վէ
հերետիկոսլար եկեղեցի տէրման տէրի տէրէր
տէրէն պուտանք տուր :

րըն պիր վաֆիրի պաթտը . պիր աղը սու-
 րէթի ախերէ թէպտիլ օլուպ՝ էվվէլքի
 հիւթէրինի զայպ էթտիլէր : Ա է պիր
 աղը տա սօնրատան զուհր էթտիլէր իսէ
 տէ . պաշատըգլարը վագըթ մալիւմիւ-
 միւզ օլտուղու միսալի՝ կերէք աղ վա-
 գըթ սիւրսին՝ կերէք չօգ , էնճամլարը
 տա կէօրիւլէճէք տիր : Ընճագ Վրիս-
 տոսուն սահիհ Եկեղեցիսի տիւնեանըն
 սօնունա տագ տուրաճագ տըր . զիրա ին-
 սան իշի տէյիլ տիր քի էսկիսին՝ վէ
 քէնտի քէնտինէ թէլէֆ օլսուն . խասիմ
 զուլմույրլա տա զէվալ պուլաճաղը օլմա-
 յընճա՝ տիւնեա սօնունա տագ գալըր :
 Իճապի մասլահաթ պէօյլէ օլմասընտան
 մատա՝ Վրիստոս քէնտիսի տէ՝ "տիւն-
 եա նիհայէթինէ տէք պէն սիզին իլէ իմ"
 տէմէսինտէ պունու պէյան էթմիշ . վէ
 միւլթէլիֆ մանէա գալտըրմազ ճէվադ-
 արըն պիրիսի տախի պու քէլամ տըր :

50 . Տիւնեանըն պաշանկըճընտան սօ-
 նունա տագ տին հագգընա իֆսատ վէ
 իթիլաֆ չըգարան հերետիկոսլարըն
 ճիւմէսինին թարիգի պիր սեյագ իւզրէ

ուրապ՝ Վրիստոս վէ Ղաքեալար ճիւմ-
 լէսի հաւատացեալարը սագընտըրմագ
 իչին պու թարիգի խապեր վերմիշէր
 տիր : Պիզ պունտա է յուդա առաքեա-
 լըն եաղտըղընը ալալըմ , քի օպիր Ղ-
 աքեալարըն տախի քէլամլարընը տերճ
 էթմիշ տիր : * Սիզ եա հապիպլէրիմ .
 „ էխսուս Վրիստոս էֆէնտիմիզին Ղ-
 „ աքեալարըն գատիմտէն սէջլէտիք-
 „ լէրի քէլամը զէքր էտին՝ քի սիզէ
 „ տէրլէր խտի . սօն կիւնլէրտէ ինսան-
 „ լար հիչ պիր շէյէ ըիայէթ էթմէզ օ-
 „ լաճագլար , վէ քէնտի քէօթիւլիւքլէ-
 „ ըինին արզուլարընա սիւլիւք էտէճէք-
 „ լէր : Պունլար ըըսվայ օլմուշ ճիսմա-
 „ նիլէր տիր , քի ըուհա մալիք տէյիլ-
 լէր : Վէնտի արզուլարընըն եօլու-

1. Ղառտ սէբէլէ՛տ՝ յեշէյէ՛տ զէանխաւաց
 Բանա զառաւելացն Տեառն մերոյ է յեառտի Վը-
 ղիստոսի . զի ասէին յեղ , ելիէ 'ի յեդին ժա-
 մանչա եղէչին մարդո՛ւ արհամարհողո՛ւ , երբեւալ
 ըստ իւրեանց ասբարշտաւիւնանցն ցանկաւիւնանց :
 Սո՛ւտ էն նշառալիւալ շնչաւորո՛ւ , որ զսփին

նա սիւլիւք էթմէլէրիլէ՝ ախէրինտէն
 պորըմըշ օլույօրլար . վէ տինտէ օլտն
 ֆարգլէրին սէպէպի՝ մէշրէպլէրինտէ
 պուլունույօր : Վ ագըա հերետիկոսլա-
 րըն ճէմիսինին մէշրէպինտէ պիրէր ա-
 զիմ գուսուր օլուպ՝ իճատ էթտիքլէրի
 մէզհէպլէրինին քէօքիւ տախի օնտա
 պուլունուր : Պիր ալիմլիքիտտիասը տէ-
 րունլէրինտէ թէմէլէշէրէք քիպրէ
 թէպտիլ օլմուշ . պէն հէփսինտէն էյի
 պիլիրիմ , սէօզ պէնիմ սէօզիւմ տիւր .
 աւետարանը վէ աստուածաշունչ քի-
 թապլարը պէն հէփսինտէն էյի աննա-
 րըմ , ախէրինին սէօզիւնէ պագմամ
 տէմէքտէն իպարէթ տիր : Վ է եկեղեցիէ
 եանըլըր տէյիպ քէնտի ագըլարընա
 կէլտիյինի սաղ տին տէյի թուլթուգ-
 լարընըն ասըլ սէպէպի պու տուր . Վ է
 նասըլ քի պիր ատէմ սէօզիւնտէ եա-
 նըլտըղը հալտէ , պիր ախէրի օնուն զա-
 լէաթընը թասհիհ էթմէք մէրամըյըլա
 պիր թագըմ շահիտ կէթիրտիյինտէ՝ օլ

եանընա՛ն քիմսէ՛ շահիտէրին՝ ճիւմլէսի
տէ՛ եանըմբ՝ շար պիլմէ՛ յօրլար՝ պէնիմ՝
սէօգիւմ՝ տօզրու տուր տէրսէ՛ տիվանէ՛
սըրասընա կիրիր . պունուն կիպի հերե-
տիկոսլար տա հէրնէ՛ գատար ագըլը
օլսալար՝ եալընըլ պիլկիճլիք իտտիասը
էթմէլէրի իչիւն տիվանէ՛ տէնիրլէր :

51 . Պու պապտէ մախսուսէն տիգ-
գաթ էթմէյէ շայեսթէ պիր խուսուս
վար տըր հերետիկոսլարտա . հէր առա-
քինութիւնու մէտհ էտէրլէրիսէ տէ՛
հնազանդութիւնու առաքինութիւն սը-
րասընա տախի գօմաղլար . իթաաթ ֆա-
ղիլէթտէն տիր՝ վէ ուլուլարա իթաաթ
էթմէք վաճիպ տիր տէյի , թէնպիհ էթ-
մէքտէն շայէթ իճթինապ էտէրլէր :
Օյիրա քէնտիլէրինտէ օլ իթաաթ եօգ
տուր . վէ պիր քիմսէ լայըզը վէճհի
իւզըէ ուլուլարընա իթաաթ էտէճէք
օլսա՛ եէնի տին իճատ էտիպ հերետի-
կոսլուղա տիւլմէսի միմքին տէյիլ տիր :
Ընճադ՝ մէճպուր օլտուղլարընտա հեյ-
լէ իլէ գապուլ էտէր կիպի կէօսթէրէ-
րէք՝ հնազանդութիւնու քիւլլիէն ջիւ-

րիւտիւրէր : Հնազանդութիւն իբի
 թիւրլիւ տիւր տէրէր . “Նանաւոր հը-
 նազանդութիւն, վէ Վոյր հնազանդու-
 թիւն” . եանի՝ ագլի իթաաթ , վէ քէօր
 քէօրունա իթաաթ : Տէմէք իսթէրէր
 քի՝ իթաաթ իբի նէվ օլուր . պիրնէվի՝
 իթաաթ էթմէք իշիւն քէնտի ագլընա
 տանըմագ . վէ ագլը րուխսաթ վէրիի-
 իսէ իթաաթ էթմէք . եախուտ՝ էմր է-
 տէնէ իթաաթ էտէճէք եէրինէ՝ քէնտի
 ագլընա իթաաթ էթմէք , քի քիւլիէն
 իթաաթսըզլըք տէմէք տիր : Վ էօ պիր
 նէվիտէ՝ ասըլ վաճիպ օլան իթաաթ , քի
 քէնտի ագլընա ասլա մէյտան վէրմէյիպ՝
 էմր օլունանը տէյնէմէք վաճիպ տիր տէ-
 յէրէք միւթի օլմագ տըր : Պունլար զանն
 էտէրէր քի՝ հնազանդութիւն լուղէթի-
 նին եանընա բանաւոր լուղէթինի գօ-
 մաղ ըլա՝ պիր այրըճա հնազանդութիւն
 թարզըսա օ՛լուր . անճագ ճիւղի թէֆ-
 թիշէ ալտըղըմըլտա՝ Նանաւոր հնազան-
 դութիւն տէտիքլէրինի լիսանի թիւրքիէ
 իթաաթսըզլըք տէյի թէրճիւմէ էթմէք
 մինասիպ օլմասը աշիքնար կէօրինիւր :

52. 1) յագըա՝ էմր էթմէք նուֆուս
 վէ հիւքիւմ սահիպի օլան քիմսէէ մախ-
 սուս օլտուղու իչիւն՝ իսթիշարէ էթ-
 մէքտէն հայլըճա ֆարգը օլուր: Եմրի
 ալան քիմսէ՝ ալտըղը էմրին թէֆթիշի-
 նէ մէշղուլ օլտուգտա, օլ էմր՝ էմրլիք-
 տէն չըգըպ իսթիշարէ սըրասընա կիրիր.
 վէ էմր ալան պու թարզ ըլա էմրին հա-
 լինի իսթիշարէյէ թէպտիլ էթմէսի իլէ՝
 քէնտի զիմմէթի օլան ուպուտիէթի տա-
 խի թէֆթիշիլիղէ թէպտիլ էթմիշ օ-
 լուր: Խըղմէթքեար սահիպի պիր քիմսէ
 նէ՝ տէր օլ խըղմէթքեարընա քի՝ պիր շէյ
 էմր էթտիյի վագըթ մէմիւրիէթինին իճ-
 րասընա իպթիտար էտէճէք եերինէ իհ-
 մալ էտէ. վէ պիր թագըմ միւլահազա
 էտէրէք՝ էթտիյին էմրին վէճհինէ պէ-
 նիմ աղըմ էրմէյինճէ՝ քէօր քէօրունա
 սէնին էմրինէ իթաաթ էթմէյէ պօրճու-
 տէյիլ իմ տէյէ: () Լ քիմսէ օնտան
 սօնրա իճրասընը էթսէ տախի՝ պէլլի
 քի էֆէնտիսինին սէօղիւնէ միւլթիւ օլ-
 մուշ օլմազ. իլլա՝ քէնտինէ մինասիպ
 հէօրիւնէնի էթմիշ, վէ քէնտի րէյինէ

միւթի օլմուշ օլուր :

53. Պու միւհսուղար ինսանճատա օլունճա՝ տինճէտէ նէ՝ իչիւն օլմայաճագ :
 Ինսանը պիլիր իզ քի՝ եանըմաղըլա՝ եա-
 խուտ գաստի ախէրինի եանըլտըպ ֆա-
 գա պաստըրմագ իչիւն՝ միւղըրը եմրլէր
 էտէ պիլիր . էթտիյի եմրի թէֆթիշ էթ-
 մէք պու մինվալ իւղըէ ճայիզ իքէն ,
 թէֆթիշէ կիրինճէ սէօլէտիյի սէօզ եմր
 սըրասընտան չըգըպ՝ իճրասը ուպուտի-
 էթ վէ իթաաթ սայըմայօրսա , Լլահըն
 եանըմաղ վէ քիմսէյի գաստի եանըլթ-
 մազ օլտուղունու պիլմիշ իքէն՝ եմրինէ
 մանէա վէրիպ իթաաթտա գուսուր էթ-
 մէյէ նէ հագգըմըզ օլա պիլիր :

54. Տերլէր քի՝ Լլահ ինսանա ագըլ
 վերմիշ տիր . վէ օ ագըլ լը գուլլանմամըղ
 պիղէ թէօհմէթ օլամաղ . վէ բանաւոր
 հնաշանթուլիւն տէտիյիմիվ՝ իթաաթ-
 տա Լլահըն պիղէ իհսան էյլէտիյի ա-
 գըլ լը գուլլանմաք տէմէք տիր :

Ղէվապ : Լլահըն ճէմի վերկիսինի
 գուլլանաճագ վագըլթ վար տըր , քի
 հագգա միւղայիր հարէքէթտէ պուլուն-

մուշ օլմայալըմ : Ղուվվէթի տէ՛ վերէն
 Ղլա՜հ տըր , քիշի ինթիյարլանտըգճա
 գուվվէթի թէնցիլ պուլմասը՝ տա՛ Ղլա-
 հըն րէյինտէն խարիճ տէյիլ տիր ¹ : Ին-
 թիյար պիր քիմնէնին կէնճ էվլատը օ-
 լուրսա՛ պէնիմ գուվվէթիմի Ղլա՜հ պա-
 պամըն գուվվէթինտէն զիյատէ էթմիշ
 տիր տէյի քէնտի քէնտինէ ֆէթվա պու-
 լարագ՝ փետէրինէ ճէպր ու թասալուլթ
 էթմէյէ ճէվաղ պուլամաղ . զիրա՛ “փե-
 տէրինէ վէ վարիտէնէ րիայէթ էյլէ” տէ-
 յի ալէանան թէնպիհ օլունմուշ տուր ² :
 Պունուն կիպի՝ Վրիստոս Ղաքեալա-
 րա՛ վէ օնլար ըլա ճէմի եկեղեցի մէմու-
 րանը օլան քարոզիչերէ վէ վարդա-
 պետէրէ տէմիշ տիր * Սիզի տիյնէյէն՝
 ,, պէնի տիյնէմիշ օլուր . վէ սիզի խօղա-

1 . (Ա)ապէաթ էօյլէ էդէր տէմէ+ տէ՛ ա-
 իեր կէմէ պէր ըստէր էլէ՛ Ղլա՜հ էօյլէ էդէր
 տէմէ+ տէր . Ղլա՜հ ըստէաթ՝ տիւնէանըն դապէ՛
 պէր գարար քիմնէն իւլէն Ղլա՜հըն վերտիյի
 գուվվէթի տիր :

2 . Պարտաւ զէյր բո է շալըր (Եւթ . Ի . 12 .)

„յըպ թահգիր էտէն՝ պէնի խօղամըշ
 „վէ թահգիր էթմիշ օլուր՝ 1. 1) է Գօ-
 զոս առաքեալ տէր . * Լուսնորդլարը-
 „նըզա իթաաթ էտին, վէ օնլարա միւ-
 „թի օլուն. զիրա օնլար սիզին ճանընըզ
 „իչին չալըշըրլար՝ 2. 1) է պու թէն-
 ղիհլէրի էտէն՝ ազլընըզ եաթըրսա վէ
 սիզէ տէ մինասիպ կէօրինիւրսէ տիյնէ-
 „յին լազըրտըսը էթմէմիշ : 1. 4էր ֆիթ-
 րինտէն կէշէր իսէ քի՝ պէլքի պու էմրին
 թահսընտա օլ գավիլ տախի աննաշը-
 լըր, թասհիհ էթմէսի գօլայ տըր : 1) էզ-
 քիւր քէլամլարըն իչինէ պու գավլի ա-
 շիքեար գօյ . վէ մինասիպէթսիզլիյին-
 տէն աննարսըն քի՝ էմր օլունան իթա-
 աթա՝ թէֆթիշ կիրմէյէճէք տիր : Բիմ
 քի սէյլէտիյինիզի իշիթտիքտէ թէֆ-
 թիշ էտէր՝ վէ ազլընա միւվաֆըգ կէլ-

1. Որ յեւ լէ, իշ լէ . և որ շիշ և
 նարգի, շի աւարգի : (Զուկ . Ժ . 16 :

2. Ունիդիւր լէրուտ առաջնորդաց յերոյ և
 հայտարի հացիտ նոցա . շի նոտա որպիսի լէան
 ունի յերոյ : (Եւր . Ժ . 17 :)

տիյիւնի սապիթ էթտիքտէն սօնրա տիյնէր
 իսէ՝ պէնի տիյնէմիշ օլուր . վէ առաջնոր-
 դունուզուն սէջլէտիքլէրի ագլընըզա
 ույղուն կէլրիսէ տիյնէյին , ղերա օնլար
 սիզին ճանընըլ իչին չալըշըլար տէմէք՝
 պօշ սէօլլէր օլուր : () Դրա պիր քիմսէ
 ագլէ ույղուն շէյ սէջլէրիսէ՝ օնու տիյ-
 նէմէք ագլըն իգթիզասընտան օլուպ ,
 տիյնէմէյէն քէնտի խայրընը թանըմաղ՝
 տիվանէ մագուլէսինտէն սալըլըր . օնուն
 իչին պու միսիլի իթաաթ թէնպի՛՛՛ էթ-
 մէք տախի՝ պիր եէմէք էօնինէ գօրլար
 վէ իշտա՛՛՛՛նա ույղուն կէլրի սէ եէ տէ-
 մէք կիպի պիր էմր տիր : Նաքնալըն
 կէօսթէրտիյի սէպէպ՝ թէֆթիշտէն սօն-
 րա իթաաթա ասլա ույմազ . էմրին նի-
 չայէթի վէ մերամը մագսուտու նէ օ-
 լաճաղընա ագլը երմէյէն ճա՛՛՛՛իլլէրէ
 պու միսիլի սէպէպլէր վէրիլի , թէն-
 պի՛՛՛՛ն խայրընա վէ էնճամընա ագլը է-
 ղէն քիմսէյէ՝ խայրըլ օլտուղու իթա-
 աթա միւքեաֆի սէպէպ օլտուղու իչին՝
 պու թարզ սէպէպ իլավէ էթմէք պօշ
 ս ու ղ :

35. Թէնպիհի տննատըգտան սօնրա՝
 պիր տէ իթաաթսըզըդ էմալլինի միւ-
 թալէա էտէլիմ : Սէ պու էմալ իլէ
 աննարըզ քի՝ պիր մատտէ իուսուսու-
 նա էմր զուհուր էտէր իսէ,ագըլ նէ գա-
 տար կէրի գալըր : Սէ Մլաճ Մարա-
 չամըն նէսլինէ տէվամ վէրմէք իշին՝
 իթա էյլէտիյի էվլատը Խաճտիլը՝ գուր-
 պան իսթէտիյի միսիլլի , ինսանը հայ-
 վանտան Փարգ էթտիրմէք իշին վէր-
 տիյի ագըլը գուրպան իսթէմէյէ հագ-
 գը վար տըր : Հագ թէալէա տիւնեպը
 խալգ էթմէսինտէ՝ Մ,դամա մէքեան տէ-
 յի թէտարիգ էթտիյի պաղէնին իշինէ
 էօմր աղաճը՝ վէ խայրը վէ շէրրի թա-
 նըմագ աղաճը տիքիպ , պու պաղէտէ
 պուլունան աղաճլարըն ճիւմլէսինտէն
 եէյին . Փագաթ խայրը վէ շէրրի թա-
 նըմագ աղաճընտան եէմէյին տէյի թէն-
 պիհ էյլէտի : Պու թէնպիհ տիւզճէ ա-
 գըլա միւղայիր իտի , զիրա Մլաճ ին-
 սանա՝ մալիւմաթ թաճսիլ էթմէք իշին
 Փիրասէթ ու իսթիտատ վէրտիքտէն
 սօնրա , իճրասընը մէն էթմէք լայըդ տէ-

յիւ տիր տէրի ազըլ շէհատէթ էտէր :
 Լըլան տախի ազըլա գուվլէթ վէ մէ-
 թանէթ սուրէթի իլէ իլվա վէրիր քի
 Լըլա՜ Նէ իշին պու աղաճըն միլվէսին-
 տէն եէմէյէսինիլ տէտի՝ պիլիւր միսի-
 նիզ . զերա պիլիր իտի քի՝ եէտիյինիզ՝
 պիլիլէ կէօլէրինիզ աշըլըպ խայրը վէ
 շէրրի թանըյարազ Լըլա՜ կիպի օլաճազ
 սընըլ : Լըլանըն սէօյլէտիյի տախի
 ղայէթ ազլի ճէվապ տըր , զերա աղա-
 ճըն իսմինէ մուվաֆրզ հասսէսի տախի
 օլմալը . վէ հէր ազըլ շէհատէթ էտէր
 քի՝ խայրը վէ շէրրի թանըմազ քիշինին
 մէվթինէ սէպէպ օլմատըգտան մատա ,
 մալիք օլտուգլարը իլմէ թէզայիւա վէր-
 մէսիլիլէ Լըլա՜ շըղա եագըն օլա պիլիր-
 լէր : Պու սիյագ իւզըէ՝ Լըլը հսազան-
 դութիւնու իսթէմէյիպ՝ Բանաւոր հը-
 նազանգութիւն էթմէք ֆիքրիիլէ , օլան
 էմրի թէֆթիշէ ալտըգլարը կիպի՝ թա-
 տընտան անհսազանգութիւն չըգտը : Ա՛
 տայմա հէր Նէ վագըթ պու միսիլլի հա-
 րէքէթ օլունուրսա՝ ալթընտան իթա-
 -թսըլլըք չըգաճաղը աշիքեար տըր :

56. Տէրէր քի՛ կոյր հնազանդու-
թիւն թապիրիիլէ աննաշըլան քէօր
քէօրունա իթաաթ՝ քէնտի ագլընը ա-
խերինին ըէյինէ էսիր միսալի պէնտ
էթմէք տիր . վէ աւետարանըն պիզէ
էյրէթտիյի օրէնք՝ սէրպէստիէթ վէ
ազատութիւն եօլու տուր . վէ Յակո-
բոս առաքեալ տախի աւետարանը “Լ-
զատութեան օրէնք” իսմիիլէ աննսաւըր՝
Լյօյլէ իսէ՛ պիլա թէֆթիշ իթաաթ էթ-
մէք՝ աւետարանա միւվաֆըգ օլմազ :

Պու սէօզիւն եանըրշընըն քէօքիւ՝ Լ-
զատութիւն լուղէթինին մանէասընը
պիլմէմէքտէ տիր : Վրիստոս տիւնեա-
յէ կէլինճէյէտէք հի քիւմաէ օլան
Սոլսիսական օրէնքտէ քէմալիէթ օլմա-
սըղը ճիհէթիիլէ զաիֆլիք օլուպ , օն-
սա թէրթիպ օլունան գուրպանլարըն
դանը կիւնահը աֆվ էթմէյէ միւզթէ-

1. Իսի որ յաւեալ է՝ իտարեալ օրէնս ա-
զատութեան հայնք , և ի նմի իտցի , ո՛չ է-
լէ՝ նո լող հոսպոսութեան : (Յակ . 25 :)

տիր պիր շէյ տէյիւ իտի ¹ : Ո՛ր է չիւնքի
 Վարիստոս էֆէնտիմիզին թագրիրի միւ-
 ճիւպինճէ՝ կիւնահ իշլէյէն կիւնահէ է-
 սիր օլուր ² . օլ էսիրլիքտէն խէլաս էթ-
 մէյէ գուտրէթի օլմայան օրէնքէ՝ հոգի
 ծառայութեան տէնմիշ տիր . վէ աւե-
 տարան քարոզութիւնու սայեսինտէ
 ալտըղմըզ Հոգի իլէ Վարիստոսա իլ-
 հագ օլուպ՝ Հայր Մատուածա էվլատ
 օլտուղումուզ իշիւն ³ , էվլատըզ րու-
 հու ալմըշ օլտուզ ⁴ : Ո՛ր է պու րուհու
 ալմամըզ ըլա՝ Վարիստոսուն գան տէօք-
 մէսինին հիւրմէթինէ ճէմիմիզ տէ գուր-
 թուլուպ՝ Վարիստոս պիզի էզաու էթմէ-

1 . Ո՛ր է իւրէր աբէն նոխաշոցն և ցլոցն
 քառակ շիւղա : (Եբր . Ժ . Զ .)

2 . Ո՛ր առնէ շիւղա՝ ծառայ է ֆէղաց : (Յ՝ԿԵ .
 Ը . 22 .)

3 . Հայր ֆի՝ իւլէտ յեշ յերլիւն շէ յեր ֆի
 հայր՝ որ յերլիւնան է : (Մատթ . Իդ . 9 .)

4 . Ո՛ր առնէ զհոգին ծառայութեան ֆի-
 տանքս յերլիւն , այլ առնէ զհոգին որդեկ-
 րութեան : (Հառվմ . Ը . 13 .)

սիրիէ սահիհէն եղատ օլտուղ ¹ : Պու
 թարզ ըլա աղատուծիւնա տէֆա մալիք
 օլմամըղտա՝ իթաաթ խուսուսունա աս-
 լա թէպտիլաթ օլմուշ տէյիլ տիր , վէ
 հիշ պիր վէճհիլէ՝ Լլաճ թարաֆընտան
 պիղէ օլան էմրի՝ էվվէլ ագըմըզ ըլա
 վէզն էտիպ , օնա միւվաֆըզ կէլիր իսէ
 ինանմաղա՝ ազիզ քիթապլարտան ճէ-
 վազ պուլամայըզ : Հաթտա Լգամ
 Լլաճըն էմրիիլէ երւանըն վէրտիյի մա-
 նէայը պիր պիրինէ ըուպար էտէրէք ,
 երւանըն սէօյլէտիյինէ ագըզ զիյատէ
 եաթմասը՝ պէնի ատէմին նէսլինին օլ
 գատար չէքտիյի ճէֆայէ սէպէս օլմուշ
 իքէն , շիմտի օլ ճէֆալարտան Վրիս-
 տոսուն գանըլըլա գուրթուլաուգտան
 սօնրա , տէֆա պէօյլէ պիհուտէ մանէա-
 լար ըլա իթաաթը պօզմագ՝ հիւսնի ըի-
 դամըղըլա գատիմի վէճհի իւզըն պէլայէ
 օղրամագ տըր :

57. Լլաճըն էմրինէ պիլա թէֆթիշ

1. Լիւն Կրէն շնիւ աղտեցոսցէ , հըմ-
 ընտ աղտոյ լինիլէ : (ՅՎՏ . ք . 26 :)

ի թաաթ էթմէք օլսուն, լայրգ տըր՝ տէր-
 լէր . լաքին եկեղեցի տէտիյիմիզ պիր
 թագըմ պիղիմ կիպի ինսանլարտան ի-
 պարէթ օլուպ՝ հէփսի տէ եանըլա պի-
 լիրլէր . օնլարըն էմրինի թէֆթիշ էթ-
 մէքսիզին ինանմագ օլոլր մօւ : Պոնա
 ճէվապ փէք գօլայ տըր : Ղաքեալլար
 ճիւմլէսի տէ եանըլա պիլիրլէր իտի .
 անճագ . Քրիստոս էմր էթտի քի "Սի-
 զի տիյնէյէն պէնի տիյնէմիշ օլուր" . վէ
 չիւնքի պու քէլամ միւճիւպինճէ իթա-
 աթա պօրճլու օլտուգ , սէլամէթիմիզի
 պիզտէն էյի գայըրան Ղլաճ՝ պիզ ալ-
 տանմայալըմ սէյի . Ղաքեալլարը եա-
 նըլմազ էթտի : Քէզալիք՝ ինսանլար
 հէր պիրիսի այրը այրը եանըլա պիլիր
 առամլար իքէն , օնլարըն պիրլիյինտէն
 միւճթէմի օլան եկեղեցիէ ինանմագ՝ հա-
 լատամքտաքի թագրիր միւճիւպինճէ
 պօրճումուզ օլմասընտան աննարըզ քի՝
 Ղլաճ օլ եկեղեցիի տէ եանըլմազ էթ-
 միշ տիր : Ղգըլ պիզէ տէր քի՝ հէր պիր
 քիմսէ այրը այրը եանըլա պիլիր իսէ ,
 հէփսի պիր եէրէ կէլմէսինտէ տէ եանը-

լա պիւրիւէր , զիրա պիրիքմէք՝ ինսանըն
 թապիաթընը տէյիշտիրմէզ : Ապին
 պիր ազ ինճէ թէֆթիշ էտէճէք օլուր-
 սագ՝ ադըլ պու պապտա եանըշ խապէր
 վերմիշ օլուր : Ինսանըն հէր պիր ազա-
 սը այրը այրը եանըլա պիւրիւէր իսէ՝
 հէփսի պիրտէն տաթի եանըլա պիւրիւէր
 տէմէք եալան տըր : Աէն տ՞ քի՝ նէ՞ ի-
 չիւն եալան օլսուն . օնլարըն հէփ պիր
 եէրէ կէլմէսինտէ նէ՞ քերամէթ օլուր
 քի՝ զաթընտա եանըլա պիւրի իքէն՝ թա-
 պիաթլարը տէյիշիլսին , վէ եանըմազ
 օլսունլար : Ա՛վէտ էօյլէ տիր . վէ պու
 քերամէթ՝ պիրլիքտէ տիր : Հալաթըն
 պիւքիւլիւպ հալաթ օլմասընտան էվվէլ՝
 հէր պիր թէլինի այրը այրը ալապ գըր-
 մագ մի՛քին իքէն , պիրլէշիպ պիւքիւլ-
 տիւքտէն սօնրա գօփարամազսըն . վէ
 գօփամասընա կիւվէնէրէք՝ աղըր իւք-
 լէրէ տէ գուլլանըպ՝ պունուն թապիա-
 թընտա գօփագլըզ վար՝ պիր գաջ գա-
 թը պիր եէրէ պիւքիւլմէսիլէ թապիա-
 թընը տէյիշտիրմիշ օլմազ , կինէ գօ-
 փար տէմէզսին : Ինսանլարըն պիրլիլին-

տէ տախի պու քերամէթ վար տըր . վէ սէպէպի պու տուր քի՝ տողրուլուք ին-
 ասն ագընըն պուլուշու օլմատըղը իչիւն ,
 հէր ինսան տողրուլու պիր պիլեր , վէ
 պունտա իթթիֆագ էտէրլէր : Ընծագ
 էղ գազա՝ տողրուլուգտան շաշաճագ օ-
 լուրլարսա , եանլըշըգ քէնտի ադըլա-
 րընըն մարիֆէթի օլուր . վէ հէր ագըլ
 պիր օլմատըղը իչիւն՝ հէր եանլըշ տա-
 խի պիր օլմայըպ , եանլըշտա իթթիֆագ
 օլմաղ : Չօգ իլիմէրտէ իքի եախուտ
 իւշ ալեմ պիրպիրլէրիլէ խապէրլէշմ-
 յէրէք՝ եէնի պուլուշար էթմիշէր տիր .
 ալէլ խուսուս՝ մաթեմաթիքայէ տայիր
 մարիֆէթլէրտէ . զիրա իլմին կանոնու
 «ահիհ տիր , վէ հէր պուլուշ օլ կանո-
 նա իթթիֆագ էթմէլի քի սահիհ օլսուն :
 Ընծագ՝ պիր քիմէ հիսապընտա սէհվ
 էթտի իսէ՝ կէրչի պին քիշի տահասէհվ
 էտէ պիլեր , անծագ իքի քիշինին սէհվի
 հէր խուսուստա պիրպիրինէ պէնգեր
 օլմասը միմքինսիվ տիր . հալէա պիր
 քիմսէ էթտիլի հիսապը եանլըշ պուլ-
 տուղու հալտէ՝ եէնիտէն օլ հիսապա ,

պաշար : Օ՛խրա պիլիր քի՛ իլք տէֆա-
սընտա եանըլան քէնտիսի իտի իսէ տէ՛
իքինճի տէֆասընտա էվմէքինին թըպ-
դըսընը եանըլամազ , մուլթլադա ֆարգ
օլուր : Պու սէօվէրիմիլէ տաճա՛ եադըն
եկեղեցական պատմութիւնտան իսպաթ
կէթիրէլիմ :

58 . Լճֆէնտիմիլ Հիսուս Վրիստոս
Հաղորդութիւն խորհուրդունու իլ-
քին իհսան էթմէսինտէ՛ էլինտէքի եք-
մէյի Լճաքեալարընա թագսիմ էյլէ-
յիպ , Լճըն Լէյին , պու պէնիմ թէ-
նիմ տիր տէտի . (Լճէք կերէք այս է
մարմին իմ) : Վրիստոսուն կիւնիւն-
տէն պաշայարադ՝ 1050 թարիյիս ըա-
տէլէրինէ տէք ճէմի հաւատացեալար ,
տէմէք տիր՝ ընդհանուր եկեղեցի , եօյ-
լէ պէլլիլէր իտի քի՛ պու քէլամա մէպ-
նի Վրիստոսուն էլինտէքի եքմէք՝ Վը-
րիստոսուն քէնտի թէնի օլտու . էքմէ ք-
տէ էքմէքլիք գալմատը , սալթ էքմէք
շէքլի գալտը : Ա՛յդթի մէղքիւրտա Ռե-
րենգարիոս նամ պիրիսի իլք սիֆտաճ
չըդըպ , էքմէք Վրիստոսուն թէնի օլ-

մասընա պէնիմ ագլըմ էրմէյօր տէյէ-
րէք՝ մանէայըլա ամմէնին իթիգատընը
պօղմագ իսթէտի . լաքին նալընըզ գալ-
տը : Վէ իւչ տէֆա ժողովք օլուպ՝ քէն-
տիսի տախի չաղըլըպ սէյլէշմէքտէ՝
ևա միւճատէլէ իլէ իսքեաթ օլարագ ,
նա ճէվապընտա թաճիզի օլարագ՝ իճատ
էթտիյի ֆասիտ իթիգատտան բուճու
էտիպ , եկեղեցիներն տինինէ միւվաֆըզ
պիր թագրիթ (դաւանութիւն) նաղտը ,
իմզալատը , վէ ժողովքլարա թագտիմ
էյլէտի : Հաւատացեալլարըն մապէյ-
նինտէ պունուն վէրտիյի մանէա գատիմ-
տէն իշիտիլմէմիշ օլտուղու միսիլլի¹ ,
պունուն իսլահ օլմասընտան սօնրա տա
իշիտիլմէմիշ կիպի օլուպ՝ հիւ պիր եեր-

1 , Լալէթա տէնիլէն հերեդիկսուր տախի
Բերեհաթիոն ինպի սէյլէրլէր իտի : Լաճաթ
պոնլար՝ վէ Պաշկէտն վէ թանրալիցի տե-
նիլէնլէր՝ ի Նաթրապոննի ցաթիշահլարընըլն
իննլէրիտէ վէ տառա եվլէլէ՝ Լոմ տիյա-
րընտն եայըլըն՝ Հայաստան տախի իրտիլէր ,
Խայըն վէ շերիկ պաշա ալահլարը վար տե-

տէ լազըրտըսը օլմատը : թա՛ քի Ռե-
րենգարիոստան 500 սէնէ գատար կէչ-
տիքտէ՝ Ղութեր վէ կալվին վէ Օղ-
ինգլիոս նամ հերետիկոսլար զուհր է-
տիպ, պու քէլամա եկեղեցի իթիգատը-
նա միւղայիր մանէալար վերտիլէր իսէ
տէ՝, վերտիքլէրի մանէանէ Ռերենգա-
րիոսուն սէօլէտիլինէ ույար՝նէ տէ պիր
պիրլէրինէ պէնզէր : Վէ օնտան սօնրա
հէր քէս պիրէր մանէա վերէրէք՝ շու-
տէօրտ լուղէթին հագգընա վերիլէն մա-
նէա իքի իւղ թիւրլիւ գատար օլմուշ
տուր, վէ տահա արթմաղա տա իսթի-
տատը վար տըր : Ընճագ եկեղեցի Ռե-
րենգարիոստան էվվէլ նէ իթիգատտաը-
տը ըսա՝ հալէա շիմտի օ՛ իթիգատտա տըր.
վէ պունու՝ Ղութերտէն էվվէլ քրիս-

յիպ . իթի ալլահ Ռանըան Սանիթեղիլէրտէն
օլտո-գլարը իլլէն՝ իթիգատտաը եկէ իճադ
օլտո-զը- վէ Ռեյրանէ չըգրըլը լաթըլ եկի-
ղեղիտէն քէրոյ օլունտալար : Պունուն ի-զէ-
րէնէ եկեղեցական պատո-թի-նորա Ռաթիլ շ-
լանար :

տոնեայ օլան միլէթլէրին գապուլ վէ
 իսթիմալ էթտիքլէրի քիթապլարընտան
 թասսիհ էթմէք փէք գօլայ տըր : Աիր
 չօք քիմսէլէր բրօթէսթանլըզ գապուլ
 էտիպ՝ պու խուսուստա օնլարըն վէր-
 տիքլէրի մանէայը տախի գապուլ էթ-
 միշ իսէլէր տէ, օնլարտա ալէսսէվիէլիք
 օլամազ . զիրա պալէատէ զէքր էթտի-
 յիմիզ իքի իւզ թիւրլիւ մանէա բրօ-
 թէսթանլարտա օլուպ՝ իքի իւզ պէօլիւք
 օլմուշ տուրլար . վէ պիրինին տէտիյի
 օ պիրինէ ույմազ : Իշտէ եանըլմանըն
 վէ եանըլմամանըն աշիքեար իօպաթլա-
 րը պուլնտա տըր . ե կեղեցի պաշլանկըճ-
 տան սօնուլնա տադ պիր մինվալ իւզըէ
 իթիգատընտա տէվամ էթմէսինտէ՝ եա-
 նըլմամանըն նիշանէսինի կէօսթէրիւր :
 Եթեր էվլէլ պիր իթիգատտա , սօն-
 րա պիր պաշգա իթիգատտա . չըրագլա-
 րը Կալ վին վէ (Ղուինգլիոս) Եթերին
 պուլուշուլնա պէյէնմէյիպ , պիրէր ա-
 խէր մանէա տա օնլար վէրիւրէր՝ քի
 պիր պիրլէրինէ տէ պէնզէմէզ . օլուր
 պէօլիւք իւշ , հէփսի պիր Եթերին

չըրագլարը : () նկարտան տա ախերլերի
չըգար . վէ հէփսի տէ էվվէլքի իթի-
գատլարընտա գարար էթմէմէյէ սէօզ
վէրմիշէր կիպի՝ կիւնտէ պիրէր թիւրլիւ
տին վէ իթիգատ տէյիշիլմէսինտէն պէօ-
յիւք նէ՝ նիշանէ օլա պիլիր եանըլմա-
լարընա :

Պունլար ճիւմլէսի՝ ՄլաՏըն քէլամը
տուրուր ուգան՝ ինսան քէլամը տիյնէ-
մէյիվ տէյէնլէր տիր . անճագ՝ չիւնքի
պու թիւրլիւ ինսան քէլամը տիյնէմէք
տախի ՄլաՏըն էմրի միւճիւպինճէ տիր,
պունու տիյնէմէմէյիլէ ՄլաՏըն քէլա-
մընը տախի տիյնէմէմիշ օլտուգլարը ա-
շիքեար տըր : Մնճագ տաՏա աշիքեար
էթմէք իչիւն՝ էլէ ալտըղըմըվ էմսալի
պրագմայալմ :

59 . Սօրարըղ Մութերէ վէ կալվի-
նէ վէ Օղւինգլիոսա, Վրիստոսուն էլին-
տէքի էքմէք Մուքեալարա վէրիլմէ-
սինտէ՝ էքմէքլիք զաթընը պրագըպ՝
սաՏիՏէն Վրիստոսուն թէնի օլտու
տէյի նէ՝ իչիւն ինանմայօրսունուղ . վէ
պու պապտէ եկեղեցիէնէ՝ իչիւն ույմա-

յօր սո. նուզ : Ղէվապ վերիւրէր . զի-
 րա Վրիստոսուն «Վ.յս է մարմին իմ»
 տէտիյի քելամըն ֆիքրինի աննայամա-
 տըլար : Տէֆա օնլարա սօրալըմ . սիզ
 նասըլ աննատընըլ : Վութեր գալգար
 տէր . «այ» է մարմին իմ» տէմէք՝ «աս»
 է մարմին իմ» տէմէք տիր : Օղւինգ-
 լիոս գարշը տուրուր վէ Վութերէ տէր .
 խայըր . Տիւզ պիր լիսանտէ այ» (պու)տէ-
 մէք՝ «աս» (պուրատա) լուղէթին ֆիքրի-
 նի աննաթմազ . ինանմազ սան՝ տիւն-
 եատա սէյլէնիր նէ գատար լիսան վար
 ըսա՝ Տէփսինտէն տէ թասՏիՏ էյլէ .
 բառարանլարընա պագ, տէտիյինէ էմ-
 սալ պուլա պիլլիր մի սին : Վ է պու-
 րայա սագ Օղւինգլիոս պիզլմ կիպի
 սէյլէր : Ե իմտի պունա սօրալըմ քի՝
 օ քելամը քէնտի նասըլ աննամըլ :
 Ղէվապ վերիւր . «այս է մարմին իմ» տէ-
 մէք՝ «այս նշանիէ զմարմին իմ» տէմէք
 տիր : Վութեր պունա գարշը տէր . է
 լուղէթ իլէ նշանիէ լուղէթին պիրպի-
 րինտէն ֆարգը՝ այ» վէ «աս» լուղէթէ-
 րին ֆարգընտան ազ մը տըր քի՝ պէ-

նիմ տէտէյիմի գապուլ էթմէյիպ սէն
 եէնի պիր շէյ չըգարըյօրսուն : Պիզ
 պունլարըն իքիսինէ պիրտէն սօրարըզ .
 պու կիւնէ տէք ճէմի քրիստոնեալա-
 րըն գապուլ վէ թագրիր էթտիյի մա-
 նէատէ նէ՝ սագաթ կէօրտիւնիւզ քի՝
 գապուլ էթմէյիպ տէյիշտիրմէք մէշ-
 ղուլիէթինէ կիրմիշ սինիզ : Մւետարա-
 նըն հէր պիր լուզէթի՝ եկեղեցիինին ի-
 թիգատընճա ասըլ քէնտի մանէասըն-
 տա աննաշըլմայօր մու . պունտա տա
 բառարանա վէ լիսան ուսթալարընա
 միւղայիր պիր սէհվ վաւր մը : Տէրէր
 եօգ տուր ամմա՝ ազլըմըզ էրմէզ քի
 էքմէք նասըլ թէն օլուր . վէ թէն օլ-
 տուգտան սօնրա՝ տա էքմէք շէքլինտէ
 վէ գօգուսունտա վէ լէզէթինտէ պու-
 լունուր . պու օլմազ շէյ տիր : Նօյլէ ի-
 սէ պունլար եկեղեցիինին իթիգատընը
 տէյիլ՝ Վրիստոսուն աղզընտան չըգան
 քէլամը՝ քէնտի ագըլլարըյուա վէզն էթ-
 միշէր . վէ չիւնքի ագըլլարը էրմէմիշ՝
 օնուն իչիւն Վրիստոսուն սէօզիւնէ ի-
 նանմայօրլար : ()՝ պիր սէյլէտիքլէրի

հէփսի՝ Վրիստոս շէջլէ սէջլէյէ իտի
ինանըր ըտըդ , պէջլէ սէջլէմիշ օլտու-
ղու իշիւն ինանմայըղ տէմէք տիր . վէ
պուռնուն էնճամ գարարը՝ Վրիստոսս
ինանմայըղ . քէնտի ազլըմըզա ինանըր
ըղ տէմէք չըգաճաղը աշիքեար տըր :

Պու մահալէ տէք տէնիլէն քէլամ-
լարտան՝ եկեղեցիին եանըլմազ օլտու-
ղունու , վէ եկեղեցիէ ինանմասը՝ հէր
պիր վէճհ իլէ քրիստոնեայէ վաճիպ օլ-
տուղունու , վէ եկեղեցի տիւնեանըն նի-
հայէթինէ տէք պիր գարար եանըլմազ-
ըղտա տէվամ էտէճէք օլտուղունու՝
Վրիստոս էֆէնտիմիզին քէլամընա
մէպնի աննաթտըդ . վէ տահա սէջլէ-
տիքլէրիմիզ գատարընա՝ ազլը գանմա-
յանըն ֆիքրինէ պիր միւշքիւ կէլիրսէ ,
տույուլտուղունտա հալլ էթմէսի միմ-
քին տիր . վէ պունատն սօնրա սէջլէ-
յէճէքլէրիմիլին իշինտէ տախի ախէր
միւշքիւլէրին ճէվապը պուղունմադ իհ-
թիմալ տըր :

ՊԵՊԻ ՐԵՊԻ

ԵԿԵՂԵՅԻՅԷ ԻՆԱՆՄԱՅԸՆ
ՔՐԻՍՏՈՆԵԱՅԼԸԴՑԱ
ՍԱՅԸԼՄԱԶ :

60. **Պ**ՈԼ մատտէ էվվէճէ (Թ. 44.)

չէր ու իշար օլունմուշ ուսա տա՝ պիր աղ զիյատէճէ թաֆսիլէ միւհճթաճ մատտէ օլտուլու իչիւն, պու մահալտէ այրը պապ ըլա մախսուսէն թէֆթիշ էտէլիմ :

‘Եւյէ’ ինանմաղըլա պիր ատէմ քրիստոնեայ օլուր տէյի սիւալ օլունուր : Բրօթէսթանլար տէրլէր քի՝ Լստուաճաշունչ քիթապըն քէլամլարընա ինանմաղըլա օլուր . վէ պիղ տէրիզ քի՝ եկեղեցիէ ինանմաղըլա օլուր : Պունտան մատա՝ եկեղեցիէ ինանմատըգճա Լւետարանա վէ Լստուաճաշունչա տախի ինանմագ օլմաղ , օնուն իչիւն Լստուաճաշունչու էլէ ալըպ եկեղեցիի պիր թա-

րաճա աթմագ՝ Լստուածաշունչու տէ-
յիլ քի եանլը իթիգատա՝ իլլա տին-
սիզ լիյէ ալէաթ թութմագ տոր :

Պիլիրիմ քի՝ Տինսիզ լիք լուղէթի պու-
սըբատա պիր ազ չիրքին կէլիր . Լաքին
ասըլ ասըլ պու օլունճա՝ չիրքին լիյէ եա-
խուտ կիւղէլ լիյէ պագարագ իսմ տէ-
յիշտիրէմէյիզ . զիրա պիր լուղէթ տէ-
յիշիլմէսի՝ սէօհսէթին ճիւմլէսինի ան-
նաջըմազ էտէ պիլիր : Պու լուղէթի
գուլլանմամըզտա հագգըմըզ օլտուղու-
նու աշիքեար էթմէք իչիւն՝ տին տէմէք
նէ տէմէք օլտուղունու աննատալըմ .
օնտան սօնրա քէնտի քէնտինէ աննա-
շըլըր քի՝ պու սէօյլէյէճէյիմիզ մախ-
սուսիէթլէր պուլունմատըզը եէրտէ տին
օլամազ :

61 . Պօղոս առաքեալ Տին լուղէթէ
շու մանէայը վերիր * Տին՝ ումտուղու-
ս մուզ շէյլերին մէթանէթի՝ վէ կէօ-
ս ըրինմէղէրին տէլալէթի տիր ¹ || : Ս է

1 . Օհնէն հասար . եթէ ո՛ւր յոսա-
ցիւնց իբաց հասարարոյնիւն . ե յանդիմանու-

կէօրինմէզ տէմէյիլէ՝ սալթ կէօզէ կէօ-
րինմէզ շէյլէրի աննամագ լազըմ տէ-
յիլ տիր : Օ՛խրա պիզ տախի Վրիս-
տոսուն վագթընտա օլայըտըգ՝ էթտիյի
քարոզութիւնլար կէօզէ կէօրինիւր շէյ
տէյիլ իտիլէր . անճագ՝ գուլաղըլան ի-
շիտիլմէլի իտիլէր . շիմտի՝ Վրիստոս-
տան 1800 սէնէտէն զիյատէ սօնրա օլ-
մամըզ ըլա՝ քարոզութիւն էթտիքլէրի-
նէ ինանըյօր սագ , գուլաղըմըլա ի-
շիթմէտիյիմիզէ ինանտըղըմըզ տա տին
սայըլըր : Օ՛խրա՝ տին հագգընա մէզքիւր
թապիրի էտէն Մաքեալ՝ * Տին իշիթ-
,, մէքտէն , վէ իշիթմէք Վրիստոսուն
,, քէլամընտան տըր || տէմիշ տիր ¹ :

Ինն որոյ ո՛չն երէին : (Եբր . Ժա . 1 :))

1. Օ՛խրա հաւատարմայեն որոմ ո՛չն լաւան
կամ զեմըր լաւիյեն առանց որոմ Կարողելոյ : .
Հաւատ Ի լաւիյ էն , և լաւ ՚Է Բանին Վր-
րիստոս : Եւ առաջ . Ժ ինն ո՛չ լաւան . Դա-
նաւանը շի ընիւ ախնայն իսկ երկիր ել Բար-
բաւա Նոցա , և ընիւ Ժագա տիւղէրաց իմոգ նո-
ցա : (Հռ . Ժ . 14 . 17 . 18 :))

1, օյլէ իսէ՝ եշխմտիյիմիզ քարոզութիւն
 նու՝ Վրիստոսուն քելամընը իշխտիյո-
 րուզ կիպի թուծմալըզ . օգո՛ւ Մաք-
 եալն սէօյլէտիյի սէօհպէթի սըրասըլըա:
 * Իշխմէտիքլերինէ նաճըլ ինանա պի-
 ,, լիւրէր տէր , վէ վազ օլունմաղ սա
 ,, նաճըլ իշխտիւրէր : 1, 2, իշխմէտիւրէր
 ,, մի տէյէլիմ . իլլա քի իւմիւ տինտայէ
 ,, սէսլէրի չըգտը , վէ ճիհանըն ուճունա
 ,, տագ սէզլէրի մէյտան պուլտու || . քի-
 մի՞ն , քարոզիչէրին : Օ իրա Վրիստոս
 տիննեայէ կէլմէսինտէ պիլ զաթ եհհու-
 տիստան այալէթինտէն տիշարը չըգմա-
 տը . վէ * Իսրայէլին զայպ օլմուշ գօ-
 ,, յունլարընտան պաշգասը իչիւն կէօն-
 ,, տէրիլմէտիմ տէտի¹ || : 1, օյլէ իսէ՝ Մ-
 աքեալ Վրիստոսուն քարոզութիւ-
 նունտան պաշգա , տիննեանըն ուճունա՝
 տագ քարոզել էտէնլէրին քելամընը
 տա՝ ինանըլմաղա շայէսթէ տին մատ-

1. Ո՛ւ ուրիշ առաւելոյայ , եթէ ո՛ւ
 ոչխարս հորոտեալս որանն Իսրայէլի : (Մատթ.
 Ժե . 24 :)

տէլէրին սըրասընա Կօմուշ տուր : Իմ-
տի՛ սօրարմ՝ . Լ՝ռաքեալլար տիւնեա-
նըն հէր թարաֆընա քարողել էթմէյէ
եէթիշտիլէ՛ր մի . հալէա պու կիւն չօգ
եէր վար տըր քի՛ քարողիչ կիթմիշ
տէյիլ տիր : Եջլէ իսէ՛ Լ՝ռաքեալլարըն
խզմէթի օնլարտան ախէրինէ կէչտի .
կէրէք քէնտի սաղլըղլարընտա՛ վէ կէ-
րէք մէվթլէրինտէն սօնրա՛ խիլաֆէթ
սուրէթի իլէ : Օ՛հրա Լ՝ռաքեալլարըն
քէնտի խզմէթլէրինէ թային էթտիքլէ-
րի քիմնէլէրէ տախի՛ կէրէք եարտըմ-
ճը վէ կէրէք սօնրատան եէրլէրինի
թուլթմազ իչիւն , խալէֆ նասպ էթմէ-
յէ րուսսաթ վէրմիշ օլտուղլարը՝ ա-
ղիզ քիթապլարտան մալիւմ տիւր :

62, Պօղոս առաքեալ Դերբէ վէ
Լիւստրա շէհիրլէրինէ կէլմէսինտէ՛ Տի-
մոթէոսու պուլտու , քի Լիւստրա վէ
Իկոնիոն ահալիսի հիւսնի հալինէ շէ-
հատէթ էթմէլէրի իչիւն՝ քէնտի խըղ-
մէթինէ եարտահ էթմէք Ֆիքրիիլէ պե-
րապէր ալմազ իսթէտի ¹ : Ա՛յ պատէ-

1. Լիւստրա եւնիւսի Դերբէ և ի Լիւստրա

Հու Տիմոթէոսա եազտըղը մէքթու-
պունտա , * Վահանայլըգ ձեռնադրու-
,, թիւնունտան ալտըղըն շնորհքա մու-
,, գայէտ օլ ¹ || տէյի՝ էթտիյի թէնպիհ-
տէն աննաշըլըր քի՝ իւզէրինէ էլ գօյուպ,
առաքելական խըզմէթէ թային էթմիշ
տիր : Վ է սայրըսընըն պաշընա էլ գօ-

րա , և ահա ոչակերպ սփն էր անդ՝ անուն
Տիմոթէոս . . որ լիպէալ էր 'ի Լիսապո-
ղոսց և յիշնացոց ելբարց . զաւ հաւեցա-
Պապաւ ընդէր պանել : (Գործք . ԺԳ . 1. 2. 3.)

1. Սի՝ անգոյն առնէր շշնորհացդ որ 'ի
ժեզ են . որ արաւ ժեզ մարգարէո-նիւմֆ 'ի
յեւնադրո-նիւնէն երկցո-նիւան : (Ա . Տիմ .
դ . 14 .)

Իրթնեմեան Կալ լինանլար՝ Լադիսիոյոս-
լաւ լէ Վահանայլըգ ասործանլարընըն ֆար-
ժընը Գապուլ էթմէյի , պա սեօզ յեւնա-
գրաւ-նիւն մադարէսինտէ պիւ ֆարժ հեօսնէրպիլ
էլիւն , Գարըշարմաժ Վերամըլըա լիւրճի-օե-
անտէ հիյլէ էպէրէտ՝ Պօլոս առաւելալըն ա-
ռըլ սեօլէրիյնի իպլալ էպիպ , ժեւտի Վերամ-
լարընճա սեօլէթիւթ ճեւարէն էթմիշլէր : "Վ

յուպ օլ խըզմէթէ թային էթմէյէ րուխ-
սամ վէրմիշ օլտուղունու տա՝ * (Թէ-
,, վէքէլլի պիր քիմսէնին պաշընա էլ գօ-
,, մայասըն՝ քի օնուն կիւնահընա իհնագ
,, օլմայասըն || տէմէսինտէ աշիքեար էթ-
միշ տիր ¹ : Վ է Տիտոսա աշիքեար սէյ-
լէր քի՝ * Սէնի օնուն իչիւն Կիրիտաէ
,, պրագտըմ քի՝ գուսուրլարը տօղըրու-
,, տասըն , վէ հէր շէհրէ Լպիսկոպոս-
,, լար թային էտէսին ² : * Օհրա չօգ

ձեռնադրութենէն երիցութեան” Լուչի-
լերին՝ աշխարհաբաս խերճի-ժեպէ “երէցնե-
րէն ձեռնադրըվեցար” Էթիշլէր Վէ խի-ր-
ճեպէ՝ “Ինիկարարն էլլերինն ժաշէ՝ ին” խեր-
ճի-ժէ Էթիշլէր : Պոռնարըն պիշ էալան սէօյ-
լէմէյիշ րեպիլլերինէ ինանան՝ Պեզոո ասա-
էալըն ասըլ սէօյիւ րէ պոռ պոռ րէյի ին-
նըյ՝ նէ՝ աշի՝ էանշլըլլըյ րիւշեր :

1. Չեռ ժաշժաշիկ յաբուտ վերայ թի՝
դնիցե, և թի՝ իցորդ լինիցիս թիւայ օրարայ :
(Ա . Տիմ . Է . 32 :)

2. Վ ան այնպիսի իսկ խաշի զիւշ ի Կրի-
րէ, շի րի ինչ թիւնգամ պահա իցէ՝ ուղղեա-

„ մուաննիտ քիմսէլէր վար տըրլար քի՝
 „ թամալարնտան նաշի լայըգսըզ շէյ-
 „ լէր էջրէտիպ էվլէր խարապ էտէրլէր
 „ օնլարը իսքեաթ ու իղլամ էթմէք
 „ լաղըմ տըր ¹ || : 1) է պու սէօղիւիլէ ան-
 նատըր քի՝ պու նասպ օլունան քիմէս-
 նէլէր քէնտիլէրինէ խալէֆ օլմալարըն-
 տա՝ սէլէֆլէրինտէն ալտըգլարը տինի
 վէ իթիգատը ժողովուրդա էջրէթմէ-
 յէ, վէ գարշը գոյանլար ըլա միւճատէ-
 լէ էտիպ անլէրի իսքեաթ էթմէյէ սէ-

ցէս , և խոյոսցէս ըստ խաղափայ երիցոնս :
 (Տիտ . ա . 5 :) { քրիցոնտ լաղէթին առլ մա-
 նէսը՝ լիսան թիւրտէրէ՝ Սիւսին վէ Շէյ-
 տիէթ օլտապ , լիսատեալըն պոնլար իլիւն
 ինսթիւրիլի խըղմիլէրպէն հոգեւոր միտմիլիլէ
 լիսին օլտապոնգլարը ինօրնտիւտպէն մարտ՝
 ֆիւլի ալաղըրա լալիսիպոս իսթին պալի ա-
 շիւտար սէօյլէր : (Տիտ . ա . 7 . 9 :)

1. Վրանդէ Բաղդոսէ են անհնապանդա . . .
 չորս պարս է ըմբերանել . որդ զամենայն պո-
 նըս կործանեն, և ուսուցանեն՝ չորս չէ՝ արժան,
 վասն զօղափայլման : (Տիտ , ա . 10 . 11 :)

լահիեթէրի օլույօր : Պոլ շէքլ իլէ թա-
րիֆի րապպանիտէ պիլիմ գըլավուզու-
մուզ օլուպ՝ պիղ տախի օնլարա եէլ-
թէնմէլի իզ . վէ տինիմիզ օնլարըն տի-
նինէ միւլաֆըզ օլմայլ տըր ¹ :

63 . Լիկէր ճէմի տին թալիմի էտէն
քիմնէլէր քէնտի սէլէֆլէրինտէն ալ-
տըզլարը էմանէթէ խիյանէթ էթմէսէ-
լէր իտի , վէ ինսան ագլընտան իւսթիւն
մատտէլէրի վէզն էթմէյէ քէնտի ա-
գըլարընը գուլանմայարագ՝ ալտըզա-
րընըն թըպզըսընը թէսլիմ էթսէյիտի-
լէր , եկեղեցիտէ պու գատար հերետի-
կոսութիւն վէ ֆէսատ վէ ֆըրգա չըդ-
մազ ըտը : Լնճագ՝ նասըլ քի հրէա-
կան եկեղեցիտէ եալանճը մարգարէլէր
չըգըպ՝ Լլահ պէօյլէ սէօյլէտի տէյի
ալտատարագ ժողովուրդու պաշտան չը-
գարըրլար ըտը . քէզալիք Քրիստոնէ-

1 . Յէլէցէ՛ շաւաշնորդս յեր՝ որ խօսեցան
յիւ շէնն Լադոնայ . հայեցեալ յիւ թը-
նայից նոցա՝ նմանող էղբոսէ հաւատոցն : (Եբր .
ժգ . 7 .)

ական Եկեղեցիտէ տախի՝ Լ՛ւլահ պէօյ-
լէ սէօյլէտի վէ Լ՛ստուածաշունչտա
պէօյլէ եազըլը տըր տէյէրէք՝ ժողո-
վուրդու ալտատըպ եանըշ եօլա կէօ-
թիւրէճէք քիմնէլէր չըգաճագ օլտու-
շունու՝ Պետրոս առաքեալ ¹ վէ օպիր
առաքեալար տախի խապէր վերմիշէր
տիր : Սէ Ըօվհաննէս աւետարանիչ՝
* Նէո. կէլէճէք տէյի իշիթմիշսինիզ .
,, վէ հալէա շիմտի տախի չօգ նեռլէր
,, կէլմիշէր տիր || տէտիքտէն սօնրա ,
պու նեռլէրին ֆասիտ թալիմլէրինտէն
ալտանմամագ իչիւն նասիհաթ վէրիր ,
* Նէ քի գատիմտէն իշիթմիշ իսէնիզ
,, տէր՝ օ՛ սիզտէ գալսըն . զիրա գատիմ-

1. I Ենէին և որոյ մարգարէտ՝ ի ժողովուր-
դեանն . որպէս և այժմ ՚ի յեղ լինիցին որոյ
վարդապետ , որդ սպրդեալս մոծանէն հեր-
թաւածս իորս օրեան . . և բաշտմտ անիւալ
երթնիցեն զհէտ նոցա անարախոմեանցն . վաս-
նորոյ ճշմարտութեանն , ճանաչարն հայհոյիցն . և
ափառութեամբ մորացածին բանիւս ասնիցեն ըզ-
յեղ վարդապետ : (Բ . Պետր . ք . 1 . 2 . 3 :)

„ տէն իշխութիւնիդ սիւտէ թէմէքիւն
 „ էտէր իսէ՝ սիւ տախի Որդիտէ վէ
 „ Հայրտա թէմէքիւն էտէրսինիդ ¹ ॥
 տէմէք տիր քի՝ պու եօլ ուլա ճէննէ-
 թի ալիսէէ նայրլ օլուրսունուղ :

64. ՂԴԱԼԷ քրիստոնեայ միլէթէր
 գատիմտէն պերի Նովհաննէս աւետա-
 րանիչին պու թէրթիպի իւզրէ տավրա-
 նըպ՝ եկեղեցիներն եանրլմուղ օլտուղու-
 նու տախի Լճֆէնտիմիղին վատլերին-
 տէն պիլերէք , հէր հանկը հերետիկո-
 սա գարշը ժողովք էթմիշէր իսէ՝ օնլա-
 րլն իթիգատլարլնրն զաթլնը թէֆ-
 թիշ էտիպ , փիլիսոփայ եօլունա կիր-
 մէյէրէք՝ գատիմ՝ իթիգատա միւղայիր
 օլտուղունու սապիթ էթտիքտէն սօնրա

1. Որպէս լուարուտ էրէ նեւն գալոց է :
 Լ արդէն իսկ նեւինտ բաղուտ էիեալ էն : . .
 'Ղաւտ՝ զոր լուարուտն 'ի սիւբանէ՝ 'ի յեշ բնա-
 փեցէ , զէ երէ 'ի յեշ բնափեցէ զոր 'ի սիւշ-
 բանէն լուարուտ . Լ դուտ յՈրդին Լ 'ի Հայր
 բնափեցէ (Ա . Յովհ . ք . 18 . 24 .)

լանէթ օգուլար (բանաւալ) տէրէր
 իտի: Արիսուն վէ՛, Եստորուն վէ՛, Եւ-
 տիքէսին վէ՛ սայրլարն մեղհեպլերի
 եկեղեցիտէն պու թարիգ իլէ տէֆ ու
 րէֆ օլունտու: Ա՛ է ժողովլարն նագ-
 լինի օգուսուղումուլտա տայիմ օնու
 կէօրիւրիւզ քի՛ հագգընա իշթիքեա օ-
 լան քիմսէնին էշրէթտիյի տին՝ դա-
 տիմտէն պերի եկեղեցիտէ մագպուլ օ-
 լունանա միւվաֆը՞գ մը տըր տէյի ա-
 րանըր, վէ՛ միւվաֆըգ պուլմատըգճա
 րէտտ էտէրլէր իտի: Ա՛ է բօթէսթան-
 լըգ զուհր էթմէքսիղին՝ հիչ պիր հերե-
 տիկոս չըգմըշ տէյիլ տիր քի՛ եկեղեցի
 եանըլըր տէյի վէսիլէ թութարագ ժո-
 ղովլարն գարարընը թահգիր էյլէ-
 յէլէր: Պէլի քէնտիլէրինի րէտտ է-
 տէն ժողովլարա պէհանէ գօրլար ըտը.
 ղօրպալըգ իշլէթտիլէր, վէ՛ էօրֆ իլէ
 ղալէպէ էթտիլէր տէյերէք՝ մատտէի
 ախէր սուրէթէ սաիւրտըրլար ըտը. լա-
 քին՝ էօրֆ վէ՛ թասալլիւթ իշլէթմէյիպ
 պիղարեզանէ թէֆթիշ էտէն ժողով-
 քուն հիւքմիւ եանըլմազ օլտուղունու

ինքեար էտէն օլմուշ տէյիլ տիր :

65. յուլմեր քէնտիսի տախի՝ էվվէլ վագըթլարընտա՝ հիչ տէյիլ իսէ սուրէ-
թա՝ եկեղեցիին գարարընա գայըլըմ տէր իտի . վէ պիր ընդհանուր ժողովք ճէմ օլունմասընը չօգ արզուլար ըտը :
Սէ հէրնէ գատար քէնտի Փիքրինաէն սափմագ իսթէմէղ իտի իսէ տէ՝ ժողով-
քա ճէմ օլունաճագ հայրապետէրին գարարընը գապուլ էթմէյէ սէօզ վէր-
տի : Օհրա Հիսուս Քրիստոսուն ճէմի հերետիկոսութիւնլարա գարըն գոյտու-
ղու պէնտի գալտըրմասը միմքին տիր տէյի՝ ագլընա պիլէ կէլմէղ իտի . վէ Քրիստոսուն սէօյլէտիյի սէօհպէթլէր գատիմտէն պէրի օլ կիւնէտէք նէ շէ-
քիլ աննաշըլըր ըտըլար ըսա , օնլարը թէրք էտիպ պիր տիւէր մանէայէ սափ-
մագ Փիքրինէ զահիպ օլմուշ տէյիլ ի-
տի : Ընճագ նէ վագըթ քի նէվիճատ թալիմլէրի ըէտտ օլունտու , վէ քէն-
տիսի տախի հայլըճա արգա պուլուպ քէնտինտէ գուվվէթ տոյտու ուսա՝ ե-
կեղեցիտէն պաշ չէքտի . կէրէք շիմտի-

քի հայրապետներ վէ կերէք եվկէթիւէր՝
հէփսի տէ եանըմըշար , տինլերինի
ղայպ էթմիշէր , պէն օնլարըն հիշ պի-
րիսինի տիյնէմէմ , եալընը Մստուա-
ծաշունչ քիթապա պագարըմ . վէ Մս-
տուածաշունչու տախի պէնտէն էյի
աննայա պիլիր քիմսէ եօգ տուր տէմէ-
յէ ճէսարէթ էյլէտի :

66 . () Լ վագըթ եէնի չէշիտ պիր տին
թարիգի աջըտը . լաքին Վհերքէսին
Փիքրինտէ գատիմ իթիգատ միւհքէմճէ
թէմէլէշմիշ օլտուղու իշիւն՝ իլք սիֆ-
տահլարընտա պու ճէտիտ թարիգէ պաշ
օլանլար տախի չօգ սափմատըլար . զիրա
քէնտիլէրի տէ չօճուգլուգտան պերի
թաշըտըգլարը տինի թէրք էթմէյէ հայ-
լը կիւճիւք չէքէրլէր իտի : Վաքին էն
նիհայեթինտէ ղուրուրիէթ ղալիպ կէլտի
վէ ագլընա պէյէնմիշ օլան քիմսէլէր՝
Վութերին թուլթուղու վէ էջրէթտի-
յի թարիգի գապուլ էթտիքտէն սօնրա
տրամաբանութիւն գուվլէթի իլէ օլ թա-
րիգ ներէլէրէ կէօթիւրէճէյինի ֆէհմ
էտիպ՝ հէման եօլ աջըմըշ ըքան օրայա

տողրու կի՛թտիւէր ¹ : յաբին խալգ իս-
 թէմէյերէք կիպի իլէրիլէմէտէ՝ թութ-
 տուգլարը ևօլուն նիհայէթինի օնլար
 տախի կէօրիւպ նատիմ՝ օլտուլար : յու-
 թերին կիւնիւնտէ իճատ օլան տինլէր-
 տէ՝ քրիստոնէո՛ւ թիւն կանոնլարը քիւլ-
 լիէն թէրք օլունմուշ տէյիլ իտի • վէ
 հէր նէ գատար քի Մատուածաշունչա
 վէ քրիստոնէու թիւնա եագըն իթիգատ-
 տա ըտըլար ըսա՝ ևկեղեցիտէ պիր գատր
 ու նուֆուա թանըրլար ըտը : Հալէա
 բրօթէսթանլար պաղի քէնտի իշլէրին-
 տէ զուհր էտէն Ֆըրգալարը տէֆ էթ-
 մէք իշլին ժողովքլար էտիպ , հէր քիմ
 քի պու ժողովքուն գարարընա իթաաթ

1 . Պոնլըըն գոտուրո՝ որաոբանու-
 թիւն ևալ օլունմալ • իլա՝ Ռոթոգլարը
 խան օտիկն թի որիք՝ ֆաթիք թի որիք՝ օնու-
 ֆուրք էթիկիլէր : Տրաոբանութիւն էօլ ալ-
 ֆալ • ալլըլըն էօլուն նիհայէթինին ներէյէ երէ-
 ճէյինի կէօթիլէր • պոնլար օլ նիհայէթի կէօր-
 դիտիւն օմրա՝ օ՛ էօլա կէթիկիւ էլլէրին-
 րէ իրի :

էթմէզ իսէ եկեղեցիտէն իւրաճ օլուն
սուն տէմէլէրինտէ՝ եկեղեցի եալընըզ
քէնտիլէրինտէ գալմըշ տէյի, զանն էթ-
մէլէրի եանըշ պիր իթիգատ ըտը ըսա
տա, եկեղեցի գարարընա պիլա թէֆ-
թիշ իթաաթ վաճիպ տիր տէմէլէրի
գատիմ իթիգատա մէպնի վէ Վրիստոս
էֆէնտիմիղին քէլամընա միւվաֆըզ օլ-
տուղու իշին սահիհ իտի :

67. Սուս կալ վինական իթիգա-
տընտա տօղմուշ վէ թերպիյէ օլմուշ :
վէ սօնունտա տինսիղիյէ սափմըշ տ-
գըլը պիր քիմնէ իտի լաքին քէնտի
տգընա զիյատէ կիւվէնիպ օնտան էօ-
թէյէ հուտուտ թանըմազ ըգան, քէն-
տի միւտէմ ատէթի միւճիւպինճէ տօղ-
րու ուլա եալանը պիր պիրիննէ գարըշ-
տըրարագ՝ Վիլ նամ քիթապընտա՝
« Էր քէս քէնտի վիլաէթինին տինի-
» նէ եէլթէնմէք ճայիզ տիր՝ տէմիշ || :
Պուսեօզ իլէ փութփերէսթլէրին վէ ա-
ւետարանը թանըմայանլարը տինիննէ
տախի ըուխսաթ վերիյօր ուսա տա,
գատիմ վէ չօգլուլա ուլաթ՝ վէ նէվ-

իճատ շէյլէր իհթաս էթմէքտէն իճթի-
 նապ լայըգ օլտուղունա շէհատէթ էտէր :
 1) է պու կանոն միւճիւպինճէ տինեա-
 նըն պաշլանկըճընտան պերի տին պիր
 օլուպ՝ հէր մէմլէքէթին վէ վիւայէթին
 տինի տէ օլ տին իտի : 1) է օ պիր թա-
 նէտէն շայրըսը մէմլէքէթին գատիմ ի-
 թիգատընա միւղայիր նէվիճատ օլմաղ
 ըլա , իհթաս օլտուղու վազըթ հիչ պիր
 վիւայէթին տինի օլմուշ օլմաղ . վէ նա-
 սըլ քի օլ վազըթ օնա եէլթէնմէսի
 ճայիզ տէյիլ իտի , քէզալիք հիչ պիր
 վազըթտա տա եէլթէնմէք ճայիզ տէ-
 յիլ տիր : 1) ուսօ քէնտի ֆիքրինին
 կէլիշաթընճա՝ իթիգատի գատիմէտէ
 օլան նուֆուսու քիւլլիէն ըէտտ էթ-
 մէյիպ , մանէսսընը վէ եէրինի տէ-
 յիշտիրիյօր . վէ տինի բօլիթիքայէ տա-
 յիր պիր շէյ կիպի թուլթարաֆ՝ եէրինէ
 կէօրէ հէր տին էյի տիր տէմէք իսթէ-
 միշ , քի տինսիզլիք տէտիյիմիզ պու
 տուր : 1) է պունուն սահիհտէն ֆարգը՝
 նուֆուստան նուֆուսա օլան ֆարգա
 մէրպութ տուր : ‘1, էվիճատ տին՝ հէր

հանկըսը օլուրսա օլսուն , ասըլըգ վէ
շորպալըգ նէվինտէ օլուպ՝ հիչ պիր վա-
գըթ ըիպյէթէ վէ մագպուլիէթէ շայես-
թէ օլամազ : Վէ եկեղեցիէ իթիմատ
էթմէյերէք եէնի տին իճատ էտէն քիմ-
սէ՝ ալէմ քէնտիսինէ իթաաթ էթսին ,
վէ քէնտի վերտիյի Մստուածաշունչու
ալսըն տէյի մերամ էտէր :

68 . Հաթտա Տակորոս առաքեալըն
եաղտըղը Վաթուղիկեայց մէթուպու-
նու՝ եկեղեցի գատիմտէն պերի Մստուա-
ծաշունչ քիթապլարըն սըրասընա գա-
պուլ էթմիշ , վէ հիչ պիր հերետիկոս
գարշը գոմուշ տէյիլ իքէն : Վաթեր
իլք սիֆտաշ սուրը գիրք սըրասընա գա-
պուլ էթմէյիպ , պունու գապուլ էթմէ-
մէյէ նէ՝ ռաճօնուն վար տըր տէյի սի-
ւալ էտէնլէրէ՝ * Պէն Սարթին Վու-
թեր պէջլէ մինասիպ կէօրտիւմ վէ
„ պէջլէ էթտիմ . պէնիմ ըէյիմ ռա-
„ ճօն եէրինի թութաճագ տըր || տէյի
ճէվապ էյլէտի : Վէ Վաթերին պիր մո-
լորութիւնունա գարշը՝ օլ վագթըն ա-
լիմլէրինտէն Նրալմոս նսմ քիմսէ ճէ-

մի հայրապետներին վէ եկեղեցիներն պիւ
 իթթիֆագ իթիգատընը մէյտանէ կէ-
 թիրիպ , պու կիւնէ տէք սէնին կիպի
 սէյլէյէն եօգ . սէն պու եէնի իճատ ի-
 թիգատը նէ՛րէտէն ալտըն տէյի սիւալ
 էթմէսինտէ , Վութեր՝ Իրատէի ճիւ-
 վիէ թէսիրլիյի նամ քիթապընտա շու
 ճէվլապը վէրիւր . * Եյի եա՛ սէն պանա
 ,, գատիմտէն օլան հայրապետներին
 ,, ճիւմլէսինի մէտհ էյլէ . սէն օնլարըն
 ,, սէյլէտիյինէ կիւվէն . պունլար հէփ-
 ,, սի պիրտէն Պօղոս առաքնալըն սէյ-
 ,, լէտիյինի պիւմէյօրլար . աննամամըշ-
 ,, լար . հէփսի սէօղլերինի պիր էթմիշ
 ,, կիպի՛ պու միւնէվլէր կիւնէշին շաւ-
 ,, գընա գարշը կէօղլերինի գափաթմըշ-
 ,, լար տըր || տէր : Վէ հէր քիմ քի
 քէնտի կիպի ինանմաղսա՛ հէփսինէ
 պիրտէն լանէթ օգուլ . էյլէ պիր մատ-
 տէ իւզէրինէ քի՛ քէնտի կիպի ինանան
 քէնտինտէն պաշգա քիմսէ եօղ ուտու .
 վէ սօնրա պու թարղ ինանմագ՝ քէն-
 տինտէն էյրէնիլտի :

69 . Օիրա Հաղորդութիւն խոր-

հուրդու իչին՝ Պաղտատ էսիրլլի
 հագգընա նամ քիթապընտա եազար քի՝
 * Պէն Վ իքլէֆ կիպի ինանըրըմ քի՝ հա-
 ,, ղորդութիւն խորհուրդունտա էքմէք
 ,, դալըր , վէ միւզէվիրլէր կիպի ինա-
 ,, նըրըմ քի՝ Վրիստոսուն թէնի տա-
 ,, խի օնտա տըր || : Սիւզէվիր տէտիյի՝
 Լստուածաբանլար իչին տիր : Պու սի-
 յազ իւզրէ՝ պէջլէ գարըջըգ իթիգատ
 նէ Վ իքլէֆտէ վար ըտը՝ քի Վրիստո-
 սուն թէնի հաղորդութիւնտա վար տըր
 տէմէսինի գապուլ էթմէզ իտի , նէ միւ-
 ղէվիր տէտիյի քիմսէլէրտէ վար ըտը քի՝
 էքմէք Վրիստոսուն թէնինէ թէպտիլ
 զտուգտան սօնրա խորհուրդտա էքմէք
 դալմազ տէրլէր . վէ ճիւմլէմիլին իթի-
 գատը պու տուր : Եթեր քէնտիսի
 եալընըզ պու Փասիտ վէ մախլութ ի-
 թիգատը գապուլ էթտիքտէն սօնրա ,
 քէնտի կիպի ինանմայանլարա լանէթ օ-
 գումազ՝ ճէմի տիւնեայէ պիրտէն լանէթ
 օգույուպ , քրիստոնէական եկեղեցի
 թէքմիլէն զայպ օլմուշ տէմէքտէն պաշ-
 գա շէյ տէյիլ իտի : Լալէա շիմտի

Լուծերին թէվապիսի օլան ճէմի բրօ-
 թէսթանլարտա պու վար՝ քի Լակեղեցի-
 յէ ինանմաղը գալտըմըշլար տըր . վէ
 Պուռք նամ ինկիլիզ բրօթէսթան քէն-
 տի մէքթուպլարընըն պիրինտէ՝ * Բրօ-
 ,, թէսթան Եկեղեցիէ ինանմաղ , լա-
 ,, քին քէնտի քարոյիչինէ ինանմաղ
 , տըր տէր ॥ :

70. Տին մատտէսինտէ իթաաթը ճա-
 յիչ օլաճագ պիր նուֆուս պէլլիլէմէք
 տայիմ ինսանտա գալաճագ տըր : վէ
 նէչէ քի ճշմարտութիւն վար՝ տինտէն
 իթաաթ գալգմաղ . մատամ քի տին
 ինսան իճատը՝ վէ ինսան ագլընա
 պէնտ օլմատըղը մալիւմ տիւր : Վէ
 Լստուածաշունչուն քէլամլարընա էյրի
 մանէա վէրիլմէսի տախի միւքինլի օլուպ ,
 մանէայի սահիհինի Փասիտտէն Փարգ
 իչիւն էրպապի վուգուֆ պուլմագ՝ վէ
 ծնուն սէօղիւնէ գայըլ օլմագ ճալիզ
 օլտուղու աշիքեար տըր : Լլաճ վար
 օլտուղու ճշմարտութիւնտան զիյաաէ
 Ռապէն տաճա նէ՞ օլա պիլիր . լաքին
 պիր քիմսէնին ագլը Լլաճըն վարըղը-

նա շէհատէթ էթսէ տախի՝ ախէր ին-
սանլարըն իմանը քէնտի ազըւա միւ-
վաֆըգ օլմատըղընը պիլէրէք, զանն էթ-
մէմ քի օլ քիմսէ եալընըղ քէնտի ազ-
ընա կիւվէնիպ պու իթիգատտէ միւհ-
քէմ գալա : Պուլնուն իշիւն՝ հէր հան-
կը տինտէ գատր ու նուֆուս թանըմագ
օլմայըպ, հէր քէս քէնտի ազըլ էրաի-
յի կիպի ինանմաղա մէյտան օլուր սա՝
օլ տինին սօնու տինսիզ լիք տիր, սիֆ-
տահտա ալէանան Ղլահը ինքեսար էթ-
մէլէրի օլմաղ սա տախի՝ նիհայէթինտէ
օլաճաղը օ տուր : Վ է պու սալթ պիր
ֆէհմ՝ թահմինի տէյիլ տիր, էմսալի
վար, վէ Սուսօնուն եաղտըղլարընը,
վէ ալէլ խուսուս մէթուպլարընը օ-
գույան քիմսէ աննար քի՝ Սուսօ քէն-
տինին տինսիզ լիյէ սափմասընը Ռօ-
թէսթան իթիգատընտա օլան կանոնլա-
րա միւվաֆըգ կէօսթէրիր :

71 . Ռօթէսթանըգ եէնի իճատ օլ-
տուղու վագըթ՝ օնլօրըն պու մէզհէպէ
սալիգ օլան աստուածաբանլարը՝ լիդ-
հանրական ժողովքլարը գապուլ էտէր-

ւէր իտի . վէ Մոհոսականլար ըլա վէ
 Սոկինեանլար ըլա միւճատէլէ էթմէլէ-
 րինտէ՝ օլ ժողովքլարըն գարարլարընը
 մէյտանէ կէթիրիրլէր իտի : Նիճէ քի
 Պոլլուս նամ պիր ինկիլիզ Մսողա-
 ծաբանը՝ Լորորդութիւնա ինանմագ ե-
 կեղեցիտէ գատիմ օլմասընը՝ ժողովք-
 ւարըն վէ Հայրապետլէրին սէօլիւ իլէ
 սապիթ էթտիքտէն սօնրա , ինանմայան-
 ւար պունլարըն իթիգատընա միւղայիր
 իթիգատ թաշտըզլարը իչիւն Ֆասիտ
 իմանտա տըրլար տէյի նիհայէթ վէրիր :
 Սէ էքսէրի պիր հայրապետ իսմի ան-
 տըզլարընտա՝ մինասիպի վէճհի իւզըն
 իհայէթտէն կէրի տուրմայըպ , օնլարըն
 քէլամընը քէնտի սէօլէրինէ ապիմ
 գուվլէթ ատտ էտէրլէր . վէ միւճատէլէ-
 լէրինտէ պունլարըն սէօլիւ իլէ հադդը
 պէյան էտէրլէր իտի : Սէ Սթիլինֆիթ
 նամ ինկիլիզ վարդապետ՝ հէրքէս քէն-
 տի ագլը էրտիյի կիպիսինի ինանմալը
 տէմիշ իքէն տաիի՝ Մսողածաշունչուն
 սահիհ մանէասընը աննամաղա Հայրա-
 պետլէրին չօգ իմտատը օլուր տէմիշ տիր :

72 . Վազրա՛ գօլայ աննաշըլաճաֆ
 պիր շէյ տիր քի՛ քրիստոնէական հա-
 ւատք տէտիյիմիզ եւ պիր մանէասըզ
 լուղէթ տիր , եախուտ՝ Ղաաքեալլարըն
 վէ առաքեալլարտան սօնրա կէլէն Հայ-
 րապետէրին եազտըզլարը կիպի օլմալը
 տըր : Եօխսա՛ տէմէք իգթիզա էտէր
 քի՛ պիզիմ խելասըմըզ իչիւն Վրիս-
 տոս էֆէնտիմիզին տիւնեայէ կէլիպ էջ-
 րէթտիյի իման՝ Եֆէնտիմիզին սէօյլէ-
 մէսինտէն պին պէշ իւզ սէնէ սօնրա
 աննաշըլմաղա պաշլատը : Հայրապետ-
 լէրին հիչ պիրիսի Պօղոս առաքեալըն
 սէօյլէտիքլէրինի աննամատը , սալթ պէն
 աննատըմ տէյի Ելթերին էօյիւնմէսի՛
 աշիքեար պոլնու աննատըր : Տէմէք
 իգթիզա էտէր քի՛ տիւնեա իւղէրինտէ
 հէփսինտէն էվվէլ զթւհր էտէն քրիս-
 տոնեայ՝ Ելթեր տիր . վէ պու տախի
 նասըլ քրիստոնեայ . չօգ խուսուստա
 գուսուրլու վէ ճահիլ , վէ քրիստոնէու-
 թիւնտան լայըգընճա խապերի եօգ , կէ-
 յա պիր աճէմի չըրաֆ կիպի : Չիւնքի
 օնտան սօնրա կէլէն ըլօթէսլմանլար՝

վէ քէնտի սաղլըզընտա տախի քէնտի
 չըրագլարը՝ Սէյեր, Օլսինգլ, Սէ-
 ւանքթօն, Կալվին, Բաթօլ, վէ ախեր-
 լէրի տախի Լուծերին էյրէթտիքլէրի-
 նէ պէյէնմէյիպ, կէյա տահա էյիսինի
 աննամըշ կիպի օնոլ տօղրուլթմաղա
 չըգտըլար: Ա է պոնլար տախի աճէմի.
 զիրա պոնլարըն հէր պիրիսի հէր նէ
 քի սէյլէմիշ իսէ՝ սօնրատան կէլէն բը-
 րօթէսթանլար օլ սէօզլէրտէ տախի
 տուրմատըլար: Պոնլարը՝ ագըլ թաշը-
 յան քրիստոնեայ աղզընա ալըպ սէյ-
 լէյէմէզ:

73. Լնճագ նէ վագըթ քի բրօթէս-
 թանլար հայրապետլերին քիթապընը
 օգուտթուգլարընտա՝ քէնտի ըէտտ էթ-
 տիքլէրի տինի օլ քիթապլարտա պոլ-
 տուլար, վէ կէօրիւրլէր քի՝ Պօղոս վէ
 Պետրոս առաքեալլարը նահատակել է-
 տէն՝ Եւրոն փատիշահըն կիւնիւնտէն
 պերի հաւատացեալլար սուրբլարըն
 մասունքունա ըիպէթ էտէրլէր իմիշ.
 սուրբլարը բարեխօս թուլթարլար ը-
 մըշ. աղորդութիւն խորհուրդունտա

էքմէք թէպտիլ օլուպ Վրիստոսուն
 թէնի վէ գանը օլուր տէյի ինանարագ
 սէճտէ գըլարլար ըմըշ . պիր տէֆա էվ-
 վէլինտէն պու իմիդատլարըն իամինէ
 փուլթիէրէսմըլիք գօմուշ օլտուգլարը
 իչիւն սէօղլէրինի կերի ալմատըլար : Սէ
 օնլար Եանըւրըլար տէմէսի՝ պիզ Խ-
 նըլտլիք տէմէքտէն գօլայ կէլիպ , Լ-
 ուքնալարը ղուպէրու կէօրէն՝ վէ օն-
 լարըն աշղընտան չըգան քէլամլարը
 գուլադլարըլըլա իչիտէն Լզիզլէրի
 փուլթիէրէսմ սըրասընա տաիիլ էյլէ-
 տիլէր : Սէ ագըա՝ պու խուսուսլարտա
 Տայլէ վէ Պլօնտէլ նամ ալիմ բրօթէս-
 թանլար՝ սուրբլարը բարեխօս թուլթ-
 մագ վէ մասունքլարա րիայէթ էթմէք՝
 տէօրտիւնճիւ դարտա վար օլտուղունու
 ինքնար էտէմէզլէր . վէ տէօրտիւնճիւ
 գար՝ Լֆէնտիմիզին 301 թարիխինտէն
 400 թարիխէ տէք օլան վագըթ տըր :
 Պու գատար վագթըն իչինտէ՝ Եկեղէցի
 ազիմ շէրէֆէ էրմիշ տիր . չօգ մասնա-
 լոր ժողովըլարտան մատա իքի ընդհա-
 նուր ժողովք վար . Լիկիա ժողովքու

325 տէ, վէ Սակեգոնա գարշը օլանկոս-
տանդնուպօլիս ժողովքու 381 տէ օլ-
մուշ տուր : Սէ հայրապետէրտէն
Սեղբեստրոս Հռոմայ հայրապետի .
Սուրբ Լուսաւորիչ հայրմըզ , Լեւա-
նաս հայրապետ , Սեղիտոս Լնտիոքայ
հայրապետ , Լնտոն ճրգնաւոր , Բար-
սեղ կեսարացի . Գրիգորնիւսացի , Գը-
րիգոր Լստուածաբան : Պունլար քէնտի
վագըթլարընըն հերիտիկոսլարընը իս-
քեաթ էթմէք իչիւն ղայրէթի թամ էթ-
մէլէրի մալիւմ . վէ տիւնեսատէն փութ-
փերէսթիլին էսէրի քեամիլէն տէֆօլ-
մասընա զկյատէ հիմմէթլէրի վարըգան .
պունլար հէփսի փութփերէսթ իմիչլէր ,
վէ Պօղոս առաքեալըն սէօյլէտիքլէրինի
պունլար աննամամըշլար , եալընըզ Լու-
թեր աննամըշ տէմէք՝ թամ ագըլ թա-
շէյան քիմսէնին ինանաճաղը շէյ մի
տիր :

74. Դողովքլար հագգընա միւքեա-
լէմէ օլտուգճա՝ բրօթէսթանլարըն սէօյ-
լէյէճէյի պիւթիւն պիւթիւնէ թիւքէնիր
իտի : Օյրա պու պապտէ հէմ ուղղաւ

փառւարա գարշը ճէվապ եւթիշտիրմէլի
 իտի՝ հէմ քէնտի թարաֆլարընտա պու-
 լունան աստուածաբանլարա գարշը :
 Ուղղափառլար տէրլէր . էսկի վագըթ-
 տա օլան ժողովքլար իչին եա եանըլ-
 մազըտըլար տէմէլի , եա եանըլապի-
 լըրլէր իտի տէյի գապուլ էթմէլի : Այ-
 նըլմազլար ըտը տէմէք՝ (Եիսուս Վրիս-
 տոսուն եկեղեցիէ էթտիյի վատինտէն
 ալընըր , վէ պու վատտէ հուտուտ՝ տիւն
 եանըն նիհայէթինէ տէք տիր . Ֆիլան
 վագըթա տագ եանըլմազըտը՝ վէ օնտան
 սօնրա եանըլմազա պաշլատը տէմէք •
 լամազ : Ալթը իւզ սէնէէ տէք եանըլ-
 մատը ըսա՝ օնտան սօնրա հալինի տէյիշ-
 տիրիպ եանըլա պիլիը օլմազա սէպէպ
 եօգ : Չիւնքի Վրիստոս էֆէնտիմիզ
 վէրտիյի սէօզիւ կէրի ալմատը . վէ օլ
 գատար վագըթ եանըլմայան՝ շիմտիէ
 տէք տէ եանըլմամըշ տըր , տիւնեանըն
 սօնունատագ տա եանըլաճալը եօգ տուր :
 Ա է հեր քիմ քի ժողովքուն գարարը-
 նա իթաաթ էթմէզ սէ՝ (Եիսուս Վրիս-
 տոսա իթաաթ էթմէմիշ օլուր : Ա է հեր

նէ քի բրօթէսթանլար՝ քէնտիլէրինի
 նզովել էտէն ժողովքա պէհանէ գօմադ
 եուրէթինտէ սէջլէրլէր իսէ՝ Լճիոսա-
 կանլար Նիկիա ժողովքու իջին , վէ
 Սակեդոն թէվապիլէրի Կոստանդնու-
 պօլիս ժողովքու իջին , վէ Նեստորա-
 կանլար Լփեսոս ժողովքու իջին սէջլէ-
 միշէր տիր : ()նլար տախի բրօթէս-
 թանլարըն տէտիքլէրի կիպի՝ ժողովքուն
 իջինտէ տիւշմէնլէրիմիզ զալիպ կէլտիլէր
 վէ սէօզլէրինի եօրիւթտիլէր տէյօրլար
 քտը : Լնճադ ճէմի քրիստոնեայ միլ-
 լէթլէրին իմանը օլ ժողովքլարըն գա-
 րարընա միւվաֆըզ օլմասը՝ ժողովքա-
 րըն մագպուլ օլտուղունա իսպաթ վէ
 գուվլէթ իտի : Վէզալիք՝ բրօթէսթան-
 լարը թէքթիւր վէ րէտտ էտէն ժողովք
 նէրէտէ ճէմ օլտուղունու , վէ օնտա
 քիմլէր պուլունտուղունու պիլմէյէն միլ-
 լէթլէր տախի՝ ժողովքտա գարար վէ-
 րիլմիշ ճշմարտութիւնլարա միւվաֆըզ
 տըրլար , վէ բրօթէսթան այաղը պաս-
 մատըզ վէ քիթապը օգունմատըզ հիւ
 քիւր մահալտէ բրօթէսթան իթիգատը-

նա իթթիֆագ օլմուշ տէյիլ տիր : Վո-
ղովբլարըն պիր թանէսի իչիւն եանըլ-
մազ տէյինճէ՝ ընգհանուր ժողովբլարըն
ճիւմէսինի տէ եանըլմազ տէյի գապուլ
էթմէք իգթիզա էտէր . զիրա ընգհա-
նուր ժողովբ տէտիյիմիզ՝ իւմումի քրիս-
տոնեայլարըն իթիգատընըն թէպէյեիւ-
նիւ զլմմընտա տրր :

75. Պոնյարտան գուրթուլմագ ի-
չիւն՝ ժողովբլար եանըլա պիլիւլէր տէ-
մէք իգթիզա էթմիշ տիր : Ընճագ՝ պու-
նու սէօյլէյէն բրօթէսթանլար՝ Լըրի-
ոսականկարըն վէ Սոկինեանլարըն աղ-
զընը նէ՞ իլէ գափայաճագլար : Պիր թա-
գըմ ինսանլարըն վէրտիյի գարարա ի-
թաաթ էթմէյէ մէճպուր էտէ պիլէճէք-
լէր մի : Վէ պուշլար տա՝ Լիկիա ժո-
ղովբունուն հայրապետէրինի՝ վէ օլ
վագթըն քրիստոնեայլարը հէփսի տէ
եանըլտըլար տէրլէր իսէ, բրօթէսթան-
լարըն պունա գարշը նէ՞ ճէվապլարը օ-
լուր . չիւնքի եանըլա պիլիւլէր իտի տէ-
յի քէնտիլէրի տախի իգրար էտէյօր-
լար : Եանըլա պիլիւլէր իտի ամմա՝ պու-

մատտէտէ եանըմատըլար տէմէք՝ մարա-
 զայը քէսմէք տէյիլ , եէնիտէն պաշլա-
 մագ տըր , եանըմատըգլարը նէտէն
 մալիւմ տէյի սիւալ էթտիքլէրի կիպի՝
 մարազաւ ախէր սուրէթէ տէօնէր . վէ
 ժողովքու պիր թարաֆա պըրադըպ՝
 պաշգա իսպաթլարա եօրուլմալը : Աւե-
 տարան կէսթէրիւլէր իսէ , օնու պիզ
 տախի օգույօրուզ . լաքին սիզին աննա-
 տըղընըզ կիպի աննամայօրուզ տէրլէր .
 հանկըսընըն աննայըջը աւետարանըն
 սահիհ մանէասը օլտուղունու քիմ խա-
 պէր վէրէճէք , վէ նէ իսպաթ կէթիրէ-
 ճէք : Ղէմի քրիստոնեայլար պէյլէ ան-
 նարլար տէմէք՝ եկեղեցի պէյլէ աննար
 տէմէք տիր . պունա գարջըզ՝ ճէմի քը-
 րիստոնեայլար պիրտէն՝ եախուտ եկե-
 ղեցի եանըմագ մը տէյի սիւալ էտէր-
 լէր իսէ , եկեղեցի եանըա պիլիւր վէ ֆիլ
 հագիգէ եանըմըջ տըր տէյէն բրօթէս-
 թան պունա նէ՞ ճէվապ վէրիր : Սէկէր
 տէյէ քի՝ պէն պէյլէ ինանըյօրում .
 սիզէ տախի ֆարզ տըր քի պէնիմ ի-
 նանտըղմ կիպի ինանասընըզ՝ ղիրա պէն

տինիմտէ եանըմամ : Պունուօգուտու-
ղունտա կիւլէճէք սին . պունու քիմ տիյ-
նէր , պէյլէ լազըրտը օլո՞ւր մու տէյէ-
ճէք սին . լաքին՝ եկեղեցի գարարընա
գայըլ վէ միւթի օլմայըպ քէնտի պաշը-
նա տին իճատ էթմէքտէ պու սէյլէյիշ
մութլազա օլմալը տըր : Վէ պու եօլու
թութտուգտան սօնրա տա , հէր քիմ նէ
սէյլէր իսէ՝ սէնին տէ հազզըն վար .
սէն աւետարանը էյի թութ , նասըլ
աննարսան էյլէ ինան տէմէք ֆալլ օ-
լուր . վէ պունու տախի աջըգտան տէ-
տիլէր . քի սօնրա կէօրէճէյիզ :

76. Սոկինեան վէ լօլէռան տէնի-
լէն բրօթէսթան սընըֆլարը՝ բրօթէս-
թան ճէմաաթլարընըն ճիւմլէսինտէն
րէտտ ու իխրաճ օլունտուգտան սօնրա
ազիմ մարազա չըգարըպ տէրլէր . պի-
զիմ ինանտըղըմըզ՝ ագլըմըզա ույլուն
կէլէնի տիր . սիզ նէ՞ հիւքմ իլէ ագլը-
մըզը թէրք էտիպ պաշգասընըն ազընա
ույմագ թէքլիֆ էտէյօրսունուզ պիզէ :
Եկեղեցի գատիմտէն եանըա պիլլի՞ր մի
իտի՝ եանըլամաղ մը ըտը : Եանըլամաղ

սա՝ շիմտի տախի եանըւամազ . վէ տինէ
միւթալիգ մատտէլէրտէ՝ եկեղեցիներն
գարարընա միւթի օլմալը . սիզ նէ՞ իչիւն
միւթի օլմայըպ , եկեղեցիտէ գատիմտէն
պերի մաքպուլ թուլթուլան պաղի տինէ
տայիր մատտէլէրի՝ եանըլ օլմուլ տէյի
տօղրուլթմաղա չըգմըսընըզ : 1704՝ է-
կեր եկեղեցիտէ շիմտի եանըլ պուլա պի-
լէյօրսանըզ՝ տայմա եանըլա պիլերիմիշ .
էյլէ իսէ՝ տայմա եկեղեցիներն գարարը-
նը թէֆթիշ էթմէք՝ վէ ագլըմըզ էրէր
սէ ինանմագ լազըմ կէլմէլի : 1711 շիմտի
սիզ եկեղեցիի պըրագտընըզ ըսա՝ սեր-
պէստիէթ ատըյըլա հեր քէսի ալտա-
տըպ օնուն եերինէ սի՞զ մի կէչէճէք ի-
տինիզ : Տին մատտէսինտէ ախէրինէ ի-
թաաթ էթմէք վաճիպ իսէ , գատիմտէն
պերի հալէա պու կիւնէ տէք տէվամ է-
տէն եկեղեցիէ իթաաթ էթմէք՝ սիզին
նէվիճատ վէ ասըլ եկեղեցիտէն պէօլիւն-
միւլ ճէմաաթընըզա իթաաթ էթմէք-
տէն էվլա տըր : Օիրա օ՝ եկեղեցիներն
նիզամընըն պաշլանկըճընը Բաքեալա-
րըն վագթընտան պուլուրուլ , սիզինքի՝

Լուծերտէն էվվէլ եւդ : Սէ քրիս-
տոնեայ օլան եկեղեցիէ իմաաթ էթմէլի
իսէ , գատիմ եկեղեցիէ իմաաթ էթմէ-
լի տիր : Սէ սիզ՝ Ճէմի եկեղեցի եա-
նըլա պիլիր տէյի հէր քէսէ էջրէթ-
տիքաէն սօնրա , պիզ եանըլմայըզ տէմէ-
նիպի ինանան պուլունուր զանն էտէրսէ-
նիզ՝ ալտանըրսընըլ :

77. Բրօթէսթանլարըն վէրտիքլէրի
կանոն միւճիւպինճէ՝ հէր տինէ ըուխ-
սաթ օլունտուգտան սօնրա , հէր տին
տօղրու տուր տէմէլի օլուր , վէ Լճնտի-
ֆէռան տէնիլէն բրօթէսթանլարըն ի-
թիգատը պու տուր . ախէր բրօթէս-
թանլարըն պունլարը գապուլ էթմէմէլէ-
րինտէ հազարը եօգ տուր : Լճն նիհա-
յէթինտէ ճիւմլէսի պիրտէն՝ տին կանո-
նու սալթ Լստուաճաշունչ տուր , աս-
լա մանէայէ ըապթ օլմայարազ , վէ պու-
նուն սահիհ մանէասընը ֆասիտինտէն
ֆարգ էթմէք պապընտա՝ տինեատա հիչ
պիր հիւքիւմէթ գապուլ էթմէյէրէք ,
Լստուաճաշունչա պէյլէճէ ինանմալը
տէյի գարար վէրտիլէր : Սէ Զիլին-

վերթ նամ խնկիլիզ բրօթէսթան՝ քի՝
 խթիթիւտինէր տէնիլէն բրօթէսթան-
 լարըն փիրի վէ միւճիտի տիր , բրօթէս-
 թանլըգ մէզհէպի ճան խէլասընա սէ-
 լամէթ եօլ օլտուղունու կէօսթէրմէքի-
 չիւն նաֆիլէ եօրուլտուղու քիթապընըն
 ալթընճը պապընտա տէմիշ քի՝ * Բրօ-
 ,, թէսթան տինինի թանըմագ իչիւն նէ
 ,, խլթերին վարդապետութիւնունա
 ,, պաղմալը , նէ Վալվինին վէ նէ Սե-
 ղլանթթօնուն սէյլէտիքլէրինէ վէ եազ-
 ,, տըզլարընա . նէ () զպուռկ եախուտ
 ,, Ղինէվուա շէհրլէրինտէ թերթիպ օ-
 ,, լունան տին թարիզլէրինէ . նէ Հէյ-
 ,, տէլպերկ շէհրինտէ թէլիֆ օլունան
 ,, քրիստոնէականա , նէ խնկիլիզ քիլի-
 ,, սէսինին իթիգատը պապընտա եազըլ-
 ,, մըշ քիթապա ¹ . վէ նէ տէ պունլարըն
 ,, հէփսինէ իմթիզաճ էթտիրէրէք եա-

1. Չելեվլըք 1602 րէ րօղմոշ՝ Չէ
 1644 րէ Էօլթիշ րէ-ր : () Շիւնլէրտէ Բը-
 ղօթէսթան րինինին պէյանը Էաֆէրնա պա- թի-
 ռտալլարտան մարա թիւապ եաթըլըշ րէյնլիթի .

„ փրլա պիլէճէք թէլիֆաթլարա , ճիւմ-
 „ լէսինին պիլ իթթիաֆգ կերէք տինլէ-
 „ ռինէ վէ կերէք ամէլէրինէ միւքէմմէլ
 „ վէ թամ կանոն տէյի թութարագ
 „ իմզալատըզլարը , վէ բրօթէսթանլա-
 „ ռըն տին վէ իման քիթապլարը՝ Լստ-
 „ ուածաշունչ տուր || : Պաճ քի բրօ-
 թէսթանլըդ իճատընտան իւզ սէնէ
 թէքմիլ միւրուր էթմէտէն նէ՝ Հալէ կի-
 ռիֆտար օլմուշ : Այլտա պիր՝ էվվէլտէն
 եափրլան դաւանուծին քիթապընը
 տէյիշտիրիպ եէնլսինի եափմասընա մէճ-
 պուրիէթտէն օսանարագ , դաւանու-
 թինլարըն Հէփսինի պիրտէն պիր թա-
 րաֆա պրագմագտան պաշգա եօլ պու-
 լամուտը : Ալթեր , Ալվին , Սեւանք-
 թոն , վէ ճէմի քիլիսէլէրի , ճէմի դա-
 ւանուծինլարը , վէ օնլարըն իմթիզա-

Վէ պոնլարըն իսինն պիրեր պիրեր սեօյլէմեմե՝
 Բրօյնէման արին հի՛ւ պիր թիւապապ պոնլոն-
 մալ , պոնլարըն հեր պիրթաի սալթի Բեմարի մե-
 լէլլէթիէն իմանըն կեօթիւրեր , հեթեմէն իմանը
 Բիւթապապ պըզմալ արեմեթ արի :

Ճը տախի՝ բրօթէսթան տինինի աննաթ-
մազլար . Լստուածաշունչու ալ , բրօ-
թէսթան տինի օնտա տըր :

78. Եւ չիւնքի տիւնեայէ քրիստո-
նէութիւն կիրէլիտէն պէրի՝ հեր նէ գա-
տար հերետիկոս չըգմը շըսա , ճիւմլէսի
Լստուածաշունչուն պաղի քէլամլարը-
նա քէնտի քէֆինճէ մանէա վերէրէք՝
վէ ախէր մանէա գապուլ էթմէյերէք ,
պէնիմիմանըմ Լստուածաշունչուն քէ-
լամընա մէպնի տիր տէմիշ : Պունլար
տախի օնլարըն սէջլէտիյինի սէջլէյէ-
րէք՝ գալապալըղա կիրիյօրլար , ուղղա-
փա՛ռ մը տըրլար , Վնոստիկեա՛ն մը ,
Սանիքեցի՛ մի , Սաբէլեա՛ն մը , Լաի-
ոսակա՛ն մը , պունու քիմ այըրտ էտէ-
ճէք : Լստուածաշունչու հերետիկոս
քիթապը էտէյօրսունուլ տէյի կիւրիւլ-
թիւ էթմէք ագճէ էթմէզ : Եւ Ե՛ Պու-
շէր նամ պիր բրօթէսթան քարոզիչ՝
Լստուածաշունչտան հերետիկոսութիւն
չըգմազ տէյի պիզիմ տախի գապուլ
էթտիյիմիզ քէլամը պիզէ իսպաթ էթ-
մէյէ նաֆիլէ չալըշմըշ . պիզ տէ պիլի-

րիզ քի Մտուածաշունչտան հերետիկոսութիւն չըգմազ : Հերետիկոսութիւն՝ ինսան ազլընըն պուլուշու տուր, անճագ քրիստոնեայլարըն իչինտէն պիրիսի՝ քէնտի ազլընը տին մատտէսինէ պէտէլ էօյրէթմէյէ գալգարագ հերետիկոսութիւն չըգարաճագ օլուր սա, սէօզինէ մէթանէթ վէրմէք իչին Մտուածաշունչուն պիր փարչա քէլամընը ալըր, քէնտի քէյֆինճէ մանէա վէրիր, վէ ախէրին մանէասընը գապուլ էթմէզ : Մասըլ քի եալանճը պիր քիմսէ քէնտի եալանլարընը ինանտըրմագ իչին Մլահը շահիտ թութա պիլիր տէմէք՝ Մլահ եալան շահիտլիյի էտէր տէմէք տէյիլ տիր • քէզալէք հերետիկոսլար քէնտի տէտիքլէրինէ մէթանէթ վէրմէք իչին Մտուածաշունչուն քէլամընը աղղա ալըրլար տէմէք՝ Մտուածաշունչտան հերետիկոսութիւն չըգար տէմէք տէյիլ տիր :

79. Մտուածաշունչ կերչի իլհամի րապպանի իլէ եաղըլմըշ՝ վէ Մլահ թարաֆընտան ինսանա իհսան օլունմուշ

պիր քիթապ տըր : յաքին քէնտի սէօյ-
լէտկինէ քէնտիսի մանէա վէրմէզ , վէ
չօգ մահալլէրտէ գարանլըգ սէօյլէր , քի
մուլթաղա մանէա վէրմէյէ միւհթաճօ-
լունուր , ռնուն մանէասընը քիմ վէրէ-
ճէք : Հաթտա Պետրոս առաքեալ՝ Պօ-
ղոս առաքեալն եազտըղը մէքթուպլար
հագգընա՝ * Իչինտէ պագի կիւճ աննա-
„ շըլըր շէյլէր վար տըր տէմիշ , քի ճա-
„ հիւ քիմնէլէր՝ ախէր ճէմի քիթապլա-
„ րա էթտիքլէրի միսիլլի՝ պունլարա՝
„ տախի էյրի մանէա վէրէրէք քէնտի
„ ճանլարընըն ղայպընա սէպէպ օլուր-
„ լար ¹ || : Լնճագ՝ ճէմի ինսան ճշմա-
րիտ հաւատքա եէլթէնմէսի ֆարզ օ-
լուպ՝ ինանմասը վաճիպ օլան ճշմար-
տուլթիւնլարը ազիզ քիթապլարըն ի-
չինտէ պուլմալը ըտը :

80 . Վրմ ումար քի՝ տայմա տին
էօյրէնմէք իչիւն Լստուածաշունչ քի-

1 . Սիբէլի եղբայրն Վեր Պօղոս . . .
յոսէնայն իսկ Ռոմլիսն իօսի , . . . յոքս Էդանի
ինչ ինչ գրեալսնայ . շըր անուսմանին և

Թապը օգուժալը տէյէն բրօթէսթան-
լարըն իչինտէն՝ Պետրոս առաքեալըն
եազտըղը քելամըն զըթընը եազան պու-
լունսուն, վէ օ տա՝ ասլա առաքեալըն
սէօզինիւ լիսանա ալմայարագ : Օ իրա
ղերը էթսէ՝ եա Պետրոս առաքեալ
քէնտիսի աննամազ ըմըշ տա՝ սայրըւ-
րը տա կիւճ աննարլար զանն էթմիշ
տէմէլի, եախուտ սէօյլէտիլինի գապու-
էտիպ պիր մանէա վէրմէլի : Պունլարըն
իքիսինի տէ եափամայաճաք . Պետրոս
առաքեալ աննամատը տէմէք օլմազ .
սէօյլէտիլի տէ փէք աչըգ տըր . էյրի
մանէա գալտըրմազ : Պու ճիւմէ իլէ՝
Պուշէր նամ բրօթէսթան քարոզիչ՝ 1
Յ42 Թարիխտէ՝ ճէմի ինսանլարըն Լս-
տուաճաշունչ քիթապը օգուժաղա
հազգը օլտուղունու իպրաղ էթմէք ի-
չին պիր քիթապ եափմըշ, քի պու-
հազգը հիչ պիր քրիստոնեայ ինքեար

յողապըն կամախըն, որպէս ե զամենայն իւ-
էրո առ իւրեանց անյոնցն կորուստ : (Բ. Պի .
աբ . գ : 15 . 16 :)

էթմէզ , վէ քէնտիսի իսթէտիյինի սէջ-
լէմէք իչիւն՝ Լստուածաշունչ օգուժա-
սը ճայիզ տէյիլ տիր տէյէնլէր իճատ
էտմիշ քէնտի հէյալընճա : Պու քիթա-
պընտա՝ Լստուածաշունչու աննամասը
փէք գօլայ տըր , վէ հէր քիմ օգուր-
սա աննայա պիլիր տէյի ինանտըրմագ
իչիւն , 66 սահիֆէ շէյ եազմըշ . (157
սահիֆէտէն 223է տէք) . վէ Պետրոս
առաքեալըն տէօրտ սաթըրտա սէջլէ-
տիյի լագըրտըյը՝ եալան չըգարմաղա
եօրուլմուշ :

81 . Լչվվէլա տէր . * Հէր քէս Լս-
,, տուածաշունչու աննայա պիլիր տէմէ-
,, միզտէ՝ սալթ օնու տէմէք իսթէրիզ
,, քի հէր քէս օնտա ճէննէթ եօլունու
,, վէ պու տիւնեատէ սահիհէն սալիհ
,, օլուպ՝ ախրէթտէ տախի էպէտի սաա-
,, տէթէ էրմէնին թարիգինի էյրէնէ
,, պիլիր || : Պու մանէայը վէրմէզ սէ
տախի՝ պիզ պէյլէ աննայաճաղ ըտըգ .
օնուն իչիւն՝ Լոյ նահապետին կէմիսի
գաճ արշըն ըտը , քահանայապետին
կէյտիյի ըուպանըն էթէյինին էնի վէ

պոյու նէ՛ գատար ըտը : Լ՛գամըն եա-
րատըմասընտան ջըհեղէղէ տէք զա՛ջ
սէնէ կէչտի , վէ պունա միսալ ախէր
շէյլէրի պիլմէք պիլմէմէք՝ էպէտի սէ-
լամէթէ զարարը ֆայտասը եօգ տուր
տէրիզ . վէ քէնտիսի տէ պունու զիքր
էթմէսինտէ նաֆիլէ զահմէթ էթմիշ :
Լ՛նճագ՝ Պետրոս առաքեալըն սէյլէտի-
յի՝ աննամասը միւշքիւլ մատտէլէր
պունլար օլմամալը . զիրա պունլարա
ճահիլէր էյրի մանէա վէրէրէք ճան-
լարընըն թէլէֆինէ գաստ էթմիշ օլ-
մաղլար : Լ՛յո նահապետին կէմիսինին
էօլչիւսիւ հագգընա Սոփսէսին թարիֆ
էթտիյի արշըն՝ տիւրկէրլէրին գուլան-
տըղը արշըն տէյիլ , օնուն եարըսը տըր
եախուտ իքի գաթը տըր տէմէք՝ քիմ-
սէնին ճան թէլէֆինէ սէպէսլ օլամաղ :
Լ՛անըշ մանէա գալտրրան քէլամ ախ-
նէ տայիր մատտէ օլմալը քի ճանա զա-
րարը՝ տօգանսըն . էյլէ իսէ էլզէմ մատ-
տէլէրտէ տէ աննաշըլմասը կիւճ քէ-
շէլէր վար ըմըշ :

82 . Պուշէր տէր . * Սալթ պու ի-

„ թիգատտա ըզ քի՝ քիշի հաւատաց-
 „ եալ վէ ազիզ վէ մէսուտ օլաճաղընչա
 „ վէ սէլամէթէ էրէճէյինէ նէ գատար
 „ քիֆայէթ էտէր սէ՝ Լստուածաշունչ-
 „ տան օլ գատարընը էօյրէնէ պիլիր , վէ
 „ պիզ տախի պունտան զիյատէսինի իս-
 „ թէմէյիլ : 1) է պու նիհայէթէ էր-
 „ տիրէն ճշմարտութիւնլարա՝ գլխաւոր
 „ հաւատալիք տէր իզ , փրկութիւն
 „ մատտէսի պունտա տըր . վէ ին-
 „ սան քէնտի ճանընա լազըմ օլանը
 „ Լստուածաշունչտան էօյրէնէ պիլիր
 „ տէրսէք՝ պունլար իչին տէր իզ 11 :

1) քին չինքի Լստուածաշունչտա
 գլխաւոր հաւատալիք շունլար տըր :
 պունլարա ինանմագ ֆարզ տըր , օպիր-
 լէրինէ ինանմազ սան վէ հիչ պիլմէզ
 սէն տէ զարարը եօգ տուր տէյի իշա-
 րէթ շլունմուշ տէյիլ տիր , պու գլխա-
 ւոր հաւատալիքլէրի նէրէտէն էօյրէն-
 մէլի : Լստուածաշունչուն հանկը եէ-
 րինի պիլմէք ֆարզ տըր վէ նէրէսինի
 պիլմէք լազըմ տէյիլ իսէ՝ պունու քիմ
 էօյրէտէճէք . վէ պիրիսի պիզէ պունու

Թարիֆ էտէճէք օլուր սա՛ չինքի մար-
 քարէ տէյիլ , Վրիստոս տէյիլ , վէ
 սէջլէտիյի Լստուածաշունչտա եօգ
 տուր , նէ էմնիէթ իլէ օնուն սէօյլէտի-
 յինէ ինանմալըյըլ : Պուչէր քէնտիսի
 սէջլէմէյօր քի գլխաւոր հաւատալիք
 հանկըսը տըր . վէ սիւալ էթտիյիմիզտէ
 շու ճէվապը ալըյօրուլ : * Պու գլխա-
 ,, ւոր հաւատալիքլէրին միւֆրէտատիւզ-
 ,, րէ Թաֆսիլի պաշգա սուրէթ տիր .
 ,, պիւլ տէրիզ քի՝ ինանըլաճագ մատ-
 ,, տէլէրին իչինտէ էլզէմի վար . վէ պու-
 ,, նա օգուլան քէնտիսի տէ գայըլ օլուր .
 ,, խասիւնլէրիմիզ տէ տէրունտէն գայըլ
 ,, օլուրլար , հէր նէ գատար լիսանէն
 ,, Թագրիլլէրինտէ տէտիյիմիզին միւղա-
 ,, յիրի իշիտիլիւսէ պօշ տուր : Պու գըլ-
 ,, խաւոր հաւատալիքլէրի պիր պիր Թա-
 ,, րիֆ էթմէնին եէրի տէյիլ տիր . շիմ-
 ,, տիլիք՝ շու էլզէմ տիր , օպիր տէյիլ տիր
 ,, տէմէյէ իհտիյաճըմըլ հօգ . շու գա-
 ,, տարընը իսպաթ էթմէք քիֆաէթ է-
 ,, տէր՝ քի Լստուածաշունչտա պուլու-
 ,, նան քէլամլարըն պիր ազընը պիլմէք

„ ղայեթ ելգեմ տիր . վէ պիր աղջ պի-
 „ լինմէսէ տէ օլուր || :

83 . Վլխաւոր հաւատալիք մատտէ-
 սի խոստուսունտա պիղիմ տախի թագ-
 րիրիմիզ օլտուղունու էյի սէյլէմիշ .
 վագըա պիզ տախի տէրիզ քի՝ պիր գլ-
 խաւոր հաւատալիք վար աըր , քի օնա
 ինանան թամ քրիստոնեայ օլուր . ախէր
 մատտէլէրի պիրէր պիրէր պիւմէք
 ֆարզ տէյիլ տիր : Վ է պու՝ պիղճէտէ
 վէ հագըգաթընտա՝ եկեղեցիէ ինանմագ
 տըր . պիր քիմսէ՝ Վրիստոսուն ընդ-
 հանրական եկեղեցիսի գատիմտէն պէրի
 նէ քի ինանըյօրսա պէն տախի օնու ի-
 նանըրմ տէր սէ՝ թամ քրիստոնեայ
 տըր : Վ պին չիւնքի Պուշէր եկեղեցիէ
 ինանմասընը լպըգ կէօրմէյէնլէրտէն
 տիր , շու գլխաւոր հաւատալիք տէտիյի
 նէ՝ շէյլէր օլտուղունու քէնտիսինտէն
 էյրէնմէք իսթէր իտիք : Պիլիր իմ ամ-
 մա սէյլէմէմ թավուրու թուլմասը-
 նա տլտանմա . պու մատտէյէ մապէյն-
 լէրինտէ գարար վէրիլմիշ օլմատըղջ ի-
 չիւն՝ գլխաւոր հաւատալիք շու տուր

տէյի հիւ պիր շէյ կէօսթէրէմէզ . պիր
րէր պիրէր սայմաղա հաճէթ տէյիլ տէ-
տիյի հիլէսինտէն նաշի տիր . հաճէթ տէ-
յիլ տէյէճէք եերինէ Գադիլ տէյիլ տէր
սէ՝ լազըրաը տօղըրուլուր :

84. Պոլնու պէջլէ սէջլէաիքտէն
սօնրա կէօրիւնիւր քի՝ ազլէնա սուհու-
լէթլի պիր թարիգ կէլմիշ . օնուն իչիւն
հէր նէ գատար սէջլէմէք լազըմ տէյիլ
վէ սէջլէմէմ տէտի իսէ՝ սէօզիւնտէ
սուլրմազ . պիլտիյի գատարընը սէջ-
լէր : * Լ՝ստուածաշունչու հէր քէս ան-
,, նայա պիլիր տէմէմիզ իլէ սալթ շունու
,, աննամալը քի՝ հէր քէս քէնտինին
,, իսլահ վէ թագտիս վէ շէրէֆէ նայիլ
,, օլմասընա նէ լազըմ ըսա՝ Լ՝ստուածա-
,, շունչտա օնու աննայա պիլիր : Եւ
,, «էր Էն Էն Էն» լուղէթինի մաիսուս
,, գօյտուգ՝ տէր . ղերա Բլահըն իհ-
,, սանը թիւրլիւ պէ թիւրլիւ օլտուղու
,, միսիլլի՝ ինսանըն տախի ազլէ վէ իտ-
,, րաքը թիւրլիւ պէ թիւրլիւ օլմագ լա-
,, զըմ կէլմիշ տիր Եւ Եւլէ իսէ գլխա-
,, ր հաւատալիք ատամընա կէօրէ օլու-

Եւ յոր ումուշ : Եւ ահա չէ՛ իջին Եւրի-
 ոսու վէ Սաբէլի վէ Սակեգոնու վէ
 Եւստորու վէ Եւտիքէսի հերետիկոս
 տուր տէյի նշովել էտէյորուզ : Եւրի-
 ոսուն իսլահ վէ Թագտիս վէ շէրէֆէ
 նայիլ օլմասընա՝ ԵւրորդուԹիւնու վէ
 Բրիստոսուն Եւլահլըզընը Թանըմա-
 մագ լաղըմ ըմըշ : Սաբէլ Եւրորդու-
 Թիւնուն Եւնճլարընը , վէ Սակեգոն՝
 Հոգին սուրբուն Եւլահլըզընը ինքեար
 էթտիլէր իսէ՝ օնլարըն իսլահընա վէ
 Թէգատտիւսիւնէ վէ շէրէֆէ նայիլ օլ-
 մասընա էջլէ լաղըմ ըմըշ : Այ էկէր
 պունլար պաշգա Թիւրլիւ սէջլէյիպ է-
 կեղեցիէ իթթիֆագ էտէ իտիլէր՝ զա-
 հիր ճանլարը Թէլէֆ օլաճաղ ըմըշ :
 Պուշէրին սէջլէտիյի պաշգա մանէա
 դալտըրմազ . վէ պունլարըն պէջլէ
 մէսհէպլէրէ զահիպ օլմալարը տա՝ Եւ-
 լահըն իհսանը Թիւրլիւ պէ Թիւրլիւ
 օլտուղունա իմթիսալէն իմիշ . պուն-
 տան տա պէջիւք քիւֆիւր օլա պիլի՛ր
 մի : Եւջլէ իսէ՝ Պուշէրին դավլինճէ՝
 տինլէրին հէփսի պիր տիր . զահիր պա-

զը աստամ Քրիստոս Մ. լա՛հ տըր տէյի
ինանըր , պաղը ատամ Մ. լա՛հ լըղընը
ինքեար էտէր իսէ՛ իքիսինին տէ զա-
րարը եօգ . Մստուածաշունչու օգու-
տուղունտա՛ քէնտի սէլամէթինէ նէ՛
լաղըմ ըսա՛ օնու էջրէնիօր : Վ է չիւն-
քիւ իքի քէլամ պիր պիրինէ զըթ կէ-
լիր սէ՛ իքիսի պիրտէն տօղրու օլամազ ,
լաքին իքիսի պիրտէն եալան օլա պիլիւ .
տինլէրին հէփսի պիր տիր տէմէնին
թահտընտան՝ տինլէրին հէփսի եալան
տըր տէմէք չըգաճաղը պէյանտէն միւս-
թէղնի տիր : Պուչէրին տախի Ֆիքրի
պու օլտուղու՝ սէօյլէտիյինտէն մալիւմ
տիւր : Լքեղեցիէ ինանմայանլարըն սօ-
նու տինսիղլէք օլմասընըն տա՛ պու
պիր աղիւմ իսպաթը տըր :

Պլխաւոր հաւատալիք պահսը բրօ-
թէսթանլարըն մապէյնինտէ եէնի ի-
ճատ տէյիլ . վէ ասըլ իթիփատլարը
նէյէ միպնի օլտուղու պունտան պէլլի
օլաճաղը իչիւն՝ պու խուսուսու պրրճա
թէֆահհուս էթմէք լաղըմ կէլիր :

ՊԼՊԻ ԽԵՍԻՍ

ԳԼԽԱՒՈՐ ՀԱՒԱՏԱԼԻՔ ՏԵՄԵՔԼԷ
ՄԷՇՀՈՒՐ՝ ԻՆԱՆԸԼՄԱՔ ՀԱԳԳԸՆԱ
ԲՐՕԹԷՍԹԱՆԼԱՐԸՆ ԷԼՁԻՄ
ԹՈՒԹՏՈՒՂՈՒ ՄԱՏՏԵԼԷՐ

85. **Գ**ատիմտէն պէրի հաւատա-

յեալար իչինտէ մապուլ Թու.թուլան
տինին մատտէլէրի՝ ութեր պիրէր պիրէր
ինքեար էթմէյէ պաշատը ըսա , ասը
եէնի իճատ իթիգատըն հուտուտունու
քէսմէք իճապ էթմէսինաէ՝ կիւն կիւնէ
թիւրլիւ դաւանուլթիւնլար չըգտը : Ա՛հ
ճիւմլէսինին պաշընտա՝ պու դաւանուլ
թիւնու եափան պիզ տէյիլ իզ , իլա
Լաւհըն ինսանա իլհամ պույուրտու-
ղու քէլամըն իգթիղասընճա եափըլ-
մըշ տըր տէ յի Թադրիր էտերլէր իսէ
իտի տէ , վազըթ մէրուրինտէ ախէրինի
եափմադ իզթիղա էթմէսինտէն մատա՝

Լուծերին մագպուլ թուխտուղու դա-
 ւանուծիւնա կալվին պէյէնմէզ . կալ-
 վինին եափտըղընը . Օլւինգլիոս վէ
 Վառլոշթատ գապուլ էթմէզէր . պի-
 րէր թանէ տէ պունլար եափարլար .
 պիրլէրինէ մագպուլա կէչմէզ : Սէ-
 լանքթօն պիր թարաֆա չէքիլմիշ՝ հիւ
 պիրիսինէ պէյէնմէզ , լաքին Լուծեր-
 տէն գօրգուպ էմրինէ միւթի օլմաղա
 մէճպուր : Եւլէ քի՝ բրօթէսթանըղըն
 իւք պայրաղընը աչան Լուծեր տահա
 սաղ վէ հայաթտէ իքէն՝ բրօթէսթան-
 լըդ սընըֆլարը վէ ֆըրգալարը՝ եիրմի
 գատար օլտու : Սէ հէփսի տէ՝ պիղ
 տինիմիղի ինսանտան էջրէնմէյիղ՝ Ես-
 տուածաշունչտա միւհարրէր Եւլահըն
 քէլամընտան էջրէնիւր իզ տէրլէր :
 Եմմա չիւն հէփսի պիր սկյագ իւզըէ
 Եւլահըն քէլամընը աննայամայօրլար
 ըտը , վէ հէր քէս քէնտի աննատըղը-
 նա հագ վէրիպ՝ ախէրին աննայըղընա
 պէնտ օլմայը նահագ սայար ըտը , իթ-
 թիֆագ իչէրինտէն գալգտը :

36 . Ուղղափառլար պունլարըն պու

հալլերի կէօրիւպ՝ նիհայէթինիզ նէրէ-
 յէ վարաճագ տէյի սիւալ էտէրլէր . վէ
 ալու գատար պիրպիրինէ զըթ իթիգատ-
 լարտա՝ «*Ողդես առաքեալն «Վ»ի հա-
 ւատք»* տէտիյի տին պիրլիյի (Լփես . գ.
 3) մապէյնլէրինտէ նէ՝ ֆիքիրէ աննա-
 շըլտըղընը էօյրէնմէք իսթերլէր իտի :
 Վրիստոնէութիւն՝ Լլահըն ինսանա
 պէյան էթտիյի ճշմարտութիւնա մէպնի
 օլաճագ . ճշմարտութիւն պիր օլուր վէ
 տէյիշիլմէզ . պունլարըն այտա պիր տէ-
 յիշիլէն հաւատք գաւանութիւնլարնտա
 ճշմարիտ հաւատք նաճըլ պուլունա պի-
 լիր տէյի սօրտուգլարընտա՝ ազըլը բը-
 րօթէսթանլար սիւքիւթ էտէրլէր : Ժիւ-
 րէօ նամ բրօթէսթան չըգար՝ քրիստո-
 չէութիւն գատիմտէն պէրի էն էլլէմ
 մատէլէրինտէ թէպտիլ օլարագ քէմա-
 լիէթէ կէլմիշ տիր տէյի քիւֆր էթմէ-
 յէ , վէ Լլահըն իշինի ինսան իշի կի-
 պի էքսիքլիքտէն քէմալիէթէ էրմիշ կի-
 պի կէօսթէրմիյէ թէսատտի էտէրիսէ
 տէ , երնէ բրօթէսթանլարըն իշինտէն
 պիրի Ժիւրէօյա գարշը եազըպ՝ քրի-

տոնէութիւն գատիմտէն պերիպիր տիր՝
 վէ հիւ պիր վագըթ ասլա տէյիշիւմե-
 միշ տիր տէյի՝ գավի շէհատէթլէրիլէ
 իսպաթ էտէր¹։ Պոլ սկյազ իւզըէ քէն-
 տի սէօյլէտիքլէրինի քէնտիլէրի պօզ-
 տուդտան սօնրա՝ պիր թարիգ գալտը
 թութաճադ, կիւնտէն կիւնէ թագրի-
 րի տէյիշիլէն մատտէլէր՝ փէք էլզէմ
 մէվատտէն տէյիլէր իտի տէմէլի օլտու-
 լար։ Պոլնու պէօյլէ սէօյլէտիքտէն սօն-
 րա՝ պոլ մատտէլէրի գապուլ էախուս

1. Ժնիւթ՝ Սոփիէանլարն Ռաւիլի
 (Թապը Կը Սօփիէանիլ) Բիւտայընիւ Նի-
 ֆիա Ժողովոնորան էվլէլ, վէ օլ Ժողովոն
 օլան Հայրապետլէր իլիան՝ Երրորդոնիւն
 Խոհարարոնա էյնճէ աշնա Կէյիլէր իտի Կէր։
 Ղեւլէն համ Բըֆլէտիւն Լարոնա-
 Ժաֆանը՝ Լաւալէլլարն Նիւնիւրէն պերի
 Վիլիսորոն Լալալլըլլ Կիւսպոնէալտըն
 Ժապէյիլիտէ Ժոգիլլը՝ վէ ասլա Կէյիշիլէթիշ
 օլտուզոնոն իսպալի էլիթէ Կըմիւնիա, օլ ժաֆ-
 թըն հայրապետլէրիլէն վէ ալիլլէրիլէն շէհա-
 րիլիլէն էւլ Գըլաւիլապէ Կապիլ էլիթէ Կէր։

րէտտ էթմէքտէ քրիստոնէութիւնս
տօգանըր քէօշէսի եօգ տուր . գապուլ
էտէն տէ՛ էթմէյէն տէ՛ ճէննէթէ կիտէ
պիլիր տէմէք գօլայ օլուր ուտու :

87. Գլխաւոր հաւատալիք Փարզը
բրօթէսթանլարտա օլ վազըթտան պաշ-
լանմըջ օլուպ՝ ինանըլաճագ մատտէլէ-
րին պիր վաֆիրի էլպէմ թութուլմուշ
տուր , քի զիւիւմլէրինճէ ճէմի քրիս-
տոնեայ օլան մութլագա պունլարա ի-
նանմալը , լաքին պու մատտէլէրին տէ նէ
օլտուղու տահա մալիւմ տէյիլ . վէ օն-
տան մատասընա ինանմագ եախուտ ի-
նանմամագ զարարսըղ շէյ տիր : Պր.ւ
նուն ասըլ պաշլանկըճը պու սէպէպ ի-
լէ օլմասընը՝ նագլ էտէճէյիմ մէնգըպէ
սապիթ էտէր : Իւչիւնճիւ Կիյլէօմ ին-
կիլիզ փատիշահը՝ թիւրլիւ մէզհէպլէ-
րին արթմասը իւզիւնտէն Ինկիլթէո-
ւատան իսթիլալ վէ իսթիլաթ էքսիք
օլմատըղընը ֆէհմ էտիպ , սէպէպինի
գալտըրնճա հէր շէյ սըրասընա կիրիր .
վէ հէր քէսին իթիգատը պիր օլուրսա՝
մէզհէպ մարալասը տէֆ օլուր տէյի

միւլհազա եթմիշ : Վէ իճրասընա թեր-
 թիպ տիւշիւնմէքտէ իբէն , () քսֆըռու
 շէհրին մէշհուր պէօյիւք մէքթէպին
 (համալսարանն) միւլհազաթընտան՝
 Նքգէթեր մէքթէպտէ Մստուածարա-
 նութիւն տէրսի վերէն ուստաթ Մը-
 թուր Պըռէյ նամ քիմնէ՝ փատիշահըն
 մերամընը աննայըպ , չըպլազ Մւետա-
 րան (Տի նէքըտ Կօսրէլ) ատըյըլա պիր
 քիթապ թէէլիֆ էյլէտի : Եանի քէն-
 տի ագըը սըրու՝ սատէ աւետարան տէ-
 մէյիլէ նէ աննաշըլըր սա , օնու այըլծա-
 պիր քիթապա ըապթ էթտի . քի օլ քի-
 թապտա՝ ինանըլմասը ֆարզ օլան մատ-
 տէլէրտէն պաշգա շէյ պոլլունմայա-
 ճազ . վէ օլ չըպլազ աւետարանտա պու-
 լունմայան քէլամը՝ ասըլ աւետարանտա
 օգույան ինանմազսա տա զարարը օլ-
 մայաճազ : Պունուն իշիւն՝ հաւատամք-
 տա մինտէրիճ օլան պիր թագըմ՝ մատ-
 տէլէրի տալսի՝ պունլարա ինանմամանըն
 զարարը եօգ տուր տէյերէք պիր թա-
 րաֆա պըրագտըգտան սօնրա՝ հայրա-
 պետէր վէ ժողովքլար պօշ շէյլէր ի-

չիւն աղիմ կիւրիւթիւ չըդարմըշար
 տէյի իթալէի լիսան էտէր : Պունուն
 սէօյլէտիյի նաֆիլէ մարազա չըգարան-
 լարըն իչինտէ կէօրիւր իւզ Նիկիա վէ
 Վոստանդնուպօլիս ժողովքլարընը , քի
 պիրինտէ Ղրիոս՝ Վրիստոսուն Մ.Լ-
 լահըղընը ինքեար էթտիյի իչիւն , վէ
 օպիրինտէ Սակեդոն՝ Զոգին սուրբու
 Մ.Լահ թանըմատըղը իչիւն՝ նղովքու-
 լա եկեղեցիտէն իխրաճ օլտուլար : Պը-
 ուէյ զանն էտէր իտի քի՝ պու եօլ ուլա
 հէր գաւղա տէֆ օլուր . լաքին ում-
 տուզու կիպի չըգմատը . քիթապ պա-
 սըլըպ մէյտանէ չըղընճա՝ հէփսի գաթ-
 չը տուրմաղա պաշլատըլար . աղիմ նի-
 զա չըգտը , վէ մարազա թէպին օլ-
 մաք իչիւն՝ Պըուէյին եափտըղը քիթա-
 պը աթէշէ աթտըլար . վէ քէնտիսինի
 տէ՝ 1690 մայիս 19 թարիյիթինտէ՝ մէք-
 թէպտէն տիշարը՝ վէ համալըսարանա
 միւթալիք ալիմլէրին տէֆտէրինտէն
 գալտընը բէսիտ էյլէտիլէր : Վէ չիւնքի
 Պըուէյ պու քիթապընտա հէր մէզհէ-
 ոյի՝ վէ Սոկինեանլարը տաթի ճէննէթ

Եօլունտա տըրլար տէյի կէօսթէրմէյիլէ
 Լաթիթիւտինէր տէնիլէն բրօթէսթան-
 լարա իթթիֆադ էթմիշ կէօրիւնիւր
 իւտիւ . մէզքիւր Դիւրէօ՝ քի գապլա
 սէվէր պիր քիմնէ իտի . Պըռէյէ գար-
 շը քիթապ եափտը . Պըռէյ տաթի .
 նա գարշը եազտը . վէ սալթ ռաճօն
 սէջլէմէյէ գանսաթ էթմէյիպ՝ թարա-
 Ֆէյնտէն պիր պիրինին օնօռունա աօ-
 գանաճադ սէօղլէր եազըլտը : Դիւրէօ
 քէնտիսի՝ գլխաւոր հաւատաղիք խո-
 սուսունտա նէ իթիգատտա օլտուղունա
 սօնրա կէօրիւրիւզ , շիմտիլիք սէօհպէ-
 թիմիզ Պըռէյին հադգընա օլտուղու ի-
 չիւն փիշինճէ շունու տա իշարէթ էտէ-
 լիմ քի , պու քիթապըն սէպէպի իլէ
 Պըռէյ իչիւն Սոկինեան վէ Լըրիոսահան
 հերետիկոս տուր հալատիսի չըդըզըն-
 տա՝ թէսահուպ էտէն տաթի օլտու .
 Լէքէնք նամ բրօթէսթան՝ Պըռէյին
 իւզէրինտէն հերետիկօսլուզ աւընը
 գալտըրմաղա պունտան պաշգա պիր գօ-
 լայ Եօլ պուլմատը՝ իլա Պըռէյ Բըրիս-
 տոսուն Լաահլըզնա ինանըր ըտը տէ-

յի իսպաթ էթմէյէ եօրուլաճաղընա՝
 Վրիստոսու Մ. Լաճ ինանմագ՝ գլխաւոր
 հաւատալիքէրտէն տէյիլ տիր տէյիպ
 պիթիրտի : Լուտերականլար վէ կալ-
 վինականլար՝ գլխաւոր հաւատալիքէ-
 րին հէփսինտէն պաշլըսը՝ Վրիստոսուն
 Մ. Լաճըլընա ինանմագ տըր տէյէճէ. ք-
 լէր իմիշ . պունու Սոկինեանլարա ան-
 նաթսընլար . վէ եկեղեցի գարարընը
 տիյնէմէտիքտէն սօնրա քիմ. քիմիւն
 սէօղիւնիւ տիյնէյէճէ. ք իսէ մապէյնլէ-
 րինտէ սուլճ օլսունլար . պիզ սէօղիւ-
 միւղիւն սըրասյնա պապալմ :

88. Սահիճ ընդհանուր եկեղեցիտէ
 տին պիրլիյի օլաճագ տըր . պու եկեղե-
 ցի նէրէտէ տիր տէյիւ բրօթէսթմանլա-
 րա սօրարըզ : Պիշ իշ տէմէյէ փէք
 ճէսարէթլէրի եօգ . զիրա Լուտէրտէն
 էվվէլ նէրէտէ իտինիզ տէյի սիւալ
 էթտիյիմիղտէ՝ ճէվապընա թաճիզ օլա-
 ճաղլարընը պիլիւրէր : () նուն իշիւն

1 Պրէմիէնի հոմ. դիւ ինիւէլ. 1838 Գէ
 Քրօնիսթոնլըլն հոգիւնի ետղըն՝ պաշլանիք-

մաաթ աննարլար ըտը . անճագ պու՝
 Սիսթեմ տը 1՝ 1, կլիզ նամ քիթա-
 պընտա տէր . * կաթուղիկէ վէ ընդ-
 ,, հանրական եկեղեցի հէր մեղհէպլէրէ
 ,, եայըմըշ տըր . վէ հէր հանկը մեղ-
 ,, հէպտէ գլխաւոր հաւատալիքէր ըէտտ
 ,, օլունմամըշ ըսա , պիրպիրլէրինէ լա-
 ,, նէթ օգումագ տէրէճէսինտէ տախի
 ,, մապէյնլէրինտէ նիֆագ օլսա՝ հէփսի
 ,, պիր եկեղեցի ազասը տըրլար || : Պու
 թիւրլիւ եկեղեցի քիմի՞ն ագլընա կէլ-
 միշ օլուր . պու նաճըլ պիրլիք օլույօր
 քի իթիգատա տէյիլ . մուհապպէթ-
 տէ տէյիլ . իլլա՝ պիր պիրլէրինէ խու-
 սումէթ էթմէքտէ՝ վէ պիր պիրլէրինէ
 լանէթ օգումագտա օլույօր : 1, անէթ օ-
 գումագ տէմէք՝ քէնտի պուլունտուղու
 ճէմաաթտան իսրաճ էթմէք տէմէք
 տիր . պունլար պիրպիրինի իսրաճ էտէ-
 յօրլար ըսա նաճըլ պիր օլա պիլիլէր .
 վէ պէյլէ օլտուղու հալտէ՝ Վրիստո-
 տական եկեղեցիին շէյթան հիւքմիւն-
 տէն նէ՞ ֆարգը օլմուշ օլուր : 2, անկը
 հիւքիւմէթին զաթընտա ֆըրգա վար

ըստ՝ խարապ օլուր . վէ հանկը շէհիր-
տէ ևախօտ էվտէ նիֆագ օլուրսա՝ Եը-
զըլըր ¹ տէտի Վարիստոո էֆէնտիմիզ :
Լաքին պունլարը պու տէրէճէ ույղուն-
սուզ շէյլէր սէօյլէմէյէ մէճպուր էտէն՝
խաֆիֆ պիր շէյ տէյիլ տիր : Յիսուս
Վարիստոոսուն Եկեղեցիսինէ տախիլ օլ-
մայրնճա՝ քրիստոսնայ վէ հաւատա-
ցեալ սայըլմայաճագլար . վէ տախիլ
իզ տէմէք իչին՝ հէր մէզհէպլէրի պիր-
տէն Եկեղեցիէ սոգուպ՝ քրիստոնեայ-
լէք իթիգաթընը հիչէ չըգարմագտան
պաշդա գօլայրնը պուլամամըշլար : Սէ
պու աճայիպ վէ նէվիճատ գըյաս միւ-
ճիւպինճէ՝ ասըլ սահիհ հաւատք՝ հէր
մէզհէպին իթիֆագ էթտիյի պիր գաչ
մատտէյէ րապթ օլունույօր . քի գլխա-
ւոր հաւատալիք տէնիյօրլար . մէսէլա՝
Լըլահ վար աէյի մէզհէպլէրին հէփսի
իթիֆագէն սէօյլէր . վէ տահա պու-

1 . Լաթնայն Ռաֆաւարս-Ռինն Բաթանէալ
յանյն էր՝ աւերի . և Լաթնայն Բաղտի Խոս-
րոսն Բաթանէալ յանյն էր՝ ո՛չ Խաչցէ :
(Մատթ . ԺԲ . 25) :

նուն կիպիւէր վար ըստ՝ տին պիրլեյի
պունլարտա տըր . ասէրի ճիւմէսի
թահմին տիր , տին մատտէսի տէյիլ
տիր տէմիշ Չիլինվըռթ :

89 . Պոլ գլխաւոր հաւատալիքէրի
Մատուածաշունչտա պըրճա իշարէթ օ-
լունմուշ պուլամայաճաղըզ . նէ՝ նի-
շանէ իլէ թանըմալը տէյի սիւալ էթ-
մէք հագ տըր . պագալըմ՝ նէ՝ ճէվտպ
վէրիլէր : Վիւրէօ իւշ նիշան կէօս-
թէրի . լաքին իւշիւնտէն տէ գալպ օլ-
տուղունու բրօթէսթանլար քէնտիլէրի
տախի աննայըպ՝ չօղու մագպուլ թութ-
մաղ : Իլք նիշանէէ՝ Կոյիւ տէյի պի-
լերիզ : Վլօտ վէ Վիւրէօ՝ իքիսի պիր-
տէն պիլ իթթիֆագ տէրլէր քի՝ նասըլ
քի ըշըղ կէօրիւնճէ , վէ սըճապըղը՝
աթէշէ եաքըն կիտինճէ , վէ թաթլըյը
վէ աճըյը՝ աղղընա ալըպ տաթտըղըն
պիրլէ աննարսըն , քէզալք Մատուա-
ծաշունչ քիթապը օգուտուղունտա
տախի գլխաւոր հաւատալիք հանկըսը
օլտուղունու քէնտի քէնտինէ տույար-
սըն : Ուոսօ՝ աստուածաշունչ քիթա-

պըն Բլաճտան իշամ օլառուղունու
 թանըմաղ ըտը . լաքին օ տա պունլար
 կիպի սէօյլեր : “Տէրունիմտէ նէ տույ-
 „ կու ալըրսամ տէր՝ պէնիմ գըլափու-
 „ զում օ օլաճագ տըր . ագլըմտան
 „ պիատէ՝ տույկումա եէլթէնմէյի պանա
 „ կանոն էթմիշ իմ , հեր եէրտէ Բլաճը
 „ քէնտի ամէլլէրինտէ կէօրիյօրում .
 „ քէնտիմտէ տախի տույայօրում . ճա-
 „ նըմը տա տույայօրում . վէ տույկում-
 „ ուլա վէ Ֆիքրիմ իլէ աննայօրում , :
 Պաճ , կէրէք Վլօտ վէ ժիւրէօ բրօ-
 թէսթանլար՝ վէ կէրէք Ուուսօ տինսիզ
 տին մատտէլէրինի Փարգ էթմէյէ պիր
 կանոն գուլանըյօրլար . Փարգը շու քի՝
 Ուուսօնում տույտուղու սալթ ագլի պիթ
 տին օլույօր . օ պիրլերինին տույկումու
 պիր ազ նալիք չըգմը՝ Բլաճտան իլ-
 ճամ օլմուշ տին տախի տույայօրլար :
 Աէ Բլաճըն վարլըղընը ինքեար էտէն
 անաստուածըն իշինէ տէ պու կանոն փէք
 էյի կէլի . Բլաճըն վարլըղընը տույ-
 մամագ պանա դապաճաթ մը տըր տէր .
 հեր քէս տույտուղունու ինանաճաղ ը-

« Եւ այլն տուցամարդըմ իչինն՝ ինանմա-
ղա տա պօրճլու տէյիլ իմ տէր : Ա է
պու մինվալ իւզրէ պու կանոն գալպ չը-
գար :

90 . Իքինճի կանոն պունու վերիւր
Սիւրէօ՝ քի գլխաւոր հաւատալիք տէ-
նիլէն մատտէլէր՝ քրիստոնեալըզնէ Է-
սասընա մէրպուլթ օլմալը : Հ իմտի տէ
քրիստոնեալըզնէ էսասը նէ՝ տիր տէյի
սօրմագ իգթիվա էտէր : Սօրտուղունտա
իլք էվվէլ ճէվապ եերինէ քրիստոնեայ-
սըն տա տինինին էսասընը պիլմէյօր
մուսուլն տէյի հիճվէ պաշլարսա գօրգ-
մա . զանն էթմէ քի քէնտի պիլիւր տէ՝
սէնին պիլմէտիլինէ թաճիպ չէքիյօր .
հալէա մապէյնլէրինտէ պու խուսուստա
իթթիֆագ Եօդ տուր . վէ պէյլէ սէյ-
լէմէսի՝ սէնի մահճուպ տիւշիւրիւպ՝
քէնտիսի տալսի պիր թիւրահաթ սէօղ
իւլէ էլինտէն գուրթուլմագ իչին տիր :
Ա է պու էսաս խուսուսունա իթթիֆագ
օլմատըգճա՝ պու կանոնուն վէ նիշանըն
ֆայտէսի օլամաղ : Օ իրա պիր իթի-
գատ պիր պաշգա նամալիւմ իթիգատէ

մերպո՛ւթ մոռ տուր տէյի՛լ մի տիր՝ նա՛-
սըլ աննամալը : Վէ քրիստոնեայլըլըն
էսասընտա իթթիֆագ օլունունճա՝ գըլ-
խաւոր հաւատալիք տէ պաշգա շէյ տէյ-
իլ տիր . տին էսասը՝ վէ տինին պաշլըճա
թանըլաճագ մատտէլէրի՝ հէփսի պիր
տիր :

91 . Պու կանոնուն իշէ եարամազ օլ-
տուղունուն՝ Վիւրէօ քէնտիսի տէ ֆարգ
էթմիշ օլուպ՝ պիր իւշիւնճիւ կանոն
կէօսթերիր : “Շէր նէյէ քի ճէփ քը-
” րիստոնեայլար հէր մահալտէ քրիս-
” տոնեալըլըն պաշլանկըճընտան պու
” կիւնէ տէք՝ հիշ պիր քիմսէ իթթիլաֆ
” էթմէյէրէք պիլ իթթիֆագ ինանըր-
” լար սա՝ մոթլագա ինսանըն րուհանի
” սէլամիթինէ էլզէմ մատտէ տիր . վէ
” գլխաւոր հաւատալիք պու տուր : Պա-
” նա էջլէ կելիր քի տէր՝ էն էմին վէ
” սաղլամ կանոն պու տուր ” : Շէր ա-
տամըն ազլը պիր տէրէճէ քէսկին օլ-
մատըղընա թէղէլտէն պիր իսպաթըմ
վար . պու կանոն Վիւրէօյա փէք սաղլամ
վէ էմնիէթէ շաէսթէ կէօրիւնմիւշ . պա-

նա փէք չհրիւք վէ գալա կէօրիւնիւյօր :
 Պու կանոնուլա գլխաւոր հաւատալիք
 պուլունմազ տէյի կէլիր պանա , զիրա
 ինանըլաճագ մատտէլէրին հիչ պիրի-
 սինտէ յիւրէօնուն արատըղը իթթի-
 ֆագը պուլամայօրում : Հէր իթիգա-
 տըն պաշը՝ Ալլահըն վարըղընա ինան-
 մագ տըր , սօրալըմ յիւրէօյա քի՝ քը-
 րիստոնեայըղըն պաշանկըճընտան պէ-
 րի պու կիւնէտէք հէր քրիստոնեայ հէր
 մահալտէ պիլ իթթիֆագ պունա ինան-
 մը՛ յը : Տիտոօ վէ Պառթէ վէ Հիւմ
 կիպի՝ Ալլահը թանըմայըղ տէյի աչըգ-
 տան թագրիր էտէն տինսիլէրի պիր
 թարաֆա պրագալըմ , քրիստոնեայը-
 ղըն տէրունինտէն չըգըպ այրըմա պիր
 մէղհէպ տէ Սանիքէցիլէրինքի տէյի՛լ մի
 իտի , պունլար Ալլահըն պիրլէյինի ին-
 քեար էտիպ՝ իքի ալլահ վար տէրլէր
 իտի , էօյլէ իսէ՝ պունլար՝ Աստուածա-
 շունչուն պազի քէլամլարընա էյրի մա-
 նէա վէրէրէք քէնտի մէղհէպլէրինէ մէ-
 թանէթ իւզըէ օլտուլար տէյի՝ Ալլահըն
 պիրլէյի տէ գլխաւոր հաւատալիք սըրա-

սընտա օլմամալը , վէ պունու օ սըրա-
տան իխրաճ էթտիքտէն սօնրա՝ գլխա-
ւոր հաւատալիք նէ՞ պուլա պիլիրսին :

92 . Բրօթէսթանլարըն Լճնտիֆէ-
ռան տէնիլէն սընըֆը՝ Լճստռաճաշունչ-
տա ինանըլաճագ մատտէլէրի պուլմաղա
իւչ կանոն պուլտուլար , վէ Դիւրէօ-
նուն սաղլըլընտա մէյտանա չըգարտը-
լար . Դիւրէօ պունլարը թէրք էթտիր-
մէյէ չօգ չապալատը . լաքին բրօթէս-
թանլըլըն իգթիղասընտան օլտուղու ի-
չիւն՝ սէօղիւնիւ եօրիւտէմէտի . պիր քի՝
հագգը եօղ ուտու . վէ իքինճի՝ քէնտի
վէրտիյի կանոնլար չիւրիւք չըգտըգտան
սօնրա՝ պու կանոնլար իպթալ օլունուր-
սա՝ եէրինէ պաշա կանոն կէօսթերմէ-
լի իտի : Պու կանոնլար ասըլ բրօթէս-
թանլըլա միւվաֆըգ օլուպ՝ հալէա պու
կիւն մապէյնլէրինտէ էքսէրիսինէ մագ-
պուլ օլունմուշ տուր . վէ գապուլ էթ-
մէյէնլէր՝ ըէտտ էթմէյէ պիր հագլը սէ-
պէպ կէօսթէրէմէղլէր : Պագալըմ քի
պու կանոնլար նէ՞ տիր :

93 . Պիրինճի կանոն : Լճստռաճա-

չունչուն քելամընտան մատա՝ տին խու-
սուսունտա հիչ պիրինէ պագմալը տէյ-
իլ : Պունուն իգթիզասընճա՝ նէ եկեղե-
ցի սէօղիւ տիյնէմէլի , նէ ժողովք դա-
րարլարընա ինանմալը , նէ գատիմտէն
պերի քրիստոնեայլարըն մապէյնինաէ
պիլ իթթիֆագ մերդուպ թութուլան ի-
թիգատը աննամագ զըմընտա էսկի
հայրապետէրին վէ միւէլլիֆլէրին թէ-
լիֆաթընա պագմալը : Պէքլէմէլի քի՝
Լստուածաշունչ քիթապըն սահիհէն
Լլահ քելամը օլտուլունուն խապերի-
նի տէ Լստուածաշունչտա պուլալըմ .
վէ պունու պուլունճայատաք՝ Լստուա-
ծաշունչուն քելամընա տա ինանմագ
իգթիզա էթմէլ . զիրա ինսան սէօղիւնէ
իթիպար էթմիշ օլուրուլ : Պիլմէմ քի
Լստուածաշունչուն իչինտէ պու իս-
պաթլարը պուլամայան քիմնէ՝ ինանա
պիլի՞ր մի . վէ քիմի՞ն սէօղիւնէ իթի-
պարէն ինանըր : Էեր հալտէ՝ բրօթէս-
թանլարըն պու կանոնու միւճիւպինճէ՝
քրիստոնեայլար փէք ազալըր , զիրա օ-
գումագ պիլմէյէնլէր քրիստոնեայ սա-

յըմայաճագլար . հոգեգալուստ կիւնիւն-
տէն աւետարանլար վէ առաքեալլարըն
մէքթուպլարը եազըլտըղը անէ տէկին
տիւնեատէ քրիստոնեայ պուլունմայա-
ճագ , զիրա տին էջրէնմէք իչիւն օգու-
մաղա քիթապլար տահա եափըմամըշ
ըտը . առաքեալլար վէ ազիզ հայրա-
պեալէր ըռմ լիսանընը պիլմէյէն վէ
եազըսընը թանըմայան քիմնէլէրի քը-
րիստոնեայ էթտիք տէյի նաֆիլէ եերէ
էջիւնմիւշ օլաճագլար . զիրա տահա օն-
լարըն լիսանընա Մատուաճաշունչ թէր-
ճիւմէ օլունմուշ տէյիլ իտի քի՝ օնու
օգույուպ քրիստոնեայ օլալար : Պու-
մինվալ իւզըէ՝ Մատուաճաշունչտա տա
իքի քէլամ վար քի պիրէր լուղէթինի
տէյիշտիրմէք իգթիպա էտէր . պիրի՝
Վրիստոս էֆէնսիմիղին սիզի տիյնէյէն
պէնի տիյնէր տէտիյինի՝ սիզի օգույան
պէնի տիյնէր էթմէլի . վէ օ պիրիսի՝ Պո-
ղոս առաքեալըն իման տիյնէմիքտէն
տիր տէտիյինի՝ իման օգումագտոն տըր
էթմէլի : Վալտը քի՝ հէր ատամ Մա-
տուաճաշունչուն ասըլ եազըլմըշ կի-

պիսինի օգուճալա միւլթէտիր տէյիլ
տիր : Ըն կտակարանըն չօղու զաթըն-
տա իպրանիճէ եազըլտը . նոր կտակա-
րան ըում լիսանընտա եազըլտըլ տըր .
էօյլէ իսէ՝ թէքմիլ քրիստոնեայ օլմասը-
նա էմնիէթ հասըլ էթմէք իշին՝ պունլա-
րըն գավլինճէ՝ հէր քէս իպրանիճէ վէ
ըում ճա պիլմէլի ' : Ը իրա թէրճիւմէ-
լէրինի օգուտուղումուղ հալտէ՝ Ըլլահ
քէնտի իլհամընը մարգարէլէրէ վէ ա-
ռաքեալարա էրմէնի եախուտ թալանն
վէ Փրանսըլ լիսանի իլէ վէրմիշ օլմա-
տըլընը պիլէրէք՝ պու լիսանլարա
թէրճիւմէ օլունան Ըստուածաշունչ սա-
հիհէն Ըլլահ քէլամը օլտուղունու նէր-
տէն պիլմէլի իղ . տէյիլ մի քի կինէ

1 Պոնտ Եօյլէրիլէրիլին Գոլմէլի-
նի՝ Սալմէլին Ղըրալարընտա Սիմն Լըքի-
տըքիտա նա՝ Գիմն էյի Ֆէհմ էպիպ տէմիշ տիբ
Գի՝ Ըստուածաշունչ հա՛նիլ տիլտէ եազըլ-
տըլ ըա՝ օ տիլտէ օգուճաթ իշին՝ ճէօ Գի-
տանայէ՝ իպրանի մէ բոս՝ լիսանլարընը պիլմէ
Ֆորըլ տըր :

ինսան շէհասէթինէ պաշլանաճաղըղ
 էրմէնիճէ վէ բումաճա վէ իպրանիճէ պի-
 լէն պիր քիմսէ պիզէ խապեր վէրմէլի
 քի՝ թէրճիւմէսի՝ զաթընըն թըպզըսը
 տըր . պիզ տախի շնուն շէհասէթինէ
 ինանըպ՝ Բըսհըն քէլամը պու ումուշ
 տէյի օգումալը ըլ : Ը առ լը Սէն նամ
 Վալվինական բրօթէսթան՝ Բստուածա-
 շունչու Փրանսըղ լիսանընա թէրճիւմէ
 էթմէսինտէ՝ լուղէթ պէ լուղէթ թէր-
 ճիւմէի մադպուլ թութմայըպ՝ քէնտի
 աննատըղը Փիքիւր իւզըէ թէրճիւմէ էթ-
 միշ օլտուղունու բրօթէսթանլար շէհա-
 տէթ էտէրլէր . վէ քէնտիսի տախի թէր-
 ճիւմէսինին մուգատտիմէսինտէ եաղմըշ
 տըր . հաթթա պունուն իչին պու թէր-
 ճիւմէ մադպուլ սայըմատը . զիրա օ-
 գույան Բստուածաշունչուն Փիքրինի եա-
 զըլըսը կիպի աննայաճադ եէրինէ՝ միւ-
 թէրճիմինին աննատըղը կիպի աննամա-
 ղա մէճպուր օլաճադ : () պիր թէրճիւ-
 մէլէրին պեջլէ օլմատըղընը նէրտէն
 պիլմէլի : Վուսեր քէնտի հիսապընա ույ-
 մայան քիթապը Բստուածաշունչ քի-

Թապլարըն սըրասընտան իխրաճ էթմէ-
յէ ճէսարէթ էտէր օլտուղունու պիլ-
տիքտէն սօնրա՝ օնուն նէմցէ լիսանընտ
թէրճիւմէ էթտիյի Մստուածաշունչա
նէ՞ իթիպար օլունա պիլիի :

94 . Թէրճիւմէլէրէ էմնիէթ էթմէ-
յէն քիմնէ՝ իպրանիսինէ օլսուն էմնիէթ
էթմէլի : Նաքին էյի պիլիերիլ քի՝ հին
կտակարանըն հէր նէրէսինտէ քի Վը-
րիստոսուն հագգընա փէք աշիքեար մար-
գարէուծիւն վար ըտը ըսա՝ սօնրատան
կէլէն եէհուտիլէր օրալարը պօղսուլար .
մէսէլա՝ էլլէրիմի վէ այագլարըմը տէլ-
տիլէր ¹ քէլամընտա՝ տէլտիլէր լուղէ-
թինի լիսանի իպրանինին իգթիզասընճա
պիր եազը թէպտիլի իլէ ախէր մանէայէ
չէվիրտիլէր . վէ պու կիւն նէ գատար
իպրանիճէ Սաղմոս վար ըսա՝ պէջլէ պօ-
զուք տուր : Իպրանի լիսանընըն էսքի
եազըլարընտա սալթի (ձայնաւոր) տէ-
նիլէն եազըլար պուլունմատըղը իշին՝
էքսիք եազըլըր ըտը . վէ օգուլսն սէօ-

1 Օտիլէն շէն- ի՞նչ շէն- ի՞նչ . Սաղմ.
իս . 18 :

զիւն կելիշինէ կէօրէ լուղէթի ուշտու-
րուպ՝ արեպի օգուր կիպի օգումաղա
մէճպուր ուտու : Զարէքէլէր սօնրա ի-
ճատ օլունտու ¹ : Պոննուն իշին շիմ-
տիքի պուլունան իպրանիճէ Լստուածա-
շունչարա տա մութլագա էմնիէթ օլուն-
մաղ :

95 . Իմտի՝ թէրճիւմէլէրէ իմնիէթ
եօգ , ասըլ իպրանիսինէ էմնիէթ եօգ .

1 Լշի՝ Վաթիւ նա՝ Ֆրանսալ Բրօնէս-
նան՝ եկհոտի եաղլունըն հարեւելքի սմերա-
րան իճաթ օլունապ Լստուածաշունչա րա
ոմերաթան կիքսիշ պիք րէյի պիք ընալէի մախ-
սասեպէ թոմէլիլի իսպուլար ըստիւ ե-
պիք : Դան Պատաթօրֆ նա՝ նէմիլի Բրօնէս-
նան՝ էպրանիճէ Լստուածաշունչա ինիպար վիք-
փէ իշին պունա գարլը եաղմաղա մեմպուր օլ-
րա . լաթն Վաթիլին սեօլէպիւլիքին պօղ-
մաղա թոմէլիլի գարլըլըթ պուլամար : Սէ
Վաթիւս նա՝ Ֆիլիսինի Բրօնէսնան՝ էպրանի
լիանընա՝ րա մանիք՝ սինիլ լեապի լի , Վա-
թիլին աճօնլարնա գարլը գօյան լեմէ՝ շայիլի
ինաթը օլա իերէտ պիք :

Եկեղեցիներն սէօղիւ տին մատտէսինտէ
 միւթէպէր թութուլմազ տէյօրլար .
 տին էօյրէնմէք իչիւն օգուժաղա հանկը
 Լստուածաշունչու էլէ ալմալը . վէ պու-
 նու պանա Հոգին սո՛ւրբ մու կէօսթէ-
 րէճէք . զիրա ինսան սէօղիւնէ ինանմա՝
 ալտանըրսըն տէյօրլար : Պունլարա ճէ-
 վապ վերմէք լազըմ տըր : Վալտը քի՝
 Լստուածաշունչ օգույուպ տին էօյրէ-
 նիլէճէք իսէ՝ աճապա պունլար տին էօյ-
 րէնմէյէնլէրի , եանի տինսիզլէրի ախ-
 րէթտէ նէ՞րէյէ մինասիպ կէօրիւրլէր :
 Վրիստոնեայ կիւրիւհինէ կիրմէյինճէ
 ճէննէթէ կիտիլմէզ օլտուղունու պիլիւ
 իզ . օգուժաղ պիլմէյէն քիմսէլէր՝ քի
 եկեղեցիէ տէ ինանմայաճաղլար ըսա՝
 նէ՞րէյէ կիտէրլէր : Ղէննէթէ կիտէմէզ-
 լէր տէյէճէիզ , զիրա տինլէրի պիլմէզ-
 լէր , սօրարըզ քի ճիհէննէմէ կիտէճէք-
 լէր տէյէ պիլիւրլէ՞ր մի : Ղէվապ վերիւրլէր
 քի՝ Վրիստոսուն սէօղիւնէ թէքմիլէն
 ինանտըքտան սօնրա՝ սէօղիւ նէ՞ օլտու-
 ղունու պիլմէզ սէ տախի՝ հաւատացեալ
 սայրլըր , զիրա պիլտիյինտէ ասլա գը-

լիւգալ էթմէյերէք ինանաճագ տըր :
 Եւքին տէֆա սօրարըմ . չիւնքի հերե-
 տիկոսլարըն հէփսի Վրիստոսուն սէօ-
 զիւնէ ինանըրըզ տէրլէր . անճագ քէն-
 տի ագըլարընճա մանէա վէրիւրլէր . պու-
 քիմսէ պու հաւատացեալարըն հանկը
 ճինսինտէն օլաճագ տըր . Ըրիոսական
 մը , Սարէլէան մը , Հոգեմմըտ մը ,
 զիրա Ստողաճաշունչու օգոլտողուն-
 տա պունլարըն հէփսի կիպի տէ աննամա-
 ղա իսթիտատը վար . վէ օգոլմայընճա՝
 տինի հանկը մէզհէպէ գարար վէրէճէ յի
 մալիւմ տէ յիլ տիր . պէօյլէ իքէն ճէն-
 նէթէ կիտէր տէմէք՝ քիշի տինսիզ լիք
 իլէ տէ ճէննէթէ կիտէ պիլիր տէմէք տէ-
 յիլ մի : Հէր նէ իսէ , պու էվվէլքի կա-
 նոն՝ բրօթէսթանլըզըն ասըլ էօզիւ օլ-
 տողղու իշիւն ճիւմլէսինէ մագպուլտուր :
 Վ է օ պիր կանոնլար տախի պունտան
 չըգար :

96 . Իքինճի կանոն : Ըստողաճաշուն-
 չուն քէլամը՝ քիշի պօրճլու էթմէք ի-
 չիւն՝ աչըգ սէօյլէնմիշ վէ գօլայ աննա-
 շըլըր օլմալը : Պունա հէփսինին ագլը

եաթըր . վէ բրօթէսթանլարըն իչինտէ
 պու կանոնու գապուլ էթմէյէն եօգ
 տուր : Օյիրա՝ Մտուածաշունչու գօլայ
 աննամատըգճա՝ քիմսէ օնու օգումադ
 ըլա իչինտէն ինանըլաճագ պիր շէյ պու-
 լամազ . վէ բրօթէսթանլարըն՝ Մտուա-
 ծաշունչ օգումայը հէփսինէ պօրճ սայ-
 տըզլարը՝ պու կանոնա մէպնիտիր . հաթ-
 թա տէրլէր քի՝ պիր քիմսէ հէր նէ գա-
 տար ճահիլ վէ գապա Ֆիքիրլի օլսա՝
 Մտուածաշունչու տիգգաթ ըյա օգու-
 յուպ միւլհազա էթմէսինտէն մոթլագա
 քէնտինէ լալըմ օլտուղու գատարընը
 աննամալը տըր : Պիր վագըթ պու լա-
 գըրտըլար ըլա հէր քէսէ միւրայի էտէ-
 ռէք , սէն Մտուածաշունչուն Ֆիքրինի
 էյի աննարսըն վէ եկեղեցիտէն վէ ճէմի
 հաւատացեալլարտան զիատէ Ֆէհմ է-
 տէրսին տէյէրէք թարաֆլարընա ատամ
 պէնտ էտիպ թէվլապիլէրինի չօղալտըր-
 լար ըտը . լաքին սօնրա ինգրազլարընա՝
 տա սէպէպ պու իթիգատ օլտու : Պու-
 նուն իւղէրինէ թաֆսիլէն սէօյլէմէզտէն
 էվվէլ իւչիւնճիւ կանոնու տա գօյալըմ .

զերա պուկանոնլար պիրպիրինէ պաղլը տըր , վէ պիրպիրինի աչարլար :

97 . Իւջիւնճիւ կանոն : ‘Եւ վագըթ Լ’ստուածաշունչ’ ինսանըն ֆիքրի եւթիշէմէզ մէրքէզլէրինտէ աննաշըմապ պիր շէյ էջրէտիյօր կիպի կէօրիւնիւր իսէ , օլ քէօշէյի ագըլ եաթաճագ պիր թարզա չէվլիրմէլի . վէ պոււնոււն իջիւն Լ’ստուածաշունչտա իսթիմալ օլան լուղէթին մանէասընը զօւաքի չէքիշտիրմէք տախի իգթիզա էթսէ՝ մանի տէյիլտիր : Պոլ տախի իքինճի կանոնոււն իգթիզասընտան տըր : Լ’ստուածաշունչուն քէլամընը հէր քէս տիգգաթ վէ միւլհաղա էտէրէք քէնտինէ լաղըմ օլաճագ գատարընը աննայապիլէճէք օլտուգտան սօնրա՝ քէնտի ինտինտէ Լ’ստուածաշունչուն ֆիքրինի աչան խօճա՝ քէնտի ագըլ օլուր . վէ ագըլ պիր շէյէ մանէա վէրիրսէ՝ քէնտի իտրագընտան էօթէյէ մանէա վէրէմէզ . քէնտինէ զըթ կէլէն շէյի թութուպ՝ պոււնու տէմէք իսթէմիշ տէյի գանամազ : Լ’գլըն վէրտիյի մանէա մութլագա ագըլի օլմալը . զերա պիր

չէյ իբննձի կանոնուն իգթիղասրնճա
 դօլայ աննաշըլըր օլտուգտան սօնրա՝
 մութլագա մանէասը տա ազլէ միւվաֆըդ
 օլմալը . եօխսա՝ ազլէ զըթ վէ գօլայ ան-
 նաշըլըր շէյ օլա պիլիւր տէմէլի օլուր ուզ :
 Լ՛նճագ պու իւչիւնձիւ կանոն իւզըէ՝ ան-
 հաւատար տախի Լ՛ստուածաշունչու
 քապուլ էթմէյէ կիւճլիւք չէքմէզլէր .
 վէ Չիւպ նամ ինկիլիզ անհաւատ փի-
 լիսոփայ տէմիշ քի՝ Լ՛ստուածաշունչուն
 քէլամլարընա ազլէ միւվաֆըդ վէ Փիք-
 րէ ույար մանէա վէրմէտիքճէ՝ Լ՛ստուա-
 ծաշունչ ինսանա էմնիթլի գըլաւուզ
 օլմալ ¹ :

98 . Իրօթէսթանլարըն իթիգատը
 պու իւչ կանոն իւզըէ մէրպութ ուգան՝
 անգանակ հաւատոյ նէ՞ լազըմ . հա-

1 Պա՝ «էօլիւն նիհայէլէնիւրէ շա՝ տէմէ+
 շըթուր քի՝ Լ՛լլահ քէնիքնէ ինսանն աբլընը
 գըլաւուչ իւ-լիսայընն՝ ինսան գըլաւուչ շա-
 ետէմէշ : Պա՝ փնլալ իւլըէ Չիւպ՝ քիւն
 գուրըն «էօլէր իտէն՝ ագլէ գարըն քիլաննի
 «էօլ «էօլէյօր :

ւատամբ 'ի մի լ'ստուած տէ յի եզվէլտէն
 զիհնինի նէ յէ՞ գափաթմալը . պէլքի օլ
 ատամ Սանիքեցիէր կիպի իքի ալլահ
 վար տէ յէճէք . հիւզ պիր ինանաճագ
 մատտէ կէօսթէրմէք լաղըմ տէ յիլ .
 լ'ստուածաշունչը ելինէ վէր . սըմարլա՛
 քի օգուսուն . սէն կէրի տուր . գօյ վէր
 քի օ՛ քիմսէ քէնտի տինինի լ'ստուածա-
 շունչտա քէնտի քէնտինէ պուլսուն :
 Ռօթէսթանլըք կանոնոնճա՛ հէր քէս
 լ'ստուածաշունչը քէնտի օգուլուպ
 քէնտի թէֆթիշ էտիպ քէնտի աննայա-
 ճագ . քարոզութիւն ուլա օնլարըն ֆիք-
 րինի սըվարմագ՝ տինէ ֆարզ օլան ա-
 մէլին իճրասընա էնկէլ օլմագ օլուր . վէ
 քարոզիչէրի ժողովուրդա եկեղեցիի
 գապուլ էթմէմէք էօյրէթտիքտէն սօն-
 րա՛ եալընըզ ¹ քէնտի սէօյլէտիքլէրինի
 ինանտըրմազա ալըշտըրըրլար . տէմէք

1 Լալընըզ լուլէրի Ռահիբ Ֆէրի աննա .
 Ղերա Բրօնէսթան Կարոզիլլէրտէ Եթէ Դիշէ Կո-
 լաֆալըն Դի՛ հէր Խոստոստա պէր պիլինէ Դի-
 լէֆէթ Դեօյլէտինլէր :

իստերլեր քի՝ պիր ատամըն շէհատէթի
տէօրտ իւզ միլեօն ատամըն՝ վէ Վրիս-
տոստան պերի տիւնեայէ կելիպ կիտէն
հաւատացեալսրըն շէհատէթինտէն զի-
յատէ մէսմոլ տուր : Վոյ վէրմէզլեր քի՝
քէնտի իթիգատլարընըն իգթիվասընճա՝
հէր քէս տինինի քէնտի քէնտինէ էօյ-
րէնսին , արայա քէնտիլերի կիրիպ՝ քէն-
տի տինլերինի էօյրէտիրլեր . վէ պունտա
ասլա հագլարը եօդ տուր : Եա օլ գա-
տար Լստուածաշունչ մեկնութիւնլարը-
նա նէ՞ տէմէլի , քի Լուտեր քէնտիսի
Վաղատացւոց մեկնութիւնու վէ ախեր
քիթապլարըն մեկնութիւնունու եափ-
մըշ , վէ օնտան պերի պու կիւնէ տէք
հէր բրօթէսթան աստուածաբանը Լս-
տուածաշունչուն եա հէր քիթապլարըն .
եա պազըսընըն , եա հիչ տէյիլ իսէ՝ պի-
րինին օլսուն մեկնութիւնունու եափ-
մաքտա տըրլար . պունլարըն ճիւմլէսի՝
քէնտի կանոնլարընա կէօրէ պօշ զահ-
մէթ տիրլեր :

99 . Պրօֆէ նամ ինկիլիզ՝ վէ թէ-
վապիլերի՝ քի Լնտէբանտան սէօյլէն-

տիլէր , Եանի՛ քիմսէյէ միւթալիգ օլ-
մայան սընըֆ , պու կանոնլարըն իճրա-
սընա ախէր բրօթէսթանլարտան զիյա-
տէ մուգայէթ օլուպ՝ ճէմի քրիստոնէա-
կան վարդապետութիւնլարը վէ հանգա-
նակլարը , վէ հէր միլլէթէ մէրլուպ թու-
թուլան առաքելական հանգանակը պի-
լէ՛ պիլ Լըահըն քէլամընտան պաշգա
քէլամ՝ թանըմայըլ տէյու րէտտ էթ-
աիլէր : Լընճագ՝ հէր քէս պու սէրպէս-
տիէթի ալտըգտան սօնրա՛ տինլէր չօ-
ղալմաղա պաշլատը . տին ատըյլա տի-
վանէճէ գըյասլար տախի մէյտան պուլ-
տուլար . վէ պունլար հէր նէ գըտար
ֆասիա՛ վէ ֆէսատէ պալլի իտիլէր իսէ
տէ՛ բրօթէսթանլըգ կանոնունուն իճա-
պընտան օլտուլլարը իշիւն՝ բրօթէս
թանլար պիր շէյ տէյէմէլ օլտուլար .
զիրա տէմէյէ նէ՞ հագլարը վար ըտը .
տէյի՛լ մի քի պունլար տախի Լստուա-
ճաշունչ օգոյօրլար՝ վէ ագըլարը նա-
սըլ էրէր իսէ էօյլէ աննայօրլար ըտը :
Պունտան իղթիլա էթաի մապէյնլէ-
րինտէ Լաթիթիւտինէն տէնիլէն սընը-

քրիստոնեայլեգտա էօյլէ հիքմէթլի էս-
 րար վար տըրլար քի՝ ազըլ էրմէզ . նա-
 սըլ քի Վրիստոսուն Հաղորդութիւն
 խորհուրդունտա պիլ զաթ պուլունմա-
 սը , վէ Լըրորդութիւն խորհուրդու :
 Բրօթէսթանլար ազըլլարընըն էրմէտի-
 յինի պէհանէ էտէրէք՝ Հաղորդութիւն
 տա Վրիստոսուն սահիհէն թէնի վէ
 գանը օլտուղունա ինանմատըլար ըսա ,
 Սոկինեանլար տախի օլ էօզըիւ գուլա-
 նարագ՝ Լըրորդութիւնու ինքեար էթ-
 տիլէր . կալվինականըն Սոկինեանա տէ-
 յէճէք լազըրտըսը գալմատը , չիւնքի ի-
 քիտի տէ բրօթէսթանլըզ կանոնունտան
 տիշարը չըգմայօրլար . ազըլլարընըն
 էրմէտիյի շէյի ինանմայօրլար : Բստու-
 ածեան մէղհէպի տէ չըգտը՝ Բլաս ին-
 սան ըլա սէրյլէշիր տէյի ազըլմ էրմէզ ,
 պէն տէ մարգարէլէրին հիչ պիրիսինէ ի-
 նանմամ տէտի . բրօթէսթանլարըն պու-
 նա տա սէջլէյէճէյի եօզ : Բստուաճա-
 շունչու ալ օգու , ազլըն էրէր տէ յէճէք-
 լէր . իշտէ Ս շլթէն՝ Բստուաճեան մէղ-
 հէպինին սէրվէրի՝ ալմըշ , օգումուշ .

պազը եւրէրինէ ապը երտիյի կիպի մէկ-
նուծիւն տախի եափմը . լաքին Մլա-
հըն իլհամըյա եազըմըն ոլտուղունա
ազըը երմէմիշ : Վ Է եազըն վագթըն Մս-
տուաճեանլարընտան յէօֆուա նամ
քիմէ՝ քրիստոնեալըը չոճուգլուղում-
տա էջրէնմիշ իտիմ տէր . լաքին ազ-
ըմ երտի վէ քիթապ օգումաղա պաշ-
լատըմ ըսա՝ հայը թէֆթիշտէն սօնրա
Մստուաճաշունչ տէնիլէն քիթապլարա
ինանմաղա պաշլատըմ . վէ իման պէն-
տէն պիւծիւն պիւծիւնէ կիթտի ¹ : Պու
յէօֆուա՝ բրօթէսթան էվլատը ըտը ,
Մստուաճաշունչու էլինէ վէրէն՝ տինինի
պունտան էջրէնէճէք սին տէյէրէք
վէրմիշ . քէնտիսի տախի տիգգաթ ըլա
օգուտուգտան սօնրա՝ պէն պունտան պիր
շէյ էջրէնէմետիմ տէյիւ սէրպէստ

1 յէօֆուա էջրէտէն սօնրա՝ գում
էլեաղլընը Տաթիւն նամ քէնտի ըէֆէթիդ-
մայա վէրտիլնտէ՝ սապագալեա գարշը ինյանէլե
էտրէթ պա՝ քարշըն ըբարմըն օլտուղ-նո-
կալեալաք իսպիլ վէրէրէր :

սէջլէյօր : Էր բրօթէսթան Լստու-
 ածաշունչու օգուտուգտան սօնրա քէն-
 տի գալպինէ տանըտըղընտա յէօֆ-
 ոուանըն տէտիյինի թաստիգ էտէճէք
 տիր . վէ եա շօճուգլուգտա պապասըն-
 տան վէ բարոզիչինտէն էջրէնտիյի տի-
 նի քէնտիսինտէ պուլաճագ , քի բրօ-
 թէսթանըղըն գալլինճէ քենտինին պիլ
 զաթ Լստուածաշունչու զիւիւմինճէ ան-
 նամաղ ըլա պուլտուղու տին օլմատըղը
 իչիւն մագպուլ տէյիլ , եախուտ՝ էկէր
 պունլարըն էջրէթտիյինէ գանմըշ տէ-
 յիլ իսէ՝ Հիչ տին պուլամայաճագ . վէ
 պէյն էլ նաս տինսիզ ատը գազանմա-
 մագ իչիւն սուրէթա պիր տին գուլա-
 նաճագ , քի կեղծաւորլուգ տէտիքլէ-
 րի օլուր : Սէ էկէր ճիւզիճէ իսմ գա-
 զանմաղա մայիլ պիր քիմնէ իսէ՝ պիր
 տին տէ պէնիմ ատըմ ըլա սէջլէնսին
 տէյի եէնի պիր իթիգատ տախի քէնտի
 փէյտա էտէճէք տիր . տէյիլ Լստուա-
 ծաշունչտան թահսիլ էտէրէք , իլա
 քէնտի պէյնինտէն չըգարըպ՝ Լստու-
 ածաշունչ քէլամլարընա էյրի մանէա

վերմէ իլէ մէթանէթինէ չալըշարագ . նաւորլ քի Լըմինիոս վէ Կօմար վէ Լա-
 ժօն վէ Ս'էմնոն նամ բրօթէսթանլար
 էթտիլէր . վէ հալէա պու վագթէ տէք
 էտէն վար : Ա' է պէօյլէ ագըլ վէզնի իլէ
 քրիստոնեայլըլը թարթըպ' արթըգ կէ-
 լէնի պիր թարաֆա պրագարագ , ինա-
 նըլաճագ մատտէլէրին հէփսինի տէ պի-
 ղէր պիրէր չիւրիւթտիւտլէր . զիրա ին-
 սանըն ագլը ճշմարտութիւնուն ուճու-
 նու գօյ վէրտիլի կիպի հի'չ պիր շէյ պու-
 լամագ : Հօատլէյ նամ ինկիլիզ բրօ-
 թէսթան' վէ չըրագլարը' Լանկիլթէռ-
 ոատա քրիստոնեայլըլը պու տէրէճէէ
 էրտիրտիլէր :

101 . Ղիպպըն նամ ինկիլիզ անհա-
 ւատ' քիթապլարընըն պիրինտէ քրիս-
 տոնեայլար իչիւն տէմիշ իտի քի' ին-
 սաֆսըզ վէ մէրհամէթսիզ ատամլար
 տըրլար . չիւնքի պունճա քրիստոնեայ
 օլմայան քիմսէլէրի ճիհէննէմլիք էտէ-
 յօրլար : Լանկիլիզ քիլիսէսի աստուա-
 ճաբանլարընըն պիրիսի պունա գարջըլըգ
 եազըպ տէր . Ղիպպըն պունու պիզիմ

քիլիսէմիզ իչին տէյէմէզ . չիւնքի պիզ
 տէմէյիզ քի փութփէրէսթլէրին իչին-
 տէն ադիլ վէ ֆաղիլ օլանլար տախի ճի-
 հէննէմէ կիտէրլէր . պիզիմ քիլիսէ պու-
 թարաֆտան ֆասլէ լայըզ օլամազ տէր :
 ինկիլթէոռանըն Վամպրիճ շէհրինտէ-
 քի մէշուր համալրարանըն հօճալարըն-
 տան Սթսըն նամ աստուածաբան՝ քի
 սօնրա Սէնթ Սաաֆ շէհրինէ եպիսկո-
 պոս օլտու , մէղքիւր Ղիպպընա եազտըղը
 մէթուպունտա տէր . Պիզ քրիստոն-
 եայլար ումար ըզ վէ ինանըր ըզ քի՝
 Բլլահ պիզիմ կերէք թալիմճէ կերէք
 թէֆհիմճէ ալըշտըղմըզ խուսուլար-
 տա իղմազ էտէր . չիւնքի ինսանըն հալի
 հայաթինտէ ֆիքրինէ թէսիր վէ թէ-
 հաքքիւմ էտէճէք էօյլէ քէյֆիէթլէր
 օլուր քի՝ պիզ օնլարը հիսապ վէ ֆէհմ
 էտէմէյիզ : Տէմէք իստէր քի՝ օլա պի-
 լիը քի ինսան չօճուզլուգտան տինէ միւ-
 թալիզ հիւ պիր շէյ իշիթմէմիշ օլուր .
 պէջիւտիւյինտէ տինէ տայիր քիթապ
 էլինէ կէշմէզ . եախուտ էօյլէ պիր եէր-
 տէպուլունուր քի՝ քրիստոնեայ օլտու-

շու տույուլուրսա սըգընթը չէքէճէք .
 եախուտ ախէր սէպէպլէր իլէ եա տին-
 սիլ գալմաղա՝ եա տինինի կիզլէիպ տին-
 սիլ կիպի կէջինմէյէ մէճպուր օլուր .
 Ալլահ պէջլէլէրին հալինէ նազարէն
 տինսիղ լիքլէրինի ալֆ էտէր վէ ճէննէ-
 թէ ալըր : Ապիսկոպոսլարը պէջլէ էյ-
 րէտիրսէ՝ ժողովուրդու նէ իթիգաստտա
 օլուր :

102 . Պունու պիտիքտէն կէրի թա-
 ճիւպ չէքէ՛ր մի սին քի՝ Հայոց եկեղե-
 ցիեէ կռապաշտ տէտիքտէն սօնրա՝ հայ-
 լար տախի ճէննէթէ կիտէր տէյօրլար .
 չիւնքի ասըլ կռապաշտլարը վէ տինսիղ-
 լէրի , վէ Օջլինգլին սէօզիւնէ կէօրէ՝
 փութլարա րաղպէթ էթմէսինին շու-
 ութլարընը հռոմալըլարա էյօրէտէն
 Նոմայը, վէ ալլահ եէրինէ կէչէն Հեր-
 գուլէսի վէ թէսէոսու պիլէ ճէննէթէ
 սօգույօրլար : Պէջլէ աստուածաբանլա-
 րըն պիզէ տօսթլուգ սուրէթի կէօստէ-
 րիպ՝ օ փութփէրէսթլէր իլէ պէրապէր
 պիզէ տախի ճէննէթ վատ էթմէլէրի՝
 պիզէ միւրիւվլէթ տէյիլ տիր , վէ կէեր

իթիգատըմըզն սայէսինտէ ճէննէթէ
լայըգ օլմամըզ պունլարըն շէհատէթի-
նէ մէպնի իսէ՝ զայէթ զայիֆ շահտի-
միզ վար : Լ՛նճագ՝ Վրիստոսուն տիւն-
հատան այըրըպ քէնտինէ մալ էտինտիյի
ճշմարիտ Լկեղեցինին էվլատը պուլուն-
տուղումուղ իչիւն ճէննէթէ նայըլ օլա-
ճաղըմըզա շիւպհէմիզ գալմատըղըն-
տան՝ օնլարըն շէհատէթինէ իհթիյա-
ճըմըզ եօգ տուր . վէ օնլարըն հագզը-
նա՝ մատամ քի եկեղեցիի գապուլ էթ-
մէյիպ՝ Վրիստոսուն խալիս ճէմաա-
թընըն կիւրիւհինտէն այըրըմըշար տըր՝
տալսի պիշէ էթտիքլէրի իլթիֆաթըն
գարշըղըզըն էթմէք սուրէթի իլէ օլսուն՝
եինէ ճէննէթէ կիտէ պիլիրլէր տէյէ-
մէյիզ :

103 . Տին տէտիյիմիզ եալընըզ օլ-
մալը . ախէր տինլէրէ գարըշըր սա հիչ
օլուր . զիրա սահիհ տին պիր տիր . ա-
խէր տինլէր ճիւմլէսի՝ պու սահիհին
խիլաֆը տըրլար . եանի՝ սահիհ տին միւ-
ճիւպինճէ ինսնըլաճագ մատտէլէրին
պիր գաշընը ինքեսար էտիպ գապուլ էթ-

մէմէքտէն հասըլ օլուրլար . վէ իքի
 թիւրլիւ տին պիր եերտէ օլա պիլիր տե-
 մէք՝ ինքեար ըւան իգրար պիր եերտէ
 օլմասը միմքին տիր տէմէք կիպի տիր :
 Մատի պիր բրօթէսթանըգ ատըյլա պու
 գատար տինլէր վէ իթիգատլար պիրպի-
 րինէ գարըշըյօր սա՝ հալի իլէ բրօթէս-
 թանըգ տէմէք՝ տինսիզլէք տէմէք օ-
 լուր :

104 . Վէ պու գարըշըգլըզն իգթի-
 զասընտան իճապ էթմիշ տիր քի՝ էլզէմ
 օլտուղու աւետարանտա աշիքեար եա-
 զըլմիշ օլան մկրտութիւն խորհուրդու
 իչիւն տախի՝ Զօատլէյ պօշ վէ րէսմէն
 քիլիսէ թէշրիֆաթը տըր տէմէյէ ճէ-
 սարէթ էթտի . վէ պու իթիգատ բրօ-
 թէսթանլարտա օլ գատար տաղըլտը
 քի՝ էյէր մէմլէքէթ զապիթլէրի նու-
 ֆուս տէֆթէրինէ խալէլ կէթիրմէմէք
 իչիւն մկրտութիւնա իհթիմամ էթմէ-
 սէլէր իտի՝ չօք մահալտէ մկրտութիւն
 թէրք օլուր ուտու : Վէ հալէա շիմտի՝
 այլարճա չօճուպլարը մկրտութիւնսուզ
 պէրլէթմէք՝ բրօթէսթան մէմլէքէթլէ-

րինտէ , վէ ալէլ խոստուս օվիցցէստէ
ատէթ օլմուշ կիպի պիր շէյ տիր . վէ
ջօճուդ մկրտութիւնսուղ սկղբնական
կիւնաս ալթընտա էօլիւր իւմիւշ՝ ինտ-
լէրինտէ ասլա գայտ տէյիլ տիր . զիրա
սկղբնական կիւնասը ինքեար էաէն ՊԵ-
ղազեան աղանդ տախի մապէ յնլէրինտէ
ղարարսըղ պիր մէզէպ կիպի թութուլ-
մուշ տուր :

Պու իթիգատլար Ննկիլթէռուատան
Նէմցէ իչինէ սիրաէթ էթտիլէր : Նէմ-
ցէլիլէրին իլմէ թալիպ ճահիլէրի Ննկիլ-
թէռուայէ կէչիպ՝ Քամպրիճ համալսա-
րանընտա կէջա իլմ՝ էջրէնիլլէր . վէ
էջրէնտիլլէրի տինսիլլի պէրապէր
վիլայէթլէրինէ կէթիրիլլէր . վէ օլ տէ-
րէճէ արթըպ շէրէֆ պուլուր քի՝ բրօ-
թէսթանըգ իք էվվէլ Նուտերին Մարի-
ֆէթի իլէ Նէմցէ վիլայէթինտէ իճատ
օլմուշ ուզան՝ էսկի հիյէթինտէ գալմա-
յըպ , Նուտերին քիթապլարը պայտթ
կիպի քիթապլսանէ քէօշէլէրինտէ ա-
թըլըշ տըր :

105 . Կէրէք Նէմցէտէ՝ վէ կէրէք Նէ-

րոպաննն հէր սէմթինտէ՝ բրօթէսթան
 քարոպիչէրի մարազալը օլան տին մատ-
 տէլէրինի քէնտի իչլէրինտէ քարոզտա
 ասլա աղըզլարընա ալմազլար . վէ չիւն-
 քի տին մատտէլէրինտէ մարազա վէ
 Փըրգա զուհուր էթմէտիք իթիգատ գալ-
 մամըշ տըր՝ քէնտիլէրի տախի սէլամէթ
 եօլ օնու պուլմուշլար քի՝ մապէյնէ-
 րինտէ տին լագըրտըսը ասլա էթմէլէր :
 Ղէմի քարոզլարը էտէպէ վէ թէրպիէէ
 տայիր նասահաթլարտան իպարէթ տիր .
 զիրա հիչ պիրիսինտէ քէնտի քարոպիւ
 էտէճիյի տինի սապիթ վէ թաստիգ է-
 տէճէք նէ հագ վար՝ նէ գուտրէթ : Տին
 էօյրէնմէք իսթէյէնլէր իչիւն տէ՝ Լս-
 տուածաշունչու հէր լիսանա թէրճիւմէ
 էտիպ տաղըթմագտա տըրլար . ալան օ-
 գուր մոն՝ օգուամօլ մը , օգուտուղունու
 աննամր մը՝ աննամօլ մը՝ ասլա վագի-
 Փէլէրի տէյիլ : Սիլ նէ՝ սինիլ տէյի
 ոօրուլուր սա տա՝ չօպան ըզ տէրլէր .
 կէօյա քի՝ տին էօյրէթմէք չօպանլըգ մէ-
 մուրիէթիտէն խարիճ պիր շէյ կիպի
 օլուպ՝ օլ խուսուսու թէրք էթմիչլէր

տիր : Լ'նճագ չիւնքի հէր քէսէ տին էօյ-
րէթմէք իչին վէրիլէն Լ'ստուածաշունչ
քիթապտա էտէպէ վէ թէրպիէէ տայիր
մատտէլէր տէ էօյրէնիլիր , վէ պուշլար
ազլէ միւլաֆըզ օլտուղու իչին տին
մատտէսինտէն գօլայ աննաշըրր , էյի
օլմալ մը ըտը քի Լ'ստուածաշունչու
օլումաղա հէր քէսի ալըշտըրտըպտան
սօնրա՝ ինանըլաճագլարը օնտան էօյ-
րէնին տէտիքլէրի միսիլլի՝ էտէճէյինի-
վի տէ օնտան էօյրէնին տէյիպ՝ հէր
քէսի հէր խոլսուստան քէնտի քէյֆ-
լէրինէ պրապայըտըլար :

106 . Լ'նճագ սւմարըզ քի՝ չօգ վար-
մաղ պու քարուղութիւնլար տաիի
թէրք օլունուր , չիւնքի կալվին տէմիշ
քի՝ քրիստոնեայ օլան պիր տէֆա Վը-
րիստոսուն գան տէօքմէսի հիւրմէթինէ
թէմիլլէնտի իսէ՝ օնտան սօնրա հէր նէ
էտէճէք օլուրսա ճանը թէլէֆ օլմաղ ,
նիհայէթի ճէննէթ տիր . մէկէր տինինի
իւքեար էթմէք իլէ նամքիօրլուք կիւնա-
հընա տիւլէ : Ա է Լութեր՝ Յակոբոս
առաքելալն մէքթուպունու՝ իչինտէ՝ Լ'-

մէլսիզ տին էօլիւ տիւր „¹ տէյի եա-
զըմըշ օլտուղու իչիւն՝ Մստուածաշունչ-
տա մինասիպ կէօրմէմիշ . վէ շիմտիքի
բրօթէսթանլար հալէա պու Ֆիքիրտէ
օլտուգլարընը “Միայն հաւատաւ և կեց-
ցես „ քելամըն իւլերինէ կէչէն սէնէ-
լէրտէ հայճա աշխարհաբար լիսանի իլէ
թէէլիֆ էտիպ Իզմիրտէ պաստըղլարը
ճիւլտէ աշիքեար կէօրիւնիւր : ()նուն
իչիւն՝ առաքինութիւն հագգընա քա-
րողութիւն էթմէլերինին սէպէպի սալթ
պու տուր քի՝ չիւնքի քարողիչ վէ չօ-
պան ըզ տէյօրլար՝ ճէմաաթլարընա պիր
շէյ սէյյլէնմիշ օլսունլար . վէ սէյյլէ-
տիքլէրի ճէվապըն հագգընա տա մա-
բաղա չըգմասըն :

107 . Լաքին եմնէ քէնտի իչէրին-
տէն՝ Մստուածաշունչտա աշիքեար թէն-
պիհ օլունան առաքինութիւնլարա գարշը
օլան ամէլէրէ ճէվազ վէրէն պուլուն-

1 . Օգր օրինակ մարտին որանց հոգեւոյ մե-
հաւ է . սոյնպէս և հաւատք որանց գարշոյ
մեհաւ էն : (Յուկ . Բ . 36) :

մուշ տուր : «Ո՛ր շնար , թէնպիհի փէք
աշիքեար տըր . աճապա նէ՞ տէմէք իս-
թէր տէյէճէք եէրի եօգ . զինա էթմէ
տէմէք տիր : Լաքին՝ պաղի վագըթ զի-
նա ճայիզ տիր՝ վէ կիւնահ տէյիւ տիր
տէյիւ իչէրինտէ քիթապ չըգմըշ տըր .
վէ զէյատէ թաաճճիւպ չէքէճէք շէյ
պունտա տըր քի՝ պու քիթապը եափան
քիպարչատէ վէ փիլիսոփայ գըղը օլա-
րագ պիր գարը տըր , մէշուր ճինէվ-
ուալը Նէքէրին թուռու , մատամ Շը-
թայէլ մէշուր փիլիսոփայ գարընըն
գըղը Տիւշէս ալ Պուլէի : Պու գարը-
ճըգ «Ո՛ր սպանաներ ,» թէնպիհի տէ
էքսիք աննամըշ . ախէրինի էօլտիւրմէ-
յէ աշիքեար ճէվազ վէրմէզ ամմա՝ քէն-
տի քէնտի էօլտիւրմէք ճայիզ տիր տէր .
վէ պու պապտէ՝ քէնտի վալիաէսինին
պէյէնմէտիյի Ուուսսնուռն՝ Նուվէլ Լչօիզ
նամ քիթապընտա եալտըղընը ալըր :
Լաքին պու տախի բրօթէսթանլըգտա
էջրէտիլէն աստուածաբանութիւնուն
իգթիլասընտան իճապ էթմէ պիր շէյ
տիր :

108 . Դէմցէնին Հէսսէ Նահիէսի-
նին ԼանտկոաՎը (վէլլերի) քէնտինի
զապթ էթմէյէ միւգթէտիր օլմատըղը-
նը էօզը էտէրէք՝ էհլի սաղ ըգան պիր
գարը տահա ալմաղա Լուծերտէն իզին
իսթէտի իսէ՝ Լուծեր օլ վագըթտա
քէնտի թէվապիլէրինտէն էն մէշհուր
աստուածաբանլար ըլա իսթիշարէ էտիպ՝
ԼանտկոաՎա իզին թէլքիրէսի կէօնտէ-
րիր . վէ իմլա գօյանլար պունլար տըր .
Սարթին Լուծեր . Ֆիլիբ Սէլանք-
թօն . Սարթին Պիւսէր . Լնթօնիուս
Վօռվինուս . Լգամ . Ժէան Լէնինկ .
Ժիւսթ Սինթֆէռթ . վէ Տընի Սէ-
լանթէռ : Հսոմայ աստուածաբանլարը
Լուծերին պէջլէ պիր մինասիպէթսիզ
մատտէյէ իզին վէրմէսինի Լուծերա-
կանլարըն վէ Ճէմի բրօթէսթանլարըն
իւղինէ ուրտուլար ըսա՝ Ժիւրէօ Ճէ-
միսինին աղզընտան Ճէվապ վէրմէյէ չք-
գըպ՝ տիւնեաՎի սէպէպլէր իլէ իւզը
կէօսթէրէՃէք եերինէ , էվէտ՝ պիր ա-
տամ իբի գարը ալա պիլեր , հիչ պիր
զարարը հօյ տուր տէյի քէստի աթ-

տը : յիւրեօնուն ադըլտաշլարընտան վէ տինտաշլարընտան Վիլէւ իսմինտէ պիր քիմնէ տախի , Պէլ նամ Վալվինակա- նըն տէտիյի կիպի՝ էվինտէքի պիր թա- նէճիք էհլինի պէսլէմէյէ թաճիլ իքէն՝ պիր ատամ տէյիլ իքի՝ իլա չօգ գարը պիլէ ալա պիլեր տէյի քիթապ եափ- տը : Վէ չիւնքի պիրտէն զիյատէ գա- ըրսը օլմագ տըր շնութիւն տէնիլէն , պունտան ալարագ Տիւշէս տը Պրօլէի տախի շնութիւնա ճէվաղ վերմիշ :

109 . Կերէք հին վէ կերէք նոր կը- տակարանտա “Ս”ի գողանար , տէյիւ տէֆաթէն թէնպիհ օլունմուշտուր . պու- տա՝ խըրսըղլըգ էթմէ տէմէք տիր . պաշ- գա մանէա գալտըրմազ : Վաքին Պրիսօ նամ քիմնէնին պու թէնպիհէ ագլը էր- մէյիպ՝ խըրսըղլըգ ճայիլ տիր տէյիւ իքի գըթա քիթապ եափմըշ տըր . նէ սէյլէտիղինի պիլմէմ . լաքին վանքլարը եաղմա վէ զապթ էթմէք իչիւն Վութե- ըին քէնտի վագթընըն պէյիւքլէրինէ ըուխսաթ վերմիսի պունա աղ գուվվէթ տէյիլ տիր :

110. Փատիշահ չլտրա իմաստթսը լըգ
էտիպ սիւահ ըւա գարշը գօմասը՝ վէ տին
իչիւն իսեան չըգարըպ ճէնկ էթմէսի
տախի մապէ յնէրինտէ ճայիլ կէօրիւն-
միւշ օլտուղու՝ Լուծերին քէնտի քա-
րողու թիւնուլըւա ճէմի նէմցէ պէօյիւք-
լէրինի Խմբէռաթօռա գարշը չըգմաղա
Փիթլէյիպ ազիմ գըրկընա սէպէպ օլմա-
սընտան պէլլի տիր . վէ պու սէպէպ իլէ
նէմցէտէ աչըլան ճէնկ օթուղ սէնէ սիւ-
րիւպ՝ թէվարիսլէրտէ օթուղ եըլըգ
ճէնկ տէմէք իլէ մէշհուր օլմուշ , վէ
(Իլէն նամ նէմցէլի պու եազընլարտա
պօւ ճէնկին նազլինի թափսիլէն եազ-
մըշ տըր : Սօնրպտան կէլէն բրօթէս-
թանլար պու խուսուստա զօրպա ատընը
գապուլ էթմէք իսթէմէտիլէր իսէ տէ՝
Լուծերին եազտըգլարընը զայպ էտէ-
մէտիլէրի իչիւն ինքեար կէլէմէյիպ
թիւրիւ իւզը պուլտուլար . լաքին հէփ-
սինին տէ չիւրիւք օլտուղունու Դիւրէօ
քէնտիսի ֆէհմ էտիպ՝ բրօթէսթան ճէ-
մաաթընա խիթապէն եազտըղը մէք-
թուպլարըն պիրինտէ՝ Պէլի՝ տին իչիւն

քէնտի փատիշահըյըւա ճէնկ էթմէք
ճայիզ տիր տէյիւ գապուլ էտէր, վէ
ազլը սըրա թաստիք էթմէք իչիսն իս-
պաթլար տախի կէթիրիր ¹ :

111 . Գատիմտէն պէրի տէվամ է-
տէն եկեղեցիէ իթաաթ էթմէյէրէք
սէրքէշլիք էթտիքլէրի իչիսն՝ այնլարը
պիր իթաաթսըզ լըզ էմսալի օլմասըլը-
լա, իթաաթ քարողել էթմէվէր . վէ
քիւլլիէն իթաաթը չիւրիւթմէյէ հիւս-
նի սուրէթ վէրմէք իչիսն Բանաւոր վէ

1 Պէլլէ բրօնէսթանլար պոն յիթիլլէ իոե-
նըն ճայիշ օլմասընա պէր իսպալն Կա՝ պէլլէ
պատմութիւնսն Բէն 11 շարքան ապարապէրի
պէն իչիսն ածելլէր իլլ ճէնկ էթմէթի յաւար :
Պաւնուն հագգընա 1 յիլեղեցիսն պատմութիւն-
Կա՝ ճէնկ էթմէյէ նէ՝ իւղտէն հաթլարը օլմասը-
թափսիլն աթյէնէճէր պէր, աւճագ պէյլէ իտէն
Կաթի՝ էօրթի՝ Կարշը պօյթն աղապար գաթի
օլմասը իրթիէնապ էթմէթ պէթէթիսն պէր ճէթ
թաւանարէն ապրնան հաթաըլ հիւսապարը Կաթ-
Կաթլարը Կիլլիսն պոնլար Կիլլէ Կաթիք էլ
պատմութիւն Կաթիքիլլէր Կիլլիսն պէթիլլէն Կաթ :

կոյր հնազանդութիւն ֆարգընը իճատ
էթտիբլերի մուգատտեմճէ սէյլէնմիշ
տիր (ժ. . 51) : Հէր քէս քէնտի ագ-
լըյըւա ճէմի հաւատացեալլարտան վէ
ճէմի եկեղեցիտէն՝ վէ առաքեալլարըն
վազթընտան պերի պու կիւնէ տէք կէ-
լէն հայրապետլերին ճիւմլէսինտէն զիա-
տէ Ղստուաճաշունչուն քէլամընը էյի
աննար , վէ քիմսէյէ պու խուսուստա
ագըլ տանըւամազ տէյի քարոզել էթ-
մէլերի՝ քրիստոնեայէ եագըլըր խոնար-
հութիւնու վէ քէնտինի հիւ պէլլիլէ-
մէք մահճուպուղու Ֆիքիրտէն թէմէլէ
իլէ գալտըրմագ տէյի՛լ մի :

112 . Պու սիյագ իւզըէ ողջախոհու-
թիւն վէ արդարութիւն վէ գութ վէ
հնազանդութիւն վէ խոնարհութիւն տէ-
նիլէն առաքինութիւնլար՝ բրթթէսթան-
լըլըն կանոնու միւճիպինճէ թութութ-
մազ շէյլէր օլույօր ուսա՝ էօթէ եա-
նընտա պունլարա նէ՞ առաքինութիւն
գալըր քի քարոզել էթսինլէր : Վէր . է-
վէտ . վէ պունու տա զիյատէճէ քարո-
զել էտէյօրլար . լաքին քարոզել էթ-

տիքէրի տէ նէ՝ Վեր տիր, վէ նէ՝ Ֆիքրէ
 քարոզել էտէրլէր պիլը՞ր մի սին : Վէ
 վագըթ քի ախէրի քէնտիլէրինէ էյրի
 պագար՝ վէ խիլաֆ իմանլարընը չավ
 էթմէյէ ըուխսաթ վէրմէզ , վէ քէնտի-
 լէրինտէ ճէպրի մէրամլարընը իճրա էթ-
 մէյէ գուվվէթ տույմազլար ըսա՝ պօլպօլ
 Վեր քարոզել էտէրլէր , զիրա օլ վա-
 գըթ օնա միւհթաճ տըրլար . լաքին նէ
 վագըթ քի գուվվէթլէնիրէր իսէ՝ լի-
 սանլարընտա կէզտիրտիքլէրի սէր նէ
 տէմէք օլտուղընու օլ վագըթ էյի ան-
 նարսըն : Աղորոս նագլ էտէր քի՝ վագ-
 թըյըլա գուրտլար տա գօյունլարա սէր
 քարոզել էթմիշլէր : Վիւրիւյիւ պէքլէ-
 յէն մախլիւզլէրտէն թաճիզ օլուպ գօ-
 յունա եանաշամատըզլարը իչիւն , խա-
 պէր կէօնտէրտիլէր քի պու ատավէթի
 մապէյնիմիզտէ Ֆիթնէլէք իլէ գապար-
 տան օլ պէքլէյէն մախլիւզլէր տիր . պի-
 ղիմ Ֆիքրիմիզտէ Ֆէսատ եօզ տուր : Վի-
 ղի սէվտիյիմիզ իչիւն սիւրիւնիւզէ կիր-
 մէք իստէր իզ . օնլար արգամըզա տիւ-
 շիւպ պիղի գօվալամալարընտա՝ սիղէ

պիղի ֆէնա աննաթմիչլար : () նլարը ի-
չինիզտէն տէֆէտին , պագըն նէ՞ մու-
հապպէթ իլն կէօրիւշիւր իւզ , Պունլա-
րըն թաթլը տիլինէ գափըլլայ պէքլէ-
յէն մախլիւզլէրի գովան գոյունլարըն
հալի նէրէյէ վաքաճաղը մալիւմտիւր :

113 . Բրօթէթանլարըն քարոզել
էթտիլի սէր մատտէսինի էյիճէ աննա-
մագ իչիւն՝ պունտա պիր ալ թէվթիչէ
կերմէք լալլմ տըր : Ղրագ հոգւոյ իս-
մի իլէ Խզմիրտէ պաստըզլարը քիթապ-
տա տէրլէր . * Սուուլարըն ֆոէնկ-
» լէրէ զըթլը՝ վէ ֆոէնկլէրին հայլար
» ըւա միւճատէլէսի օլարագ պիրպիրլէ-
» րինէ խուսումէթ էտիպ նէքտիկէրինի
» քիւշի՞լթմէյօր մու : Պունլար պու
» հալտէ իքէն Վրիստոսուն չըրաղը օլա
» պիլլըլէ՞ր մի , քի պիրպիրլէրինէ նիս-
» պէթէն պու միսիլլի ատավէթտէ օ-
» լուպ՝ տինսիզ լէրին քիւֆր էթմէսինէ
, սէպէպ վէրիյօրլար || : Պու միսիլլի ա-
տավէթլէրին հագ եախուտ նահագ օլ-
մասընը սօնրա կեօրիւր իւզ , շիմտիլիք
շունու տէյէլիմ քի՝ Լպկեղեցի պիր տիր՝

վէ Նկի շեցիտէն տիշարը ուն քիմսէյե
 փրկուածին եօգ տուր տէյէն՝ քէնտի
 ճէմաամընը եկեղեցիտէն չըգարըպ թէ-
 լէֆ թարիպինէ տախիլ էտէնլէրէ գոր-
 շը գօմաղա մէճպուր տուր : Պու ճէվապ
 շիմտիլիք պիւլէ քիֆայէթ էտէր . քի
 եկեղեցի պիր պիլիւրիզ , եկեղեցիտէն
 ալըընընը հերետիկոս պէլլիլէր իզ Վն-
 ճագ բրօթէսթանլար նէ՝ տէյէճէքլէր՝
 քի եկեղեցի թանըմաղլար : Ֆռէնկլէր
 իլէ փէք մուհապպէթտէ՝ մի տիրլէր .
 Հոռմայ փափը նեռ տիր տէմէյի վաղ
 կէշմիշէր մի , քի Նութեր հէփսինտէն
 էվվէլ պու սէօզիւ մէյտանէ չըգարըպ՝
 մապէյնլէրինտէ ու տերէճէ շէրէֆ
 պուլտու քի՝ () զպուռկ վէ Ղինէվու
 շէհիրլէրինտէ վէ Վիթէմպէռկտէ վէ
 () մալքալտ տա եափաղքլարը գաւառնու
 թիւնլարտա տին մատտէսի սըրաքընա
 կիրմիշ տիր . վէ հալէա ինկիլիզ քիլի-
 սէսինին իթիգատընը հավի քէլիմաթ-
 լարընտա ալըընա պիր պապ տախի պու
 գօնմուշ տուր . էջլէ քի՝ հէր քիմ քի
 Հոռմայ փափընա նեռ տէմէզ իսէ՝ սա-

հիշ բրթեմեանն օլամալ : Վափըն իւ-
մումի եկեղեցիէ պաշ օլմասը օլմամասը
մատտէսի սէօղիւմիւղիւն սըրասընտան
խարիճ օլուպ , անճագ. պու մահալտէ
շունու սէօյլէ յէլիմ քի՝ սալթ Մըքեպիս-
կոպոսական կարգըյըլա քէնտի պուլու-
տուղու եկեղեցիտէ մէմուրիէթի օլտու-
ղունու ինքեար էտէմէտիքճէ՝ ժողովուր-
դա քրիստոնէութիւն էօյրէթմէյէ թա-
յին օլունան պիր զաթը նեռ տէմէք՝ քը-
րիստոնէութիւնա եագըշըր սէօլ տէյիլ
տիր : Համկը մարգարէ վէ առաքեալ
եազմըշ տըր քի՝ նեռ տէտիյիմիղ կար-
գաւոր օլաճաք , վէ եկեղեցի ատեանըն-
տա Վրիստոսուն քէլամը իւզէրինէ
քարողութիւն էտէճէք . վէ Պօնաբաու-
թէնին տաղտան տաղա կէզտիրտիյի
փափ կիպի՝ տին ուղուրունա հալաճում
չէքիպ յահաթսըղ օլաճաք :

114 . Բրթեմեանըլըն ասըլ թէ-
մէլի նէվսանիէթէ մէպնի օլտուղունու
քիմ պիլմէզ իսէ՝ խապէրինի պու այնըն
միւճիտի օլան Նութերտէն ալսըն ,
Ըթաասպուռկ ահալիսինէ եազտըրը

մէք թուպունտա տէր քի՝ * Լէկեր հա-
 ,, ղորդու թիւն խորհուրդունտա Վրիս-
 ,, տոսուն պիւ զաթ վար օլտուղունու ին-
 ,, քեար է թմէյէ պանա պիրիսի գուվ-
 ,, վէ թլիճէ ուսն կէօս թերսէ՝ ղայէթ
 ,, մագպուլէ կէչէր . զիրա փափա նիս-
 ,, պէթ սէջլէյի պ նուֆուսունու գըրմա-
 ,, նըն փէք էյի եօլու պու տուր ¹ || . Սէ
 չիւնքի հաղորդութիւնու սալթ պիր տե-
 սակ ըլա վէրմէք , եանի բաժակտան ժո-
 ղովուրդա վէրմէմէք՝ Հոռմայ եկեղեցի-
 սինին չօգ վագըթտան պերի ատէթի
 տիր , Լուծեր իքի տեսակտան տախի
 ժողովուրդա վէրմէսինէ սէպէպ՝ Հոռ-
 մայա պէյնգէմէմէյի գօր , վէ պատա-
 րագ թարգը իւղէրինէ եազտըղը քիթա-
 պընտա տէր * Լէկեր պիր ժողովք օլսա՝
 ,, վէ օլ ժողովքտա իքի տեսակտան տա-

1 (Օ) Լ Վագըթ տախի պա-մագպուլէ ինտեր-
 էպէն եօլ ուսն : Սէ սօնա Վառլընտա-
 վէ Օր-ինգլ ինտեր էլիպիլեր ինտ պէ՝ ուսն-
 լալը Լ ուսերէ գո-վէնլէն ինտ-նալիքի ինտ-
 մագպուլա ինտ-նալ օլմալը :

„ խի ալմագ էմր օլունսա՝ պէն եւ սալթ
 „ պիրինտէն ալըրմ՝ եւ իքիսինտէն
 „ աէ ալմամ . վէ պու էմրէ իմ թիսալէն
 „ իքիսինտէն տէ ալանա լանէթ օդուր
 „ ում || : Տէմէ քի՝ Ղուծեր օլ վաղըթ
 խըրս արաւընտա պէօյլէ սէօյլէմիշ , շիմ-
 տիքի բրօթէսթանլար պունու գապուլ
 էթմէղէր . զիրա եկէր Ղուծեր ֆիլ վա-
 գը բրօթէսթանլարըն տէտիյի կիպի Մ-
 լաճըն ատամը ըսա՝ պու տէրէճէ խըրս
 ընտա նէ՞ կէպէր . Մլաճ ատամլարը
 քէնտի հալիմ վէ հաղիմ թապիաթլա-
 րըյըլա սննաշըլաճագ տէ յիլէ՞ր մի . վէ
 եկէր իքի տեսակտան պիրտէն ժողո-
 վուրդա վէրմէյի ֆիքրինճէ հագ վէ ճա-
 յիղ թուլմուշ ուտու ուսա՝ ժողովք
 պունու էմր էթտիյի հալաէ նէ՞ իշին
 միւղայիրինի էտէճէք . քէնտի սէպէպ
 օլմասըյըլա օլ ժողովք տօղրու թարիգէ
 կիրտի տէյիպ իֆթիլսար էտէրէք Մ-
 լաճա շիւքր էթմէլի տէյի՞լ մի : Ղաքին
 Ղուծերտէ պու ֆիքիրլէրի արամագ
 թուլմուշմուշ ֆուրուն իլինտէ քիւ-
 քիւրա արամալա պէյնպէր . խըրսըն ա-

Թէլինտէն մուհապպէթ եանմըշ մահվ
օլմուշ տուր :

115 . Սէհալէա պու ատավէթ շիմ-
տիքի բրօթէսթանլարտա վար տըր . պիր
թանէսինին շէհատէթի պու մահալտէ
քիֆայէթ էթսին : Նտվարտ Պիքէրշ-
թէթ նամ բրօթէսթան՝ փափիսթալը-
ղն արթմասը հագգընա իշար նամըլըա՝
1837 տէ նէմյէնին շէրձ շէհրինտէ պիր
քիթապ չըգարըպ՝ օնտա եաղմըշ քի՝

* Պիզ տէր իզ քի Պօղոս առաքեալն
„ իմանսըզըգ սըրրը տէտիյի՝ փափիս-
„ թալըգ տըր . վէ Սէսիլին տէտիյի կի-
„ պի՝ շէյթանըն էն ազիմ պիր հիւնէրի
„ կիպի թութարըզ օնու , քի հէր քէսի
„ պյարթմագ իչիւն՝ վէ Հայտնութիւն-
„ տա իշար օլունան ֆայշէ կիպի քէնտի
„ ֆըսգըլըա պիւթիւն տիւնեպը պաշ-
„ տան չըգարմագ իչիւն թային օլմուշ
„ տուր : Պունա է յիճէ գանմըշ օլարագ՝
„ վէ իւզ միլեօն տան զիյատէ նուֆուս
„ ալտանըպ պունուն թէհլիքէլի թօրու-
„ նա տիւշմիւշ օլտուղունու պիլէրէք ,
„ քէնտիմիլէ հագ թարաֆընտան ֆա-

" րիզէի զիմմեթ սայարըզ քի ճէմի բը-
 " րօթէսթանլարա տէյէիմ . չըգըն շու-
 " քիլիսէտէն՝ քի կիւնահընա վէ զազէ-
 " պինէ իլհաֆ օլմայասընըզ || : Յոռէնկ
 ուռուսու վէ ուռուս էրմէնիի սէվմէզ
 իսէ՝ բրօթէսթան հաճնկըսընը սէվկյօր .
 ուռուսա վէ էրմէնիէ մուհապպէթ կէօս-
 թէրմէլէրի սալթ փափ ըլա օլան նէվ-
 սանիէթլէրինի իճրա էթմէք իչին իմիշ .
 փափ ըլա նէֆսանիէթ էթմէլէրին սէ-
 պէպի տէ օ տուր քի՝ քէնտիլէրինի
 թիւրլիւ հերետիկոսութիւնլարը իչին
 բանագրեւ էտիպ եկեղեցիտէն ինրաճ
 էթմիշ տիր . կէօշ եռումայըտը՝ վէ պուն-
 լարըն ֆէսատը եկեղեցինին իչինտէ տա-
 ղըլմանընա բուխսաթ վերէ իտի՝ էյի
 ատամ օլուր ուտու :

116 . Պարէ ատավէթլէրի եալընըզ
 փափ ըլա վէ փափիսթալար ըլա օլսա՝ օլ
 գատար զարարը եօգ տէյէիմ : Այա քէն-
 տի իչլէրինտէ պու գատար մէզհէպլէր
 զուհր էթմիշ՝ վէ հէփսինէ տէ պիր լու-
 ղէթ իլէ բրօթէսթան ատը վէրիլիյօր
 իսէ , պունլար պիրպիրլէրի իլէ պարըջըգ

մը տըրւար : Ի ռւթեր՝ Քառըջլմատա լա-
 նէթ օգուր, Օլոինգլ իչին՝ ումմա մ քի
 ճէննէթէ կիթսին տէր : Օլոինգլին թէ-
 վապիսի օլան՝ Օվիցցեուլի բրօթէսթան-
 լարը մինպաաթ քէնսի իլհագլըղնա
 գապուլ էթմէղ : Կալվին Սիշէլ Սէրվէ
 նամ քիմսէյի՝ տինի քէնտի տինինէ ույ-
 մատըղը իչին Ղինէվոատա սաղ սաղ
 եագտըրըր . Տօրտրէիթ շէհրինտէ Կալ-
 վինականլար ժողովք էտիպ, Ինտէբան-
 տանլարը՝ քէնտիլէրինէ ույմայօրլար
 տէյի բանադրանք ալթընա պրագըրլար :
 Պիրինճի Ղաուէզ ինկիլիզ փատիշահը՝
 Կալվինական Ֆրանսըղլարըն քէնտի
 փատիշահլարընա գարշը պաշ չէքիպ՝
 Սօշէլ նամ մահալտէ էթտիքլէրի ճէն-
 կէ եարտըմճը ասքէր եօլլար . վէ ասքէր
 պօղուլուպ ֆէթհ օլունտուգտան սօն-
 րա՝ փատիշահ զարուրի Ֆրանսըղլար ը-
 լա պարըշքէ էթտի իսէ, Ինտէբանտան-
 լար էօրքէլէնիպ այաղա գալգարլար . վէ
 խալգը կիզեշտիրմէք իչին սըգը օրուճ
 սըմարլայըպ՝ վէ կիրակի կիւնլէրի ժամ-
 տան սօնրա րուխսաթ վէրիլմիշ օլան էյ-

Լէնճէլէրի մէն էտիպ, Չաուէզին փէտէրի
 օլան Ղաթ փատիշահին եազտըզ քի-
 թապը տինէ գարշը տըր տէյէրէք, շէհ-
 րին իչինստէ աթէշէ եագմաղ ըւա պիր
 Ֆէսատ չըգարտըլար քի, նիհայէթինստէ
 քէնտի փատիշահլարընը ազլ էթտիլէր :
 Պու մուհապպէթ քարոզել էտէնլէրին
 հանկը պիր մուհապպէթ նիշանլէրինի
 նագլ էտէյիմ . քի գուվլէթլէրի օլ-
 տուգճա՝ տինլէրինին շէրէֆի իչին՝ տէ-
 յիլ էսքի նահատակլար կիպի քէնտի
 գանլարընը, իլլա խասիմլէրինին գանընը
 տէօքէրէք Լըրոպայը գան ըւա տօլտուր-
 տուլար ըտը : Բըթէսթանլարըն Սո-
 րավեան եզբարք տէնիլէն պիր սընըֆը,
 գան տէօքմէսի մէմնուաթտան օլտուղու-
 նու՝ Լստուածաշունչու օգուճալարընտա
 էյրէնմիշ օլտուգլարը իչին, պիրինի
 էօլտիւրէճէք օլուրլար ըսա՝ էլինի այա-
 ղընը պաղլայըպ պիր սուֆանըն օրթա-
 սընա եաթըրըրլար . վէ էթրաֆընա տի-
 զիլիպ հէր թարաֆտան օլ տէրէճէ գը-
 ճըգլատըրլար՝ թա քի կիւլէրէք նէֆէ-
 սի թիւքէնիր, էօլիւր : Լնապաթթիւթ

տէնիլէն բրօթէսթանլարըն Յիլէմէնկտէ
 վէ () Լանտատա էթտիքլէրի գըլադըգ-
 լար՝ վէ էլլէրինէ կէչէնի իշիտիլմէտիք
 իսքէնճէլէր իլէ էօլտիւրմէլէրի , օգոյա-
 նա շիտտէթ կէթիրիր . վէ քէնտինի օ-
 ռէնք վէ ինսանըգ պիլմէզ տաղ ատամ-
 լարընըն իչինտէ վանն էտէր : Պունլա-
 ըն կէրէք փափիսթալարա վէ կէրէք
 պիրպիրլէրինէ գարշը պու տէրէճէ ա-
 տալէթ վէ խուսուսմէթ էթտիքլէրինտէ
 ասլա հագլարըն եօգ տուր : Օ իրա քէն-
 տի կանոնլարը իւզրէ հէր քէս ագլը
 քէստիլինէ ինանմալը օլունճա՝ հիչ պիր
 քիմնէյէ նէ՝ իչին պէնիմ ագլըմըն
 քէստիլի կիպի ինանմայօրսուն տէյէրէք
 ճէվը ու թասալուլթ էթմէք ճայիղ օ-
 լամազ : Պունուն իչին տէ՝ եվլէլ վար
 ըտը ամմա շիմտի եօգ տուր տէյէմէզ-
 լէր . () քսփըռտատա իւլգէիսթ տէնիլէն
 մէզհէպ իւչ տէօթթ եղլ եօգ տուր մէյ-
 տանա չըգալը , վէ չօգ Լնկլիքան աւ-
 տուածաբանլարը պունլարա գարշը հա-
 լտըրմ չըգարմագ իչին խալը կիղիչ-
 տիրմէքտէ տիրլէր , վէ Լմերիգանըն

Վառօրինա այալէթինին շուրութուն տա՝ բրօթէսթանըղը սահիհ տին տէյի գապուլ էթմէյէն քիմնէ տէվլէթ մեմուրիէթինէ գապուլ օլունմասըն տէյիւ շուրութ օլմուշ տուր : Իշթէ եղբայր սիրութիւն քարոզել էտէնլէրին վիւսասթ պուտուղլարընտա պու կիւնէտէք իճրա էթմէքտէ օլտուգլարը եղբայրսիրութիւն պունլար տըր :

117 . Հիմտի օնա պապալըմ քի՝ պիր միլէթ մուհապպէթ էթմէք վէսիլէսի իլէ՝ քէնտի տինինէ խալէլ կէթիրէճէք քիմնէլէրի գապուլ էթմէք ճալի՛ղ մի տիր : Չիւնքի բրօթէսթանլար Լստուածաշունչտան տիշարը քէլամ գապուլ էթմէղլէր, պիղ տախի պու սիւլալըն ճէվապընը Լստուածաշունչտա արարըղ : Վապիլ տիր քի ագըլարընտ ույլուն կէլմէղ իսէ՝ պու պապտէ Լստուածաշունչու տախի գապուլ էթմէյէլէր . անճագ պիղ ֆարզընը սէջլէյէլիմ : Յովհաննէս աւետարանիչ տէր .

* Սագընըն քի գազանճընըղը զայպ , էթմէյէսինիգ , իլլա իվազընը մէվճուտ

„ ալասընըզ : Հէր քիմ քի գապահաթ
 „ էտէր , վէ Վրիստոսուն թալիմաթըն .
 „ տա տուրմազ՝ Լլաճը թանըմազ :
 „ թալիմաթտա տուրան՝ ժէտէրուլլահը՝
 „ տա գապուլ էտէր՝ Խանուլլահը՝ տա .
 „ Լլկէր պիր քիմնէ սիղէ կէլըր՝ վէ պու
 „ թալիմաթ օնտա եօղ ուսա՝ օնու էվէ
 „ գապուլ էթմէյին , վէ օնա սէլամ
 „ վէրմէյին : Վլ է հէր քիմ օնա սէլամ
 „ վէրիրսէ՝ օնուն քէօթիւ ամէլլէրինէ
 „ իլհազ օլուր ¹ || : Պու սէյլէյիշտէն՝
 մուհապպէթ էտին տէմէք չըգմազ . վէ

1 Օգոյշ Լինիքի անյանց , շէ օի՛ իրո-
 անիցէ՛ գոր ժասարաիւցիքն , այլ շէ աւան-ցո-
 քաժանդաի շէլաքն : Լ՛իւնայն որ յանցանիցէ՛ և
 ո՛ւ հայցէ ՚ի ժարդապէրութեանն Վրիստոսի ,
 շէ Լ՛սարուած ու ճանալէ : որ հայ ՚ի ժարդապէ-
 րութեանն , և նա շէլլորին և շէլայր ընդո-
 նի : Լ՛իւն ո՛ր հայցէ աւ յիշ և շէլարդապէ-
 րութեան շայն ո՛ւ ունիցէ , օի՛ ընդո-նի՛ գն-
 ՚ի արան , և օի՛ ուշիւն արայցէ՛ նա : Որ ա-
 սացէ նա ուշիւն , իջորդ Լինի շէլաք Բորթա
 նորա : (Բ . Եւգ . ա . 8 . 9 . 10 . 11) :

սէօյլէ յէն տախի Յովհաննէս աւետա-
րանիչ տիր քի՝ * Վարտաշընը սէվմէ-
յէն Լլաճը սէվմէմիշ օլուր ¹ || տէյի,
աչըգտան սիճիլ քէսմիշ տիր : Պունուն
սէպէպի • տուր քի՝ պու միսիլլի քիմ-
սէլէր թաթլը սէօյլէ յէքէք սատէտիլլէ-
րի ալտատըպ տօղրու Շօլտան շաշըր-
տըրլար : Վ է ինսանճա ագըլ ըլա տա-
խի միւհաղա էթտիյիմիզտէ, պիր քիմ-
սէ քեարըմըզա քէտէր վէրէճէք օլուր
իսէ՝ օնա թամ մուհապպէթ էտէմէ-
յիզ • զիրա պիր աւտամտան քէնտիմի-
ղի սագընմագ՝ վէ օլ քիմսէյի սէվմէք՝
պու իքիսի պիր եէրտէ օլաժազ : Վ է
պու պապտէ տախի Յովհաննէս աւե-
տարանիչին «Թեամ մուհապպէթ գօր-
գույու տէֆ էտէր՝», տէմէսի հէր վէճհ
իլէ թաստիգ տիր :

¹ Որ ու պիտի զէշէյոյէ իւր զոր պէսնէ՝
շլադարաձ զոր ոչն էպիս, շլադար իւրիցի
պիտի : (Ա • Յովհ • Դ • 20) :

² Սիրի իւրաքիւն ի Բաղ Դիւթի զէրիլ-շ :
(Ա • Յովհ • Դ • 18) :

118'. Լամտի՝ Վրիստոս էֆէնտիմի-
զին թէնպիհի միւճիպինճէ՝ թէնիմիզի
էօլտիւրիւս օնտան էօթէյէ պիզէ պիր
քէտէր էթմէյէ գատըր օլմայան քիմ-
սէլէրտէն գօրգաճագ պիր շէյիմիզ եօգ
տուր¹ . էօյլէ իսէ՝ օնլարը սէվէպիլիւրիզ
վէ “Տիւշմէնինիզի սէվին²” . տէյի թէն-
պիհ պոյուրտուղու՝ պունա նազարէն
տիր : Լ՝նճագ ախէր տիւշմէնիմիզ վար
տըր քի՝ թէնիմիզին հայաթտէ օլմասը-
նա գաստի եօգ . հաթտա ուղուն էօմիւր
վէ մալ վէ հէր վէճհ իլէ րահաթըրգ տա-
խի վատ էտէր³ : Լաքին ճանըմըզըն է-
պէտի սաատէթէ էրմէսինէ հասէտ է-
տէրէք՝ տայիմա աճըգմըշ արսլան միսա-
լի՝ պիզի եութմաղա տօլաշըր : Լ է. քէն-

1 Սի՝ երկէթ յայնցանէ ոչ սպանանին
շմարթն : (Մատթ . Ժ . 26) :

2 Սերեցէ՝ շէշմաթն յէր . (Մատթ . Ե . 44) :

3 Լա տսէ ցնա սապանայ . Ժեշ Դայ շայ-
տինայն իշխանութիւն և շխտա տայա՝ . Էթիէ
անիւլ էրէրայաթանիցէն առաջի ի՛ : (Ղուկ .
Դ . 6) :

ախի ըստ հանի օլտուղը եծիլտեն՝ ճիս-
մէն ինսանլար ըլա մինասիպէթի օլմա-
յըպ, անճագ իղվտ իլէ օնլարտան մու-
վին փէյտա էտէր քի՝ տօղըրուլուգ թաս-
լայարագ օնու պունու պաշտան չըգա-
րըրլար: Պու մագուլէ քիմսէլէրի գօյուն
փօսսուլու գուրտա պէյնզէտէրէք՝ օնլար-
տան քէնտիմիլի սագընմագ թէնպիհի-
նի ¹ Վրիստոս էֆէնտիմիլտէն ալտըգ-
տան սօնրա, էֆէնտիմիլին ախէր սու-
րէթտէ մուհապպէթ էթմէք իչին վեր-
սիլի թէնպիհի վէսիլէ թութարագ՝ օն-
լարա թէսլիմ օլմագ համագաթ սլտուգ-
տան մատա՝ Լոպքեալարըն կիւնին-
տէն պէրի եկեղեցիտէ թութուլան ու-
սուլտէն տախի պրըրմագ օլուր: Պետ-
րոս առաքեալ՝ Լնանիպը վէ Սափիրայը
թամահլարընտան նաչի Հոգին սուրբա
գարչը հալան սեջլէմէլէրինէ պէտէլ՝
միւծիւգաթ ըլա հէլաք էթտի ²: Պօղոս

1 Օւէյլ լէրուտ ի տու մարք-բէլի՝ ու
հան յէլ հանդէրձուտ ուլարոյ . Լ ի
նէրոյ էն գայի յահշտանդ: (Մատթ . Է . 16) :
2 (Գործոյ . Է . 1—11) :

առաքեալ Ս'ելիաէտէ իբէն Լափեսոս
տաքի եկեղեցի մէմուրլէրինի մախսուս
շաղըրտըպ՝ * Պէն կիթտիքտէն սօնրա ի-
„ չինիզէ գափըճը գուրտլար կէլէճէքլէր
„ վէ սիւրիւյիւ էսիրկէմէյէճէքլէր տիր .
„ վէ սիզաէն աախի էյրի սէջլէյէն, քիմ-
„ սէլէր փէյտա օլուպ՝ չըրագլարլնըզը
„ քէնտիլէրինէ պէնտ էտէճէքլէր „ տէյի
խապէր վէրիպ, օնլարտան սագընըն տէ-
տի ¹ || : Ս է Կորնթոստա հաւատացեալ-
լարտան պիրիսի քրիստոնէութիւնա եա-
գըմաղ հարաքէթտէ պուլունտուղու
իչիւն . Պօղոս առաքեալ Կորնթացիլէրէ
մէքթուպ եապտըղընտա թէնպիհ էտէր
քի՝ Յիսուս Քրիստոսուն իսմի իլէ ճէմ՝
օլսունլար , վէ օլ քիմսէի թէնճէ հէլաք
օլմա տէրէճէսինէտէք շէյթանա թէս-

1 . Օգոյշ կացեալ մշանց և ափնայն հո-
տիդ . . . տանլի գիտեմ ես՝ եմէ յեդ ինչ
միմէնայ գոյցեն գոյլդ յաւըրուիդդ 'ի յեղ , որ
" շ ինայեանցեն հօտիդ : Լը- 'ի յենջ յաւըրեն
աբտ՝ որդ իօտիցն ինքը , յիւել շաշմիբոսն
չինի ինքեանց : (Գործք . Ի . 88—90) :

լիմ էթտինլէր՝ քի ճանը խելաս պու-
տուն : Օ իրա "Ղիւլի մայա՝ ճէմիի խա-
,, մուրու մայալատըր ,, տէր : Վ ալիպա
կորնթացիլէր տախի՝ պէշլէսի իլէ մու-
հապպէթ էթմէք կէրէք տիր , զիրա քը-
րիստոնեայ օլտուղումուզ իչիւն մու-
հապպէթ պոյնումուղուն պօրճու տուր
տէյի էօյիւնիւրլէր խաի , քի Վօղոս ա-
ռաքեալ մահալի մէքիւրտէ՝ "Վօյիւնմէ-
,, նիլ էյի իֆթիխար տէյիլ տիր ,, տէտի :
Վ է հալէա թարիֆ էթտիյի սէրթլիք
տախի՝ կիւնահա տիւչէնին ճանընըն սէ-
լամէթի իչիւն օլարագ , մուհապպէթ նի-
շանը օլտուղունու պէյան էյլէտի : Վ է

1 Յանան Տեառն մերոյ Հիւսուի Վրէ-
տոսի Ժողովէլ յեղ 'է միտին , և իմոյ հոգեայտ՝
շորումիւմէն հանդէմ Տեառն մերոյ Հիւսուի
Վրէտոսի . մարնել շայնպիսին սարանալի 'է
սարանումն մարնոյ , զի պին սպիւնոյ յօրն
Տեառն մերոյ Հիւսուի Վրէտոսի : Ո՛ր Բար-
ւոտ ևն պարծանոք յեր . ո՛ր գիտէտ էմե փոք
մի խմոր զամենայն զանգուռան իմաքէ : (Ը . Կորն .
Է . Է — 6) :

Վաղատացիներէ եազտըղը մէքթուպուն-
տա տախի պէօյլէ սէօյլէր քի . * Պիզլիմ
,, սէօյլէտիյիմիզտէն վէ սիզին գապուլ
,, էթտիյինիզտէն զիյատէ քարոզել է-
,, տէն տէյիլ ախէրի՝ իլա պիզ տախի
,, օլսագ, մէլայիք տախի օլսա՝ լանէթ օլ-
,, սուն : Օյրա աւետարան թիւրիւ-
,, թիւրիւ օլմաղ . մէկէր պազիլէրի սի-
,, զէ իսթիլալ պըրագըպ՝ Վրիստոսուն
,, աւետարանընը թէպտիլ էթմէք իս-
,, թէյէլէր¹ || : Սէ Տիմոթէոսա եազ-
տըղը մէքթուպտա, Հիմէնոս վէ Լղէք-
սանգրոս նամ քիմսէլէր իշին՝ * Իման
,, կէմիլէրինի սագաթլատըլար տէր . օ-

1 Օւրմանա՝ զի այդպէս ժալժաղակն քո-
փիթի ցայնմանէ՝ որ իսլէացն շնէշ 'ի շնորհոն
Վրդեպոսի, ցայլ աւետարան, որ օլ գոյ ցոյլ
Լայց եմէ իցեն մանա՝ որ խոփէցոցանիցեն
շնէշ և իմիջին շրջել զաւետարանն Վրդե-
պոսի : Լոյլ լիէ մեք իմա հրեշտակ ցերիցի ա-
ւետարանեացի յեշ, աւելի քան զայ աւետար-
անեցումն յեշ, նշմուլ էշէն : (Գաղ . ա .
6 — 8) :

„նուն իչին շէյթանա թէսլիմ էթտիմ
 „քի քիւֆֆարլըղ պըրագմաղա թէրպիէ
 „օլսունլար ¹ || : Ա է լիւսաղոնիկէցի-
 լէրէ պու մագուլէ ֆիթնէլէր հազգըն-
 տա պու թէնպիհի էտէր : * Այկէր պիր
 „քիմսէ մէթուպումուզ ուլա իմլայէ
 „կէլմէղ իսէ , օնու պէլլի էտին . վէ օ-
 „նուն ուլա իւլֆէթ վէ իլհագլըգ էթմէ-
 „յին քի հիճապ էթսին : Վազաթ օնու
 „տիւլմէն կիպի թուլթմայըն , գարնտաշ
 „կիպի նասիհատ վէրին ² || : Վասիհատ
 վէրտիք տիյնէմէտի իսէ՝ հալէա տիւլմէն
 կիպի թուլթմայալըմ մը տէյի սիւալ է-

1 Ոմանց Ռըթէալ ցանցանց իւրեանց նա-
 կաւեցան 'ի հաւատան . որոց սակի էն Հիմնու
 և Մղէտանգըն . զորս մարնէն սապանայի ,
 շի իրտութեցին զհայհայել : (Ա : Յիմ . ա . 10) :

2 Մալ իւր ուր հնաշանգընի թանիս Ռ-
 բում Ռըլնուլը պըրագմէ՝ գոտ նշանակեալի՝
 շէա և Ռ' իտանակեալի՝ ընդ նմա , զի պար-
 իտանցի : Մայց Ռ' իբրեւ զնշնաթ համարեա-
 լի՝ , այլ իրտութեալի՝ իբրեւ շէլթայր : (Բ .
 Թէա . 4 , 14) :

տէնէ , տէֆա Պօղոս առաքեալ ատէր
մահալտէ պու ճէվապը վերիւր . * Պէ-
,, սատ չըգարան քիմսէտէն՝ պիր իքի
,, տէֆա նասիհհաթ վերտիքտէն սօնրա
,, կէրի տուր ¹ || : Յովհաննէս աւետա-
րանիչ տախի Ղիոտրէփէս նամ պիր
քիմսէ իչիւն պէօյլէ սէօյլէր : * Պիզի
,, գապուլ էթմէզ վէ պօշպօշազ լըլըյը-
,, լա զահմէթ վերտիյինտէն մատա՝ գա-
: ընտաշարը քէնտիսի տէ գապուլ էթ-
,, մէզ , գապուլ էտէնլէրէ տէ գօյ վէր-
,, մէզ . վէ եկեղեցիտէն տախի իխրաճ
,, էտէր . կէլիրսէմ էթտիքլէրինի օնուն
,, խաթըրնա տիշիւրիւրիւմ ² || : Լէրէք

1 Յարնէ հէյոսաթուլէ յէպ օյ անգամ և
երկէց խրատելոյ հրաժարեալն՝ քէպաւլէր շէ
թիւրէալ է այնպէսն : (Տիւրք . գ . 10) :

2 Ղիւրեյի ինչ եկեղեցւոյն . այլ որ յառա-
ջապէս ՚ի նոցանէ Ղիւրեյիէն . ո՛ր ընդունի
շէշ : Այսն այսորիկ եկէ եկեց՝ յիշցոսցէ
շէշըն նոցա զոր տունէ , Թանիւտ շարտ շար-
իտունիւն տունէ շէշ աշխար : Եւ ո՛ր այ-
տիւտ շարացաւ . ո՛ր ինչն ընդունի շէշ Թարս :

Լճաքեալարն ընտելէրինտէն վէ կէ-
րէք Հայրապետէրին վէ ժողովբարն
նագլիէթ քիթապլարնտան տահա չօգ
էմսալ կէթիրէ պիլիւր իտիք . շիմտիլիք
պու գատարնա գանտաթ օլունսուն :

119 . Տէյէմէյիզ քի բրօթէսթան-
լար պու քէլամլարը տախի ըէտտ է-
տերլէր . անճագ սէր քարողել էթտիք-
լէրի օ տուր քի՝ հէր քէս քէնտի տին-
տաշնը սէվսին : Պիզ տախի օնլար ի-
չին պու թահմինտէ օլուպ՝ հալէա թա-
աճիւպ էտեր իտիք քի , պիզիմ միլէ-
թէ մուհապպէթ քարողել էթմէյէ Լճ-
մերիգատան մախսուսէն աուամ կէլմէք
նէ՝ միւճիպ : Լճտարանըն վէ ճէմի
ազիզ քիթապլարն “Պիրպիրինիզի սէ-
վին ¹” , տէյի թէնպիհինի պիզ տիշար-
տան մը էջրէնէճէյիզ , եօխսա տին-
եատա պիզտէն զայրը մուհապպէթ էթ-

Լ շայնոսիկ որ ընդունին՝ ալիւլու նա՛ւ յիկ-
չէցայ Լո հանէ : (Գ . Յուլհ . ա . 9 — 10) :

1 Լճյա է պարտէք իմ , շէ պիլիւլի
շիմտան : (Յուլհ . Ժե . 1) :

մէսինի պիլմէյէն միլէթ գաւմամըչ-մը :
 Վ է աճապա տիւնեավիճէ մատտէլէր
 իչիւն խուսումէթ փէյտան օլունմազ մը :
 Գլորա Վրիստոս էֆէնտիմիդին պիզէ
 Թէնպիհ էտիպ "Տիւշմէնիդի Կէվլին",
 տէմէսի՝ պիզիմ տիւնեավիճէ մասըն-
 հաթլարտան տօլայը օլան տիւշմէնիմիզ
 հագգընա տըր : Վ է նէչէ քի տիւնեա
 շէրէֆինի վէ մալ ու էմլաքինի էլզէմ
 Թութմայաճաղըղ , օլ իւզտէն պիզէ .քէ-
 տէր կէթիրէն տիւշմէնլէրիմիզէ տէ ա-
 տավէթ էթմէք ճայիզ տէյիվ տիր : Լ'ն-
 ճագ տիւնեատէն պօշ միւլհագալար ըւ
 ազճէ Թամահը վէ շէրէֆ վէ փօսթ
 իտտիասը գալգմըչ օլմատըղը իչիւն՝
 ճէմիի քրիստոնեայ միլէթլէրտէ մու-
 հապպէթ էքսիքլիկի վար տըր : Վ է պու-
 նուն իչիւն հէր միլէթին քարոզիչին
 Փարզ տըր քի՝ քէնտի միլէթինի պու
 խուսուստա ազիզ քիթապլարա միւ-
 Թապըզ քէշտմլար ըւա Թէրպիէ էյլէսին :

120 — Գրագաթ հանկը միլէթին քա-
 րոզիչի էտէպ վէ Փազիլէթ պահսընտա
 Թէնպիհաթլարը ճէմաթլան իթթար

էթմէքտէ իհմալ էթմիշ տիր : Ալէլ
 խոսուս պիգիմ միլէթտէ հիշ պիր վա-
 գրթ քարոզ վերմէք էքսիք օլմայըպ
 վարդապետլերիմիզ պու պապտէ ցօրճ-
 լարընը օլ գատար թանըր , վէ ճէմատթ
 օլ տերէճէ ալըշմըշ տըր քի՝ կիրակի
 կիւնլէրտէ պիր եկեղեցիտէ վարդապետ
 պուլունուպ քարոզ օլմազ իսէ , աճա-
 պա սէպէպի նէ՞ օլա տէյի սիւալէ տիւ-
 շէրլէր : Պու քարոզիչներին հաճկըսը
 քարոզունտա՝ եալան սէյլէյին , եէմին
 էտին , քիւֆր էտին , սերհօջուք էտին ,
 պիրպիրինիզի ինճիտին տէյի թէնպիհ
 էթմէսի իշիտիլմիշ տիր : Այերչի տերին
 փիլիսոփայութիւն վէ աստուածաբանու-
 թիւն սէօզլէրի իլէ քարոզլարընը տօ-
 նաթմազլար , զիրա պու միսիլլիլէրի
 սէյլէյէնէ աննայան տախի օլմալը , ան-
 ճալգ. նասըն ազլը էրէճէք վէ պէլլիլէյէ
 պիլէճէք թարզ ըա թէնպիհ վէ նասի-
 հաթ էքսիք օլմուշ տէյիլ տիր : Աճա-
 յիպի պու քի՝ Ամերիգատան կէլէն քա-
 րոզիչէր քէնտի կէօրիւշտիւքլէրի քիմ-
 սէլէրէ գանտըրմըշլար , վէ անլար տա-

խի գանձը շար , քի քէնտի վերտիքէրի
 քարոզու վերէն եօգ : Վէնտիլէրի մու-
 ճապպեթ քարոզել էտէրլէր , եէմին վէ
 եալան սէջլէմէյին տէյի թէնպիհ է-
 տէրլէր , տիյնէյէնլէր տալտի պու թէն-
 պիհի թութարլար , փէք էյի : Աքին
 պիղիմ քարոզիչէրտէն պու միսիլլի նա-
 սիհաթլար իշիթտիքէրի եօգ կիպի թա-
 վըրլարը՝ վէ Ալլահ էօլունա կիթմէսի-
 նի Ամերիգալըլար պիղէ կէօսթէրտիլէր
 տէյի իֆթիսարլարը աճայիպ տիր ,
 պէօյլէլէրինէ սօրմալը քի՝ պիղիմ քա-
 րոզիչէր քիմի՞ն էօլունա կիթմէք էօյ-
 րէտիրլէր :

121 . Տահա՛ աճայիպի վար .նէ վա-
 գըթ քի պու միսիլլի քարոզլար իշէտի-
 լիր իսէ՛ չօլու իշթիքեա էտէրլէր քի ,
 տայիմ ֆազիլէթէ տայիթ նասիհաթ նէ՛
 օլա , պիր ազ տա տինիմիղի պիղէ էօյ-
 րէթմէլի տէյիլլէ՛ր մի : Պունու սէջլէ-
 յէնլէրին ֆիքրի տօղըու ուսա տա՛ սէջլ-
 լէտիքէրինի պիլմէղէր , վէ մէգատիրլէ-
 րինի քիւչիւտիւրլէր : Վրիստոնեայ վէ
 ուղղափառ մէճլիսինտէ տին իւզէրինէ

քարոզ օլմագ ատէթ տէյիլ տիր : նէ
 վագըթ տիյնէյէնլէրտէ հերետիկոս
 պուլունուր , եախուտ տին թալիմինէ
 միւպթէտի քիմսէլէրէ քարոզ սէյլէ-
 նիր իսէ՝ տին միւպահասէսի օլ վագըթ
 օլուր : Ասկի զէման Հայրապետլէրին
 քարոզլարընը օգուրուլ , սուրբ Յով-
 հան Ասկեբերան , սուրբ Քարսէզ կեսա-
 րացի , վէ ախէր չօզլարը՝ հերետիկոս
 պուլունմատըղը մահալտէ վէ վագիթտէ
 էտէպէ վէ Փազիլէթէ տայիր նասիհաթ-
 լար վէրիրէր , նէ վագըթ քի տիյնէ-
 յէնլէրտէ հերետիկոս պուլունուրսա՝ օլ
 վագըթ տին ճշմարտութիւնլարընը վազ
 էտէրէր իտի . օ տա՝ տէյիլ քի միւ-
 ճատէլէ էտէր կիպի ուճօն կէօսթէրէ-
 րէք վէ իսպաթ էտէրէք , անճագ՝ տի-
 նիմիզ պու տուր , պունտան շաշմայըն ,
 վէ ախէր թարղ սէյլէյէնլէրին սէօ-
 զիւնէ ինանմայըն տէյերէք : Սուրբ ()-
 գոսախնոս քէնտի վագթընըն հերետի-
 կոսլարը ըլա միւճատէլէսինտէ նէ տէ-
 րէճէ գուվվէթլի օլտուղը՝ Փոստոս մա-
 նիքէցիէ վէ Քէզագեանլարա վէ Յու-

շինանոսա գարշը եազտըղը քիթապլար-
 տան մալիւմ տիւր . լաքին քարոզլարըն-
 տա օլ սէօյլէյիշէրի պուլամազսըն : Ո-
 րոգինէս կէլսոսա գարշը միւճատէլէ քի-
 թապլընը պաշգա թիւրլիւ եազար , քա-
 րոզլարընը պաշգա թիւրլիւ . էօյլէ քի-
 պիր ուսթա իշի տէյիլ տիր զանն էտէր-
 սին : Ո՛ է Ոսկեքերանըն Նուլիանոսա
 գարշը եազտըղը միւճատէլէ քիթապլ-
 րլա՝ սուրբ Վիրք իւզէրինէ եափտըղը
 մեկնուլթիւնլար , քի քարոզ տուրլար ,
 պիրպիրինտէն՝ չօգ Փարգլը օլտուգլարը
 օգույանլարա մալիւմ տիւր : Պէօյլէ օ-
 լունճա՝ քարոզիչէրտէն տին մատտէլէ-
 րի իւզէրինէ քարոզ միւլթալէպէսինտէ
 օլմագ պիհուտէ վէ պօշ էօզիւր տիւր .
 օնլարըն պօրճու ճէմաաթա էօյլէ շէյլէյի
 իխթար էթմէք տիր քի՝ հէր կիւն գու-
 լազլարընտա օլմասը Փարզ տըր . էօխ-
 սա՝ ինսանճա զաիֆլիք իգթիզասընտան
 եանըլըպ գօլայ խաթա էտէրլէր : Պու-
 լ՝մերիգալըլար տա կէլիպ պիպէ պու-
 քարոպուլթիւնլարը էթմէքտէ , պիզիմ՝
 քարոզիչէրին քէլամընտան մեմիւլ օլու-

նան խայրութան զկատէ պիր շէյ օլա-
մաղ : Պազի քիմնէլէրտէ օնլարըն թէէ-
սիրի կէօրիւմիւշ իսէ , եկէր օլ իւրէք
իլէ քէնտի քարողիչլէրինին Եօզիւնիւ
տիյնէյէ իտիլէր՝ օլ Քայտէ եֆնէ կէօ-
րիւլիւր իտի :

122 . Ինճագ օնլարըն վերտիյի քա-
րողուն պիզտէքի վերիլէնտէն զկատէ
խայրը եօղուսա տա՝ քարողիչլէրինին
պու իւզտէն խայրըլարը վար տըր : Եւ-
կեղեցիէ գարշը Եօրէթտիքլէրի մու-
րութիւնու խալգա եութտուրմագ իչիւն՝
քէնտիլէրինի իըղճմտանք սահիպի վէ
տօղրու սէօյլէր ատէմ կէօսթէրմէլի
տիրլէր : Եւկեղեցիէ օլան ատաւէթլէրի-
նի սուրէթի շէրիէ միւվաֆըզ կէթիրմէք
իչիւն , մուհապպէթ քարողիլ էթմէլի
տիրլէր . քի սօնրա հէր նէ քի սէօյլէր-
լէր իսէ՝ թամամընա տիյնէնիլսին :
Պունլար եալան սէօյլէմէզլէր . հաթտա
պիզէ տալսի տայիմ թէնպիհլէրի օտուր
քի՝ եալան սէօյլէմէյէլիմ . Եօյլէ իսէ՝
հէր նէ սէօյլէրլէր իսէ տօղրու տուր
տէտիրթսինլէր : Սատէտիլ ճէմաւթ

պիլմէղ քի եկեղեցի սուրբլարա ըիայեթ
 էտէր իսէ նէ ֆիքրէ տիր . անճաղ շու
 գատարընը պիլիր քի՝ ըիայեթէ շայես-
 թէ տիրէր . վէ ըիայեթտէ տէրէճէ
 ֆարգընա տախի միւզթէտիր տէյիլ :
 Պունլար քէնտի թէվապիլէրինէ եութ-
 տուրաճազլար քի , եկեղեցի՝ ճէմֆի
 սուրբլարը՝ փութփերէսթլէրին Մարդը-
 նու վէ Մնահիտի վէ Պոսիթոնու պէլ-
 լիլէտիքլէրի կիպի , պիրէր ուֆագ թէ-
 ֆէգ ալլահ պէլլիլէր . օնուն իչիւն պուն-
 լարա օլան ըիայեթ՝ պիր նէվ փութփէ-
 րէսթլիգ տիր : Սատէտիլ թէվապիլէրի
 տէ պունլարը եալան սէջլէմէղ պէլլիլէ-
 յիպ՝ կերչէք էջլէ իմիշ տէյէճէքլէր . վէ
 նէ վագըթ պիրիսի պունլարա՝ եկեղեցի-
 նին ֆիքրի օ տէյիլ տիր տէյիպ սահիհ
 ֆիքրինի աննատըրսա , օնա ինանմայա-
 ճազլար . վէ տէյէճէքլէր քի , պու Մ-
 մերիգալը քարողիլէր ալէմէ մուհապ-
 պէթ վէ տօղըուլուք քարողիլ էտէրլէր .
 պիզիմ իլէ պիր ատավէթլէրի եօդ տուր
 քի , հագգըմըղա իֆթիրա էտիպ պիզիմ
 եկեղեցիմիզէ թահգիր էտէլէր :

123 . Սուհապպէթ քարոզել էթմէ-
 լէրինին ախէր պիր սուրէթինի տախի՝
 քէնտիւերի Իզմիրտէ պաստըզլարը՝
 Ղըֆէ Լոֆֆոյ նամ քիթապտա էյի-
 ճէ աննաթմըշլար տըր : Ըփրա օնտա
 քրիստոնեայ օլանլարա շու սիւալէր օ-
 լունույօր : * Պիզ զայրըլարը քէնտիմիզ
 , կիպի սէվէ՞ր միիզ . պախուսուս տինի
 „ այրը օլանլարտան իքրա՛հ էտիպ օնլա-
 „ րա զարազ էթմէ՞միյիզ : Վրիստոնե-
 „ եայլարը հէր նէ մէզհէպտէ տէ օլսա-
 „ լար սէվէ՞ր միյիզ || : Պունա պիփէրվա
 ճէվապ վէքիրիմ քի՝ Խոյըր , Սէվմէմ՝
 վէ Սէվէմէմ . եօխսա Մլլահնն ատու-
 սունու պանա տօսթ էթմիշ օլաճա՛ղըմ :
 Պէնիմ պօրճում օնա մուհապպէթ զըմ-
 նընտա շու իքի շըգտան իպարէթ օլա
 պիլիր . տիւնեալիճէ՝ քեարընա մանի
 օլմամագ վէ քէտէրինի իսթէմէմէք . վէ
 ուխրէվիճէ՝ Մլլահա տուա էթմէք քի
 Փիքր կէօղլէրինի աչսըն . եանըշ տինտէ
 օլտուղունու թանըսըն վէ տօղրու տինէ
 րաղպէթ էյլէսին : Ղրագ հոգւոյ պանա
 սօրար . Վչա պիւթիւն պունլար նէտէ՞ն

»ընդօր : Ղեւապ վերհրիմ՝ զերս Քր-
րիստոս էֆէնտիմիզ տէմիշ տիր քի՝

* Ղէմիի տունեայը գազանըպ՝ քէնտի-
»նի շայպ էթմէք իլէ քիշի նէ՝ գազանճ
» էթմիշ օլուր¹ : Պէն հէր տինտէ պու-
լունանլար ըւա իւլֆէթ էթտիկիմտէ՝
պանա տինիմէ խալէլ կէթիրէճէք սէօղ-
լէր սէօլէյէճէքլէր , քի պէն օնլարր
տիյնէյէմէյէճէյիմ՝ ետիուտ տիյնէր ի-
սէմ՝ ճանըմըն սէլամէթիւնի թէհլիքէյէ
գօյաճաղըմ : Եկէր պէն օնա նասիհատ
ըւա սէօղ աննատա պիլիւր իսէմ՝ օնու
գազանմըշ օլուրում , վէ օնտան էյի
տօսթում օլմաղ . գազանամատըմ ըսա՝
« () նտան կէրի տուր » տէյի Պօղոս ա-
ռաքեալըն թէնպիհի վար տըր . օլ թէն-
պիհի տիյնէմէյէ մէճպուր ում :

124 . Պունլար չիւնքի հէր նէ սէօյ-
լէրլէր իսէ՝ աղիղ քիթապլարտան շէ-
հատէթ կէթիրմէք ատէթ էթմիշէր տիր :

1 . Օճնչ օրոտի է մարդոյ՝ ելիէ զաշխարհ
շահէպի իւր զանյն իւր կորուսցէ իւր արագիւտի :
(Ղուկ . Թ . 25) :

պոռ սիււալարըն ուճոռնու չըպլագ պը-
 րագմագ չիրքին օլաճաղընը ագըլարը
 քէսմիշ , վէ տինի այրը օլանլարը սէվին
 տէյի թէնպիճ պոռլամատըգլարը իչին՝
 Պօղոս առաքեալըն շու սէօճպէթինի շէ-
 հատէթ տէյի եազմըչլար . * Իմտի՝
 ,, հէփսինտէն էվվէլ պոռնու րիճա էտէ-
 ,, րիմ՝ քի՝ հէր ինսուն իչին տուա վէ
 ,, նիազ վէ սէնա էտէսինիզ . ալէլ խու-
 ,, սուս՝ փատիշահլար վէ ճէմիի հիւքիւմ-
 ,, տարլար իչին Է ի Վ Է չինքի Պօղոս
 առաքեալըն կիւնիւնտէ Լ, փեսոս իւզէ-
 րինէ հիւքմ էտէն զապիթ , վէ օնու օ-
 րայա նասպ էտէն փատիշահ տախի
 փութփէրէսթ իտիլէր , պէլլէ քի Պօղոս
 առաքեալ պոռ փութփէրէսթլէր հագ-
 գընա սէյլէմիշ տիր տէրլէր : Լաքին
 պիր ատամը սէվմէք պաշգա , օնուն հագ-

1 Լք- արդ աղաչե՛մ նախ քան զաթնայն
 առնել աղջիւն , ինդրուաթս , պաղապանս , խո-
 հոռնիւնս զան աթնայն մարդիւն : Սննա-
 նանք զան լուսաւորաց և աթնայն իշխանաց :
 (Ա . Զիմ . բ . 1 . Ե) :

գընա տուա էթմէք պաշգա : Պօղոս առաքեալ պոնւար իշին տուա էթմէք սըմարլայօր . վէ Ղրադ հոգւոյ քիթապըն միւհլլիֆի՝ տինի այրը օլանլարը սէվմէք լաղըրտըսը էտէր իքէն պու քէլամը իսպաթ կէթիրմէսինտէ , պու իքի լուղէթի պիր պիրինէ գարըշտըրմագ իսթէյօր : Վաքին Պօղոս առաքեալ պոնւտա տուա էթմէք սըմարլամըշ իքէն , ախէր մահալտէ պարընմագ թապիրի իլէ աննատըր , օնու տա էկէր գապիլ իսէ տէյէրէք ¹ : Վէ հիւ պիր եէրտէ՝ հէր ատամը սէվին տէնմիշ տէյիլ . տալիմա հուտուտ քէսիլմիշ տիր . * Վիպին , « տիւշմէնինիղի սէվին . ագրանընըզ » գարնտաշընըզ սէվին » : Վէ տուա էթմէք թէնպիհի՝ մութլագա թարզը ըլատըր . էկէր գապիլ իսէ տուա էտին տէմէզ . ֆագաթ հէր քէս իլէ պարըշգ օլմագ իշին՝ պու իլավէի էտէր իսէ ,

1 Եթէ հետք ինչ էջի յեշ , ընդ ափնայի
հարդան շխալապուրիւն իալթէ՛ : (Հոովմ .
Ժբ . 18) :

էլպէթաէ պարըըգ օլմամասընա: ծէ-
վազ վերէճէք պիր քէօշէսի օլմալը: Վու-
քէօշէ՝ րուհանի մատտէլերտէն ալընմըշ
օլաճագ. զիրա տիւնեալի շէյլէր իշիւն
քրիստոնեայ քրիստոնեայըլա պօղուշ-
մագ գաթան վաճիպ վէ ճայիզ օլամազ.
էյլէ պիր շէյ ալմալը քի՝ պարըըգըգ-
տան ճանըմըզա քէտէր տօղսուն:

125. Ընճագ պու միսիլի քիմնէլէր
իլէ պարընմագ վէ մուհապպէթ պաղ-
լամագ օլմազ տէտիյիմ՝ ատու տէյի
թութուպ օնլարըն զարարընա ճահտ
էթմէք ֆիքրինէ աննաշըլմասըն, էլտէն
կէլիրսէ՝ կերէք տիւնեալիճէ վէ կերէք
ուխրէվիճէ խալըրլարընա չալըշմագ լա-
զըմ տըր. հիշ պիր իւզտէն օնլարըն
զարարընը իսթէմէլի տէյիլ, հաթտա՝
նաչար գալըպ եօլարընը զարուրի տօղ-
րուլթսունլար տէյի թէրթիպլէր տախի
լայըգ տէյիլ տիր: Տինի այրը օլանլար
ըլա մուհապպէթ էթմէնին եօլու վար.
տին իւզէրինէ լագըրտը աչարսա, չիւն-
քի սէն օլ մատտէյէ քէմալի իլէ վու-
գուֆ տէյիլ սին, վէ լայըգը վէճհ իւզ-

րէ օլ խոսուսլարտա մալիւմաթըն եօգ՝
 եանընտան սալուշ . ախէր զարարսըզ
 մատտէլէրտէ վէ ախղուիթատէ խու-
 սումէթ իճրա էթմէյէսին . եօխսա ղըթ-
 թը թարիփի իլէ Յիսուս Վրիստոսուն
 թէնպիհինին մուղայիրինի էթմիշ օլուր
 սուն . զիրա պու տէտիյիմիզին էմսա-
 լինի Վրիստոս քէնտիսի Մաքեալ-
 լարընա կէօսմէրմիշ տիր : Մաքեալ-
 լարը քարողութիւնա կէօնտէրտիյինտէ՝
 “Սամարիալլարըն շէհրինէ կիրմէյին ,
 տէտի ¹ : Մնճագ Լորուսաղէմէ կիտէր
 իքէն Սամարիալլարըն պիր շէհրինտէն
 կէշմէք իճապ էտինճէ , Մաքեալլար՝
 եէյէճէք թէտարիքի իչիւն շէհրին իչի-
 նէ կիրտիլէր իսէ՝ Սամարիալլար պուն-
 լարը գապուլ էթմէտիլէր : Յակոբոս վէ
 Յովհաննէս առաքեալլար թէհապվիւրէ
 կէլիպ՝ Վրիստոս էֆէնտիմիզտէն իզին
 իսթէտիլէր քի՝ էմր էթսինլէր տէ , օլ
 շէհրին իւզերինէ կէօքտէն աթէշ եաղ-

1 յի Կալաթ Սամարայաց Գ՝ հրանկէտ :
 (Մատթ , 4 , 5) :

աբրահնլար : Պունլարըն պու մաթլուպու
էֆէնտիմիզին թազիրինէ միւսթաճագ
օլտու , զիրա պիլմէլէր իտի քի էֆէն-
տիմիզ ինսանլարըն ճանընը թէլէֆ
էթմէք իչին տէյիլ , իլլա սէլամէթէ
չըգարմագ իչին կէլտի ¹ : Եֆէնտիմի-
զին պու ամէլի աննաթտը քի՝ տինի այ-
րը օլանլար ըլա նասըլ պարընմալը : Եա՛
սէմթլէրինէ օղրամալը տէյիլ , Եախուտ
ճանլարընըն սէլամէթինէ չալըճմագ իւզ-
րէ տափրանմալը :

126 . Տէտիքլէրիմիզտէն աննաչլտը
քի՝ բրօթէսթանլար ֆաղիլէթ ամէլէ-
րին իչինտէն մուճապպէթ իւզէրինէ
ղէյատէճէ վաղ էթմէլէրի իլէ՝ քէնտի
մերամլարընը Եօրիլթմէք իսթէրլէր :
Պիզ տախի քրիստոնէայըզ , պիղէ տէ
մուճապպէթ էտին տէյի էթտիքլէրի
քարողութիւնլարը՝ միւճէրրէտ Եանլա-
րընա ալըտըրըպ գօնուշտուգլարը ա-
տէմէ քէնտի մէզճէպլէրինի սիրայէթ
էթտիրմէք մերամընտան նաշի տիր : Ե

1 (Ղուկ , Թ . 61 — 66) :

քրիստոնեայլըգտա էն պաշլը թուժա-
 լան ֆաղիլէթէ տտիսի պէօյլէ պիր միւհ-
 ջիք զէհիք գաթմըշլար տըր : Ընհաւատ-
 լար տախի քրիստոնէական ֆաղիլէթէ-
 ըին հիչ պիրիսինին լագըրտըսընը էթ-
 մէզ իքէն , եախուտ՝ թուժան օլուր ի-
 սէ՝ էյի տիր տէյիպ կէչէր իքէն , մու-
 հապպէթ քարոզութիւնունու փէք էյի
 թուժմուշլար տըր : Ա՛է տին մատաէ-
 սինտէ հէր քէս պիլտիլինի սէօյլէմէյէ
 րուխսաթի քեամիլէ օլմագ ճայիզ տիր
 տէյէրէք՝ քէնտի րէյլէրինին միւղայի-
 րինի թասիպլիգ ատըյըւա հիճվ էտէր-
 լէր : Ընճագ պու անհաւատլարըն կիւ-
 րիւհինաէն Կոիմ նամ պիրիսի՝ աօս-
 թունուն պիրինէ հազտըղը մէքթուպուն-
 տա տէմիշ տիր քի , * Պէօյիք ատէմ-
 յէր ճիւմէսի պու րուխսաթը տիրիզ
 յէթմիշլէր տիր . վէ տիրիզ էթմէլի տիր-
 յէր : Ի՛կէր պիր ատէմ ֆէսատ ֆիքր
 յիլէ պիր մահալէ կիթտիյինտէ՝ օլ մա-
 հալին մէմուրունու զայիֆ իւլ ագըլ
 յպուլուր սա , պէօյլէ րուխսաթ վէրմէք
 յճայիզ տիր տէյի օնուն զիհինէ իւ-

„ ֆիւրմէլի՝ թա՛ օնու տուզաղէ տիւշիւ-
 „ րիւնճէյէտէք . քի մաղլուպ օլան թա-
 „ րաֆ պու րուխսաթը պուլարագ գուվ-
 „ վէթ քէսպ էտիպ , խասմինէ ղալէպէ
 „ էտէ պիլսին : () նուն իչիւն հէլ քէս
 „ պիլտիյինի սէջլէմէյէ րուխսաթ վեր-
 „ մէք ճայիզ տիր տէյի Վ օլթէրին
 „ եափտըղը րիսալէի մախսուսէսի՝ եա՛
 „ տիվանէ վէ սէրսէմ վէ ահմագ քիմ-
 „ սէլէրէ խիթապէն տիր , եախուտ պու
 „ միսիլլի շէյլէրի աալա հաճէթ վէ վա-
 „ զէֆէ էտինմէյէնլէրէ || : Պունու եա-
 „ զան քիմսէ Վ օլթէրին տիւշմանը տէ-
 „ յիլ՝ րէֆիզլէրինտէն իտի : վէ օնլարըն
 ֆիքրինի էյի պիլիւր իտի . զերա քէն-
 տիսի տախի օլ ուսթալըղը գուլանըրը-
 տը : Պունուն իչիւն տայիմա պու մի-
 սիլլի քիմսէլէրին աղզընտան չըգան էն
 էյի սէօզէ պիլէ լէվէքէլլի ինանմալը
 տէյիլ տիր : Պազի քիմսէ իչիւն՝ սալթ
 լ՛լլահ պիր տիր տէտիյինէ ինանըրըմ
 տէմէք մէշհուր սէօզ տիւր . պունլար օ-
 նու տախի սէջլէրլէր իսէ շիւպհէ օլու-
 նուր : Օ իրա իչէրինտէ հէր մէզհէպ-

տէն պուլունտուղու իջին , պէջի պու-
նու սէջլէյէն Մրիոսական եախուտ Սու-
լինեան օլուպ՝ ուղղափառլարն ՄլաՏ
պիր տիր տէտիքլէրի ֆիքիրտէ օլմայա-
րագ , պու սէօզ իլէ Նորորդուծինու
խքեար էթմէք իսթէր :

127 . Պունա գլյասէն՝ քարոզնչ
էթտիքլէրի մուհապպէթին էնճամք
տախի՝ մերամը ֆասիտլէրինին թահսիլի
օլուպ , հէր քիմ քարոզութիւնլարնա
սատէտիլանէ գափըլարաք պիլա թէֆ-
թիչ գապուլ էտէր իսէ , տինտար վէ
հալիմ քիմսէ տիր տէյի մէտհ էտէր-
լէր : Ընճագ հիլլէլէրինի աննայըպ րէյ-
լէրինէ միւղայիր կէլէնէ , տինսիղ լիք
իֆթիրասը իլէ ատավէթի քեամիլէ
կէօսթէրմէք՝ ատէթի գատիմլէրի օլ-
տուղու ֆիլիլէրինտէն միւլայեէն տիր :
Ըտուումաճաշունչտա * Ըթանը վէ վարի-
տէնի իզլէթլէյէսին՝ : Վէ տախի՝ Ը-
թանըն էջիւտինիւ տիյնէյիպ , վարի-

1 Պարտուա զմայր Կ Ե զմայր : (Ետի
Ի 16) :

„տէնին գաիտէլէրինի ընտա եթմէյէ-
 „սին՝ || տէյի էմր օլունմուշ իքէն, պու-
 լ՝ստուածաշունչ էմրինէ տավրանմագ-
 թասլայան՝ վէ հէր քէսէ մուհապպէթ
 քարոզել էտէն քիմսէլէր, քէնտի միւ-
 րատը ֆասիգլէրինէ ըիզա վէրմէտէյի
 իչիւն՝ քէնտիլէրինէ Տիսուս՝ Բրիստոսա
 թէվլիտ էտէն Հումայ եկեղեցիսինէ
 օլ տէրէճէ ատավէթ վէ նէֆսանիէթ
 էթտիլէր քի, օնուն գատիմուն էտին-
 տիյի իթիգատը սահիհինի ֆասիտ տիր
 տէյերէք հիճվ էթմէյէ պուլուշտուլար :
 Վ է օնա տախի գանահաթ էթմէյիպ ,
 Հումայա խուսումէթլէրինտէն՝ իւմիւմի
 Տիսուս՝ Բրիստոսուն եկեղեցիսինէ համ-
 էթմէյէ գալգըշտըլար : Վ է եկեղեցիտէ
 գատր ունուֆուս վէ հիւքիւմէթ (հեղե-
 նակութիւն) եօգ տուր , վէ աւանդու-
 թիւն լլա՝ եանի Ղապքեալարտան պէ-
 րի սէլէֆտէն խալէֆէ թէպլիմ՝ օլա կէ-
 լէն իթիգատ գաիտէլէրի գապուլ օլու-

1 | ընտրութեան իր-դրոս հօր + , և Բ
 Բերբեր շարժան հօր + : (Առակ . ա . 8) :

նաճագ շէյլեր տէյիլ տէմէք իլէ , Վր-
 րիստոսուն Թագտիս էթտիյի եկեղեցի-
 նին քէմալ ու իճլալինէ նոգսանկէթ
 կէթիրմէղէ տախի Թէսատտի էթտիլէր .
 վէ էլ ան էթմէքտէ տիրլէր : Նճագ
 Վրիստոնէական եկեղեցիտէ Էնդինա-
 կութին վար օլտուղու վէ եկեղեցինին
 աւանդութին ուլա էտինտիյի իթի-
 դատ՝ Նստուածաշունչտա վէ Նւսա-
 րանտա եազըլմըջ կիպի մագպուլ վէ
 մէրղուպ օլմայա շայէսթէ պուլունսու-
 ղու՝ շիմտիյէտէք պահս օլունան սէօզ-
 լէրտէն Ֆէհմ օլունմուշ իսէ տէ , իշպու
 պապտէ տախի միւճէրրէտ Թասրիճ վէ
 Թաստիգ օլունմագտա տըր :



ՊԵՊԻ ՍԵՏԻՍ

ԵԿԵՂԵՑԻՆԻՆ ՀԵՂԻՆԱԿՈՒԹԻՒՆՈՒ
ՎԷ ԱՒԱՆԴՈՒԹԻՒՆՈՒ ՄԱԳՊՈՒԼ
ՕԼՄԱՍԸ ՀԱԳԳԸՆՏԸ

128

Իւպհէսիզ տիր քի՝
Յիսուս Քրիստոս
քէնտի եկեղեցիսինէ մոզթազի օլան
ճշմարտութիւնլարը Լաաքեալարա պիլ-
զաթ լիսանէն իզհար էյլէտի : Վ է Լ-
աաքեալար տախի՝ Յիսուս Քրիստո-
սուն տիւնեայէ վազ էթմէյէ կէօնտէ-
րիլտիքլէրի վազըթ՝ * Ե իմտիտէն կէրի
„ վարըն ճէմի միլլէթլէրէ թալիմ էտին
„ վէ հէփ սիզէ թէնպիհ էթտիքլէրիմի
„ օնլարա էջրէտին՝ 1 || տէյի քէնտիլէ-

1 Վնացէ՛ք այս-հետեւ՝ աշակերտեցէ՛ք
չափնայն հեթանոսս . . . ուսուցէ՛ք նոցա
պահել չափնայն զոր ինչ պարտաբերեցէ՛ յեւ :
(Մատթ . իր . 19 . 29) :

րինէ էմր օլտուղունա իմ թիսալէն, կէ-
 րէք ի թիգատճա վէ կերէք ֆալիլէթճէ
 րիյազէթլէրի հաւատացեալլարա լիսա-
 նէն թալիմ վէ թէֆհիմ էթտիլէր: Եւ
 զընա ալընմըշլար պիլ զարուր եա թա-
 լիպի օլտուղունտան, եա միւղայիրինի
 ֆէսատ վերիճի զուհր էթտիլինտէն ի-
 ճատ էթմիշլէր տիր: Եւք սուրէթ իւզրէ
 տիր Լւետարանըն վէ Գործք առաքե-
 լոցուն թահրիրի. քի պիրինտէ Բրիս-
 տոս էֆէնտիմիզլին տիւնեա իւզէրինտէ
 էթտիլէրի, վէ օպիրինտէ՝ Բրիստոս
 համբառնալ օլտուքտան սօնրա Լուք-
 եալլարըն ամէլլէրի նագլ օլունուր: Եւ
 քինճի սէպէպտէն նէշէթ էթմիշ տիր
 Եւթողիկեայց վէ Պօղոս առաքեալըն
 րիսալէլէրի՝ քի հադդընտա մարազա
 չըդմըշ թալիմաթլարըն թասհիհի վէ
 թաստիգի զմնընտա եաշըլմըշ տըրլար:
 Տէմէք տիր քի չօգ թալիմաթլար տա-
 խի վար քի՝ օլ քիթալլարտա եաղըլսը
 օլմայըպ, անճագ Բրիստոստան Լուք-
 եալլարա՝ վէ Լուքեալլարտան եկեղեցի
 մէմուրլարընա լիսանէն աննաւըլմըշ,

վէ իսթիմալի հաւատացեալաբուն իջին-
տէ տէրքեար օլարագ՝ պաշանկըճընտան
պէրի ալէթ թէվալի թէսլիմէն տէվամ
էյլէմէքտէ տիրլէր :

129 . Պունա մէպնի տիր քի՝ Վրիս-
տոսուն իւմիւմի եկեղեցիսի գատիմտէն
պէրի պիր շէյի գապուլ էթմիշ օլու-
սա, հաւատացեալ օլան տախի օնու պի-
լա թէֆթիշ գապուլ էթմէյէ մէճպուր
տուր : Լստուածաշունչտա վէ Լեւտա-
րանտա եաղըլսը եօգ տուր տէյի էօզը
էթմէքտէ էնֆա պուլունմաղ : Չիւնքի
Լեւտարանը վէ Լստուածաշունչու սիֆ-
տահ պիզ պուլմատըզ . պին սէքիզ եիւզ
սէնէէ եագըն տըր քի եաղըլմըշ վէ հա-
ւատացեալաբա վէրիւմիշ տիր . եկեղե-
ցի մէմուրլարը տայմա օգուրլար : Սէ
պու էօլիւրտէն շու իքի էնճամըն պիրի
իսթիտլալ օլմագ միւճէրրէտ տիր : Լքա՝
տէմէլի քի՝ գատիմտէն Լստուածաշուն-
չու քիմսէ օգումագ ըտը . վէ պու սիյագ
իւզըէ՝ ճէմի ալէմէ տաղըլան տին՝ ին-
սան պուլուշու օլուպ , Վրիստոսուն
էյրէթտիլի տինին եէրինի թութմուշ

օլաճագ , քի ագրլ եաթըր շէյ տէյիլ :
 Լախուտ տէմէլի քի՝ օգուրլար ըտը ,
 լաքին եա աննամազլար , եախուտ ան-
 նայըպ մախսուս էյրի Ֆիքիրէ կէօթիւ-
 րիւրէր իտի : Լնամազլար ըտը տէր-
 սէք , օլ գատար Լաաքեալլարըն վազ-
 թընտա եագըն պուլունմուշ՝ վէ պաշլը-
 ճա մատտէլէրին մանէասընը լիսանէն
 տախի իշիտէ պիլիւր քիմսէլէր աննամա-
 յընճա , պին պէշ իւզ սէնէտէն սօնրա
 տիւնեայէ զուհր էտէն Լութեր վէ օ-
 նուս թէվապիլէրի՝ վէ օնլարտան սօնրա
 պու կիւնէ տէք կէլէն բրօթէսթանլար
 նէ սէլահիյէթ իլէ էյի աննամազ իտ-
 սիասը էտէրլէր : Կղէմէս Լղէքսանդ-
 րացի վէ Որոգինէս վէ Յուստինոս վէ
 Լորանոս՝ վէ ախէր ըում միլլէթինտէն
 զուհր էթմէ ալիմ քիմսէլէր Լեւտա-
 րանըն ըումճա լիսանընը աննամամըշ-
 լար . վէ Լիկիւս ժողովքունտա ճէմ օլան
 իւշ իւզ օն սէքիզ քիշինին իւշ իւզ գա-
 տարը տախի ըում միլլէթինտէն օլուպ՝
 քէնտի տիլէրինտէ եազըլմըշ օլան Լ-
 ւետարանը աննամատըլար տա . Լու-

Թեր . վէ Մէլանքթօն՝ Աեմցէլի . վէ
Օրսինգլ Օվիցցեուլի , վէ Լըմինիոօ
վէ Կօմար Գիլէմէնկ , վէ Կալվին Գը-
բանսըղ , վէ Պրոմլն վէ Չիլինվըրթ Լն-
կիլիղ , պունլար մը աննատըլար . պու՝
ագըլ քէսէճէք շէյ մի տիր : Լննատը-
լար տա՝ մախսուս էյրի թարիֆ էթտի-
էր տէյէնլերէ գուվվէթլն սէօզլերիմիզ
վար : 'Աէ՝ հաճէթ քի՝ քէնտի էջրէթ-
տիքլէրինն միւղայիրի օլան աւետարա-
նը օլ գատար աւետարանլարըն իչինտէչ
այըրըպ՝ , պունլար մագպուլ տուրլար

1 Լաաթէւլարն լաբլէնպան ալարտ
'Լիլն ժողովաւանն լաբլէնա կէլինճէյէրէ՝
թըրքաւն ղէյաթէ աւետարան ինչա օլանհաւ-
աարա . վէ էստէրիսէ՝ Սանէթեյի վէ 'Լնոսթի-
կէան պէնէլէն հերեպիկուլարըն իմարլարը : 'Լի-
կէա ժողովաւանպա օլ աւետարանլար լաաթիհ
օլանոպ՝ էկիլէյիթէ մագպուլ լաաթիւան ըէ-
վայէլէ վէ իլիթապա ժաւաթթ պէօրա աւետա-
րան պաւլարաթ , աահէհլիլէրէնէ նիշանէ՝ Լիլ-
ղէյիլէն իլիթապընա լաաթիւրթ օլմալարընը լաա-
թապ՝ ծնլարը թապուլ էլիթիլէ :

տէյի հաւատացեալարա կէօսթէրսին-
լէր . քէնտիլէրինէ ույար աւետարան
պուլամատըլար ըսա՝ քէնտիլէրի եազմ-
մազլար մը ըտը : Ընճագ պունու էտէ
իտիլէր՝ հէր քէս աւետարանտա եազը-
լանը պիլէրէք պունլարա գարշը գօր վէ
քեալիպ չըգարըր ըտը տէյի էթմէտի-
լէր տէրսէն , եա նաւսըլ հէր քէսին
պէլլիլէտիյինէ գարշը շէյ սէյլէյիպ՝
քիմսէ ֆարգընա վարմայարագ , գա-
տիմսէն պէրի պիզիմ տախի իշիթտիյի-
միզ պու իտի տէյի հէփսի պիրտէն
տիյնէմիշ օլտունլար :

130 . Տէյէ պիլէճէ՞ք մի իւլ քի՝ օլ
վագթըն ժողովուրդու՝ եէնի իշիթտիթ-
լէրինին գատիմտէն ֆարգըլ օլտուղու-
նու պիլէրէք տախի՝ պիզ էվվէլտէն
պաշգա պէլլիլէր իտիք ամմա՝ Ըւետա-
րանըն սէօզիւնէ պագընճա պու տահա
զիյատէ ագլէ եագըն տըր տէյերէք ծնա
եհլթէնսինլէր : Պու պագէն օլուր ու-
տու , լաքին պիր գաչ քիշիտէն իպտրէթ
պիր ֆըրգա ըտը : Ըրիոս՝ կէրէք մէ-
հարէթճէ՝ կէրէք պէլաղէթճէ՝ հայրա-

պետ շէրէֆի իլէ եկեղեցիտէ իթիպար
պուլմուշ քիմսէլէրտէն աշաղը տէյիլ
իտի : 'Ն, Եստորտա վէ Սակեդոնտա պու
տէտիքլէրիմիզտէն մատա, պիր տէ պատ-
րիարգլըգ մէսնէտի վար ըտը : քի պու
սուրէթտէ 'Գրիգոր Լստուածաբան վէ
Հովհան Ոսկերեբան կիպի քիմսէլէր
իտիլէր : 'Ն, Է՝ իչիւն Լրիոս վէ 'Ն, Եստոր
վէ Սակեդոն՝ Հայրապետ սըրասընա
կէչմէտիլէր : վէ Լթանաս վէ 'Գրիգոր
աստուածաբան վէ Հովհան Ոսկերեբան
եկեղեցիտէ միւթէպէր թուլթուլտուլար :
Օխրա պունլար Լուսքեալըն Տիմոթէո-
սա էթտիյի թէնպիհի թամ թուլթուլ-
լար : քի տէմիշ տիր * Լա Տիմոթէոս :
„ մէքրուհ վէ նէվիճատ քէլամլարտան
„ վէ նիզատան վէ Փասիտիլ իսմ իլիմ-
„ տէն իճթինապ էտիպ՝ էմանէթի (ա-
„ ւանդուլթիւնու) սագլայասըն : քի պա-
„ զըլարը նէվիճատ քէլամլարը գապուլ
„ էտիպ՝ իմանտան եանըլտըլար¹ || : ()-

1 Ո՛ւ ՏԵՄԵԷ՝ պտէտ զաւանդն՝ իո-
րորէալ 'ի պշտպ և 'ի Խորայայն Բանիչ : և

պիղքերի՝ Մուսքեալըն մեքրուհ տէտիյի
 ճէվիճատ քէլամլարտան թէճէննիւպ
 էթմէյիպ՝ տինլէրինտէ սէհվ էթտիլէր։
 Հայրապետլէր՝ սէլէֆտէն խալէֆէ՝
 թէսլիմէն քէնտի վագթթլարընա տագ
 վասըլ ոլան իթիգատըն վայիղի վէ ա-
 մանէթքեարը շուպ , ամմէնին իթիգա-
 տընա թաթպրգ սէյլէտիլլէրի վէ օնու
 թաստիգ էթտիլլէրի իչինն միւթէպէր
 թու.թուլտուլար Դու պէյլէ օլմասա՝
 օասհիհ իման օնլարըն վագթթընտա տինն-
 եա իւզէրինտէն զայպ օլմուշ տէմէլի
 իգ . զէրա իթիգատ պուշլարտա եան-
 լըշ ըտը ըսա , պուշլարըն խասիմլէրի
 զլան Մրիոստտ վէ պուշուռն կիպի տիւեր
 հերետիկոսլարտա սահիհի օլմալը , քի
 պուշուռ քիմնէ սէյլէմէլ : Օհրա՝ տէ-
 լիլիմ՝ քի Մրիոստն քէնտի վագթթըն-
 տա հագգը վար ըտը . Նեստորուռն վագ-
 թընտա քիմի՞ն հագգը վար ըտը՝ քի

ի հախաւի-թիւնէ , և ի յաշտանն իբրու-
 թիւնէ . զոր հմանց յանին ասեալ վիշտեցաւ ի
 հաւարաց անպի . (Ա . Տիմ . 7 . 20 . 21) :

Արիստական գաղմամբ չկիպի իտի: Ահա-
 տորա հագ վէրսէք՝ Արիստ հագտան
 տիւշէր . զիրա պիրի Արրորդութիւնու
 ինքեար՝ վէ օպիրի իգրար էտէր . ան-
 ճագ եկեղեցիներն իթիգատը իքիսինն
 տէ էջրէթտիլինէ զըթ տըր: () Լ վագ-
 թըն հայրապետէրի ճիւմէսի պիրտէն
 հէմ՝ Ահատորա զըթ ըտըար հէմ՝ Ահ-
 տիքէսէ . պունլար տաիի պիրպիրլէրինէ
 զըթ . հագգը հանկը թարաֆա վէրէ-
 լիմ . Ահատորա՞ մը , Ատիքէսէ՞ մի՝
 Հայրապետլէրէ՞ մի : Ահվիճատ իթի-
 գատլար չըդըպ պաթմագտա՝ վէ աւան-
 դութիւն տայմա իթիպար պուլմագտա
 օլարագ տըր քի՝ եկեղեցի Քրիստոս է-
 ֆէնալմիզին վատի միւճիւպինճէ միւ-
 տալիմէթ էթմէքտէ տիր: Ահ հէր հան-
 կը մէմուր գատիմտէն պերի օլան իթի-
 գատը միւհքէմ թութուպ , խալէֆինէ
 տէ օնու էջրէթմիշ իսէ՝ հայրապետ
 տիր . վէ քիմ քի պունու պիր թարա-
 ֆա պրագըպ քէնտի ագլընա կէլէնի
 էջրէթմիշ իսէ՝ հերետիկոս տուր :

131 . Տէյէճէքլէր քի՝ պու թարգ

ու հվեր ու հայրապետ տենիլէն քիմ-
 տէրերն վասէթասըյլա եկեղեցիէ կիր-
 տիլէր՝ անճագ եկեղեցի զայս օլմատը :
 Օյիւրա նասըլ քի ալթունա պագըր գա-
 րըտըլընտա՝ ալթուն հէր նէ գատար ա-
 յօրը աշաղըլանիւլը ըսա , ալթուն տուր-
 պունճուլայըն իգթիլալը ճշմարտու-
 թիւնլարա հէր նէ գատար եալան գա-
 րըտըյրսա տա , կերչէքլիք մահվ օլ-
 մուշ տէյիլ տիր : Ոչ տէրլէր քի բր-
 թէսթանլըղըն պու խայրը օլտու՝ քի ա-
 յարը պողուգ ալթունու եէնիտէն գալ
 էտիպ՝ պագըրընը իֆրազ էթտիլէր . վէ
 ղիւտտէ ալթունու մէյտանէ չըգարտը-
 լար : Իւքին պիւ պու գալճը ուսթա-
 յարա սօրարըլ . իֆրաղտէն չըգարտըգ-
 լարընըն ալթուն օլտուղունու նէ՞ մէ-
 հէնկ իլէ խպաթ էտէճէքլէր : Պունտան
 տա գօլայ պիլինէճէք նէ՞ վար տէրլէր .
 պու միսիլի մատտէլէրտէ Իստուաճա-
 շունշուն քէլամընտան պաշգա մէհէ՞նկ
 մի օլուր : Պու սէօղիւ քէնտիլէրի հէր
 նէ գատար գօլայ աննաշըլըր վէ շիւպհէ
 գալտըրմաղ տէյի թութմուշլար ըսա ,

պէն Մստուածաշունչուն մէջէնկ օլտու-
 ղունու գապուլ էթմէյէճէյիմ : Մէ-
 ճէնկ տէտիյիմիզ՝ մարազայը գաթ էթ-
 մէք իշին պիր վէզն տըր . օնուն իշին
 ասըլ մարաղա նէ՞ իւզէրինէ իսէ , օն-
 տան պաշգա պիր շէյ օլմալը . եօխսա՝
 մարազա տէֆ օլունմազ : Մստուածա-
 շունչուն պիր քէլամընը պէն պիր թիւր-
 լիւ աննարւմ , բրօթէսթան պիր թիւր-
 լիւ աննար . եւ պէնիմ անատըղըմտա
 դարըշեգ վար , եւ օնուն աննատըղըն-
 տա : Տէմէք տիր քի՝ իքիմիլին էլինտէ
 տէ պիրէր սիւպիւքէ վար . իքիմիզ տէ
 պիրպիրիմիզ իլէ մարազա էտէյօրուզ
 քի՝ պէնիմ էլիմտէքի խաս ալթուն
 տուր . պու մարազայը՝ էլիմիզտէքի սիւ-
 պիւքէլէր քէսէմէզ : Լանի՝ հագգընա
 մարազամըզ օլան վէ մանէասընտա պիր
 պիրիմիզէ իսթիլաֆ էթտիյիմիզ Մս-
 տուածաշունչ քիթապը գարար վերէ-
 մէզ . մէջէնկ՝ իքիմիզին տէ էլինտէքի
 մարազալը մատտէտէն պաշգա պիր շէյ
 օլմալը :

132 : Պունուն իւզէրինէ քէնտի մէշ-

հուր աստուածարանլարը օլան Չիլին-
 վերթըն սէօյլէտլիլնի ալալմ , քի մա-
 պէյնլէրինտէ տրամարանութիւն իլմին-
 տէ օլ տէրէճէ մահիր թուրմուլմուշ
 տուր , քի Վ ջք Նամ ինկիլիլ փիլիսոփայ՝
 պունուն եալտըլը քիթապլարը տրա-
 մարանութիւնա էմսալ տէյի կէսթէ-
 րիր : Չիլինվերթ աէր , * Տին մատտէ-
 „ սինտէ իթաաթը մուճիպ հաքիմ պէլ-
 „ լիլէտլիլմիլին շէրաաթը ատիլ օլմա-
 „ սընա գանմալը ըլ : Տիւնէվիճէտէ
 „ հաքիմ օլմագ իչիւն ֆէյլի վէ շալպի
 „ փագ օլմագ քիֆայէթ էտէր , անճագ
 „ տին մատտէսինտէ թային օլան հա-
 „ քիմ սէհվտէն միւնէլզէհ օլմալ , Վ է
 „ ալէսսէվիէ ըրթթէսթանլարըն ինտին-
 „ տէ մէրզուպ թուրմուլտուղու մինվալ
 „ իւզըրէ՝ սէհվտէն միւնէլզէհ հաքիմ
 „ տիւննա իւզէրինտէ պուլունմատըլը
 „ իչիւն , տին մատտէսինտէ իթաաթը
 „ միւճիպ հաքիմ տախի եօգ տուր : Վ է
 „ պունտան օ՝ չըգար քի՝ պու միսիլլի
 „ մատտէլէրտէ հէր քէս նէ ֆիքիրտէ
 „ իսէ՝ օնտա գալմադ իճապ էտէր || :

(Տէմէք իսթէր քի՝ մէհէնկ պուլունմա-
մատըղը հալտէ՝ հէր քէս էլինտէքի սիւ-
պիւքէի խաս ալթուն պէլլիլէսին) :
* Պիրի տէր . պէն քէնտի իթիգատըմ .
„ տա սապիթ տուրմամ ըլա սանա ասլա
„ զարարըմ եօգ . սէն տախի քէնտի ի-
„ թիգատընտա տուրուրսան՝ պանա զա-
„ րարըն օլմաղ . պիղիմ քէնտի նէֆ-
„ սիմիղէ տախի զարարըմըղ օլմաղ . օ-
„ նուն իչիւն սէլամէթ եօլ պու տուր || :
Չիլինվըրթ այն մատտէսինտէ սէհվտէն
միւնէզզէհ հաքիմ պուլունմազ տէմէ-
սի իլէ՝ Լեւտարանը վէ Լստուածա-
շունչու հաքիմ սըրասընա գապուլ էթ-
մէտիյի մալիւմ . զիրա հաքիմ տիր ամմա
սէհվտէն միւնէզզէհ տէյիլ տիր տէյէ-
մէզ : Պիլի'ր իմ քի՝ բրօթէսթանլարըն
չօղունուն ինտինտէ պունուն սէօյլէ-
տիքլէրի՝ Լթիթիւտինէր մէզհէպինէ
սափսըղը իչիւն մագպուլ տէյիլ տիր .
լաքին պու տա բրօթէսթան տըր , վէ
սէօյլէտիյի սէօզլէրէ թէմէլ՝ Ճէմի բրօ-
թէսթանլարըն ինտինտէ մագպուլ օլան
կանոնու գօյուպ , ոլ պիր սէօյլէտիքլէ-

րինի տալի զէնճիրլամէ օնտան չըգա-
 րըյօր : Այ է տրամաբանութիւնա մահա-
 րէթի օլան բրօթէսթան՝ պու եափտըղը
 զէնճիրի նէ՞րէտէն քէսմէլի օլտուղու-
 նու պուլամազ : Պիր զայիֆ եերի վար
 քէսիլէճէք , վէ օրատան քէսմէք իչիւն՝
 բրօթէսթանըգտան վազ կէչմէլի օլուր .
 տիւնեատա եանըլմազ հաքիմ պուլու-
 նուր , վէ եկեղեցի տիր տէմէլի . զէն-
 ճիրին օ պիր փարչալարը հալի իլէ տա-
 ղըլըր : Լօ֊գ՝ պուրասընը սըգը թութ-
 տուգտան սօնրա , պաշգա պիր եերին-
 տէն քէսէիմ տէրսէն՝ ագըլտան վազ
 կէչմէլի . զիրա օ պիրլերի եշլէ պիր
 պիրինէ պաղըլ տըր քի՝ պիրինի գա-
 պուլ էթտիքտէն սօնրա , օ պիրլերինի
 մութլագա գապուլ էտիպ , տին մատ-
 տէսինտէ տօղըու վէ եալան՝ քիմսէյէ
 զարարը օլմատըգտան սօնրա , հէփ պիր
 տիր տէմէլի :

133 . Պունուն ուճունտա պիր կէօզ
 զէնճիր տահա վար քի՝ Չիլինլըրթ
 քէնտիսի կէօսթէրմէմիշ . լաքին Ուու-
 սօ կէօրմիւշ վէ թութմուշ . եանի՝ տին-

լէրին ճիւղէսի տէ եալան տըր տէմէք :
 Սէ պունուն տախի ուճունտա պիր
 զէնճիր տահա վար՝ քի Սուսո օնու
 տա կէօրմիւշ ամմն սագլամըշ . լաքին
 Տիտոս վէ Հիւմ մէյտանա չըգարմըշ-
 լար : Սէ օնլարտան իւչ սէնէ գատար
 էվլէլ՝ Քաղիմիր Սէզինսքի նամ Սէհ-
 լի կալվինական աշիքեար կէօսթէրմիշ
 քի, Մլահ վար տէմէք՝ հեր քէսին իւ-
 րէյինէ խէվֆ պրագմագ իչին ինսան-
 լարըն պուլուշու պիր իթիգատ տըր :
 Օէնճիրին ուճու պունտա թիւքէնիր .
 լաքին Ղիլիվըրթըն եափտըը զէնճիր
 թարիֆ էթտիյիմիզ եէրտէն քէսիւմէզ
 սէ , մութլագա պուրայա տագ կէթի-
 րիր , եօլտա իլիշիր եէրի եօգ տուր :
 Պունուն իչին բրօթէսթանլար՝ Մլահը
 ինքեար էտէնլէրէ գարըը սէջլէմէլէրին-
 տէ , ճէմի ինսանըն պիլ իթթիֆագ շէ-
 հատէթլէրինի եանըմագ հաքիւմ տէյի
 էլէ ալմատըգճա՝ տավալարընը գազա-
 նամագլար : Մնճագ Տիտոս կիպի պի-
 րիսի չըղըպ տա՝ օլմմաղ մը քի հէփ
 ինսանլար պիրտէն եանըշ պէլլիլէմիշ

արուելար տէյի սիւալ էտէր իսէ , որո-
 թէսթան քէնտի այնընըն իգթիղասըն-
 ճա գապիլ տիր տէյիպ՝ էօնիւնէ պա-
 դարագ կէրի չէքիլմէլի : Ուղղափառլար
 տըր քի՝ խայըր , տիւնեատաքի ատամ-
 լար Տէփսի պիրտէն իթթիֆադ էթմիշ
 կիպի եանըմագ , է՝ տա՝ պիր պիրինին
 ֆիքրինտէն ասլա խապէրլէրի օլմատան ,
 պու օլամագ , սէն վէ սէնին թագըմըն
 եալընը սընըզ , վէ տիւնտէն էվվէլ
 սիզին կիպի սէջլէր ատամ տիւնեատէ
 եօղ ուտու , եանըշլըգ սիզտէ օլտու-
 ղունա ասլա շիւպհէնիզ օլմասըն տէյէ-
 ղէք՝ գարշըլարլար : Իրօթէսթան պու-
 նու սէջլէր իսէ , անաստուած օնա սօ-
 ղա պիլիր , եա ՝ ղութերտէն էվվէլ թըպ-
 գը սէնին կիպի ինանանլար նէ՞րէտէ ի-
 տիլէր : Սէն գատիմտէն պէրի մագպուլ
 թութուլա կէլէն իթիգատը քէնտի ագ-
 լըն ըլա թասհիհ վէ թէճտիտ էթմէյէ
 մէէղուն օլույօրսուն տա , պիզ նէ՞ իչիւն
 քէնտի ագլըմըզ պու միսիլլի խըզմէթէ
 գուլլանըպ՝ էսքի իթիգատըն պիր պա-
 պընը տա եանըշ պէլլիլէնմիշ տէյէ-

րէք գալտորրօմայաճաղը :

134. Իմտի՝ տինիմիգի թանըմագ Լ՝ս-
տուածաշունչտան օլուրսա , Լ՝ստուա-
ծաշունչուն քէլամընը աննամըշ օլմա-
մըզըն թասհիհի սոախի՝ ճէմի հաւա-
տացեալարըն ճէմիէթինտէն թէրթիպ
օլունան եկեղեցինին՝ Վրիստոսուն կիւ-
նինտէն պէրի պու կիւնէ տէք պիլս
թէպտիլ տէվամ էթտիյի իթիգատ ըւա
օլուր : Վ չազըա եկեղեցիտէ էօյլէ իթի-
դատլար վէ էօյլէ ատէթլէր վար տըր քի՝
Լ՝ստուածաշունչտա եերի եօգ . պուն-
չարտա տախի օնա պագմաը քի գատիմ-
տէն պէրի հէր քրիստոնեայ միլէթին-
տէ վար մը , վէ իւղէրինէ նէվիճատ տըր
տէյի պիր վագըթտա մարապա շըգմը՝
մը չըգմամըշ մը : Եկէր գատիմտէն պե-
րի վար՝ վէ նէվիճատըգ մարազասը հիւ
պիր վագըթ չըգմամըշ ըսա , օնուն
պաշանկըճը քրիստոնէութիւնուն պաշ-
անկըճընտան տըր տէմէյէ միճպուր
ուզ : Եօխսա՝ նէ՞ վագըթ իճատ օլտու
վէ իճատ էտէն քի՛մ իտի , վէ նաօրլ
օլտու քի ճէմի տինեա իւղէրինտէ պու-

լունան քրիստոնեայլար՝ անլա գրլ իւ
գալ էթմէյերէք դապուլ էթտիլէր տէ-
յի, սիւալ էաէնլէրէ ճէվապ վէրմէլի :

135 . Պունուն կիպի տիր եկեղեցի
խորհուրդլարննն եէտի օլտուղու . քի
հէր նէ վազըթ էքսիք եա արթըփ օլ-
մալը տէյէն օլմուշ ուսա՝ եկեղեցիտէ
մարապա չգմըշ տըր : Վէ լ լ լ լ լ լ լ լ լ լ
կանլար տախի՝ եէտի սայըննն իւղէրին-
տէ աուրմասը ֆարզ տէյիլ տէմիշ ի-
քէն , նէ շու մատտէ խորհուրդ սըրա-
սընտան չգմալը տէյէ պիլտիլէր քի
սայը էքսիլսին , նէ շունու տա խորհուրդ
սըրասընա՝ սօգալըմ տէտիլէր քի խոր-
հուրդ արթսըն . Վէ մարազաննն էն-
ճամընը շունուն կիպի պիր սէօյլէյիշէ
գարար վէրիր քի՝ խորհուրդու հէր նէ
գատար եէտիտէն զէյատէ պուլմազ-
սագ , եէտի սայըլը տախի թուլթուպ
աուրմագ ֆարզ տէյիլտիր . եանի՝ եէտի
տիր ամմա՝ ալթը եախուտ սէքիզ տա-
խի օլա պիլիր : լճ , պունու իհլթաս է-
տէն Վրիստոս ուտու . արթըրան եա-
խուտ էքսիլտէն քի՝մ օլաճագ . եա՝

Վրիստոս քենտիսի, Եախուտ՝ (չիւն-
քի եկեղեցի մեմուրլէրինին պու միսիլ-
լի մատտէլէրաւ հիւքմիւ կէջմէզ տէր-
լէր բրօթէսթանլար), հէր քէսին հիւս-
նի ըիզասընա հէվալէ պիր մատտէ օլ-
մալը : Խորհուրդլարընըն հէր պիրինին
հագգընա այրը այրը սէջլէմէք՝ սէօզիւ-
միւզիւն սըրասընտան պիզի սափըտըր
վէ ուզաղա կէօթիւրիւր . իգթիզա է-
տէրսէ պաշգա վագըթ սէջլէնէ պիլիւր :

136 . Պուչուչ կիպի տիր կիրակիի
շաբաթըն եէրինէ թութմագ : Վրիս-
տոսուն վէ Մաքեալլարըն վագթընտա
շաբաթ կիւնիւ թութուլուր ուտու տէ-
յի փէք չօշ իսպաթլարըմըզ վար . էջ-
լէ իքէն կէօրիյօրուդ քի՝ հէմէն Մա-
քեալլարըն կիւնիւնտէ, Ճէմի քրիստոն-
եայլար հէր մահալտէ կիրակի կիւնիւ-
նիւ թութմաղա պաշլամըշլար ըտը : Սէ
պուչուչ իլք շէհատէթինի՝ Յովհաննէս
աւետարանիչին մէվթինին նագլինտէ
պուլուր ուզ , քի սուրբ Ստեփաննոս
ուլա ձեռնադրել օլան սարկաւագլարըն
իչինտէն՝ Պրոխորոն նամ ազիզին թէ-

էլիֆի օլտուղու իշին շայէթ էսքի
տիր : 11 է օնտա եազար . * Պիր կին
" շինքի կիրաղի իտի՝ վէ ճէմի գար-
" տաշար եանընա ճէմ օլմուշար ըտը ,
" պաշատը օնլարու սեօյլէմէյէ 1 || : 11 է
Վործք առաքելոցտան մարիւմ տիր քի՝
էէհուտի սինակոկասը պուլունտուլու
էէրաէ՝ Լաքեալար շարաթ կինիւ
ճէմաւթը թօիլայըպ քարոզել էտէր-
լէր իտի 2 :

137 . Պունուն կիպի տիր հաղորդու-
թին խորհուրդունա իշագ օլմադ իս-
թէյէն քիմնէնին աճ պուլունմադ ֆար-
ղը , վէ պատարագըն հէր վագիթ սա-
պաշարը օլմասը . քի Վրիստոսուն էթ-
տիյինէ պագաճադ օլուրսագ՝ ախշամ
եէմէյինաէն սօնրու սուֆրատուն դալ-
դրլաճագ վագըթտա օլմալը : 11 է պու-

1 () առաջ իտի , 4 մեյն ինքսիէ էր , և
եղբարն ախնայն իողմէալ էին առ նա , ոչը-
սա իւրել ընդ նա : (Հանգիստ սրբոյն Յով-
հաննու առաքելոյ և աւետարանչի . Ա) :

2 (Գործոց . 44 . 21 . 24 : 44 . 2 : 44 . 21) :

պէջլէ Մանտարանտա եազըլմըշ օլտու-
ղունու՝ ճէմի քրիստոնեայ միլլէթլէրին
կարգաւորլարը օգումագտա ըգան տա-
խի, եկեղեցիտէ չօդ թիւրլիւ մատտէլէր
իչին Փըրգայաթովէ նիլալար չըգարան
օլմուշ իսէթ Ը. պատարագը ախշամ
եկմէյինտէ. 1. յա էթմէլի, վէ սըբու-
թիւն ալաճագ քիմսէնին գարնը թօգ
օլմալը տէյի հիւ քիմսէ չըգըպ՝ ե-
կեղեցիտէ պէջլի ^{Արթ} ~~ԿԷՍ~~ պիր Ֆէսատ չը-
գարաճագ գատար լազըրտը փէյտա
էթմիշ պուլմայօրուլ :

138 . Եկեղեցի եանըմազ . վէ տի-
նիմիլի եկեղեցիտէն էջրէնէճէյիլ տէ-
յի կէթիրտիլիմիլ իսպաթլարտան սօն-
րա գօլայ աննաշըլըր քի՝ Մաքեալար
հէր շէյի եազմատըլար . չօգ շէյլէրի
տէ քարոզութիւն էթմէլէրինտէ օլ
վազթըն հաւատացեալլարընա լիսանէն
աննաթտըլար : Քրիստոս հէր նէ միւ-
ճիւզաթ էթտի իսէ, քէնտի ալահըղը-
նը վէ քարոզել էթտիյինին աօղրուլու-
ղունու թաստիգ իչին էթմիշ օլտու-
ղունու քիմսէ ինքեար էթմէզ զանն է-

տերիմ : 11 է պունյարըն զերրի հաւա-
 տացեալարըն մապէյնինաէ պուլունմագ
 լազըմ տէյիլ խտի տէ տէնմէշ , ան-
 ճագ եազըլմամըշ չօգ միւճի վաթլարը
 վար տըր , քի Յոզհանըն Եւտարա-
 նիչ սեյլէր . * Յիսուս մալիս Եւտարա-
 նիչ տա-
 " հա չօգ շէյլէր վար տալար , քի է-
 " կէր պիրէր պիրէր եազմըշ զայլտըգ
 " զանն էտէր իմ քիս Բանսայէ սրղմազ
 որտը ¹ 11 : 11 է Բանսայէ տոս տիւնեա իւ-
 զերինտէ իքէն՝ Բապեալարա հէր պիր
 շէյի պիրէր պիրէր սեյլէմէտիյինի աշի-
 քեար աննաթտը օնլարա . * Տահա չօգ
 " շէյլէրիմ վար սիզէ սեյլէյէճէք ամ-
 " մա՝ տէտի , շիմտի օնլարա թէհամմուլ
 " էտէմէզ սինիլ . նէ վազըթ Եւ ճշմար-
 " տութիւն Լոգիսի կէլիսէ՝ քիւլլի
 " ճշմարտութիւն ուլա սիզէ գըլափուզ -

1 Բայց և այլ նշանքներ
 բար Յիսուս . զոր եկէ իրեալ եր Գլա-
 ժիլէ , իւրձեմ թէ՛ և " Եւտարա Բա-
 նիս եր տանէլ շէլիւն , որ թէ իրեալ եկն .
 (Յոզհանու . իա . 25) :

„լուգ էտէճէք տիր¹ || : Լ:Յլէ իսէ ա-
 ռաքեալլարըն Վրիստոստան վէ Լոգին
 սուրբտան էօյրէնտիրէրինին մէվճու-
 տունու Լ: Ետարանտա պուլամայըլ : Լ:-
 ռաքեալլար տա ժողովուրդա էօյրէթ-
 տիրէրինին հէփսինի եազմատըլար .
 Պօղոս առաքեալըն տէտիյի պունա իս-
 պամ սըր : Թիսաղոնիկեցիլէրէ եաղար :
 * Ը իմտէն սօնրա գարտաշարըմ՝ միւհ-
 „քէմ տուրուն . վէ կերէք քէլամըմըլ
 „ըլա՝ կերէք մէքթուպումուզ ուլա էօյ-
 „րէնտիյինիլ էմանէթլէրի (սուանդու-
 „թիւնլարը) սըզը՝ թութուն² || : Լ:Յլէ
 իսէ՝ եազտըղընտան մատա սէօյլէնտի-

1 Լ: Ետարանտա պուլամայըլ : Լ:-
 ռաքեալլար տա ժողովուրդա էօյրէթ-
 տիրէրինին հէփսինի եազմատըլար .
 Պօղոս առաքեալըն տէտիյի պունա իս-
 պամ սըր : Թիսաղոնիկեցիլէրէ եաղար :
 * Ը իմտէն սօնրա գարտաշարըմ՝ միւհ-
 „քէմ տուրուն . վէ կերէք քէլամըմըլ
 „ըլա՝ կերէք մէքթուպումուզ ուլա էօյ-
 „րէնտիյինիլ էմանէթլէրի (սուանդու-
 „թիւնլարը) սըզը՝ թութուն² || : Լ:Յլէ
 իսէ՝ եազտըղընտան մատա սէօյլէնտի-

2 Լ: Ետարանտա պուլամայըլ : Լ:-
 ռաքեալլար տա ժողովուրդա էօյրէթ-
 տիրէրինին հէփսինի եազմատըլար .
 Պօղոս առաքեալըն տէտիյի պունա իս-
 պամ սըր : Թիսաղոնիկեցիլէրէ եաղար :
 * Ը իմտէն սօնրա գարտաշարըմ՝ միւհ-
 „քէմ տուրուն . վէ կերէք քէլամըմըլ
 „ըլա՝ կերէք մէքթուպումուզ ուլա էօյ-
 „րէնտիյինիլ էմանէթլէրի (սուանդու-
 „թիւնլարը) սըզը՝ թութուն² || : Լ:Յլէ
 իսէ՝ եազտըղընտան մատա սէօյլէնտի-

յինտէ տէ սըգը թուծուլաճադ շէյլէր
 վար ըմըշ . վէ սըգը թուծմագ իչին
 պիլմէլի, վէ պիլմէք իչին էօյրէնմէլի, վէ
 եազըլըսը եօղ ուսա, նէ՞րէտէն : ի) . եսա-
 ղոնիկեցիլէրէ սըգը՝ թուծուն տէյի՝ Լ-
 աքեալըն թէնպի՛հ էթտիյի մատտէլէր
 օնլարա լազըմ՝ ըտը ամմա, պիզէ լազըմ
 տէյիլ իմէշ քի եազըլմամըշ տէյէն
 քիմսէ՝ օնլար ըւա պիզիմ քրիստոնեայ
 լըզըմըսըն մապէյնինտէ նէ՞ ֆարգ գօ-
 տուղունու աննաթմաղա պօրճլու օլուր :
 Տէֆա Պօղոս առաքեալ Տիմոթէոսա
 եազար . * Չօգ շահիտլէր հուզուրունտա
 ,, պէնտէն իշիթտիյինի սատըգ քիմսէ-
 ,, լէրէ թէսլիմ՝ էյլէ՝ քի օնլար տախի
 ,, ախերինէ էօյրէթմէյէ գատըր օլուն-
 ,, լար ¹ || : Պի՛ տա եազտըգլարընտան
 տիշարը տըր . վէ հաւատացեալարըն
 էօյրէնմէսինէ էլլէմ մատտէլէր օլմալը
 քի՝ Պօղոս առաքեալ էօյրէթտիյինտէ

1 Օրը լաւագ յինէն բաշում լիւրիւտ, շայն
 առանքեացի . հաւատարիմ՝ մարգարոյ , որք բաւ-
 ին իցին և շայն հոգեւորաբար (Բ . Յիմ . Բ . Զ) :

չօգ շահիսլէր եանընտա էջրէտիյօր քի
 ունուտուլմաւըն . վէ Տիմոթէոսա տա-
 խի՝ Եփեսոսիէն էջրէթմէնտէ պա՛գ քի
 միւզթէտիր քիմսէլէրէ էջրէտէսին տէ-
 յիյօր : Սէ պու լիսանէն էջրէթտիյի
 մատտէլէրի Պօղոս առաքեալ պունտան
 սօնրա եազըյա ալտը տէյէմէյիղ . Ղի-
 րա ճէմէ ալիմլէրին գա՛վ լինճէ՝ Պօղոս
 առաքեալըն է՛ն սօնրաքի եազտըղը մէք-
 թուպ պու տուր . պունտան սօնրա մէք-
 թուպ եազմաղա վագթը օլմատը :
 Հաթտա Պօղոս առաքեալ փէք էլզէմ
 մատտէլէրի պիլէ մէքթուպա եազըպ՝
 հէմէն էջլէ եօլամասընը հազգ էթ-
 մէղ իտի . վէ պունու տա՝ Արոնթա-
 ցիլէրէ եազտըղը իլք մէքթուպունտան
 պիլիր իզ : Այիւրա օնտա տէմիշ տիր
 քի՝ * ()ն պին քիշի ուսթանըզ օլտա
 „ պիլէ՝ փէտէրինիղ չօգ օլամաղ . զի-
 „ րա ()իսուս Վրիստոսա պէն թէվ լիտ
 „ էյլէտիմ սիզի աւետարան ըլա : Իմ-
 „ տի թէճա էտէրիմ քի՝ պէնիմ կիպի յ-
 „ լասընըղ . պունուն իշիւն պէնիմ սէվ-
 „ կիւլիւ վէ Բյաճա սաաթգ էվլատըմ

„Տիմոթէոսու սիղէ կեօնաւորսիմ քի՝
 „պէնիմ Յիսուս Վրիստոսս նազարէն
 „Թու. Թողղում Եղու սիղէ զիբր էյ-
 „լէսին . նասըլ քի հէր Եէրտէ վէ հէր
 „Եկեղեցիւէրտէ Եջրէթիւր իմ՝ ॥ . Էէր
 Եկեղեցիտէ Եջրէթիւր , վէ քէնտինին
 տախի ըաղպէթ Եթիւր . վէ պու խու-
 սուստա պանա պէնզէյին տէյի Եյլէ
 տիպաճէլէր իլէ ըէճա Եթիւր մատտէ՝
 Թէհի պիր շէյ օլմամալը . Լ'նճագ՝ նէ
 օլտուղումու Եազմայօր . Եվվէլտէն լի-
 սանէն սէյլէնմիշ , վէ տէֆա լիսանէն
 սէյլէյէրէք խաթըրլարընա տիւշիւր-

1 Թիւպիւր Ե Բիւր դաստիարակս աւելցէ
 ՚ի Վրէնպաս , այլ ա՛լ Ելի Բաղամ հարս . Ելի
 ՚ի Վրէնպաս Յետոս աւերաբանան Ե՛ս Ժնայ
 շէնշ : Երբ՝ աղալէ՛մ շէնշ , նաւեղդ ինչ Ե-
 յիլէի : Ո՛րան այնքիլ աւատեցի աւ յիշ
 շէմալէնս , որ է իմ որդի սիրելի Ե հաւա-
 րաբէ՛ն ՚ի Տէր . որ յիշեցաւցի յիշ զհաւա-
 րաբէս իմ որ ՚ի Վրէնպաս Յետոս . որպէս Ե
 աւիւնայն աւերի , յաւիւնայն ինչեղջիս աւաղաղանիս :
 (Լ՝ . Կոր . Դ . 13—19) :

սիւն տէյի՝ Տիմոթէոսու կէսնաերկօր :
 Իկեր լիսանէն պիր պիրինտէն ալնա-
 րադ պատ էզ զէման հայրապետէրին
 քիթապրնա դայտ օլունան՝ վէ եկեղի-
 ցիտէ գատիմտէն պերի մագպուլ թու-
 թուլան իթիգատլարըն պիրի տիր պու
 տէմէսէք , զայպ օլմուշ սայաճաղըզ , վէ
 առաքեալսըն աղղըյըւա Հոգին սուր-
 բուն եկեղեցիէ թէսլիմ էթտիյի մատ-
 տէ՝ եկեղեցիտէն նասըլ զայպ օլա պի-
 լիր . պունա ագլըմըզ էրմէզ :

139 . Իկեղեցիտէ Մստուածաշունչ-
 տան տիշարը աւանդութիւն տախի պու-
 լունուր . եանի Մաքեալար եաղմա-
 յարադ լիսանէն տախի էփ էյիճէ էլ-
 զէմ շէյէր սէյլէմիշէր տիր տէյի բը-
 րօթէսթանլար տախի թանրըլար :
 Հաթտա՝ Սոլանուս նամ պիր նէմյէլի
 Լութերական եաղմըշ տըր քի՝ * Պու
 „ մատտէ իւլէրինէ նէ՞ գատար մարա-
 „ զա օլույօր . վէ պունլարըն հէփսինի
 „ իքի սէօզ իւլէ պիթիրիր իղ : Պիզիմ
 „ Հոմայըւա մարաղամըզ՝ աւանդու-
 „ թիւն եօգ աուր տէյի տէյիլ տիր .

„վար օլտուղունու պիզ տախի պիլիր
 „իզ : Իլլա՝ Լստուածաշունչտան տի-
 „շարը էօյլէ աւանդութիւն վաճ մը տըր
 „քի ճանըմըզն խէլասը իչիւն պիլմէսի
 „լաղըմ օլսուն || : Իլվէլ մարաղալարը
 աւանդութիւն իւզէրինէ իտի , սօնրա
 շէվիրտիլէր . վէ Կալվինականլար տա-
 խի պու Փիքիրտէ օլտուղլարը՝ Իօթի
 Բրօնէսիանի նամ կաղէթանըն 1839 փե-
 տըրվարընտա չըգան ճիւղտէ միւսյէէն
 տիր : Սիւնուս վէ ճէմի Լութերական-
 լար վէ Կալվինականլար տէրլէր քի՝
 “Ղան խէլասընա մուգթաղի ճշմարտու-
 թիւնլարըն ճիւմլէսի Լստուածաշունչ-
 տա եաղըլ տըր , վէ օնտան տիշաբը
 աւանդութիւն ըլա պէօյլէ էլզէմ մատ-
 տէլէր էօյրէնիլմիշ տէյիլ տիր : Լաքին
 էն էլզէմի Լստուածաշունչուն նէրէ-
 սինտէ եաղըլ օլտուղունու խապէր վէր-
 մէյէ ունութմուշլար : Եովհաննու ա-
 ւետարան Հոգին սուրբուն իլհամըլա
 նաղըլտը տէյի ինանմայան՝ օլ աւետա-
 րանտաքի եաղըլանլարա աա ինանմաղաս
 զարարը եօգ ա . օլ քէլամլար Լլլաճ

քէլամը տըր տէյի պիլմէլն քի՛ ինան-
 մաղա մէճպուր օլսուն ։ Մտուածա-
 շունչուն իչինտէքի քիթապլարն ճիւմ-
 լէսի տէ պունուն կիպի տիր ։ Խմտի Մ-
 տուածաշունչուն նէ՛րէսինտէ եաղըը
 տըր քի՛ Մետարանը Հոգին սուրբուն
 իլհամըյըլա եաղտը Յովհաննէս . եա-
 խուտ Հոգին սուրբ տտէմէ քիթապ
 եաղտըրըր տէյի՛ Մտուածաշունչտա ի-
 չարէթ վա՛ր մը տըր ։ Սէջլէտիր տէյի
 վար . վէ պու հիսապա՛ եկեղիցի աւան-
 դութիւնունու պիր շէյ եերինէ գօմա-
 յըպ , սատէ Մտուածաշունչտա պուլ-
 տուղումուղա պագաճագ օլուրսաք՝ Հո-
 գին սուրբ մարգարէլէրին աղըըյըլա
 սէջլէր իտի տէյի պուլուրուղ . քիթապ
 եաղտըրըր ըտը տէյի՛ անճագ պիր գաչ
 քիշի հագգընա պուլուրուղ . օ՛ տա՛ պիր
 իքի փարչա ուփագ շէյլէր իշին ։ Սէջլէ
 իսէ՛ եալընըզ օնլարը վէ մարգարէլէրին
 վէ առաքեալարն լիսանէն սէջլէտիքլէ-
 րինի Մտուածաշունչ՝ եանի Մլահ նու-
 ֆուսու պէլլիլէյէճէյիզ . օ՛ պիր եաղ-
 տըգլարընը Մտուածաշունչ սըրասըն

տան չըգարմալը օլուրուզ բրօթէսթան-
 ւարըն գաւլինճէ : Ս'էսէլա , Լսայի
 մարգարէնին ալթմըշ ալթը պապ մար-
 գարէութիւնու Լլաճ իլհամըյըւա եա-
 զըմըշ տըր տէյի պիղէ խապէր վէրէն՝
 եկեղեցի աւանդութիւնու տուր : Ս'է
 պու աւանդութիւնա ինանմաճսաք տա
 օլուր՝ Լստուածաշունչտա եազըլանա
 պագմալը տէյէնլէր , Լսայի մարգարէ-
 տէ սա՛ղ ինանըւաճագ՝ վէ Լլաճըն
 եազտըրտըղը տըր տէյի թութուլաճագ
 նէ՝ գատար շէյ պուլունուր տէյի ու-
 մարլար : Հէփսի իքի իւչ սըրատան ի-
 պարէթ շէյ տիր : * Լլաճ պանա տէ-
 ,, տի՝ տէր Լսայի մարգարէ , ալ սանա
 ,, պիր եէնի պէօյիք քեաղըտ , վէ ուսթա
 ,, խաթթաթ գալէմի իլէ եա՛ղ . չափուք
 ,, չափուք եաղմա էթմէք , վէ աճէլէ
 ,, թարթալա տէվ շիրմէք , ղիրա եէթիշ-
 ,, միշ տիր ¹ || : Տէյէճէքսին քի՝ օ պիր

¹ Եւ տէ յի՛ն Տէր . ա՛ն դո՛ւս ժեղ դո՛ւս
 թի նաբ ժեթ , ե գրէսցես 'ի նմա՝ գրլա՛ւ աւան
 ծարդարի , արաթ արաթ զաաթ հարխանել՝ և

եազտըգլարընը աախի Մլաճ սէջլէտի տէյօր : Աքին պէն տէրիմ քի՝ եազ տէմէտի , սէջլէ տէտի . օնուն իչին սէջլէտիյի տէ Մլաճ քելամը օլտուղու նու գապուլ էթտիքտէն սօնրա , պէքի սէջլէտիյի իլէ եազտըղընըն մապէյնին տէ թէխէլիւֆ վար տէյի՝ ագիլ օլան բրօթէսթան շիւպհէ էտէ պիլիւր : Ան ճագ պունտան տաճա ազիմի վար . եազ տէտի տէտիյինէ ինանմաղա պէնի պօրձլու էտէր պիր հիւքիւմէթ օլմայընճա նէ՝ գուվլէթ իլէ ինանմալըյըմ :

140 . Պու հիւքիւմէթ ուղղափառ քրիստոնեայ գաւլինճէ՝ Ակեղեցի տիր . բրօթէսթանճատա՝ հէր քէսին քէնտի ագլը վէ տույկուսու վէ իսթիտատը ըմըշ . քի նասըլ քի էվլէլճէ (թ . 89) պունլարըն հագգընա միւպահասէ օլուն մուշ տուր , հէր պիր քիմսէ պէյէնտիյի հօլա կիլմսին տէմէքտէն պաշգա մանէասը եօգ , վէ հիւ պիրիսի տէ թուլթուլուր

ժողովալի զապուս խոլլէլ , Ժողով հօտալ
է : (Եսպի . ք . 1) :

շէյլէր տէյիլ տիր : Վրիստոնէութիւն
 պաշտօնըւալտան պէրի՝ հիշ պիր վա-
 գըթաա իթիգատ հագգընա պու ուսուլ
 իլէ սիւլիգ էթմէյէ միւսաատէ օլմասը-
 նըն էմնալի օլմասըգտան մատա , հագ-
 գընտա մարազա զուհր էտէն մատտէ-
 նին գարարտաուէսի միւճէրրէտ եկեղե-
 ցինին հիւքմիւնէ մէնութ օլտուղունա
 Սուրբ Վիքթէն իսպաթըմըզ վար
 տըր : Վորոք առաքելոցտա եազըլը տըր
 քի , Լոնգէքես էյալէթինտէ հեթանոս-
 լարտան քրիստոնէութիւնու գապուլ է-
 տէնլէրին թլփատել օլմասը իջին , Վո-
 ղոս վէ Նառնաբաս առաքեալար ըլա ա-
 խէրլէրին մապէյնինտէ մարազա զուհր
 էաիպ , Ճէմիի հաւատացեալարըն թա-
 րափընտան օլ իքի առաքեալ , վէ միւտ-
 տաիլէրինտէն տախի պիր քաշ քիշի
 Նորուսաղէմէ կէօնտէրիլէրէք , առաք-
 եալարտան պու մատտէնին թասֆիյէ-
 թի իսթիտա օլունտու :

Լոաքեալար տա եկեղեցի մեմուրլէ-
 րի իլէ վէ Ճէմաաթ ըլա պիր մէճլիս է-
 տիպ , պու մարազայէ գարարտատէ վեր-

տիւր : վէ հէփսինին ինթիխապ էթ-
 մէսի իլէ՝ աշակերտներին իշինտէն Յու-
 դայը վէ Շիլայը՝ Պօղոս վէ Ռառնա-
 բաս առաքեալարըն միւսյեթինէ թա-
 յին էտիպ , մէճլիսին հիւքմ ու գարա-
 րընը նամէ սուրէթինտէ օնլարըն եէտի
 իլէ Ղնթէքեա հաւատացեալարընա
 կէօնտէրտիւր քի միւսթասարը պու-
 տուր : * Պիզ առաքեալար վէ եկեղեցի
 „ մէմուրանը վէ հաւատացեալ գարըն-
 „ տաշար՝ պաղի քիմսէլերին էմրիմիդ-
 „ տէն խարիճ՝ սիզլերէ թլփատութիւն
 „ վէ օրէնք իճրալարը ֆարզ տըր տէ-
 „ յերէք իսթիլալ վերմէլերինի իշիտիպ .
 „ մէճմուսիմիլին պիլ իթթիֆագ րիզէսը
 „ իլէ՝ Պօղոս վէ Ռառնաբաս միւհիպ-
 „ լերիմիզ իլէ մաան , Յուդա վէ Շի-
 „ դա միւնթէխապ զաթլարը կէօնտէր-
 „ տիք քի , լիսանէն տախի սիղէ իֆա-
 „ տէ էթսինլեր պու մատտէնին գարա-
 „ րընը . քի Հոգին սուրբա վէ պիզլերէ
 „ միւնասիպ կէօրիւնտիւլիւ վէճհ իւզրէ
 „ սիզէ պիր զիյատէ շէյ պար գօնուլ-
 „ մասըն : Իլլա միւճերրէտ փութ գուր-

„ պանընտան վէ գանտան՝ վէ պօղու-
 „ մուշտան վէ զինատան կերի տուրմա-
 „ նըզ կէրէք տիր . վէ պունլարտան
 „ քէնտինիղի հըֆզ էթտիյինիզտէ չօզ
 „ էյի էտէրսինիզ || : Պաւ թահրիրաթ
 լ'նթէքեայէ վարտըգտա՝ ճէմիի ճէմաա-
 թա մագպուլ օլուպ իչէրինտէն մարա-
 զա տէֆ օլտու ¹ :

141 . Լ.զիզ քիթասլըն պու նագ-
 լինտէ տիգգաթ օլունաճագ իւչ մատտէ
 վար տըր քի՝ ուղղափառլարըն իթիգա-
 տընը թաասիգ , վէ բրօթէսթանլարըն
 գավլինէ միւղայիր տիր :

Սատտէնին պիրի օ տուր քի, Պալոս
 վէ Նառնարաս առաքեալլար կիպի Հո-
 գին սուրբուն լութֆուռնա նայիլ օլմուշ
 զաթլար՝ հէր նէ գատար հեթանոս
 քրիստոնեայլարա թլփատութին ճա-
 յիլ օլմատըղընը պիլիլլէր վէ մուպա-
 հասէ տախի էտէրլէր իտի իսէ տէ, պու
 մատտէ իւղէրինէ մուգատտէմա հիւ պիր
 ուսուլ գօնուլմատըղը իշին , նէ քէն-

1 (Գործ . 46 . 1—33) :

տիլերի քէնտի ազլ վէ իսթիտատլերի
 իւզըն գարսր վէրմէյէ ճէսարէթ եթ-
 տիլեր , նէ հաւատացեալլար՝ օնլարըն
 ազիզ վէ առաքեալ օլտուզլարընը պիլա
 շիւպհէ պիլմիշ իքէն , իբի քիշինին ագ-
 լը քէստիյի գարարա՝ իսքեաթ օլաճագ
 կէօնիւ կէօստէրտիլեր : « յունտան իճաս
 էթտի մասլահաթըն թարաֆէյնտէն
 իյրուսաղէմ միճլիսինէ հէվալէ օլուն-
 մասը . վէ պու սուրէթ իլէ հէր պիր
 մատտէնին սապիթի միւճէրրէտ ընգ-
 հանուր իկեղեցիին հիւքմինէ միւհ-
 թաճ օլտուղու աննաշըլտը :

142 . Իքինճի մատտէ տախի պու
 տուր քի . Լ. աքեալլար ինհա օլունան
 մասլահաթա քէնտիլերի եալընըզճա պիր
 հիւսնիւ սուրէթ վէրմէյիպ՝ իլլա պու-
 լունան եպիսկոպոսլարը վէ քահանայ-
 լարը վէ ժողովուրդու պիլէ թէճէմմիւ
 էտէրէք , օնլարըն հեփսինին պիրլիքտէ
 միշասիպ կէօրտիյիւ սուրէթ՝ մատտէ-
 նին հիւքմ ու գարարը սայըլտը : « Օ-
 րա նագլիէթին պաշանկըճընտա՝ « Գ-
 ,, աքեալլար վէ եկեղեցի մէմուրանը

„ պու մատտէնին թանգիմի իչին ճէմ
 „ օլտուլար¹ || տէտիքտէն սօնրա, գարա-
 րը խուսուսունա կելինճէ պէյլէ իշար
 էթմիշ տիր . * () Լ զաման Լ՝ռաքեալ-
 „ լարա վէ եկեղեցի մէմուրլարընա ճէ-
 „ մի ճէմաաթ ըլա մաան մինասիպ կէօ-
 „ րինտիւ² || : Տէմէք տիր քի՝ Լ՝ռաք-
 եալար տախի՝ քի ճէմի իթիգատ վէ
 ֆազիլէթ մատտէլէրինի ժողովուրդա
 էյրէտէն , վէ թալիմաթլարըն իսթի-
 մալի իչին մէմուրլար նասպ ու թային
 էտէն քէնտիլէրի իտի , էյլէ իքէն հագ-
 գընա մարազա զուհր էտէն մատտէյի
 եալընըզ քէնտիլէրի թանգիմ էթմէք-
 տէն իսէ , ճէմի ճէմաաթ վէ մէմուրան
 պիրլիլի իլէ գարար վէրիլմէսինի ճայիզ
 կէօրտիլէր : Եւ պու շուրուլթ օլ վա-
 գըթտան պերի իւմիւմի եկեղեցիտէ է-

1 Եւ ժողովեցան Լ՝ռապեալէն և երիցանդ
 տեանել վան խանի աշարիլ : (Գործ . ԺԵ . 8) :

2 () այնքամ համայ ըստեցաւ Լ՝ռապեալէն
 և երիցանցն տմեայն իկեղեցիտան : (Գործ .
 ԺԵ . 82) :

սեր գալմըշ տըր քի՝ հեր նէ վագըմ
 պիր իմիգատ Եախօտ Եկեղեցի գախտե-
 սի իւզերինէ մարազա ղուհր Էտեր իսէ,
 օնուն թէֆթիշի վէ գարարը ժողովք ու-
 լա օլուր : Վէ պու շուրութուն Էսասը
 զահիրտէ Յիսուս Վրիստոսուն շու-
 թենպիհինէ մէպնի սիր . * Վարնտա-
 , շըն պիր գապահաթ Էտերսէ՝ իլքին
 „ սէն Եալմըշ , պատէհու պիր իքի քի-
 „ շի միւվաճէհէսինտէ իթապ Էյլէ . պու
 „ սուրէթ իլէ իսլահ օլմազսա՝ Եկեղեցիէ
 „ խապէր վերէսին . օնա տա իթաաթ
 „ Էթմէտիյի հալտէ , օլ քիմսէ հեթա-
 „ նոս այարընտա սայըլսլըն՝ ॥ տէյի Էմր
 Էթտի : Վէ պու սեօղին թահաղընտա՝
 հեր ներէտէ իքի իւշ քիշի քէնտի իսմի

1 Լընէ միւլիցէ Էիւ Էլֆայր Է . Է՛րն
 յանգիմնէա ղնա յորժամ դու Է Էա միւլի Է-
 ցէ . . . : Լըա թէ Է՛լ լընցէ Էիւ՝ Է-
 ղնք Էիւ մի Էա իսմ Էրիւ . . . : Իւլ Է
 թէ նոցա Է՛լ լընցէ , Էաալէր յեկեղեցի .
 Լըա թէ Է Էկեղեցիոցն Է՛լ լընցէ , Էլէցէ Էիւ
 իքիւ ղնէթառն : (Մատթ . ԺԵ . 15 . 16 . 17) :

շէրէֆինէ պիրլէշիրլէր իսէ , քէնտինին տախի պիլ զաթի իլահի Օնլարըն իշինտէ հազըր օլտուղունու¹ պէյան էթմէք իւլէ՝ աշիքեար օլտու քի , Վրիստոսուն էվլէքի քէլամընտա եկեղեցի տէտիյի պաշգա պիր շէյ տէյիլ՝ իլա քէնտինէ իման կէթիրէնլէրին պիրլէյի տիր : Ա՛ է եկեղեցիէ իթաաթ էթմէյէն , Յիսուս Վրիստոսա իթաաթ էթմէմիշ օլուր . վէ օ հալ իւզերէ քրիստոնեայլըգտան խարիճ սայլումասը պունտան նէշէթ էտէր : Լամտի Վրիստոս էֆէնտիմիլ եկեղեցիէ գարշը օլան թագսիրաթը՝ քէնտի զաթի իլահիյէսինէ օլմուշ սայլումաք տէրէճէսինտէ՝ Լէկեղեցիէ ալամէթ վէ սէլահիյէթ իհսան էթմիշ օլտուղունա նազարէն , մատտէ գարարընը հիւքմ էթմէք գուտրէթինէ տախի եկեղեցիին մալիք օլտուղու հէր հալտէ սապիթ տիր :

1 Ուր իցեն երիւն և երեւ յաղովալ յառան իմ , անդ եմ իս ի ձեզ նոցա : (Մատթ . ԺԲ . 20) :

143 . Եւ խոստու՝ Վաքեալա-
րն պու ժողովքու թերթիպ եթմէ-
րինտէ , պաթընէն տախի՝ Հոգին սուր-
բուն օնլարըն գալսինէ իլհամ էթմէսի
շիւպհէտէն արի տիր : Եւ նագլիէթտէ
տիգգաթ օլունաճագ իւչիւնճիւ մատտէ
պու խոստու տուր : Եւրչի նագլիէթին
արասընտա Հոգին սուրբ թերթիպ եթ-
տիլինին իշարը եօգ , նիճէ քի պաղէն
ախէր մատտէլէր իչին՝ Հոգին սուրբ
տէտի , եախօտ իլհամ էթտի տէյի ա-
շիքիար եազըլմըշ տըր ¹ : Եւնճագ ժո-
ղովք՝ հիւքմ էթտիլի գարարը պէյան
էթտիլինտէ՝ "Հոգին սուրբա վէ պիղէ
պօյլէ մինասիպ կէօրիւնտիւ ² ॥ տէմէսի ,
մատտէյի մէճլիսճէ կէօրմէք թերթիպի
Հոգին սուրբուն իլհամըլա օլտու
տէյի կէօսթէրիր : Եւնճէ քի Պօղոս
առաքեալ Վաղատացիլէրէ եազտըլը

1 (Գործ . 7 . 8 : Ը . 20 : Ժգ . 2 . 9 : Ժզ .
9 . 10 : Ժը . 9) :

2 Հոգի խոստում Հոգիյն սրբոյ և Բշ :
(Գործ . 44 . 26) :

մէքթուպունտա պու մատտէնին հագ-
դընա՝ “()ն տէօրթ սէնէտէն սօնրա իլ-
” համի րէպպանի իւզըէ Լըրուսաղէմէ
” չըգտըմ՝ 1 || տէմէսի իլէ թաստիգ է-
տէր : Զէմ տախի ժողովքուն հիւքմիւ
միւսթագիլ Զոգին սուրբա մէնսուպ ,
վէ միւթլագա օնուն րէյի իլահիյէսինէ
միւթապըգ գարար վէրիւր օլտուղունու
աննատըր : Ժողովքուն պու ճէսարէթի
տէ անճագ Զիսուս Վրիստոսուն ա-
ռաքեալարա՝ * Զոգին սուրբու կէօն-
” տէրէճէյիմ քի ճէմի հագիգաթ իւզըէ
” սիգէ տէլալէթ էտէճէք տիր 2 || տէյի
էթտիյի վատինէ մէպնի տիր : 3 Է չիւն .
քիւ Զոգին սուրբուն կէլիշինէ սահի-
հէն նայիլ օլտուլար , օնուն իչիւն քրիս-
րիստոնէութիւնա տայիր մատտէլէրտէ

1 Լւա յէր ամայ լըբէտասանից Ռասն-
էամ ելէ Երուսալէմ , ընդ Լաւանթայ . . . Է
ելէ ըստ յայտնութեանն : (Գաղ . Ժ . 1 . 2)

2 Զորժամ եկեացէ նա Զոգին ճշմարտ-
ութեան , առաջնորդեցէ յիւ ամենայն ճշմար-
տութեան : (Յովհ . Ժ . 13) :

եկեղեցիէ տէլիլ օլտուղունա տա շիւկ-
հէլերի գալմայըպ , ժողովքա մինասիպ
կէօրիւնէն՝ Զոգին սուրբա տախի մինա-
սիպ կէօրիւմիւշ տիւր տէյի սէրպէսթ
սէջլէտիլէր :

144 . Իմտի՝ Վրիստոս էֆէնտիմի-
զին քէլամը սալթ քէնտի վագթընտա՝
եախօտ Լուսքեալլար հայաթտէ օլ-
տուգճա իճրա օլուպ , օնտան սօնրա
իճրատան գալմըշ օլամաղ : Օյիրա քէն-
տիսի Լուսքեալլարա պույուրմուշ տուր
քի՝ * Զոգին սուրբ սիզի իլէ էպէտէն
„ սաքին օլաճագ տըր ¹ || :

Լուսքեալլար ըսա տէյիլ էպէտի՝ իլ-
լա՝ գարարը գատար տախի եաշայամա-
տըլար , վէ պէջլէ օլաճաղընը տա՝ ելի-
նէ քէնտիսի օլ քէլամըն թահտընտա
Լուսքեալլարա իզհար էթտի : * Սլա-
„ գըթ օլաճագ քի , հէր քիմ սիզի էօլ-
„ տիւրիւր իսէ՝ Լլահա խըզմէթ էթմիշ
„ սայըլաճագ , վէ պունու սիզէ էտէ-

1 Ընդ յեշ բնախնայէ ՚ի ցաւորեան . Զո-
գին ճշմարտութեան : (Յովհ . ԺԴ . 17) :

„Ճէքլէր տիր ¹ || տէտի : ԼՅ՝ տէյէ պի-
լի՛ր մի սին քի՛ Վրիստոս պոլ սէօզիւ-
նէ իխթիլաֆ էթտի , եախուտ պիր պի-
րինէ միւղայիր սէօյլէմիշ տիր : Լա Լ-
ռաքեալլարա “էպէտի սիզի իլէ” տէտի-
յի նէ՛ ֆիքիրտէ օլաճադ : Զիչ պաշգա
մանէա կէօթիւրմէզ . իլլա պէլլի՛ քի՛
ճէհէննէմ՝ գափուլարընա մաղլուպ օլ-
մայարաք , էպէտի տէվլամ էթմէք շար-
թը իւզըէ՛ Լռաքեալլարըն միւպաշիրէ-
թի իլէ գուրտուղու եկեղեցիսի հազգը-
նա տըր : Լա՛նի՛ Լռաքեալլարտան սօն-
րա տախի պէր վէճհի խիլաֆէթ առա-
քեալլըզ մէմուրիյէթինէ նասպ ու թա-
յին օլունան զաթլարըն՝ վէ օնլարըն
միւպաշիրէթի իլէ քրիստոնէութիւնտա
մէվճուտ պուլունան ճէմաաթըն պէյ-
նինտէ Զոգին սուրբուն մէսքեան էտէ-
ճէք օլտուղու պէյանընտա տըր : Ե

1 ԼՅԷ եկեացէ Ժամանակ՝ շէ ամենայն որ
պանանէցէ շէշ , համարէք պաշտօն մարտ-
ցանէլ Լսարանի : Լա շայն արասցէն ընդ յէշ :
(Յովհ . Ժ . 2 . 8) .

պու Ֆիքր իւղրէ օլմասընը՝ Յիսուս
 Քրիստոս քէնտիսի Թաստիգ էթմիշ
 տիր . զիրա Վէտէրուլլահա սունտուղու
 տուանըն իշինտէ սէյլէր քի՝ • Սալթ
 „ պունլարըն՝ (եանի առաքեալլարըմըն)
 „ հագգընա տէյիլ , իլլա օնլարըն սէօ-
 „ զիլ իլէ պանա իման կէթիրէնլէրին
 „ ճէմիսի իշին տախի իսթիտա էտէրիմ
 „ քի՝ ճիւմլէսի պիր օլսունլար . նիճէ քի
 „ սէն եա Վէտէր պէնտէ՝ վէ պէն սէն-
 „ տէ , օնլար տախի պիզտէ օլալէր ¹ || :
 1;յ՝ չիւնքի կէօք վէ եէր կէլմէսի միմ-
 քին տիր , անճագ Յիսուս Քրիստոսուն
 քէլամլարը իճրատէն պիր ան մէքս օլ-
 մանըն իմքեանը եօգ տուր ² , էյլէ իսէ՝
 օնուն վատի իլահիյէսի իճապընճա , նի-

1 Ո՛ւ լուան նոցա միայն աղալէ՛ , այլ լուան
 աթենայն հաւաքացեւոց բանիւն նոցա յիս . շէ
 աթենեթին մի իցեն . որպէս դո՛ւ չոյր յիս .
 և ես 'ի թեշ , շէ և նոսա 'ի մեշ իցեն :
 (Յովհ . ԺԷ . 20) :

2 Լոյսիկն և երկիր անոցեն , և բանս ի՛ն
 մի՛ անոցեն : (Մատթ . ԻԴ . 35) :

Ճէ քի Մաքեալարըն կիւնիւնտէ , քե-
ղալիք օլ վագըթտան պերի վէ պունտան
պէյլէ իլա եէվմ իլ ախըր՝ եկեղեցի-
նին միւտիրի մութլագը շոգին սուրբ
օլուպ , եկեղեցիէ իգթիղա էտէն հէր
թէտպիրաթը տախի օլ քէնտիսի ճէ-
միի հագիգաթ իւզըէ եկեղեցի մէմուր-
լարընա իւհամ վէ իլան էթմէքտէ տիր :

145 . Պունուն իչիւն ուղղափառ քը-
րիստոնեայ օլան քիմսէ՝ Մստուածա-
շունչտան մատա Մաքեալարըն լիսա-
նէն սէյլէյիպ , օլ վագըթտան պու-
անէտէք ալէսսէվիէ ճէմիի քրիստոն-
եայլարտա՝ պիր մինվալ իւզըէ իթիգատ
օլունան վէ թութուլան մատտէլէրի
տախի գապուլ էթմէլի : Ալ է պատէզ-
ղէման եկեղեցի մէմուրիէթինէ նասպ
օլունան շայրապետլէրին ժողովքուն-
տա՝ եկեղեցի նիզամը իչիւն գօնուլան
շուրութլարա տախի բաղպէթ էթմէլի :
Խիւլասէի քէլամ . Եկեղեցի թէնպի-
հինի տախի Մլլահ թէնպիհի կիպի
թութմադ քրիստոնեայ օլանա Փարի-
ղէի զիմմէթ տիր : Թուլթմայան քիմսէ՝

եւ (Հ)սուս (Ք)րիստոս քէնտի եկեղե-
 ցիսինէ պախշ էթտիյի նուֆուսու ազի-
 մէ՝ վէ վատի իլահիյէ իճրասընտա քէղպ
 էթմիշ տէյի ատտ էտէճէք, եւ Հո-
 գին սուրբուն մէմուրիէթինտէ գուսուր
 մէմուլ էթմէք կէրէք տիր: Այոյա քէն-
 տի իտարէ էթտիյի եկեղեցիէ՝ թէքեա-
 սիւլ էտիպ գոյ վէրմիշ օլույօր՝ քի
 թիւրլիւ սէհվէրէ վէ պօշ իթիգատլա-
 րա տիւշսին, վէ իման փաքըղը օնտա
 ղայպ օլտուն: Այ է միւտիրտէ պու թիւր-
 լիւ հարէքէթ՝ եւ գուտրէթսիղլիքտէն
 եւ պիգայտըգտան իսապէթ էթմէսի
 մութլագա օլտուղու էճիլտէն, եկեղե-
 ցի թէնպիհինի՝ վէ հիւքիւմէթինի (հե-
 ղինակութիւնու), վէ էսէրինի (աւան-
 դութիւնու) պօշ պիր շէյ սայանըն ֆիք-
 րինճէ՝ Հոգին սուրբտա պու իքի հալին
 պիրիսի օլմալը, քի խէթասընա թէօվ-
 պէ, վէ քրիստոնեայ օլան պու տէրէճէ
 քիւֆիւրլէրէ ճէսարէթ էտէր տէյի
 ումմամ:

ՃԻԼՏԻ ԷՎՎԷԼԻՆ ԽԻԹԱՄԸ

ՍԼՀԿԻՅԵԹ

Սահման	Սահման	Սահման	Սահման
Ժ 6	ԴՅՆՄՈՒՆ	ԴՅՆՄՈՒՆ	
— 7	տէմէյէրէք	տէմէյէրէք	
ԻԳ 16	էթմիք	էթմիք	
Լ 22	ալիմլէրինին	ալիմլէրինին	
15 4	սէյլէյէճէք	սէյլէյէճէք	
19 4	շաշմամասընա	շաշմասընա	
47 7	Յոլհաննէս	Յոլհաննէսէ	
53 1	օլտուղունո	օլտուղունու	
59 12	էրէճէք	վէրէճէք	
	վեօլտա	եօլտա	
60 2	միւլի	միսլի	
75 14	ճշմարտախօ	ճշմարտու	
	սուլթիւնու	թիւնու	
107 15	պի-իյօրլար	պիլիյօրլար	
116 12	պուշտուրմադ	պուշտուրմադ	
146 1	էշիթտիյիմիզ	իշիթտիյիմիզ	
— 10	սէզլէրի	սէսլէրի	
158 22	թանըմայան	թանըմայանլա	
	լարը	րըն	
167 18	կէօրիւրլէր	կէօրտիւրլէր	
173 8	կէօթէրիւրլէր	կէօթէրիւրլէր	

Սա. Ս-թր ՍԷՀՎ.
Հ/թէ

ՍԷՀԻՀ

178	2	իթթիաֆգ	իթթիֆագ
186	20	օ պիր տէյիԼ	օ պիրի տէյիԼ
187	7	վար աըը	վար տըը
190	21	միպնի	մէպնի
191	19	մերուրինտէ	միւրիւրինտէ
183	22	կէօսթէրմիյէ	կէօսթէրմէյէ
201	13	իթիգատա	իթիգատտա
206	17	սէլամիթինէ	սէլամէթինէ
210	21	տիյնէմիքտէն	տիյնէմէքտէն
225	18	սէյլէշիր	սէյլէշիր
226	11	ինանմաղա	ինանմամաղա
228	9	չիւրիւթ-	չիւրիւթտիւլէր
		տիւտլէր	
237	17	քէնտի քէն-	քէնտի քէնտի-
		տի	յի
238	11	Ֆիլիք Ս'է-	Ֆիլիփ Ս'է-
		լանքթօն	լանքթօն
253	5	շիտտէթ	Հիտտէթ
277	7	ալմալը	օլմալը
280	1	քիիստոն-	քրիստոնէայլըդ-
		եայլըգտա	տա
283	3	էմրինէ	էմրինճէ

Ս- Ս-Թ- ՍԷՀՎ.
Հիֆե

ՍԱՀԻՀ

283 7 քենտիլե- քենտիլերինի
րինե

385 11 Յիսուս Յիսուս Վրիս-
Վրիստո- տոստան
սուն

286 8 իճատ իճապ

288 23 տիլերինտե տիլերինտե

299 6 իւչ սէնե իւզ սէնե

302 17 վերիւր քի վերիւլէր քի

303 6 խորհուրդ- խորհուրդլարըն
լարընըն

307 19 առաջնոր- առաջնորդեցե
դեսցր

309 8 ճէմէ ճէմի





ՊԻՒՐՀԱՆԻ

ԻՍԹԻԳԱՄԻԹ

ՃԻԼՏԻ ԷՎՎԵԼ

Ի.Օ.ՄԻՐՏԻ

ԱՐԱԳԱԾՈՒՆԵԱՑ ԸՆԿԵՐՈՒԹՅՈՒՆՈՒՆ

ՊԱՍՏԱԽԱՆԵՍԻՆՏԻ

